

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİL BİLİM ANABİLİM DALI**

**SİNEMA METİNLERİNDE
ANLATI ÇÖZÜMLEMESİ:
ZEKİ DEMİRKUBUZ FİLMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gaye OYMAK

Ankara-2009

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİLBİLİM ANABİLİM DALI

**SİNEMA METİNLERİNDE
ANLATI ÇÖZÜMLEMESİ:
ZEKİ DEMİRKUBUZ FİLMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gaye OYMAK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Leylâ UZUN

Ankara-2009

ÖNSÖZ

Sinema hem özü hem görüntüyü gerçek dünyanın hem görüşünü hem de gerçeğini verebilen ayrıcalıklı bir biçimdir. Gerçek dünya, gören ve gösteren görme ustası sanatçının zihninden çıkarak izleyiciye iletilir. Sinema, yalnızca bir sanat değil, farklı kodları ve dizgeleri kullanarak farklı kanallardaki duyum bölgelerine sunum yapan, diğer çalışma alanlarını birleştiren ve içeren bir sanattır; diğer bilim dallarından soyutlanamaz.

Çalışmada sinema yapıtları, göstergebilim temelli çalışma alanlarının yöntem ve verileri çerçevesinde ele alınmış, çalışmanın amacı doğrultusunda çözümlenmeye ve betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada kullanılan yöntemler yazınsal alanda yapılan çalışmaları örnek almaktadır.

Bu çalışmanın ve dilbilim ile ilişkimin başlangıcından itibaren beni her zaman cesaretlendiren, yönlendiren ve güven veren; aynı zamanda hoşgörüsü ve sabırla desteğini yanımda hissettiğim, kendisi ile çalışma onurunu bana iki kere yaşatan tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Leyla Uzun'a teşekkürlerimi sunarım.

Bana her konuda güvenen ve inanan, bu süreçte sabır gösteren aileme, desteği ve yardımları ile yaşadığım zorlukları kolaylaştıran kardeşime, yanımda olduklarını her zaman hissettiren dostlarım İnci, Sıla ve Burçe'ye, sevgisi ve varlığıyla beni güçlü kılan İlkay'a sonsuz teşekkürler.

Gaye OYMAK
Ankara, 2009

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1. 1 Tezin Konusu	1
1. 2 Tezin Amacı ve Araştırma Soruları	1
1. 3 Tezin Önemi	3
1. 4 Tezin Araştırma Yöntemi	5
1. 5 Kapsam ve Sınırlılıklar	6
1. 6 Veri Toplama Teknikleri	7
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Temel Kavramların Tanımları	8
2.1.1 Metin Kavramı	8
2.1.2 Söylem ve Anlatı	12
2.1.3 Sözce ve Sözcelem	15
2.2 Metin Çözümlemesi ve Bilimsel Yöntem	19
2.2.1 Göstergebilim	19
2.2.2 Göstergebilimde Görsel Metinler ve Görsel Gösterge	25
2.2.3 Göstergebilimsel Çözümleme	27
2.3 Göstergebilimsel/Yazınsal Çözümlemenin Temel Öğeleri	28
2.3.1 Söylemsel-Betisel Düzey	32
2.3.1.1 Kesitlere Ayrım ve Ölçütler	32
2.3.1.2 Söylemsel Sözdizim- Söylemselleşme	33
2.3.1.2.1 Anlatı Kahramanları	33
2.3.1.2.2 Zaman	34
2.3.1.2.3 Uzam	35
2.3.1.2.3.1 Uzamın Yeniden Sunumu	36
2.3.1.2.3.2 Uzamın İşlevi	36
2.3.1.3 Söylemsel Anlam	37
2.3.2 Anlatısal Düzey	38
2.3.2.1 Eyleyenler Örnekçesi	39
2.3.2.2 Anlatı İzlenesi	42
2.3.2.2.1 Eyletim	45
2.3.2.2.2 Edinç	46
2.3.2.2.3 Edim	46
2.3.2.2.4 Yaptırım	47
2.3.3 Mantıksal-Anlamsal Düzey: Göstergebilimsel Dörtgen	47

3. BÖLÜM: VERİ ÇÖZÜMLEMESİ VE DEĞERLENDİRME	52
3.1 C blok	52
3.1.1 Yüzey Yapı	53
3.1.1.1 Anlatının Kesitleri	53
3.1.1.2 Anlatı Kahramanları	68
3.1.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler	72
3.1.1.3 Uzamsal Betiler	72
3.1.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı	73
3.1.1.4 Zamansal Betiler	74
3.1.1.5 Tekrarlanan Motifler	75
3.1.2 Derin Yapı	76
3.1.2.1 Eyleyen Örnekçesi	75
3.1.2.2 Anlatı İzlenesi	79
3.1.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	81
3.2 Masumiyet	85
3.2.1 Yüzey Yapı	84
3.2.1.1 Anlatının Kesitleri	84
3.2.1.2 Anlatı Kahramanları	107
3.2.1.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler	110
3.2.1.3 Uzamsal Betiler	113
3.2.3.1 Uzam ve Zaman İlişkisi	114
3.2.3.2 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı	114
3.2.1.4 Zamansal Betiler	115
3.2.1.5 Tekrarlanan Motifler	115
3.2.2 Derin Yapı	116
3.2.2.1 Eyleyen Örnekçesi	116
3.2.2.2 Anlatı İzlenesi	120
3.2.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	122
3.3 Üçüncü Sayfa	126
3.3.1 Yüzey Yapı	127
3.3.1.1 Anlatının Kesitleri	127
3.3.1.2 Anlatı Kahramanları	149
3.3.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler	152
3.3.1.3 Uzamsal Betiler	155
3.3.1.4 Zamansal Betiler	157
3.3.2 Derin Yapı	156
3.3.2.1 Eyleyen Örnekçesi	157
3.3.2.2 Anlatı İzlenesi	159
3.3.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	161

3.4 Yazgı	164
3.4.1 Yüzey Yapı	164
3.4.1.1 Anlatının Kesitleri	165
3.4.1.2 Anlatı Kahramanları	189
3.4.1.3 Uzamsal Betiler	194
3.4.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı	194
3.4.1.4 Zamansal Betiler	195
3.4.1.5 Tekrarlanan Motifler	195
3.4.2 Derin Yapı	195
3.4.2.1 Eyleyen Örnekçesi	195
3.4.2.2 Anlatı İzlenesi	198
3.4.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	200
3.5 İtiraf	203
3.5.1 Yüzey Yapı	203
3.5.1.1 Anlatının Kesitleri	203
3.5.1.2 Anlatı Kahramanları	222
3.5.1.3 Uzamsal Betiler	226
3.5.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı	227
3.5.1.4 Zamansal Betiler	227
3.5.1.5 Tekrarlanan Motifler	227
3.5.2 Derin Yapı	228
3.5.2.1 Eyleyen Örnekçesi	228
3.5.2.2 Anlatı İzlenesi	230
3.5.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	233
3.6 Bekleme Odası	238
3.6.1 Yüzey Yapı	238
3.6.1.1 Anlatının Kesitleri	238
3.6.1.2 Anlatı Kahramanları	262
3.6.1.3 Uzamsal Betiler	265
3.6.1.4 Zamansal Betiler	265
3.6.1.5 Tekrarlanan Motifler	266
3.6.2 Derin Yapı	267
3.6.2.1 Eyleyen Örnekçesi	267
3.6.2.2 Anlatı İzlenesi	269
3.6.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	271

3.7 Kader	274
3.7.1 Yüzey Yapı	274
3.7.1.1 Anlatının Kesitleri	274
3.7.1.2 Anlatı Kahramanları	292
3.7.1.3 Uzamsal Betiler	296
3.7.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı	297
3.7.1.4 Zamansal Betiler	297
3.7.2 Derin Yapı	298
3.7.2.1 Eyleyen Örnekçesi	298
3.7.2.2 Anlatı İzlenesi	300
3.7.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey	302
3.8 Toplu Değerlendirme	304
3.8.1 Anlatıların Ortak Motifleri	304
4. BÖLÜM: SONUÇ	314
Kaynakça	321
Türkçe Özet	325
İngilizce Özet	327

I. Bölüm: Giriş

I. 1 Tezin Konusu

Bu çalışmanın konusunu, yönetmen Zeki Demirkubuz filmlerinin bir yandan sözel ve görüntüsel yapıdaki örüntülenişi, diğer yandan da söz konusu filmlerin bütünlük taşıyan unsurları oluşturmaktadır.

I. 2 Tezin Amacı ve Araştırma Soruları

Her türlü sanatsal ve bilimsel buluş bir arayıştan daha önce bir araya gelmemiş birlikte ve yan yana tasarlanmamış olan düşüncelerin buluşmasından doğmuştur. Yeniliklerin ve buluşların ortaya çıkmasının yolu bağlantısız gibi görünen şeyler arasında bağlantılar kurmaktan, daha önceden önemsenmemiş ayrıntılar aracılığıyla birbirine bağlamaktan geçer. Bilimsel ilerlemeler kendi disiplinlerinin sınırları ya da paradigmaları dışına çıkmayı göze alan bilginin farklı alanlarına ait kimi deneyimleri bir araya getiren araştırmacılar sayesinde gerçekleşmiştir. Sinemasal görüntülerin anlatı ögesi olarak ele alınarak dilbilim ve göstergebilimin verileri çerçevesinde çözümleneceği ve açıklanacağı bu çalışmanın amacı da birbirinden bağımsız gibi görünen, ama temelde bağlantılı olan bu iki alanın verilerini bir araya getirerek disiplinlerarası bilgi akışına yeni bir örnek olabilecek bir çalışma ortaya koymaktır.

Çalışmada söz konusu filmlerdeki sözel metinlerin yapısı, bu metinlerin görsel metinlerle nasıl ve hangi yollarla örüntülendiği ortaya konmaya çalışılmakta, filmler arası ilişkilerle nasıl bir bütüncül yapıda birleştirildiği gerekçeleri eşliğinde betimlenerek sunulmaktadır.

Çalışmanın amacı Zeki Demirkubuz filmlerinin her birinde ortaya çıkan “devinimi” hangi yapılara dayandırarak ortaya koyduğunu bulmaktır. Bu da her anlatının biçimsel özellikleri ile amaçlanan tüm anlam arasındaki bağıntıların belirlenmesi ve her bir anlatının kendine özgü işleyiş kurallarının ortaya konmasıdır. Bir başka deyişle çalışmanın amacı her anlatının göstergeler dizgesi olarak ele alınıp söz düzeyinde yansıyan verilerden yola çıkarak anlatıların dil düzeyine ulaşmaktadır.

Çalışmada yer alan filmlerin çekim tarihleri, sinema tarihindeki yeri, yönetmenin yaşam öyküsü, kişilik özellikleri ve dünya görüşü tezin kapsamı dışında bırakılmıştır. Göstergibilimsel anlatı çözümlemesinin anlatım çalışmalarıyla sınırlı tutularak incelenmiştir.

Çalışmanın amacı, söz konusu kuram ve uygulamanın; metinsel kesitleme, anlambilim çözümlemesi, eyleyenler kurgusu, oluşturucu öğelerin ilişkisi, edinç/edim düzlemi gibi temel işlemlerin; konuşma metinlerinden aktarılan parçalara yönelterek anlam demetlerindeki biçimsel yapı ve mantıksal-anlamsal oluşturucuları derin yüzeysel yapıdan derin yapıya inerek işlemektir. Çalışmanın veri tabanı üzerinde yapılacak çözümleme aşağıdaki araştırma sorularına yanıt bulmaya yöneliktir:

Sözel ve sinema yapıtı gibi görsellik taşıyan metinlerde süreklilik alıcı açısından nasıl ve hangi yollarla sağlanmaktadır?

Sinema metinlerinde bütünlük kurmayı sağlayan nesnelere hangi betisel içerikle kullanılmaktadır?

Filmler arasında bütüncül anlamı oluşturmada hangi betisel değerler yer almaktadır?

Filmlere bakıldığında, biçimsel ve anlamsal ortaklıklar nelerdir?

Filmlerin sözel yapısı, görsel yapıyı nasıl desteklemektedir?

Bütün bunlar sonucunda filmleri bir bütün olarak görmeyi sağlayan genel tablo nedir?

I. 3 Tezin Önemi:

Sinema hem özü hem görüntüyü gerçek dünyanın hem görüşünü hem de gerçeğini verebilen ayrıcalıklı bir biçimdir. Gerçek dünya, gören ve gösteren görme ustası sanatçının zihninden çıkarak izleyiciye iletilir. Sinema, yalnızca bir sanat değil, farklı kodları ve dizgeleri kullanarak farklı kanallardaki duyum bölgelerine sunum yapan, diğer çalışma alanlarını birleştiren ve içeren bir sanattır; diğer bilim dallarından soyutlanamaz.

Sinema dil ve görüntü göstergelerinin dizimi; simgeler arası ilişkiler ve imge söz ilişkilerinin bütünüdür. Filmlerde bu göstergesel bağlar bütünü olan yapının, üretici tarafından alıcıya sunumunda ona yüklenmek istenenin ötesinde yüklenen anlamlar ağı söz konusudur. Çözümlemenin asıl amacı bu anlamların anlamlandırılması çabasıdır.

Alıcının hangi dizgeler yolu ile alımlama yaptığının algılanması da ancak bilimsel bir çözümleme ile mümkün olmaktadır. Bulunacak yanıtlar dil bilinci, bir başka deyişle anlamlandırma sürecinin bilişsel işlememesinin açıklanması açısından büyük önem taşımaktadır.

İnsanın özünde olan anlama ve anlamlandırma isteği anlatıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dünyanın hiçbir yerinde anlatısı olmayan bir toplum yoktur. Bu nedenle anlatılar çeşitlilik ve benzerlik gösterir. Sözlü ya da yazılı dil, durağan ve devingen görüntü, el ve yüz hareketleri, söylence, masal, öykü... Sinema anlatının küçük bir örneğidir. Anlatıların temelinde insanoğlunun anlama, anlatma ve dizgeleştirme amacı yatmaktadır. Dilbilimin inceleme nesnelereinden biri de anlatılardır. Görüntüsel anlatıların dilbilimsel veriler ile çözümlenmesi, alıcı açısından bilişsel olarak ortaya çıkan süreçlerin açıklanması çabası 1980'lerden sonrasına dayanmaktadır; dolayısıyla oldukça yenidir. Bu nedenle, sinemanın anlatı metni olarak ele alındığı ve dilbilimsel artalanına dayanarak çözümlenmenin yapıldığı kuramsal ve uygulama çalışmalarının Türkiye'de sınırlı olduğu gözlemlenmektedir.

Sinemayı temel alan dilbilim merkezli çalışmalar ülkemizde yetersiz görünmektedir; alanlararası çalışmaların sürekliliği açısından bu çalışma birçok alana veri sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada anlatı metni olarak ele alınan sinema, bir amaç olarak farklı boyutlarla açıklanmaya çalışıldığı gibi dilbilimsel kuramların sinema diline uygulanışı için de bir örnek oluşturması açısından bir araç olarak da ele alınarak işlenmiştir.

Çalışmanın alanına ilişkin kuramsal ve uygulama çalışmalarının sınırlılığı, doğrudan uygulanabilecek "örnek" bir yöntemin belirlenmesini ve kullanılmasını mümkün kılmamaktadır. Bu çalışmada kullanılan yöntemler yazınsal alanda ve tiyatro alanında yapılan çalışmaları örnek almaktadır.

Bu nedenle, henüz ülkemizde az sayıda çalışma ile temsil edilen bu alana, kullanılan yöntem ve ulaşılan bulgular açısından bu çalışma özgün katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada yazınsal ürünlerin çözümlenmesinde kullanılan anlatı kuramlarının sinemasal ürünleri çözümlenmekte de kullanılmaktadır. Çalışmanın önemini belirginleştiren bir diğer özelliği de bu çalışmada sinema metnlerinin çözümlenişi aşamasında, dilbilimsel kuramlar çerçevesinde bütünleştirilmiş olarak metin çözümlenmesi, göstergebilim, anlatıbilim ve yapısalcılık gibi alanların çözümlenme araçlarının kullanılacak olmasıdır.

Bu yolla, görsel anlatı örnekleri için dilsel ve görsel eklemlenmeyi birlikte sunularak bütüncül bir görünüm ortaya konmaya çalışılmıştır.

I. 4 Tezin Araştırma Yöntemi:

Çalışmada bir sinema yapıtı, dilbilim merkezli olmak üzere birçok başka çalışma alanının yöntem ve verileri çerçevesinde ele alınmıştır, çalışmanın amacı doğrultusunda çözümlenmeye ve betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın “Kavramsal Çerçeve” bölümünde çözümlenmeye yön veren temel kavramların alan yazınındaki tanım ve kapsamı doğrultusunda tanımları yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümü, kavramsal çerçeve kapsamında veri tabanındaki metinlerin çözümlenişine yönelik bilgileri içermektedir. Çalışmanın sonuç bölümü ise araştırma soruları çerçevesinde yapılan çözümlenmelerin değerlendirmesine ve bu değerlendirmelere bağlı olarak çalışmanın veri tabanının olanaklı kıldığı vargıların sunumuna ayrılmaktadır.

Çalışma bir yandan yazılı kaynak taraması öte yandan anlatı çözümlemesinin gerektirdiği için betimlemeli, çözümlemeli nitelikler taşımaktadır.

Betimlemeli yaklaşımı temel alınan bu çalışmada, göstergebilimin metin çözümlemede sunduğu araçlar kullanılarak söz konusu filmler incelenmektedir. Bu çalışmada, göstergebilim kuramının metni incelemede kimi araçlar kullanması, alanlar arasındaki geçişleri sağlayarak bütüncül bir yapı sergilemesi, dilsel göstergelerin yanında görsel göstergelerin çözümlenmesine yönelik araçlar sunarak sürekli yapılanları, çözümlemeleri denetlemesi açısından göstergebilimsel metin çözümleme yöntemi kullanılmıştır. Çözümlemenin sinema metinleri üzerine olması, bu çalışmanın aynı zamanda alanlararası bir çalışma niteliği kazanmasını sağlamakta ve zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla göstergebilimsel çözümlenmeye olanak veren alanlarının kavramlarından ve verilerinden yararlanılmıştır.

I. 5 Kapsam ve Sınırlılıklar:

Çalışmanın araştırma örneklemini yönetmen Zeki Demirkubuz'un **C Blok, Masumiyet, Üçüncü Sayfa, Yazgı, İtiraf, Bekleme Odası, Kader** adlı filmleri oluşturmaktadır. Yazılı kaynaklar kaynakça bölümünde yer alan kitap ve makalelerden oluşmaktadır. Çalışmada ele alınan filmler birbirinden bağımsız olsa da, bir yönetmenin filmlerinden oluşması, bu açıdan bir bütün oluşturması nedeniyle çalışma için uygun olarak görülmüş ve görsel anlatının sunumu açısından çalışmanın amacına uygun olarak seçilmiştir. Veri çözümlemesi aşamasındaki filmlerin çözümlenme sırası, yönetmenin filmleri çekim tarihleri sıralaması göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu çalışmada sinema alanına özgü birimlerin

anlatısal özellikleri ele alınarak üzerinde durulmaktadır. Çalışmada yer verilen filmler yazınsal metin çözümlemesi kuram ve yaklaşımları ve göstergebilimsel bakış açısı çerçevesinde incelenmiştir. Bu açıdan bir başka çalışma alanının sınırları dahilinde olan; filme sinematografik açıdan anlam kazandıran temel filmsel öğelere çalışmada yer verilmemektedir. Bu çalışmanın eksikliği olarak görülmemeli, sınırlılıkları çerçevesinde değerlendirilmelidir.

I. 6 Veri Toplama Teknikleri:

Bu çalışmada veriler, araştırma tekniği açısından doküman (belge) analizi yöntemine dayanarak belirlenmiştir. Doküman incelemesi, “Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini kapsamaktadır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2000:140)

Çalışmanın kuramsal veri tabanı için alan yazınındaki ilgili yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır. Sinemanın temelinde görüntüye dayalı olması nedeniyle filmsel görüntüler, çalışmaya temel olacak olan ve çalışmanın veri tabanının oluşturulması aşamasında araştırmacı tarafından izlenerek çevri yazıyla kayda geçirilmiştir ve anlatı metni olarak ele alınmıştır. Veri tabanındaki ilgili sözel ve görsel metinler çözümlenirken kavramsal çerçevede açıklanan olan, anlatıbilimin ve yapısalcılığın, sinema metinlerinin çözümlenmesi aşamasında ise büyük ölçüde göstergebilimin çözümleme yöntemlerinden yararlanılmıştır.

II. Bölüm: Kavramsal Çerçeve

2.1 Temel Kavramların Tanımları

2.1.1 Metin Kavramı

Metindilbilimin inceleme aracı olan metnin, çeşitli tanımları bulunmasına karşın, genel bir tanımı bulunmamaktadır. Çünkü “metin” tanımı, metindilbilimdeki inceleme alanlarına göre farklılık göstermektedir. Buna göre, metin, biçimsel olarak ele alındığında sözdizimsel tutarlılık açısından, ancak işlevsel olarak ele alındığında, iletişimsel amaca dayalı metinsellik ölçütleri açısından tanımlanmaktadır. Metin kavramının farklı tanımlamaları göstergebilimciler, dilbilimciler, anlatıbilimciler, yazınbilimcilerin farklı bakış açılarından kaynaklanmaktadır.

Nedret Tanyolaç Öztokat(2005), metin kavramını “Metin her şeyden önce tutarlı bir bütün, dilsel öğelerle kurulmuş, “ilerleme”, “süreklilik” ve “yineleme” gibi süreçlerden oluşmuş bir yapı olarak tanımlamaktadır. Metinde her öge birbiriyle ilişkilidir ve birbirine kenetlenmiştir. Bir başka deyişle, anlatsal ya da anlamsal bir ögenin değeri öteki öğelerle arasındaki ilişkilere göre tanımlanır. “Metin” sözcüğünün Hint Avrupa dil ailesinden geldiği ve kökensel olarak “texere”, “dokumak” eylemini gösterdiği bilinmektedir. Dokunmuş bir metin olarak metin, onu oluşturan öğelerden ayrı ele alınamaz”. (Öztokat, 2005: 22) şeklinde açıklamaktadır. Metin kavramı üzerinde yapılan tanımlamalardan yola çıkılarak bu kavram üzerinde düşünenlerin birçoğunun birleştiği noktanın, metnin birbiriyle ilişkili birimlerden oluşmuş, tutarlılık ve bağdaşıklık ilkelerini yansıtan sistemli bir dizge olduğu görülmektedir.

Doğan Günay'ın görüşleri de bu doğrultudadır. Günay'a göre "Metin, bağdaşık tümce dizilişleridir ya da metin, birden gk tümceciğin kendi içindeki bir bağıntısı ve ilişkisi ile oluşmuştur." (Günay, 2003: 60). Bunun yanı sıra Günay, "Metin belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden gk kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Bir başka deyişle, bildirişim değer taşıyan, eyleme yönelik devingen bir bütündür. Bildirişim işlevi olmayan yazılı ya da sözlü bir belge, metin değildir. Kısaca metin, başi ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı yapı olarak tanımlanabilir". (Günay, 2003: 35) diyerek metnin ve söylemin bildirişim zelline de dikkat gkmiştir. Metin üzerinde glışan araştırmacılar, altmışlı yıllardan başlayarak birbirinden değerik yöntemler geliştirmişlerdir ve kuramsal yaklaşımlar metne yeni açılardan bakılabileceğini göstermiştir.

Böylece metin kavramının iki boyutundan söz edilebilir; buna göre metnin, okunurluk boyutunda birbirleriyle ilişkili glerden oluşmuş, bölümlenebilir nitelikli, belli bir yineleme, süreklilik ve ilerleme dengesi kurmuş ve tutarlılık ve biraradalık ilkelerini yansıtan karmaşık bir sunduğu belirtilebilir. (ztokat, 2005: 23)

Metin için taşıdığı iletişimsel amaçlar ile bu amaçları belirginleştiren beklentilere uygun dilsel ve sözbilimsel düzenlemeler içeren ilintili bir dilsel bütünlük olarak ortaya gkar tanımlamasını yapan Petfi'ye(1990, içinde Yazıcı, 2004) göre; metin kavramını açıklamaya yönelik bazı ölçütler bulunmaktadır:

1. Fiziksel bir varlık olarak metin, yazılı ya da sesçil nitelikli ve doğal dil ağırlıklı bağlantısal bir gösterge nesnesidir.
2. Sözlü ve yazılı olma özelliği gösterebilir.
3. Metin, dil yapısının değil; dil kullanımının birimidir.
4. Doğal dil, öncelikli bağlantısal gösterge nesnesinin belirli metinsellik ölçütlerini taşıması gerekir.

Beaugrande ve Dressler(1981) metinsellik ölçütleri kavramını birleştirerek ve genişleterek, aşağıdaki sunulan biçimde bir başlık altında toplamışlardır:

1. Metin merkezli olanlar(text-oriented)

Bağdaşıklık (Cohesion): Dilbilgisel bağıntı ve bağları gösterir. Metnini yüzey yapısının kurulmasını sağlar.

Tutarlılık (Coherence): Mantıksal-anlamsal bağlantıyı gösterir; metnini anlamsal ve derin yapısının oluşmasını sağlar.

2. Kullanıcı merkezli olanlar (user-oriented):

Amaçlılık (Intentionality): Üretici açısından metnin iletişimsel amaçlarına uygun şekilde bağdaşıklık ve tutarlılık taşımasıdır.

Kabuledilebilirlik (Acceptability): Alıcı açısından, alıcının söyleme katılımını ve paylaşılan iletinin kabuledilebilirliğini ifade eder.

Durumsallık (Situationality): Alıcı açısından, metnin içinde bulunulan bağlamın durumuyla ilişkili hale getirilmesidir.

Bilgisellik (Informationality): Alıcı açısından, metinde sunulan bilginin yeni bilgi değeri taşımasıdır.

Metinlerarasılık (Intertextuality): Bir metin ya da metinler grubunun başka metinler ile olan açık ya da kapalı ilişkilerini belirtmesidir.

Metinler kendi aralarında kullanımsal amaç doğrultusunda farklı türlere ayrılmaktadır, metin türlerini birbirinden ayıran temel unsur, metnin sözlü ya da yazılı sunuluşu değil metne yüklenen iletişimsel amaç ve bu iletişimsel amaç doğrultusunda, metin türüne özgü dilsel göstericiler kullanılmasıdır. Metinlerde nesnel bir anlatım çerçevesinin mi, öznel bir anlatım çerçevesinin mi temel alınacağı metin türüne bağlı olarak belirginleşmektedir. Metnin bu çerçevelerden hangisi temel alınarak oluşturulacağı metindeki tüm dilsel düzenlemeleri etkiler. O halde her metnin yüzey yapısı, o metnin türünün gerektirdiği dilsel ve dilbilgisel düzenlemelere göre şekillenmektedir. Dilbilimde ve ilişkili alanlarda birçok metin tipolojisi bulunmaktadır. Araştırmacılar tipik olarak işlevsel temelli tipolojiler geliştirmektedir; önce bir ya da iki işlevsel ikiye bölünmeyi (dichotomy) tanımlamakta ve sonra bu farklılıklar doğrultusunda belirlenen “türleri” betimlemektedirler.

Bu gözlemlerden yola çıkarak anlaşılmaktadır ki, metin kavramını tanımlayacak ve açıklayacak tek bir tanımlama söz konusu değildir. Araştırmacıların metine bakışı, ele aldıkları nesneyi hangi yönden inceleyecekleri ile ilişkilendirilmektedir. Metninin gözlemlenebilir olması ortak bir payda olarak görülebilmektedir.

Bir anlatı örneği olan sinema metinlerinde de anlatı çözümlemesinin yöntem olarak kullanıldığı çalışmanın anlatıbilimin temel nesnesi olan metin içeriğine sahip olması nedeniyle metin kavramının içeriğinde yer alan “söylem” ve “anlatı” kavramlarının tanımı önem taşımaktadır. Söylem kavramı için de metin kavramı gibi birçok farklı tanımlaya yer verilmektedir. Her bir dizgenin kendine özgü kullanım farklılıkları bulunmaktadır.

2.1.2 Söylem ve Anlatı

Benvenist’in 1966 ve 1974 tarihli Dilbilim Sorunları’nı oluşturan yazılarında söylem kavramı, oluşturulan bir metinde kişinin ürettiği sözcelerin sorumluluğunu üzerine alması ve ürettiği sözcelerin toplumla, kültürle, bireyle ilişkili olması, ürettiği sözcelerde dildışı izlerinin bulunması anlamında kullanılmaktadır (Öztoğat, 2005).

Çeşitli dönemlerde değişik tanımlamalar yapılarak metin ile eşdeğer anlamda kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde ise metin ile söylem birbirinden farklı terimler olarak kullanılmaktadır. Vardar (1988)’e göre söylem; söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı, sözce; bir ya da birçok tümceden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tümce sınırlarını aşan, tümcelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan sözce biçiminde tanımlanmaktadır. Kocaman (1996)’da söylemin çok eskilere dayandığını ve tartışma, konuşma, koşuşturma anlamına gelen *discursus* sözcüğüne dayandığını söylemektedir.

Söylemi incelemenin nedeni insan iletişimini bütünlüğü içinde kavramaktır. Göstergibilimsel olarak söyleme bakıldığında metin üretim sürecinin yüzey

yapısında yer alan sözcelerin bir yandan kişi, süre, uzam açısından, diğer yandan kültürel ve toplumsal açıdan metnin derin düzeyindeki ilişkilerin metin yüzeyine kodlanması olarak ele alındığı görülmektedir. Başka bir deyişle söylem metnin yüzey yapısındaki ilişkilerden oluşmaktadır, bu ilişkiler temel alınarak metnin temel yapısı ortaya çıkarılmakta; anlamın ekleniş düzlemleri ortaya konmaktadır. Söylemde sözcemelele anıyla, olay anı anlatının tersine örtüşmekte ve kesişmekte olduğu görülmektedir.

Anlatı kavramına bakıldığında, anlatı birçok dilbilimci tarafından değişik biçimlerde tanımlanmıştır. J. Dubois, anlatıyı “sözcemelelele anıyla ilişkili olarak belirli bir zamanda aktarılmış söylem” (1973:407) olarak tanımlarken, Roland Barthes, anlatının, zamansal ve nedensel olarak anlamlı bir biçimde bağlantılı bir dizi olayın göstergesel temsili olarak kabul edildiği görüşünü ortaya koymuştur. Geniş anlamıyla, filmler, sahne oyunları, resimli öyküler, romanlar, haber filmleri, günceler, tarih kayıtları birer anlatıdır. Anlatılar, yazılı ya da sözlü dil, görsel imgeler, el kol hareketleri, sahnede canlandırma gibi göstergesel araçların çeşitli biçimleriyle kullanılmasıyla oluşturulabilir. Göstergelerden oluşan her ürünün, oluşumun bir metin olduğu kabul edildiğinde, dilsel, tiyatral, resimsel, sinemasal, mimariye ve müziğe özgü pek çok türde anlatı metninin varlığından söz edilir (Barthes, 2003: 101), olarak anlatı kavramını açıklamıştır. Buna karşılık, anlatı terimi dar anlamda, her şeyi dışta bırakan bir dilsel olguya işaret etmektedir.

Anlatının söz konusu dar tanımı çözümlene alanını sözlü ya da yazılı anlatıyla, yazın incelemelerini de roman, kısa öykü, destansı şiir, balad, fıkra gibi yazın türleriyle sınırlar (Onega, Landa, 2005).

Anlatı türü metinlerde, dil bilgi vermek amacıyla değil anlatımsal, kimi zaman sanatsal amaçla kullanılmaktadır. Dilbilimde önemli bir yere sahip olan anlatı türü metinler, F. Saussure’u dil çalışmalarına getirdiği yeniliğin bir uzantısı olarak yapısalcılıkla birlikte görünmektedir. Anlatı türü metinler, yalnız dilbilim alanında değil birçok bilim dalı içerisinde (toplumbilim, felsefe, ruhbilim) araştırma konusu haline gelmiştir. Üstelik sonsuz denebilecek sayıdaki bu biçimler altında, anlatı bütün zamanlarda, bütün uzamlarda, bütün toplumlarda değişik ve benzer biçimde vardır. Anlatılar dilbilimde, göstergebilimin ve söylem çözümlemesinin en çok ilgilendiği metin türüdür. Göstergebilim anlatının hangi anlam katmanlarından oluştuğunu inceler ve bunu bir üst dil aracılığı ile dizgeleştirerek sunmaya çalışır (Rifat, 1982’den aktaran Yazıcı, 2004: 14). Göstergebilim, anlatıların anlamlarını ayrıştırmayı değil anlamların eklemlenmiş biçimini ortaya çıkarmayı yani anlatılardaki üretim sürecinin aşamalarını saptamaya çalışmaktadır.

Anlatısalılık tüm uygarlıklara özgü, neredeyse evrensellik taşıyan bir ayırıcı özellik olarak görülmektedir bu da filmsel metin ile anlatısal metin birçok yönden benzerlik taşıdığını ortaya koymaktadır. Sanat işlevi, göstergesel işlev yoğun bir biçimde hem yazınsal hem de filmsel metinde/anlatıda yer almaktadır. Anlatının özellikleri açısından filmsel anlatı ve yazınsal anlatı karşılaştırıldığında birçok benzer

ve ortak yan göze çarpmaktadır. Labov'un (1972'den aktaran Gündeş 2003: 50) anlatı üzerine yaptığı çalışmada bir anlatının altı temel ögesi vardır:

1. Özet(Absract)
2. Tanıtım/Yönelim(Orientation)
3. Karmaşık Olaylar Dizisi(Complicating Action)
4. Değerlendirme(Evaluation)
5. Çözüm(Result)
6. Sonuç(Coda)

Anlatı kavramı anlatısallık kavramından ayrılarak farklı biçimde değerlendirilmektedir. Anlatı bir olayın biri tarafından anlatılmasının toplamına işaret ederek öykü, masal, destan, söylen gibi metin türlerini içinde barındıran bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda “anlatıda sözcelem gizlidir. Hiç kimse konuşmaz, olaylar sanki kendiliğinden oluyormuş gibi görünür. Özellikle tarihsel anlatı bütün benöyküsel dilsel biçimleri bir kenara bırakır, üçüncü kişi adılina ayrıcalık tanır, zaman olarak öncelikle geçmiş zamanı kullanır. Gelecek ve şimdiki zaman kullanılmaz.” (Kıran, 2001:185). Anlatıda olayın geçtiği zaman sözcelem anından önce gerçekleşmektedir.

2.1.3 Sözce ve Sözcelem

Sözce ve sözcelem terimleri, bir anlatının temel bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu nedenle göstergebilimsel bir çözümlemede bu kavramlar önem taşımaktadır. Metinler içinde doğru bir anlama için sözce ve sözceleme durumunu iyi ayırt etmek gerekmektedir. “Sözceleme bir sözce üretme edimi, bireyin sözceleri belli bir bağlam

ve durum içinde gerçekleştirme edimidir. Bir başka deyişle, gerçek yaşamda iletişimi kolayca, kuramsal şemalara indirgeyemeyiz; çünkü iletişim dinamik ve somut bir durumda gerçek kişilerin yer aldığı bir ortamda gerçekleşir. İşte bu koşullar altında düşünülen iletişime sözceleme adı verilir; kısacası sözceleme kullanım halindeki dille gerçekleşen bir iletişimdir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 76).

İletişimdeki sözcelem sürecinde oluşan ifade ya da söylem ise sözce olarak karşımıza çıkar. Sözcenin anlamı (edimbilimsel değeri) ancak sözcelem durumuyla anlaşılacağı için sözcelem durumunu bilmek önemlidir. Demek ki göstergenin olduğu her yerde ve metinlerde yapılacak göstergebilimsel bir çözümlemede bu kavramın iyi anlaşılması ve kullanılması gerekmektedir. Okur, sözceleme ve sözce arasındaki ayrımı bilerek buna göre bir okuma yapılmalıdır. Sözcelem durumunda, yer ve zamanın anlamı üretimi koşulladığı için iletişim şemasında gönderen alan ve diğer öğeler yer alır (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 78).

Yalnızca dili bilimsel inceleme alanına alan Saussure sözü dilbilim çalışma alanının dışında bırakmış, F. de Saussure'ün dil/söz ayrımına karşılık edinç/edim ayrımını yapan Chomsky, sınırlı kuralla sınırsız tümce üretme yeteneği olan edinç aşamasını dilbilimin inceleme alanı olarak belirlemiştir. Dildışı etkenlerin işin içine girmesiyle dilin bireysel olarak gerçekleşmesi olan edimin incelenmesini dışarıda bırakmıştır. Günümüz dilbilimin çalışmalarında dilin içyapısının incelenmesi dilin anlam boyutu incelendiğinde ve dildışı etkenlerin dil kullanımını etkilediği görüşü ve dilbilimde dil ve edinç boyutlarının incelenmesi yeterli görülmemektedir. Dilin söz ve

edim boyutlarının da incelenmesi gerekliliği sözcelem kuramlarının doğmasına neden olmuştur (Kıran ve Eziler Kıran,2000: 79).

Buna göre sözcelem somut ve devinimsel bir dil üretim sürecidir. Sözcelem kuramları her bireysel sözcelem ile sözcelemin genel taslağı sözcelem edimlerinin zenginliğine karşın değişmeden kalan dilin kullanım taslağı arasında bir ayırım yaparak konuşucunun gücül bir dizgeden söyleme geçişini ve dilin bu işleyiş biçiminin incelenmesi gerektiğini önermektedirler.

Sözcelem kuramları birçok dilbilimci tarafından ele alınmıştır. Sözcelem kavramı, Vardar (1988)'de "Sözce üretme edimi; bireyin sözceleri belli bir bağlam ve durum içinde gerçekleştirmesi; sözcelem kuramları dili bir edim olarak kavramaya çalışmakta, sözcüyü salt göndergesel işlevi dışında, konuşucunun edimiyle özdeşleşmesi ve dinleyicide bir etki yaratması açısından ele almaktadır." (s.189-190) biçiminde tanımlanmaktadır. Benveniste (1995)'te sözcelem kavramı, "Bireysel bir kullanım edimiyle dilin işleyişe geçirilmesidir. Bu edim, konuşucunun dili kendi adına işleyişe geçirme olgusudur. Konuşucuyla dil arasındaki ilişki sözcelemin dilsel özelliklerini belirler" biçiminde tanımlanmaktadır. Benveniste "konuşucu, dil ve bağlam arasındaki karşılıklı ilişkilere sözcelem adını vermektedir. Sözcelemden önce dil, dilin bir olanağıdır. Sözcelemden sonra dil, bir konuşucuya bağlı olan alıcıya ses aracılığıyla ulaşan ve karşılık olarak başka bir sözcelem olarak geriye dönen bir söylem durumu biçiminde gerçekleşmektedir. Bir sözcelem işleminin değişmeyen öğeleri, sözcelemin kaynağı olan özne yani konuşucu ve söylemin gerçekleştiği bağlamdır.

Bir dilin söz varlığında, kavramlara gönderimde bulunanlar ve sözcelem edimine, durumuna gönderimde bulunanlar olarak iki tür dilsel gösterge bulunmaktadır. Kavrama gönderimde bulunan göstergeler bağlamdan ve kullanım koşullarından bağımsız olarak genel ve sürekli bir biçimde kavrama gönderimde bulunurlar. Bir dilin söz varlığındaki göstergelerin bir kısmının anlamları ancak dolaylı olarak belirlenebilen birimleri de içerebilmektedir. Bu göstergelerin anlamlarını kavrayabilmek için dilin göndergesel işlevine başvurmak gerekmektedir. “Ben”, “sen”, “şimdi”, “dün”, “burada”, “orada” gibi anlamlandırılması için gönderimde bulunduğu sözcelem durumlarının belirlenmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu dilsel birimler ancak bir sözcelem durumu içinde belli bir değer kazanarak söylemsel öğeler dizgesi oluşturmaktadır. Benveniste’e göre sözcelem “ben”, “şimdi”, “burada”ya göre biçimlenmektedir. “Sen”, “ben”, “orası”, “buraya” ve “dün” ya da “yarın”; “bugün”e göre değer kazanmaktadır. Konuşan bir özne olarak ben, kendini başlangıç noktasına, merkeze alarak uzam ve zamanı belirlemektedir.

Sözce kavramına yönelik tanımlamaya bakıldığında, Vardar (1988)’de “Bir konuşucunun ürettiği, iki susku arasında yer alan söz zinciri parçası; sözcelem edimiyle ortaya çıkan söylem. Tümce, sözün çözümlenmesiyle elde edilen bir birimdir, sözceyse bu türlü bir işlemde önce belirlenen bir bütündür. Üretici dilbilgisi sözceyi, bir edim olgusu biçiminde yorumlayarak edinç olgusu saydığı tümceye karşıt bir kavram olarak ele alır; kimi dilbilimciler ise, sözceyi tümce ya da birbirini izleyen tümceler bütünü olarak görmektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Sözce, sözcelemin inceleme birimi olarak ortaya çıkmaktadır ve sözcelem soyut bir

üretim işlemiyken sözce somut, bitmiş bir ürün değeri taşımaktadır. Sözcelem anlatı ve söylem durumunda sözceye dönüşmektedir.

Bir başka deyişle, sözcelem dilsel bir üretim edimi olarak, belli bir konumda dilsel birimlerin eklenmesi olarak tanımlamak gerekirse, sözce bu üretimin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda değinilen, metin, anlatı, söylem, sözce ve sözcelem kavramlarının birbirinin yerine geçtiği, anlamsal olarak yakınlık taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Ancak kuramsal olarak bakıldığında kavramlar arasındaki ayrımların önem taşıdığı görülmektedir.

2.2 Metin Çözümlemesi ve Bilimsel Yöntem

Metin kavramının ve ilişkili olduğu diğer kavramların açıklamasından sonra çalışmada anlatı metni olarak ele alınan filmsel anlatı metinlerinin çözümlemesi aşamasında kullanılacak olan yöntem; kuramsal olarak göstergebilimin yöntemlerine dayanmaktadır. Bu nedenle göstergebilim kavramı, anlamı, içeriği, alanı ve çalışma doğrultularına bu bölümde yer verilmektedir.

2.2.1 Göstergebilim

Bir bilim dalı olarak 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan göstergebilim önceleri F. de Saussure'ün önerdiği gibi göstergeler dünyasını inceleyen bilim dalı olarak ele alınmış, günümüzde ise görsel, işitsel, devinimsel dizgeler, toplumsal ilişkileri düzenleyen kurallar bu bilim dalının uğraş alanına girmektedir. Mantık, ruhbilim, dilbilim, toplumbilim, insanbilim gibi birçok bilim dallarının yararlandığı gibi resim,

müzik, sinema, her türlü kültür görüngüleri, vb. alanlar da göstergebilim yönteminden, onun bulgularından, çözümlenmeye getirdiği araçlardan yararlanmaktadır.

Gösterge kavramı çerçevesinde ele alınan göstergebilim, gösterge taşıyıcısı, gösteren ile yorumsal bağlam arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim dalıdır. (Zeyrek, 1991) Göstergebilim, anlamın bulunduğu her yerde yaşayan, her düşünce dizgesinin oluşumunda var olan başlangıçta bir tasarı, daha sonraları sürekli gelişen bir yaşama, okuma, düşünme, yeniden üretme etkinliği olarak ele alınmış, günümüzde de kendine yeten, tutarlı, tümü kapsayıcı bir bilim dalı durumuna gelmiş bulunmaktadır.

Göstergebilim birçok dilbilimcinin araştırma alanı olmuştur. Öncelikle Saussure'ün ortaya koyduğu dil / söz ve gösteren / gösterilen işlemsel kavramlarından esinlenen L. Hjelmslev dizge/oluş karşıtlığını önererek anlamlama sürecinde dizisel ve dizimsel ilişkileri ortaya koymuştur. Hjelmslev'in göstergebilime en önemli katkısı içerik düzlemi ile anlatım düzlemini birbirinden ayırması olmuştur. Jakobson'un sesbilim aracılığıyla ortaya koyduğu anlatım ve içerik arasındaki benzerlik göstergebilime katkısının çıkış noktasını oluşturmaktadır. Anlatımın birimleri olan sesbirimler birleşerek nasıl sözcüğü oluşturuyorsa, içeriğin birimleri anlambirimcikler de birleşerek anlamı oluşturmaktadır.

Aynı zamanda bazı dilbilim akımlarının temsilcilerinin de göstergebilimin bugünlerdeki konumuna gelmesinde doğrudan katkı sağladığı görülmektedir. "Prag Dilbilim Çevresinden Jakobson, Troubetzkoy ve Saussure'ün araştırmalarını

yaygınlaştırmış, Kopenhag Dilbilim Çevresinden Hjelmslev dizgeleştirmiş, Benveniste söyleme uygulamış, Barthes anlaşılabilir bir dile indirgemiş, Greimas da göstergebilimi oluşturmada kuram ve yöntem olarak kullanmıştır” (Kıran, 1990: 51).

Göstergebilim dilsel iletişim dizgelerinin; dilbilimin bir kolu olarak ele alınan yapay dizgelerin incelendiği göstergebilim (semiology) ve Greimas’ın bir yandan yapısal dilbilimden, bir yandan belirli halkbilim ve söylenbilim incelemelerinden yola çıkarak anlam ve anlamlama olguları üzerinde yoğunlaştırmaya çalıştığı göstergebilim (semiotics) olarak iki ayrı bakış açısıyla ele alınmaktadır. Göstergebilimin bu bakış açısı dildışı göstergeleri inceleyen göstergebilimlerin yöntemsel dayanağı durumundadır (Guiraud, 1994: 12).

Türkçede göstergebilim terimiyle karşılanan semiyoloji ve semiyotik terimleri batı dillerinde birbirinden farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Semiyoloji doğal dillerle yazılmış (resim, görüntü, mimari, vb. üstüne yazılmış) dilsel olarak ifade edilemeyen metinleri çözmeyi amaçlamakta, semiyotik ise yalnız yazılı dille değil, yazılı olmayan dille de anlatılan resim, müzik, görüntü, mimari, gibi yapıtların dilini ve anlamlarını da araştırma alanına alarak doğal dil bir araç olarak kullanılır. Semiyotik, dilbilimin inceleme alanına almadığı doğal olmayan dilleri de araştırma konusu yapmaktadır ve dilbilimsel incelemeleri kendi incelemeleri arasına katarak, onlardan yararlanmaktadır. Semiyolojinin çözümlene alanının giderek daralması, yöntemlerinin bir anlamda bilimsellikten ve dilbilimden uzaklaşması, bu kuramın semiyotikten büsbütün ayrılmasına neden olmuştur.

Göstergebilim kuramının amacı gösterge dizgelerinin gerçek anlamını bulmak, ya da yeni anlamlar üretmek, ortaya çıkarmak değildir. Bu kuramın amacı, bir gösterge dizgesinde ne söyleniyor, neyi, kim söylüyor, bu soruların yanıtını da araştırmak değil, bir gösterge dizgesi, sözgelimi yazınsal ya da bilimsel söylem, görüntü, mimari yapı, tiyatro gösterisi, tanıtım, vb. hangi katmanlardan oluşmakta, nasıl eklenmekte ve nasıl anlamlandırılmakta olduğunu ortaya koymak ve bunu yeniden üstdil aracılığıyla dizgeleştirerek sunmaktır. Başka bir deyişle göstergebilimsel çözümlemede kimin, ne dediği önemli değil, ancak (yazan öznenin) söylemek istediğini nasıl söylediği önemlidir. Göstergebilimsel bir çözümleme, anlamın eklenerek üretiliş biçimini araştırmaktadır. Böylece, göstergebilim içeriğin biçimine yönelik içkin ve yapısal bir kuram olarak ortaya çıkmaktadır (Rifat,1980:101).

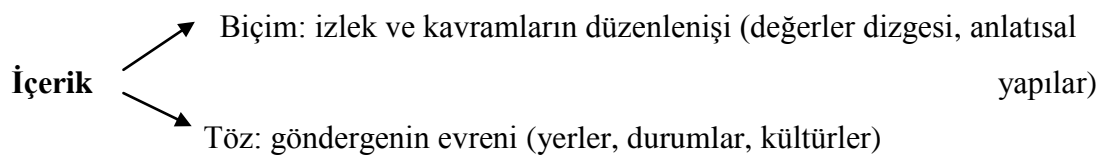
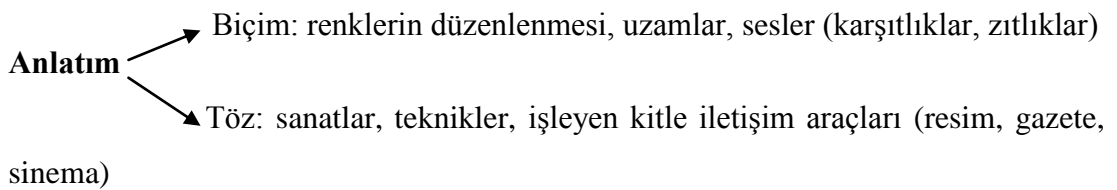
Göstergebilim diğer bütün insanbilim dallarına bilimsel çözümleme yöntemi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Dilbilimin kavram ve yöntemlerini kullanan göstergebilim, onları temel alarak yeni bir tümdengelimli, kendine yeten, inceleme nesnesini dil ve dil dışı gösterge dizgeleri (fotoğraf, resim, karikatür, film vb.) olarak belirleyen, tutarlı bir bilim dalı olmuştur.

Göstergebilimin ilk ilkesi içkinlik, bir başka deyişle nesnenin özerkliği kendini oluşturan ilişkilerin çözümlenmesi üzerine kurulu olma ilkesidir. Kıran'a göre göstergebilimin konusu kısaca "toplumsal ve bireysel söylemi biçimlendiren anlamlı yapıları oluşturmak" olarak belirlenmektedir. Yine "göstergebilim, anlamı soyut, sınırları belirsiz bir kavram olarak ele almadığı gibi doğal dilin değişik biçimlerde

gerçekleştirdiği, sınırladığı; sözcük, tümce, noktalama imleri ve metinler gibi anlamın görüntüleriyle ilgilenmektedir. Göstergebilim kuramı, anlamı ifade eden ve ortaya çıkaran hangi anlatım biçimi olursa olsun anlamlama olgusunu tek olarak görmektedir. Buna göre yazınsal bir metnin bir tek anlamı vardır ve değişik bakış açılarından incelendiğinde bu bir tek anlamın değişik yüzleri görünür” (1998:238).

Dilbilim ile göstergebilim arasında bilimsellik özellikleri açısından birbirleri ile benzerlik gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Göstergebilim, dilbilim kuramlarından birçoğunu kendi uygulamalarında kullanmaktadır. Saussure’ün gösterge kavramını Hjelmslev’in anlatım ve içerik olarak yeniden adlandırıp her iki düzlemin de biçim ve tözden oluştuğunu belirterek göstergebilime sunması, dilbilimden göstergebilime geçen kavramların en önemlilerinden biridir.

Göstergebilimin, Hjelmslev’in ortaya attığı ve dilbilimden ödünç aldığı gösterge kavramı *anlatım* (gösteren) ve *içerik* (gösterilen) düzlemleri olarak ayrılarak ve her ikisi de *biçim* ve *töz* olarak iki bölümden oluşmaktadır:

T. Yücel'e göre, birbirinden ne denli farklı olurlarsa olsunlar, tüm dillerde ortak olan bir kavram bulunur: Anlam. Ancak, dil düzleminde belirmediği sürece, anlam çözümlenmemiş bir veri, biçimlenmemiş bir kitle olarak kalmaktadır. Bu biçimi de dilin işlevleri belirlemektedir: "Anlamın her seferinde yeni bir biçimin tözü olması dışında var olma olanağı da yoktur. Böylece dilsel içerikte özgül olarak içeriğin biçimi olarak ortaya çıkar. Bu biçim anlamdan bağımsız olarak onunla saymaca bir bağıntı kurar ve onu içeriğin tözü durumuna getirir. İçeriğin tözü durumuna gelmekse, kesinlikle dil düzleminde yer almaktır" (Yücel,1999: 40).

Göstergebilim, sözcükbilim ve anlambilimi içine alan daha kapsamlı bir çözümlene yöntemidir. Göstergebilime göre;

1. Dil, biçimsel bir nesnedir, töz değil biçimdir. Bağdaşık niteliklidir ve çözümlenmeye uygundur.
2. Dil, anlamsal bir nesnedir, anlam yüklü biçimlerden oluşur.
3. Dil, toplumsal bir nesnedir.

Göstergebilimin nesnesi anlam içeren her türlü nesne ya da olgu olduğuna göre anlambilim sözlükbilimi, göstergebilim de anlambilimi içermektedir. Greimas'a göre anlambilim, göstergebilimin özerk bir bileşkesi olmadan önce, sözlükbilim tek başına dilbilimdeki anlam sorunlarına ışık tutmaya çalışmaktadır. Ancak göstergebilim sadece dil göstergelerinin değil, dildışı göstergelerin de anlam üretebileceğini savunmaktadır ve alanını daha geniş tutarak daha büyük bileşkeleri de alanı içine almaktadır.

Yapısal Anlambilim adlı kitabında Greimas, anlamın mutlak koşulunun ögeler arasındaki bağıntı olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağıntı iki göstergenin birlikte kavranabilmesi için gerekli ortak yanları ve birbiri ile karşıtlıklarını belirtmektedir. İkili karşıtlık aynı anlam eksenindeki göstergeleri arasında bir karşıtlık (iyi/kötü, güzel/çirkin) bulunmasıdır.

Anlamlama göstergebilimi, içeriğin biçimini araştıran anlatım düzleminin özelliklerini, yani dilbilgisel ve biçimsel yapılar ile sözbilimsel (retorik) oyunların varlığını ve önemini yadsımamaktadır. Metnin bu açıdan incelenmesini dışlamamakta, bu anlatımsal özellikleri de kendileri için değil, içerik düzlemine geçiş için inceleme alanına almaktadır. Anlatım düzleminin özelliklerinin bir amaç olarak araştırılmasını ise metindilbilimcilerin çalışmalarına bırakmaktadır (Rifat,1993: 30).

2.2.2 Göstergebilimde Görsel Metinler ve Görsel Gösterge

Görsel göstergeleri inceleyen göstergebilim, görsel göstergeyi mikro evren olarak ele alarak anlamlandırım sürecini betimleyen ve anlamın belirim aşamasında işleyen temel ulamları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Bütün anlamı ileten göstergeleri anlamlama çerçevesinde ele alarak bir çözümleme yöntemi olarak kendi araçlarını oluşturan göstergebilim, öncelikle yazınsal metinler aracılığıyla dilsel göstergeye yönelmiş ve göstergebilimin dilsel göstergeler için sunmuş olduğu araçlar dildışı göstergelerin anlamlama çözümlerinde kullanılmaya başlanılmıştır. Resim, fotoğraf, karikatür, çizgi film, sinema, mimarlık

alanarının ürünleri plastik gösterge olarak kabul edilmiş ve göstergebilimsel bakış açısıyla incelenmiştir. Bu alanda temel sayılacak ürünler ortaya konmuştur.

Görsel göstergeler dilsel göstergelerden farklı eklemlenme özelliği taşımaktadır. Bu eklemlenme özelliği onu çözümlenebilir bir nesne olarak ele alınmasını sağlamaktadır. Bu nedenle görsel göstergeler kültürel olguları içinde barındırdığı için anlamlı bir bütün olarak ele alınmaktadır. Göstergebilimsel olarak görsel göstergeler dilbilimde olduğu gibi tözden çok biçimle ilgilenmekte, derin ve yüzey yapı kavramlarını görsel gösterge için de geçerli kılmaktadır (Öztoğat,1998: 254). Görsel göstergelerin konumları, tanımlanmaları, belirlenmeleri ekinsel yani tarihsel ve göreceli sınıflara bağlıdır.

Görsel dil, dilbilimin araçları olan dizisel-dizimsel bağıntı ve karşıtlık, benzerlik, çelişkinlik gibi ilişkilerden yararlanan bir yapı özelliği taşır. İnceleme aşamasında tıpkı yazınsal metin çözümlemesi gibi görsel metin aşamalı bir düzene göre sözce olarak ele alınabilir. İlk yaklaşımda görsel metin kesitlere ayrılır. Bu işlem renk, çizgi, ana yüzeyler, görüntüler vb. biçimsel ölçütlere göre yapılacağı gibi anlatsal, betisel, izleksel, vb. ölçütler göz önüne alınarak da yapılabilir. Her kesit için anlamı oluşturan katmanlar saptanabilir. Gözlemler ilk aşamada sözcenin yüzeysel yapısında yoğunlaştıktan sonra derin yapıda yerdeşlikler saptanır (Öztoğat, 1998: 256). Bu durum dilsel gösterge için geçerli olan çözümlemenin görsel gösterge için de geçerli olabileceği düşüncesine götürmektedir. Başka deyişle genel göstergebilimin çözümleme araçlarında yararlanılarak görsel göstergeler de çözümlenebilmektedir.

2.2.3 Göstergebilimsel Çözümleme

Göstergebilim, bütün anlamlama dizgelerini çözümleme amacındadır. Ele aldığı bütüncedeki anlamın oluşumunu ortaya çalışır. Metinlere ya da görsel imgelere, jestlere ya da mimariye olduğu gibi anlam üretimi olan her dizgeyle ilgilenmektedir. “Göstergebilimin kendine özerkliğini veren yani ayıricılığını, sınırlarını belirleyen kendi öz anlamlama nesnesidir. Göstergebilimin diğer bilim dallarını kendi alanının sınırlarına katmadan ve onlara bağlanmadan diğer bilim dallarıyla yararlı bir biçimde işbirliği yapabilmekte ve ortak olarak çalışabilmektedir. Anlamlama, ne gerçeğin basit bir üretimi ne de yalnızca iletişim kurmadır. Göstergebilim için anlamlama, ne anlaşıldığı ya da bireyin anladığı şeye, ne de söylemek istenilen şeye indirgenemez. Göstergebilime göre, iletinin içeriği dizgesel olarak iletişim kurmayla ya da bireyin algıladığı anlama ve sunulan anlamıyla da sınırlandırılmaz.

Göstergebilimsel çözümlemede anlamın ortaya konması, belli bir bütünlük ve kapalılık içerisinde sunulan göstergeler dizgesini bir arada çözümlemek, aralarındaki ilişkileri ortaya koymak ve ya yüzeysel yapıdan derin yapıya doğru ya da tam tersi okuma sürecini gerçekleştirmekle mümkündür. Bir başka deyişle göstergebilim, ele aldığı bildiride, anlamın nasıl oluştuğunu ortaya koyabilmek için, belli bir katmanlı okuma ile elde edilecek anlamlı yapılara doğru giden çözümler ortaya koymaktadır.

2.3 Göstergebilimsel/Yazınsal Çözümlemenin Temel Öğeleri

Bu çalışmada, göstergebilimin metin çözümlemede sunduğu araçlar kullanılarak örnekçede yer alan filmler çözümlemesine yer verilmektedir. Çalışmada, göstergebilim kuramının metni incelemede kimi araçlar kullanması, alanlar arasındaki geçişleri sağlayarak bütüncül bir yapı sergilemesi ve sürekli yapılan saptamaları, çözümlemeleri denetlemesi, bilimsel ve nesnel bir tabana oturtması açılarından yöntem olarak göstergebilim kuramının kullanılması benimsenmiştir. Bu açıdan gösterge kavramına ve alanına ilişkin tanımlamalar, betimlemeler, aşağıda sunulmaktadır.

Göstergebilimsel bir çözümleme, metnin değişik katmanlarına uygulanabilecek değişik türdeki örnekçeleriyle metni sorgulamaktadır. Metinde verilmek istenen metinlerde örtük olarak verilen iletiyi ve metinde çözümlemecinin veya yazarın verdiği sorunu ya da sorunları bulmaya yardımcı olmaktadır. “Göstergebilimsel çözümleme, anlamlı bir bütüne yaklaştığında anlatım düzleminin özelliklerini, yani dilsel ve biçimsel yapıları bir başka etkinlik alanına bırakarak doğrudan doğruya içerik düzleminin biçimine yönelir” (Rifat, 1996: 26).

Bu açıdan göstergebilim, içerik düzlemindeki biçimin de üç değişik düzeyde düzenlendiğini ve üç aşamada çözümlenebileceğini ortaya koymaktadır.

Yüzey yapıdan derin yapıya doğru ya da tam tersi bir yön izleyen bu çözümleme yöntemi; söylemsel düzey, anlatısal düzey ve mantıksal-anlamsal düzey olarak ayrımlanmaktadır. Bu düzeyler de üretim ve çözümleme süreci olarak iki süreci kapsamaktadır. Greimas, bir anlatıyı soyuttan somuta doğru bir yönelişle

anlatısal yapılar ve söylemsel yapılar olmak üzere başlıca iki düzlemde inceler. Greimas, bu yapıları oluşturan basamak ve bileşkeleri üretici süreç olarak tanımladığı bir çizelge üzerinde göstermektedir (Rifat 1980: 108):

Tablo 2.1 Üretici Süreç

Anlatısal Yapılar (izleksel-anlatısal düzey)	Sözdizimsel Bileşke	
	Derin Yapı: Temel sözdizim: Göstergebilimsel dörtgen	Anlamsal bileşke
Yüzeysel Yapı: Anlatısal sözdizim: Eyleyenler şeması ve işleyişi	Temel anlam	
Söylemsel Yapılar (Betisel düzey)	Sözdizimsel söylem Söylemselleşme	Anlatısal anlam
	OyunculaşmaZamansallaşmaUzamsallaşma	Söylemsel anlam İzlekselleşme Betiselleşme

Üretici süreç tablosunda görülen bütün öğeler çeşitli açılardan birbiriyle ilişki içindedirler. Buradaki anlatısal yapıyı oluşturan öğeler, metnin temel yapısını ortaya koyarlar. Yazarın anlatısında vermek istediği temel düşünce, metnin en soyut düzlemi olan derin yapıda değerlendirilir. Derin yapıda gerçekleşen temel anlamın oluşma süreci, yüzeysel yapıya geçerken anlatısal sözdizim üzerinde somutlaştırılır. Anlatının bu basamağında derin yapıdaki değerler eyleyenler tarafından üstlenilir.

Söylemsel yapılar ise metnin en üst düzeyinde yer alır. Anlatı kahramanı, zaman ve uzam kavramları üretici süreçteki söylemsel yapıların temel öğeleridir. Bu öğelerden birinde olan değişiklik diğerlerini de etkiler. Yüzeysel yapıda işlevlerine göre değer kazanan ve adlandırılan eyleyenler, burada kahraman terimini alır ve bir kişilik kazanırlar (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 129).

Bu tablodaki anlamsal bileşke üzerinde temel anlamdan söylemsel anlama doğru gidilirken, eğer kahramanın ulaşmaya çalıştığı nesne soyut bir kavramsa, bu nesneye ulaşması sonucunda yeni bir değer ortaya çıkabilir. Örneğin olaylar sonucunda kurtuluşa ulaşan bir kahraman, aynı zamanda özgürlüğe ya da mutluluğa da sahip olabilir. Buna *izlekselleşme* adı verilir. Sahip olunan yeni değerın metin yüzeyinde sözcüklerle betimlenmesine ise *betiselleşme* denir.

Üretici süreç tablosunun ortaya koyduğu gibi, çeşitli katmanlardan oluşan ve basitten karmaşığa doğru uzanan üretici süreç, sözdizim ve anlam bileşkelerinin hem yatay, hem de dikey boyutlardaki eklemlenişine dayanmaktadır. Göstergebilim kuramı üretici sürecin *anlatısal, söylemsel ve metinsel yapılar* olarak üç ayrı katmandan oluştuğunu ortaya koymaktadır.

Göstergebilimci, çözümlemesinde ilk olarak anlatım düzlemini ele almaktadır. Öncelikle, anlatım düzlemi kesitlenerek söylemsel düzey belirlenmektedir, daha sonra anlatısal düzeye (anlatı izlenceleri, eyleyenler) geçilir ve ortaya konan anlamsal değerler yoluyla anlamsal-mantıksal düzeye ulaşılır. Bir başka deyişle, yazınsal bir metni göstergebilimsel çözümleme yöntemiyle çözümlmek isteyen bir araştırmacı, çalışmasına anlamlı bir bütünün içerik düzlemine yüzeyden derine doğru üç düzeye ilişkin izleyeceği yol ya da yapacağı işlemler ve sırası şu biçimde olmalıdır (Rifat, 1996: 27):

1. Söylem kişilerinin, zamanların ve uzamların bir dil yetisi aracılığıyla nasıl düzenlendiğini, sözgelimi sanatsal, yazınsal bir tasarımın söylem aşamasına nasıl geldiğini araştırır.

2. Eyleyenlerin olay örgüsü içindeki işlevlerini saptamaya, kişilere bağlı bir eylem, olay ve duyguların nasıl düzenlendiğini, bir anlatı izlencesi içinde nasıl eklemendiğini kavramaya çalışır.

3. Metnin ilk iki düzeyinde belirlenen anlam evreninin temellendiği, kaynaklandığı en soyut, en mantıksal, en derin düzeydeki gücül yapıların neler olduğunu görmeye ve göstermeye yönelir. Bütün bunların yüzeyden derine doğru adlandırılması da şu biçimde olmaktadır: 1. Söylem çözümlemesi, 2. Anlatı çözümlemesi, 3. Temel yapı (mantıksal-matematiksel) çözümlemesi.

2.3.1 Söylemsel-Betisel Düzey

Doğal dille oluşturulmuş bir metin ilk aşamada çözümlemeci için sözcükler yığını olarak değerlendirilebilir. Dilbilgisi ve sözbilimsel etkinlik, beceri ya da ustalıklarla düzenlenmiş metnin anlam evrenine girebilmek için hazır bulduğu göstergebilimsel çözümleme yönteminin ilk aşamasını oluşturan söylemsel yapının ilk sınıflandırmasına gidilmektedir. Bu da metnin ilk anlam kesitlerine ayrılması demektir. Böylece anlatı kişisi ya da kişilerinin belirli bir zaman ve uzam bütünlüğü içindeki durumu ve eylemi de belirginleşmiş olmaktadır. Bu öğelerden birinin değişmesiyle, birinin bir dönüşüme uğramasıyla da yeni bir kesit oluşmaktadır.

2.3.1.1 Kesitlere Ayrım ve Ölçütler

“Herhangi bir anlatıyı göstergebilimsel açıdan çözümleyebilmek için önce bu anlatıyı kesitlere ayırmak gerekir. Kesitleme, anlatıyı ya da metni, anlam kavşaklarına, bir başka deyişle, okuma birimlerine ayırmak demektir.” (Rifat, 1999: 162).

Söylem çözümlemesinin ikinci aşamasında kesitler arasındaki ayrımları saptama ve adlandırma çalışması yer almaktadır. Ayrımları saptamak dönüşümü kavramaktır. Dönüşümü bulmak anlamın düzenleniş biçimini, doğrultusunun ayırımına varmak demektir. O nedenle, ayrımlar yoksa dönüşüm de yok demektir, dönüşümün olmadığı bir metinde anlamın eklememesi, üretilmesi doğal olarak bulunmamaktadır.

Söylemin üçüncü aşaması, adlandırılan kesitlerin benzer ya da birbirini içeren aynı izlek etrafında toplanacak olanlarla; karşıtlar, çelişikler gibi birbirinden ayrılması gerekenleri ayrı ayrı sınıflandırmayı gerektirmektedir. Söylemsel düzeyde yapılan metnin kesitlenmesi içeriğin yüzeysel düzeyinin düzenleniş, eklemesi, kuralını yeniden belirleme ve yeniden yapılandırma. Bu durumda söylem çözümlemesi bizi doğal dille oluşturulmuş bir metindeki yapının anlamsal oluşum sürecine götürmektedir.

Söylemsel yapılar, anlatsal yapıların dizgeden oluşa, diziselden (seçme), dizimsele (birleştirme) geçişiyle gerçekleşmektedir. Bu düzlem iki bileşken oluşmaktadır: *Söylemsel Sözdizim* ve *Söylemsel Anlam*.

Anlatı yapıları (sözceleri) sözceme işleminden geçerek bir söylem durumuna (söylemselleşme aşaması) gelmektedir. Söylemselleşme aşaması üç alt bileşeden oluşmaktadır: *Oyunculaşma, süremselleşme, uzamsallaşma*. Bu üç alt bileşke aracılığıyla anlatı sözceleri bir yandan uzamsal ve süremsel yerlemler içine yerleşirken öte yandan sözcelerdeki işlevsel öğelerin (eyleyenlerin) çeşitli roller yüklenip oyunculaştıkları kişilikleştikleri, özneye dönüştükleri görülmektedir. Böylece eyleyenler uzamsal ve süremsel yerlemler içinde somutlaşırken hem sözdizimsel özellikler, hem de izleksel nitelikler taşımaya başlamaktadır.

2.3.1.2 Söylemsel Sözdizim- Söylemselleşme

2.3.1.2.1 Anlatı Kahramanları

Anlatı kahramanları, ancak anlatı içinde yaşayan, yazarın yarattığı dilsel bir varlıktır. Fakat bazı özelliklerini, yazarın dış dünyadan seçtiği gerçek kişilerden alırlar. Bu da kahramana bir ruh katarak, okur karşısında onu canlı hale getirir. Bir anlatıda üç tür kahraman vardır (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 133):

- 1-Baş kahraman(lar);
- 2-İkinci derecede önemli kahraman(lar);
- 3-Arada bir görünen, sadece önemsiz rolü olan kişi(ler).

Anlatının kahramanları, anlatı içerisinde duygusal roller üstlenerek ve birbirleriyle ilişki kurarak anlatının derin yapısındaki anlamlara ulaşmayı sağlamaktadır. Kahramanların, duygusal donanımları çevresinde yaşadıkları heyecanlar, düş kırıklıkları, umutlar, çöküşler derin yapıya bağlanan önemli izlekleri ortaya koymaktadır (Öztoğat, 2005: 125).

2.3.1.2.2 Zaman

Anlatıda zaman olgusu, her yöntemde ortaya çıkan temel inceleme konularından biridir. Zaman iki düzlemde: anlatılan öykünün kapsadığı zaman ve anlatıcının zamanı olarak ortaya çıkmaktadır (Öztoğat, 2005: 127).

Zaman, insanın içinde bulunduğu kültürel, toplumsal, ruhsal unsurlara ve bakış açısına göre algılanan bir kavramdır. Böylece zaman, bireyler tarafından algılanışına göre fiziksel, süredizimsel ve dilsel zaman olmak üzere üç kısma ayrılabilir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 199). Sözce ya da söylem boyutunda ortaya çıkan zaman olgularının incelenmesi, derin yapıya ulaşmada önemli bir değer taşımaktadır.

2.3.1.2.3 Uzam

Bir anlatıda kahramanlar ve olay belli bir zaman ve uzam içinde yer alır. Bu üç öğenin birbiriyle uyumu anlatının gerçeklik duygusunu kuvvetlendirir. Uzam, anlatının her aşamasında yer alan, bazen bir kahramanın yerini tutabilen önemli bir öğedir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 230). Alan, bütünlüğü ve sürekliliği olan, doğal ve doğal olmayan beş duyumuzla algıladığımız nesnelere doludur. İnsanın alanı şu veya bu şekilde değiştirmesiyle alan uzama dönüşür; böylece uzam oluşturulmuş bir nesne olarak tanımlanır. Bir başka deyişle uzama anlam yükleyen insandır, aynı şekilde insanın varlığı ve de devinimi uzam çerçevesinde bir anlam kazanmaktadır. “(...)Bu durumda uzam, insanın dünya üzerindeki konumunun bir ifadesidir denebilir. Bu konum doğal, doğal olmayan, canlı, cansız tüm nesnelere belirtilmiştir” (Kıran, 1984: 77).

Uzam Türleri, *açık uzam* ve *kapalı uzam* olarak ortaya çıkmaktadır. Açık uzamlar, kahramanların rahatça hareket edebilmelerini sağlayan deniz, orman, dağ, park, bahçe gibi doğaya ait olabilen açık ortamlardır. Kapalı uzamlar ise, insanlar tarafından çeşitli amaçlar için yapılan ev, bina, okul, hastane gibi iç mekânlardır. Ayrıca bir metinde, mağara gibi doğanın yarattığı kapalı uzamlara da rastlanabilir. Anlatıdaki uzamlardan birinin diğerini çevrelemesi ya da içine alması, bize *kapsayan* ve *kapsanan uzam* kavramlarını verir. Örneğin bir şehir, içindeki evlere, binalara göre kapsayan; etrafını saran ormanlara, dağlara göre ise kapsanan konumunda olabilir. Ayrıca, *kurmaca uzam*, yazarın metni oluştururken yarattığı, olayların ve kahramanların içinde yer aldığı kurgusal bir uzamdır. Fakat metin, dış dünyadaki gerçek bir uzama göndermede bulunabilir. Bu durum, okurun imgelem gücünü harekete geçirerek öyküyü anlamasını ve zihninde canlandırmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda anlatı içerisinde kahraman açısından *burası/başka yer* ayrımı bulunmaktadır. *Burası*, kahramanın içinde yaşadığı, bildiği ve tanıdığı belli bir uzamdır. *Başka bir yer* ise bilinmezliği, uzaklığı, yeniliği içeren yabancı bir yerdir. Fakat bazen başka bir yer, kahramanın hayalini kurduğu, “buraya” göre daha mutlu bir uzam olabilir. Bunların dışında, bir romanda *özel uzamlar*, *herkese açık uzamlar*, *aileye ait uzamlar* ve *yabancı uzamlar* olmak üzere diğer uzam türleri de anlatı içerisinde yer alan uzamlara örnek olarak verilmektedir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 230-238).

2.3.1.2.3.1 Uzamın Yeniden Sunumu

Bir anlatıda uzamın varlığı *öyküleme* ve *betimleme* olmak üzere iki yolla vurgulanabilir. Öykülemde anlatıcı betimlediği uzam içinde hareket eder ve gözlemlediklerini anlatır. Burada uzam, kahramanın öyküde geçirdiği dönüşümlere göre farklı şekillerde betimlenir. Betimlemde ise, anlatıcı bir fotoğraf karesi gibi dondurulmuş bir anı tasvir etmeye çalışır.

2.3.1.2.3.2 Uzamın İşlevi

Uzam, anlatılarda değişik görevler üstlenebilir. Öncelikle, olayların geçtiği bir dekor rolündedir. Ayrıca anlatıcının ve kahramanların bakış açısı, ruhsal ve kültürel özellikleri, karakteri uzama yansır. Olayın ilerlediğini, kahramanın geçirdiği evrimleri mekânda görülen değişikliklerle daha iyi anlayabiliriz. Uzamlar, romandaki kişiler için ifade ettiği değerlere göre simgesel bir işlev de yüklenebilirler. Ayrıca anlatıda betimlenen bir yer, daha sonra meydana gelecek olayların habercisi olabilir. Böylece okurda bir gerilim ya da beklenti yaratarak anlatıma heyecan katar. Bunun yanında, uzamın olay örgüsünün gelişiminde “engelleyci”, “gönderici” ve yardımcı” eyleyen olmak üzere değişik rolleri olabilir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 238-239).

2.3.1.3 Söylemsel Anlam

Üretici sürecin bu bileşkesinde basitten karmaşığa doğru bir düzenleme söz konusudur ve anlamsal öğelere yeni izleksel özellikler ve metinsel nitelikler eklenmeye başlar. İzlekselleşme ve betiselleşme aşamaları ortaya çıkmaktadır.

Göstergebilimde her metnin bir üretilme süreci, bu sürecin de metinden metine değişen gerçekleşme aşamaları vardır. Örneğin, biçimsel mantık yapıtı, metin üretme sürecinin, anlamsal açıdan, en derin düzeyde gerçekleşme aşamasına ulaşırken, bir felsefe yapıtı biçimsel mantığın gerçekleştirdiği derin anlam yapısının üzerine çıkarak kavramları belirli izleklerle donatmaktadır. Buna karşılık yazınsal diye adlandırılan bir metin hem izleklerden hem de bu izleklerin özel olarak süslenmesinden, giydirilmesinden oluşmaktadır (Rifat,1996: 73-75).

Temel anlamda oluşmaya başlayan gücül anlamlar, anlatsal anlam düzleminde bir değer nesnesi ile birleşerek gerçekleşmektedir. Bir değer nesnesinde gerçekleşen anlamlar yinelemelerle, birbirleriyle mantıksal bağlar kurarak izlekselleşirler. Son aşamada izlekler sözcüklerde biçimini bulan betilerle anlatılırlar (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 133).

Betisel metinlere örnek vermek gerekirse, öncelikle yazınsal metinler akla gelmektedir. Yazınsal metinler, “varlıkları, kavramları, dünyayı, kişiler arası ilişkileri, karakterleri, özne ve nesne arası ya da kişi ve dünya arası ilişkileri düzenleyen, biçimlendiren, canlandıran, yaşatan, hareketlendiren metinlerdir. Göstergebilim açısından bu hareketlendirmeyi sağlayan da betilerdir.” (Rifat, 1996: 73-75).

Betisel metinlerin yanı sıra betisel olmayan metinler de bulunmaktadır. Betisel olmayan metinler, bilimsel nitelikli metinler, bilimsel felsefe yazıları, uzmanlık yazıları, olarak ortaya çıkmaktadır. Yazılı metinlerdeki betisel ve betisel olmayan karşıtlığı soyut/somut karşıtlığı olarak adlandırılabilir.

2.3.2 Anlatısal Düzey

Göstergebilim açısından bir metnin bir anlatı içermesi gerekmektedir. Bu, metnin söylem çözümlemesi ve anlatı çözümlemesiyle bütünleşmesini gerektirmektedir. Söylem çözümlemesinde, söylemsel düzlemde ortaya çıkan kesitler anlatının dönüşüme neden olan birimlerini ortaya koymaktadır. Bu şekilde, anlatı düzeyinde, söylem düzeyindeki kesitlemelere uygun olarak bir durumdan başka bir duruma geçiş söz konusu olmaktadır.

Temel sözce en az iki eyleyen (Ö ve N) arasındaki ilişkiden doğmakta ve iki biçimde gerçekleşmektedir: 1. Durum sözcüğü (özne ile nesne arasındaki ayrılık ya da birliktelik ilişkisi) 2. Edim sözcüğü (bir durum sözcüğünü bir başka durum sözcüğüne dönüştüren sözce). Bir anlatının oluşması en az bir başlangıç durumu (durum sözcüğü) ile bir sonuç durumunun (başka bir durum sözcüğü) ve bu iki durum arasındaki temel dönüşümü gerçekleştirebilecek (edim sözcüğü) bir “dönüştürücü özne”nin varlığını gerektirmektedir. Bir edim sözcüğünün, bir durum sözcüğünü etkileyip onu yeni bir durum sözcüğüne dönüştürme; başlangıç durumunu sonuç durumuna ulaştıran temel dönüşümün gerçekleşme sürecine anlatı düzeyi olarak

kabul edilmektedir (Rifat, 1996: 31). Bu durumda önce durum sözcelerini saptamak, daha sonra da bu sözcelerin dönüşümlerini izlemek gerekmektedir.

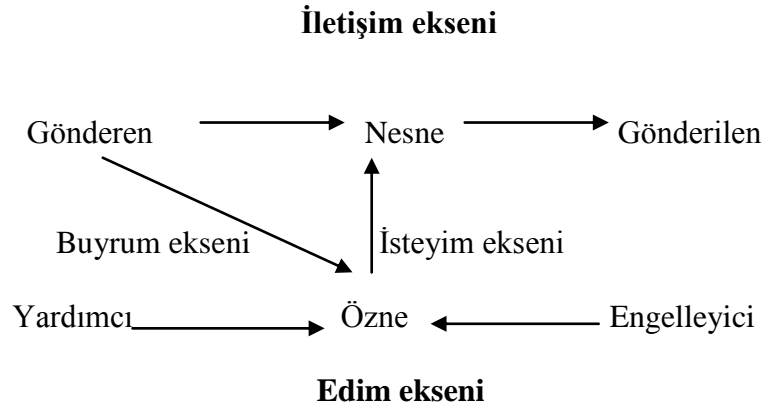
Anlatı çözümlemesinde öncelikle sözdizimsel işlevler (eyleyenler: gönderen/gönderilen, özne/nesne, yardımcı/engelleme) içerisinde bulunduğu temel sözceler ile ortaya konmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi temel sözce en az iki eyleyen arasındaki ilişkiden doğmaktadır ve iki durumda gerçekleşmektedir; durum ve edim sözcüsü. Bir başka deyişle, bir anlatının oluşması aşamasında başlangıç durumu ile bir sonuç durumu yer almaktadır ve bu iki durum arasındaki temel dönüşümü gerçekleştirecek bir dönüştürücü öznenin varlığı gerekmektedir. Bu durum da anlatının sözdizimsel düzenlenişi, anlatı izlencesi yoluyla ortaya konmaktadır. Göstergebilimsel yöntemle anlatısal metnin çözümlemesi aşamasında, söylem çözümlemesindeki birimler saptandıktan sonra anlatı çözümlemesinde anlatının sözdizimsel düzenini belirleyerek dönüşümler ortaya konulmaktadır.

2.3.2.1 Eyleyenler Örnekçesi

Anlatı çözümlemesi aşaması, metnin anlamının yüzeysel düzeyinden derin düzeyine doğru ortaya konan bir aşama olarak ortaya çıkmaktadır.

Söylem düzeyinin bireysel nitelik taşıyan oyuncularını, üretici sürecin anlatısal sözdizim basamağında eylemleriyle tanımlanır ve eyleyen terimiyle gösterilirler. Eyleyen terimi, bir sözcede “eylemin belirttiği oluşa etkin ya da edilgen biçimde katılan varlık ya da nesne” olarak tanımlanır. “A.J.Greimas’ın kuramında da “varlık ya da nesne”nin gerçekleştirdiği eylem önemli olduğu için, eyleyen kavramını kişi

kavramından çok daha geniş kapsamlıdır. İnsan ya da nesne, tekil ya da çoğul, somut ya da soyut olabilir. Öte yandan, eylemin ya da işlevin önde gelmesi ve gerçekleşme düzleminde birkaç eyleyen işlevini birden yüklenebilmesi nedeniyle eyleyeni bir varlıktan çok belirli bir ‘bağıntının bir ögesi’ olarak tanımlamak gerekir” (Yücel, 1981 için bkz. Kıran ve Eziler Kıran 2000: 148). Greimas da bu işlevleri bir eyleyen sorunu olarak ele almakta ve aşağıdaki eyleyensel örnekçeyi oluşturmaktadır. Kurama göre her metinde anlatıyı oluşturan özne, nesne, gönderen, gönderilen, yardımcı ve engelleyici altı eyleyen bulmaktadır. A. J. Greimas bunu şu biçimde şemalaştırmaktadır (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 148-170):

Yukarıdaki şemada da görüldüğü gibi bir anlatıda gönderen ile özne arasında bir anlaşma kurulur. Anlatıda, gönderen ve gönderilen ilişkisi “iletişimsel”, özne ve nesne ilişkisi “isteyimsel”, yardımcı ve engelleyici ilişkisi “güce” dayalı olarak ortaya çıkmaktadır. Eyleyenler örnekçesi özne tarafından amaçlanmış nesne üzerinde yoğunlaşırken gönderen ile gönderilen arasında bir iletişim söz konusudur. Eyleyenler, çalışma sırasında şu şekilde işaretlenmektedir: Özne=Ö, Nesne=N, Gönderen=G, Alıcı=A, Yardımcı=Y, Engelleyici=E.

İletişim eksenini göndericinin başka bir kişi ya da nesneye alıcıya bir şey iletmek ya da onun hangi nesneye gereksinimi olduğunu belirlemektir. Nesneye bu ekseninde göndericinin “iletildiği” ya da alıcının “yoksun bulunduğu” şey olarak tanımlanmaktadır. İsteyim ekseninde özne iletimin kaynağı kendisi olmamakla birlikte, gerçekleştirdiği değişik eylemlerle önündeki tüm engelleri aşarak nesnenin alıcıya ulaşmasını sağlar. İsteyim ekseninin istek kipliği kadar istememek kipliğiyle de ilgilidir. Edim eksenini, öznenin isteyimden gerçekleştirime geçtiği, eylemini gerçekleştirmek için gerekli güçle donandığı düzlemdir. Bu gücü kendisine kimi kez bir kişi, kimi kez bir nesne, kimi kez bir nitelik, kimi kez bir bilgi olarak tanımlanan ya da bunların hepsini birden içeren destekleyici sağlar. Engelleyici de aynı destekleyicinin niteliklerindedir ancak temel özelliği öznenin işini güçleştiren olumsuz bir güç olmasıdır. Burada güç olduğu kadar güçsüzlük ya da eksik güç de söz konusudur (Yücel, 1999: 120).

Eyleyenleri, anlatıda eylemler gerçekleştiren oyuncular temsil etmektedir. Bir oyuncu birden çok eyleyen işlevini üstlenebilirken aynı zamanda bir eyleyen birkaç oyuncu tarafından da gerçekleştirilebilmektedir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 152). Ayrıca, altı eyleyenin altısı da kimi anlatılarda ortaya çıkabilirken kimi anlatılarda çıkmayabilir. Temel eyleyen düzleminde özne ve nesne eyleyenlerinin bulunması söz konusudur ve bu eyleyenler arasındaki bağıntı eylemsel olarak anlatıda yer almalıdır. Bunun nedeni, bu bağıntının temel sözceyi oluşturmasıdır.

En az iki eyleyen arasındaki bağıntı (özne ve nesne) temel sözceyi ortaya koymaktadır. Bu durumda temel sözce durum sözcesi ve edim sözcesi olarak ikiye ayrılmaktadır. Durum sözcesi özne (Ö) ve nesne (N) arasındaki ilişkiyi içermektedir. Durum sözcesinde özne, nesnesinden ayrışık (ÖVN) ya da bağlaşıklık (ÖΛN) durumda bulunmaktadır.

Edim sözcesi ile bir durumdan diğer duruma dönüşüm gerçekleşmesi açısından edim sözcesi, edimin oluşturduğu sözcüktür. Bir dönüşümü, dönüşüm işlemini içermektedir. Durum sözcesi ise temel sözdizimdeki ilişkilerin temsil etmektedir. Yoksunluk ya da sahip olma durumu, iki temel durum sözcesidir ve aşağıdaki gibi gösterilmektedir:

a. Bağlaşıklık sözcesi(özne nesneye sahiptir): (ÖΛN)

b. Ayrışım sözcesi(özne nesnedan ayrıdır): (ÖVN)

2.3.2.2 Anlatı İzlenesi

Greimas'a göre anlatının oluşabilmesi için anlatıyı başlatacak ya da başlangıç durumunu bozacak dönüştürücü bir öğeye ihtiyaç vardır. Bu dönüşüm süreci, "anlatı izlenesi" bölümünde ortaya konmaktadır. Daha geniş bütünlerin çözümlenmesinde önemli bir işlevi bulunan bu yapı iki biçimde eklenmektedir (Öztoğat, 2005: 77).

$$A\dot{I}=[\ddot{O}_1 \rightarrow (\ddot{O}_2 \wedge N)] \quad A\dot{I}=[\ddot{O}_1 \rightarrow (\ddot{O}_2 \vee N)]^1$$

Anlatı izlenesi, bir özne tarafından gerçekleştirilen ve diğer bir özneyi etkileyen bir "durum değişimi" olarak yorumlanarak yalnız bir sözdizimsel birim olarak değerlendirilmektedir.

---

¹ ( )=durum sözcesi, [ ]= edim sözcesi, → = dönüşüm, V = ayrışım, Λ = bağlaşıklık, Ö₁ = durum öznesi; Ö₂ = edim öznesi, Aİ = Anlatı izlenesi

Bu sözdizimsel birim içinde yer alan eyleyenler (edim öznesi, durum öznesi ve nesne) işlevleri dışında herhangi bir nitelik taşımadıkları için de herhangi bir anlatı kesiti bir anlatı izlencesi biçiminde çözümlenmektedir. Anlatı kesitleri de aynı yöntemle, aynı yapıda bir anlatı izlencesi biçiminde gösterilmektedir. Söz konusu izlence kendisini ortaya çıkaran söylemle özdeşleşmemektedir, bunun nedeni anlatı izlencesinin içerik düzleminde, söylemin ise belirim düzleminde yer almasından kaynaklanmaktadır.

Bağlaşım ve ayrışım anlamsal olarak değerini metnin bağlamı sürecinde kazanmaktadır. Bağlaşım ve ayrışım olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Bağlaşım, bir değere erişme, bir değeri elde etme olarak tanımlanırken; ayrışım, bir değerden kopma, uzaklaşma, biçiminde tanımlanmaktadır. Ayrışım ve bağlaşımı sağlayan nesne soyut ya da somut bir içeriğe sahip olabilmektedir. Edim öznesi, durum öznesi gibi iki ayrı öznenin bulunması iki ayrı kişinin varlığını gerektirmemektedir; her iki işlevi tek bir varlık üstlenebilmektedir. Böyle bir durumda aynı varlık kendi kendini bir değerden yoksun bırakabilir ya da ona ulaşabilir.

Değer nesnelere ya da edimler, her zaman somut bir nitelik taşımayabilir. Kılışsal ve bilişsel olmak üzere iki durumda bulunabilmektedirler. Bir anlatı izlencesinde, gerek öznenin gerek nesnenin duruma göre bir kişi, soyut ya da somut bir nesne de olabilmektedir. Aynı zamanda göstergebilimsel olmayan yazınsal araştırmalarda, çözümlene genellikle kişiler üzerinde yoğunlaştığı için ele alınan

bütüncülerin birçok yanlarının göz ardı edildiği, önemsiz sayılarak konu dışı bırakıldığı ve/ya da gözden kaçırıldığı sıkça belirtilen ve eleştirilen bir durumdur. Eyleyenlerin işlevselliği böyle bir sakıncayı kendiliğinden ortadan kaldırmaktadır (Yücel, 1999: 125).

Anlatı türlerinde, her öznenin karşısında bir “karşı özne” bulunduğu gözlenmektedir. Belirli bir nesneye göre tanımlanan karşılıklı bağıntılarda, birinin bulduğu ötekinin yitirdiği, birinin kazanımı diğerinin yitirimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra anlatılarda birbirini izleyen üç deneyim biçiminde gelişip sonuçlandığı söylenebilmektedir (Yücel, 1999: 127-128). Bunlar, öznenin belirli bir edimi gerçekleştirebilmesi için gerekli edinci kazanması sonucu, “yetilendirici deneyim”; öznenin izlencesini gerçekleştirebilmesi gereken edimi başarması sonucu “sonuçlandırıcı deneyim ve öznenin başarısının başkalarının tanınması ve onaylanması açısından onurlandırıcı deneyim olarak sunulmaktadır (1999: 128).

Anlatı İzlencesi, dört evreden oluşmaktadır: *Eyletim*, *edinç (edinim)*, *edim* ve *yaptırım*. Ortaya konan bu birimler, anlatı izlencesinin dört aşamasına bağlı olarak şu şekilde tablolştırılmaktadır:

Tablo 2.2 Anlatı İzlenesi

Eyletim	Edinç	Edim	Yaptırım
Yaptırmak Bilmesini istemek, yapmasını istemek Bildirmek(nesne ve değerler hakkındaki bilgi) Gönderen ile işlemci özne arasındaki ilişki	Yapmanın oluşu Yapmak, zorunda olmak, istemek, yapmayı bilmek İşlemci özne ile işlemler arasındaki ilişki	Oldurum Yapmak İşlemci özne ile değer nesnesi arasındaki ilişki	Olmanın durumu İnandırmak, bilmek(özne, nesne ya da gönderen hakkındaki bilgi) *Gönderen ile işlemci özne arasındaki ilişki *Gönderen iledurum öznesi arasındaki ilişki
İkna edici tutum: Eğilimler, kışkırtmalar meydan okumalar, kayırma, değiştirme Bilişsel Boyut	Biçimlenme ve eğitilme türü anlatılar Edimsel Boyut	Dönüşümler, olaylar, başarı, başarısızlık, kazanç ve kayıp türü anlatılar Edimsel Boyut	Yorumlayıcı Tutum: Memnuniyet, kızgınlık, değerlendirme, eleme, ödül ya da ceza türü anlatılar Bilişsel Boyut

2.3.2.2.1 Eyletim

Eyletim, özne ve gönderen ilişkisinden oluşmaktadır. Bu evre, bir değerler dizgesi içinde yerine getirilmesi gereken bir şemanın önerildiği ve kabul edildiği aşamadır. Bir başka deyişle, göndericinin anlatı sözdizimindeki dönüşümleri gerçekleştirecek özneyi belli bir amaç doğrultusunda etkilediği, yönlendirdiği; gönderici ile özne arasında bir sözleşmenin gerçekleştiği evredir. Özne olumlu bir karar verdiği takdirde iki özne arasında bir sözleşme yapılır. Durum ne olursa olsun bu aşama gönderenin özneye izlencesini benimsetmesiyle, bunu başarmasıyla izleneye başlamış

olur. Böyle bir durumda anlatı izlencesinin ilk aşaması tamamlanarak ikinci aşamaya geçilir. Bu aşamada anlatı izlencesini başlatmış olan özne örtük ya da belirli olarak “istek” değerini taşımaktadır. İstek edimi gerçekleştirmeyi sağlayan bir değer olarak ortaya çıkmaktadır.

2.3.2.2.2 Edinç

Anlatı çizgesinin bu ikinci evresi, göndericiyle yaptığı sözleşme dolayısıyla gerekli işlemlerde bulunmak, zorunlu dönüşümleri gerçekleştirmek, bir eyleme geçebilmek için öznenin gereksindiği yeteneklerin kazanıldığı evredir. Anlatı göstergebilimi, bu yetenekleri dörde ayırır:

- a. yapmak *zorunda* olmak
- b. yapmayı *istemek*
- c. yapabilmek (*güç*)
- d. yapmayı bilmek (*bilgi*)

Edinim evresinin başlangıcıyla gönderenin işlevi sonlanır. Özne, izlenceyi uygulamak için kendisinde başarmaya yeterli olabilecek istek, güç ve bilgisinin olup olmadığını bu aşamada sorgular, eksiği varsa tamamlaması için gerekeni yapar.

Eğer izlenceyi uygulayacak istek, güç ve bilgi ya da bunlardan birisi eksikse sonuç durumunda başarısızlık söz konusudur.

2.3.2.2.3 Edim

Bir durum sözcüğünden bir diğer durum sözcüğüne geçilen bu evrede, özne, edindiği edinç değerinden yararlanarak dönüştürücü işlemlere yönelir. Öznenin isteği, gücü ve bilgisi birleşerek onun eylemini gerçekleştirmesini sağlar. Bazen de edinç evresinde engelleyici bir eyleyenin etkin olması, öznenin edim evresine geçişini önler. Başlangıç ile sonuç durumu arasındaki dönüşümler bu evrede gerçekleşir ya da

gerçekleşmez. Edim aşamasında öznenin nesnesine ulaşmasını isteyen ya da istemeyen başka özneler de söz konusu olur. Dönüştürücü öznenin nesnesine ulaşmak için yaptığı eylemler, dönüşümler bu aşamada ortaya çıkmaktadır; +istemek, +güç, +bilmek her üç kiplikte özne tarafından edinilmişse dönüşüm ya da öznenin edimi gerçekleşebilmektedir.

2.3.2.2.4 Yaptırım

Bu aşamada özne, nesneye ulaşmak için uyguladığı dönüşüm işlemlerinin son durumunu gözlemler. Gönderici ise dönüşümlerin doğruluğunu, gerçekliğini değerlendirip özneyi yapılan sözleşme uyarınca ödüllendirir, cezalandırır, ya da kayıtsız kalabilir. Eyletim aşamasında özne, görevi kendi kendine üstlenmişse (G=Ö) yaptırım aşamasında yine kendine dönük değerlendirme yapabilir. Anlatı izlencesinin başlangıcında yapılan sözleşme uyarınca gönderen, anlatı izlencesinin sonunda, yeni bir işlevle tekrar ortaya çıkabilir.

2.3.3 Mantıksal-anlamsal düzey: Göstergebilimsel Dörtgen

Greimas'ın üretici süreç tablosuna göre bir anlatıda temel anlamın bulunduğu en soyut düzey, derin yapıda gerçekleşmektedir. Anlatının bu aşaması anlam boyutunun en soyut, en derin düzeyini oluşturmaktadır. Temel yapı aşaması, mantıksal-anlamsal ilişkiler çerçevesinde göstergebilim çözümlemesinin diğer iki (söylem-anlatı çözümlemesi) düzeylerinde saptanan ilişkileri, yani anlam üretiminin temel yapılarının kavrandığı aşamayı oluşturmaktadır. Anlatının temel sözdizimini ifade eden derin yapı, Greimas tarafından “göstergebilimsel dörtgen” üzerinde gösterilmektedir.

Göstergebilimsel dörtgen, anlatıdaki anlam birimleri arasındaki “karşıtlık”, “çelişkinlik” ve “içerme”(bütünleyim) ilişkilerini ortaya koyan bir çizgedir. Saussure’ün “anlamın karşıtlıklardan doğduğu” görüşüne göre fakirlik/zenginlik, yaşam/ölüm, aşk/nefret gibi karşıtlıklar, anlatının sözdizimini meydana getirmektedir. Anlamı oluşturan bu karşıtlıklar göstergebilimsel dörtgen üzerinde değerlendirilmektedir.

Bir anlatıda temel sözdiziminden yola çıkarak temel anlama ulaşılır. Temel anlam, yazarın dünyayı algılayışını, değer yargılarını gizli ya da açık bir şekilde ortaya koyar. Bu değerler, “kahramanların özelliklerine”, “davranışlarına”, “zamana” ve “uzama” yansıyarak metnin yüzeyinde kendilerini gösterebilirler.

Ya da sözcüklerle somutlaştırılmayan bazı soyut kavramlar, anlatıda gizlenerek anlaşılması okurun sezgisine bırakılabilir.

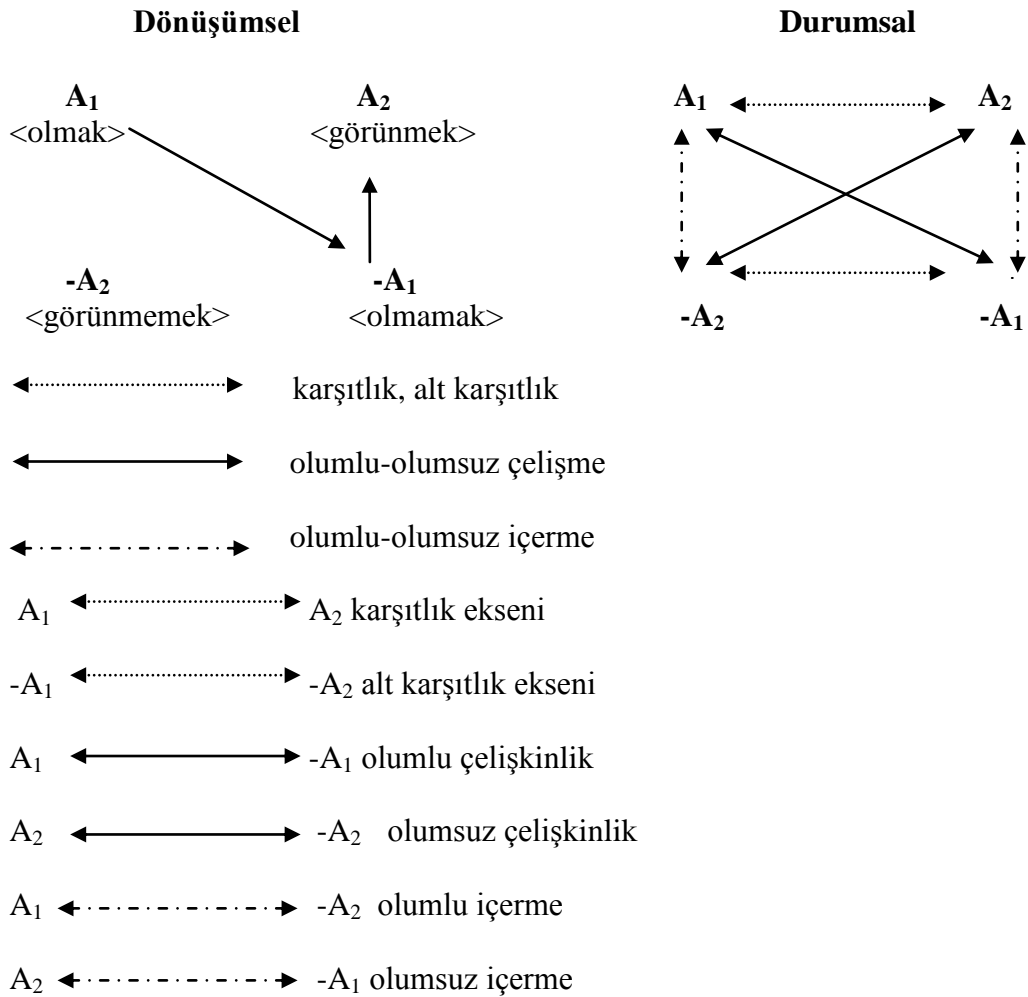
Temel anlamdaki değerler arasında kurulan karşıtlık, çelişkinlik ve içerme ilişkileri dörtgenin durağan özelliğini ortaya koymaktadır. Aynı anlam ekseninde bulunan birbirine “karşıt terimler”, aynı zamanda birbirini tamamlar niteliktedir. Bu karşıtlık ilişkinin niteliğini göstermektedir. Örnek vermek gerekirse, bağlama göre aşk ve nefretin birleşmesi tutkuyu; aşk ve nefret yokluğu da kayıtsızlığı ifade edebilir. Çelişkin terimler ise birbirini bütünlemez. Birinin varlığı, diğerinin yokluğunu gerektirir. Dörtgende yer alan değerler arasındaki “içerme ilişkisi” ise elde edilmiş kavramlara göre yeni anlamlar üretmemize yardımcı olur.

Göstergebilimsel dörtgen, değerlerin sınıflandırılması dışında bir değerden diğerine geçerken meydana gelen dönüşümleri de gösterir. Örneğin /aşk/ değerinin /nefret/ değerine dönüşmesi için, bu değişikliği sağlayan bazı eylemlere gereksinim

vardır. Böylece dörtgenin “dinamik özelliği” ortaya çıkar. Anlatıdaki değerler arasında kurulan durağan ve dinamik ilişkiler her metinde farklılık gösterir. Bunların dışında bir göstergebilimsel dörtgenin oluşabilmesi için seçilen terimlerin “aynı sözcük grubundan” ve “aynı anlam alanından” olmaları gerekmektedir.

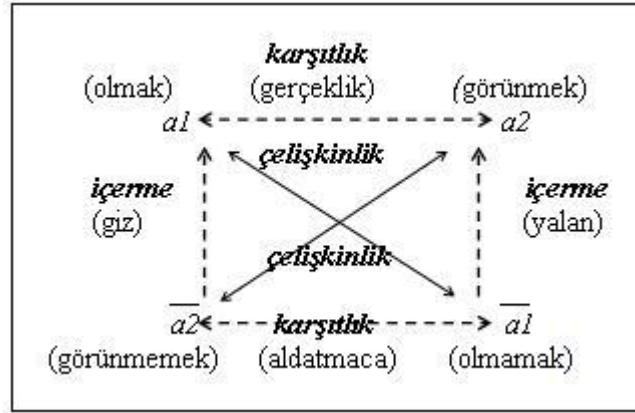
Göstergebilimsel dörtgende yer alan kavramlar anlatıcı, kahraman ya da uzamsal bakış açısına göre incelenebilir. Bazen bunlardan biri ya da birkaçı dörtgen üzerinde üst üste getirilerek yeni anlamlara ulaşılabilir.

Bağıntıların türleri iki mantıksal dönüşüm işlemiyle “değilleme” ve “içerme” olarak belirlenir. Bunu göstergebilimsel dörtgende şöyle gösterebiliriz.

Tablo 2.3 Göstergebilimsel Dörtgen

A_1 'den, $-A_1$ 'e geçiş bir değilleme işlemi sonucu gerçekleşmektedir. Bu, çelişkinlik ilişkisi kurarken $-A_1$ 'in varoluşu yeni bir işlemin doğmasına neden olabilmektedir. A_1 , $-A_2$ 'yi içerebilir ya da bunun tersi olabilir. Bu işlem karşıt öğelerle alt karşıt öğeler arasındaki ilişkiyi kurmaktadır. Göstergebilimsel dörtgende *olmak/görünmek* karşıtlığı aşağıdaki gibi gösterilebilir (Kıran ve Eziler Kıran, 2000: 250-253).

Göstergebilimsel Dörtgende yer alan simgesel ulamlardan anlamsal ulamlara geçilirken sözdizimsel boş yapılara da anlamsal değerler yüklenir. Temel anlam bileşkesi bu karşıtlıklarla sözdizim öğelerini adlandırmaktadır, onlara ilk evrensel biçimlerini vererek onların oluşum süreci içindeki ilk anlam çekirdekleriyle donanmalarını sağlamaktadır. Bu şekilde temel sözdizim ve temel anlam bileşkeleri üretici sürecin daha sonraki katmanlarını (anlatı ve söylem) oluşturacak ilk evrenini belirlemiş olurlar.

Temel yapıdaki mantıksal ve anlamsal ilişkilerin belirlenmesi için öncelikle söylem ve anlatı çözümlemesinin tamamlanması gerekmektedir. Bunun nedeni, temel ve derin yapıdaki sözdizim ve anlam bileşenlerinin daha yüzeysel boyutlarda yer alan söylem ve anlatının katmanlarını oluşturacak çekirdek ve olası değerleri simgelenmesidir. Son düzey, anlamın göstergebilimsel dörtgen çerçevesine oturulması ile tamamlanmaktadır. Gerçekleştirilen tüm işlemler metnin yapısını öncelikle bozmaya, daha sonra göstergebilimsel yöntem kullanılarak bu yapıyı yeniden kurmaya ve yapılandırılmaya yöneliktir. Bu şekilde metin üzerinde gerçekleştirilen uygulamalar yolu ile metnin yüzey yapısından derin yapısına doğru anlam kavşakları belirlenerek metnin üretim süreci ortaya konulmaktadır.

III. BÖLÜM: VERİ ÇÖZÜMLEMESİ VE DEĞERLENDİRME:

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmanın veri tabanını oluşturan Zeki Demirkubuz filmlerinin kuramsal bölümde değinilen göstergebilimin temel çözümleme ilkelerine dayanılarak çözümlemesine yer verilmektedir. Bu bölümde, metin çözümlemesinde en somut düzey olan söylemsel düzeyde anlatı kahramanları ve kahramanların gerçekleştirdiği eylemlerin uzamsallığı ve zamansallığı, oynadıkları *betisel* (figüratif) ve *izleksel* (tematik) roller üzerinde durularak, en somut düzeye doğru metnin eklemeliği çözümlenmeye çalışılmaktadır. Son aşamada metnin yüzeyinde gözlenemeyen mantıksal ve anlamsal ilişkiler ortaya konarak açıklanmaya çalışılmaktadır.

3.1 C Blok

Sorunlu bir evliliği olan Tülay binalarla çevrili dairesinde kapıcısının oğlu Halet ile evin hizmetçisi Aslı'nın, kendi yatağında birlikte olmasına istemeden tanık olur ve bu onun içerisinde bulunduğu sıkıntılı hayatı fark etmesine neden olur. Aynı zamanda kapıcının oğlu Halet'in kendisine duyduğu yakınlık sonucunda onunla ilişki kurar. Bu olaydan sonra bütün psikolojisi ve davranışları değişen Tülay, kendi içinde bilinçsiz bir arayışa girer. Fakat bu arayış, hem kendisi için hem de çevresindeki insanlar için olumsuz sonuçlanır. Film, Tülay karakterinin sıkıntılı arayışı ve yaşadıklarını konu etmektedir.

3.1.1 Yüzey Yapı

3.1.1.1 Anlatının Kesitleri

Göstergebilimsel bir çözümlemede ilk olarak işlemlerden biri öykünün “kesitlere” ayrılması olacaktır. Çünkü bir çözümlemede bu ön aşama olmaksızın “anlam kavşaklarına” (okuma birimlerine) ulaşmak mümkün değildir (Yüksel, 1995: 75).

Greimas 1995’ e göre kesitler, olayların sunumunu, anlatının anlatılış biçimini düzenlemeye yardımcı olan düzenlemelerdir. Yani kesitler metnin düzenlenişini ortaya koymaktadır. Kesitleme ölçütlerine dayanarak öykünün kesitlerine bakıldığında:

KESİT 1

- Kapıcının oğlu Halet, yağmurlu bir günde kapıya gelen paketi yerine iade eder. Başka bir daireye gider.

Aslı: “İçere gel, kapı açık. Kapıyı kapat şimdi gözlerini kapat. Sakın ben söyleyene kadar açma, yoksa kızarım. Kapadın değil mi? Biraz daha sabredeceksin. Kapa dedim sana! Şimdi açabilirsin. Buradayım aptal. Bak, bak ve işte bu kadını. İstesene salak! Öküz gibi bakacağına bir şeyler yap. Erkeksen yakala haydi. Deli. Şunun gözlerine bak.”

Evin hizmetçisi onu içeriye çağırır, Halet kadını kovalamaya başlar, kaçıp yatak odasının kapısını kapattığında Halet kapının camını kırar.

Halet ve Aslı birlikte olurlar. Daha sonra temizlik yapmaya başlar, Halet içeride uyuyakalır.

Aslı: “Haydi sen git artık, hanım biraz sonra gelir.”

Tülay eve geldiğinde Aslı ile Halet'i içeride sevişirken görür. Tülay dışarı çıkar arabası ile gezer.

Anlatının başlangıcındaki evin hizmetçisi ile apartmanın kapıcısının oğlu arasındaki cinsel içerikli ilişki ortaya konmaktadır. Evin hanımının bu ilişkiyi görmesine rağmen tepkisizliği sunulmaktadır. Tülay Aslı ile Halet'i birlikte olurken gördüğünde camın kırıldığını görmüştür, fakat buna kızgınlık gibi bir tepki göstermemektedir. Bu da Tülay karakterinin tepkisizliğini ortaya koymaktadır.

- Tülay gece uyuyamaz kalkar, dışarısını izler, sigara içer.

Tülay'ın eylemleri sıkıntılı ruh halini ortaya koymaktadır.

- Sabah Halet apartmanın önünde bir araba yıkar, Tülay arabasıyla evden ayrılır Halet arkasından bakar. Tülay sahil yolunda arabadan iner, sahilde dolaşır. Bir balıkçı yanına gelir.

Tülay'ı inceleyerek, Balıkçı: *“İster misin? Ucuza bırakırım. Daha irileri de var. Barakam kayalığın arkasında. (Arabaya bakarak)Senin mi?”*

Tülay: *“Evet, kocam içinde dinleniyor.”*

Balıkçı: *“Kimse yok gibi.”*

Tülay: *“Başka zaman alırım, iyi günler.”*

Tülay balıkçının yanından ayrılarak arkadaşının işyerine gelir.

Tülay'ın tehlikeli olmasına karşın sahilde tek başına dolaşması kendisi ile imalı bir şekilde konuşan adama tepkisizliği karakterin tehlikeyi seven ve umursamaz bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir.

- Tülay çantasından eşyalarını çıkarırken arkadaşı ona bakmadan içindekileri sayar: *“Fırça, makyaj çantası, not defteri, kalem, gözlük ve bir macera kitabı(Çatıdaki Çığlık) Bunları mı okuyorsun?”*

Tülay'ın arkadaşının bu davranışı, Tülay karakterinin her zaman aynı eylemler içerisinde olan bir karakter olduğuna dikkat çekmektedir.

Tülay çantasından çıkarttığı eşyaları toplarken: “*Oyalanıyorum işte, hayır oyalanmıyorum. Dehşetli hoşlanıyorum İçimde nedenini bilmediğim bir sıkıntı var bunları okurken onu anlayacakmış gibi oluyorum.*”

Tülay'ın bu sözceleri içindeki “sıkıntı”nın sözel dışavurumu olarak ortaya çıkmaktadır.

Fatoş: “*Kocanla aran nasıl?*”

Tülay: “*Bilmem*”.

Fatoş: “*Hafta içi yine buluşalım. Bir yerlere gideriz.*”

Tülay: “*Bugün günlerden ne?*”

Fatoş: “*Salı.*”

Tülay: “*Yakınına taşındık biliyorsun. Artık sık sık uğrarım. Rahatsız etmezsem.*”

Fatoş: “*Etmezsin ama gelmeden önce telefon et.*”

Tülay: “*Alınma. Arabanın ehliyetini yeni aldım, hevesleniyorum kullanmaya. Geldiğinde evde olmayabilirim.*”

Fatoş: “*Anladım. Keyfine bak sen.*”

Tülay: “*Varsa yoksa arabaymış hiç evde duramıyorum artık. Benimki dördü çeyrek geçiyor, doğru mu?*”

Fatoş: “*Yirmi geçiyor.*”

Tülay: “*Beni çekecek başka kimsem yok. Kızma bana olur mu?*”

Tülay ile Fatoş'un konuşmaları Tülay'ın sıkıntılı kişiliği ile ilgili ipuçları sunmaktadır. Tülay'ın tarihi sorması ve saatinin geri kalması kahramanın zamana karşı kayıtsızlığını sunan eylemler olarak görülmektedir.

- Akşam Tülay eve geldiğinde Halet ile karşılaşır ve birlikte asansöre binerler, Halet Tülay'ı inceler. Selim ile Tülay konuşmadan televizyonun karşısında otururlar. Sabah Halet bir arabanın içerisinde dışarıyı izler.
- Tülay evde hazırlanır; Halet Tülay evden arabasıyla çıkarken onu izler. Tülay arkadaşının evine gelir, yüzünü yıkar

Tülay ile Halet'in karşılaşmalarında iki kahramanın birbirini incelemesi, birbirlerini fark ettikleri göstermektedir. Tülay ve kocasının sessizliği iletişimsizlik izleğini ortaya çıkartmaktadır.

Fatoş: "Bu sabah sana telefon ettim, hizmetçin yok dedi. On dakika geçmeden bu kez o aradı ve Tülay Hanım'ın bir saat içinde burada olacağını söyledi. Aradan tam dokuz saat geçti. Rengin bembeyaz hasta ve darmadağın bir durumda buraya geldin. Şimdi söyler misin bana neler oluyor? İyi misin?"

Tülay geriye dönüşlerle olanları hatırlayarak: *"Mahvoldum ben. Mahvoldum."*

Tülay ormanlık bir alanda yürürken, oradan geçen bir çiftten sigarası için ateş ister, daha sonra oturmuş manzarayı izlerken aynı çifti tekrar görür kız koşmakta, adam onu kovalamaktadır. Daha sonra bir ağacın altında adam kızı öldürür.

Anlatıda zamansal olarak geri dönüşler, sapmalar ve boşluklar yer almaktadır. Bu anlatının sözel bölümüne yansımamakta eylemsel ve görsel boyutta sinemasal tekniklerin kullanımı ile ifade edilmektedir.

Fatoş: “*Polise gitmedin mi? Delilik bu, niye bekledin?*”

Tülay: “*Bilmiyorum.*”

Tülay karşılaştığı olağan dışı ve beklenmedik durum karşısındaki tepkisizliğini korumaktadır. Sözel olarak bir tepki vermekle birlikte eylemsel olarak tepki niteliği taşıyan bir eylem içerisinde bulunmamaktadır.

- Tülay yolda giderken arkasından bir arabanın onu izlediğini fark eder iner ve bir sigara içer. Tülay aynı sahile tekrar gider, martıları ve denizi seyreder. Üç genç yanına gelir. Gençlerden biri Tülay’ı taciz eder fakat Tülay buna tepki vermez. Bu sırada Halet arabayla sahile gelir ve o genci sopayla dövmeye başlar.

Tülay: “*Dur öldüreceksin!*”

Halet Tülay’ın yanına gelir ve ona dokunur, Tülay da ona karşılık verir, orada birlikte olurlar.

Tülay karakterinin daha önce bir tehlike yaşadığı yere tekrar yalnız olarak gitmesi kendisini /taciz/ edenlere karşı tepki vermemesi Tülay karakterine ilişkin /kayıtsızlık/ ve /arayış/ betisel değerlerini belirginleştirmeyi sağlamaktadır. Tepkisizliği, bu durumdan hoşlandığı ve tacizi istediği şeklinde yorumlanabilir. Aslı ve Halet ilişkisini /izleyen/ konumundayken, kendisini taciz eden gencin yanında izleyen iki erkeğin bulunması onu /izlenen/ konumuna geçirecektir. Halet’in bulunduğu yere gelmesi ile ilişki gerçekleşmez. Halet ile birlikte olmaya /tepkisizliği/ ve bu duruma karşı /istekliliği/ de Tülay’ın /korkusuzluğunu/, bir

/arayış/ ve /çelişki/ içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır. İlişki sonrasında Tülay'ın boynundaki morluklar, cinsel ilişkinin /şiddet/ içerdiğini sezdirmektedir.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Tülay Aslı Halet Selim Fatoş	Tülay'ın evi C Blok		İletişim/iletişimsizlik

Birinci kesitte kahramanların günlük yaşamları ilişkileri ve iletişimlerine yönelik betimler ortaya konmaktadır. Tülay ile Fatoş arasında arkadaşça bir ilişkinin, Halet ile Aslı arasında cinsel içerikli bir ilişkinin olduğu, Tülay'ın kocası ile /iletişiminin/ olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ana kahramanın içerisinde bulunduğu sıkıntı, ilişkisindeki /iletişimsizlik/ ve /kayıtsızlığı/ vurgulanmaktadır. Alt bölüm kahramanların iç dünyası, ilişkileri ve iletişimleri betimlenmektedir.

KESİT 2

- Evde, Tülay ile Selim yemek yer.

Selim: *Boynuna ne oldu?*

Tülay: *“Dışarı çıkmıştım, üşütmüşüm.”*

Selim: *“Nereye gittin?”*

Tülay: *“Çıkıp dolaştım biraz.”*

Selim: *“Doktora görünseydin.”*

Tülay banyoda boynundaki morluklara bakar.

Tülay ve Selim yemekte birbirleri ile iletişimsel bir bağlama girerler fakat bu eylemin sürekliliği yoktur. Tülay Selim'e /yalan/ söyleyerek, durumunu saklamaktadır. Tülay ve Selim arasındaki ilişki /yalan/ ve /sahte/ değeri ile belirginleşmektedir.

- Selim ile Aslı televizyon izlerler. Aslı evden çıktığında merdivenlerde Halet onu beklemektedir, Aslı'nın yanına geldiğinde Aslı ona tokat atar. Halet ve Aslı birlikte olurlar. Daha sonra bir arabanın içinde otururlar.
- Tülay'ın annesi eve gelir birlikte kahvaltı yaparlar.

Tülay: “Yesene anne. Ne oluyor anne neyin var senin? Yüzün kireç gibi, yoksa para mı biriktiriyorsun, ne yapıyorsun yolladıkları mı? Cevap versene!”

Tülay'ın annesi: Dur kızım hemen sinirlenme. Yanlış anlama sakın, şikayet etmiyorum. Ama sen ayda bir milyon yollamıyor musun bize? Bu zamanda ancak boğazımıza yetiyor. Kardeşin de hasta.”

Tülay: “Hangi bir milyon anne? Belliydi böyle olacağı, Allah kahretsin. Sağır mısın Allah kahretsin diyorum. Kendine gel anne. Hiç düşünmedin mi, kafanı kurcalamadı mı? Her ayın birinde o adama beş milyon gönderiyorum. Onu bırak bölük pörçük ay ortası filan on milyona yakın para yolladım size.”

Tülay'ın annesi: “Hiç haberim olmadı ki kızım!”

Tülay: “Sen de ağzını açıp konuşmazsın ki. Mızımız gelmiş mızımız gideceksin. Sıtkım sıyrıldı hepinizden. Senden, o heriften, hepinizden. Hala bırakmadınız peşimi. Çocukların iliğini emer susarsın. Zorla baba

dedirttiğın o serseri paranı çalar gene susarsın. Ben çıkışır bağıırım gene susarsın.”

Haydi, içlenme artık. Sen bilirsin benim ne deli olduğumu. Son günlerde neyim var ben de bilmiyorum. Herkesi üzme, hırpalamak geliyor içimden. Mahalleye gelmek istemiyorum gücenmezsen.”

Tülay’ın annesi ile arasında geçen konuşma içerisinde yer alan sözceler Tülay’ın geçmiş yaşamına ışık tutmaktadır. Annesi ile olan ilişkisi ile ilgili ipuçları taşımaktadır; Tülay’ın geçmişini, yani kökenini reddettiği görülmektedir. Tülay’ın ailesinin varoşlarda yaşadığı, evlilik ile sınıf atladığı ve bu şekilde yaşam standartını yükselttiği ortaya çıkmaktadır. Tülay ailesine para yardımıyla bulunarak ailesi ile maddi bir iletişimde olduğu görülmektedir. Tülay’ın sözcelerinden içindeki sıkıntı ve dolayısıyla davranışlarının nedeni anlaşılmaktadır.

- Tülay araba ile dolaşır daha sonra eve gelir. Aslı balkondan Tülay’ı izler. Tülay, Halet’in evine gider içeride Halet’i yıkanırken görür. Tülay eve geldiğinde Aslı ona imalı bir şekilde bakar.

Tülay: *Ne var ne bakıyorsun?*

Telefon çalar.

Tülay: *Alo. İyiyim. İyiyim dedim varma üstüme. Sokağa çıktım hava almaya. Sorguya mı çekiyorsun beni? Bilmiyorum belki Fatoş'a giderim.*

Sıkılıyorum anlıyor musun, ***sıkılıyorum***. Peki tamam.

Tülay, Aslı’nın davranışlarından rahatsız olduğu eylemleri ile ortaya çıkmaktadır. Selim ile konuşmasında da sorgulanmak istemediğini birisine karşı sorumlu hissetmek istemediğini, bir başka deyişle /kayıtsızlığını/ vurgulamakta, ortaya koymaktadır.

Tülay, Aslı'nın tanına gelir ve öfkeyle: *“Niye öyle bakıyorsun? Yoksa bu ahiretlik sorularla bir ilgin mi var senin? Cevap ver!”*

Aslı: *“Bir şey yok Tülay Hanım, endişelendim biraz.”*

Tülay'ın tepkisizliğinin sözel olarak tepkiye dönüştüğü görülmektedir.

- Tülay ve arkadaşı sahilde buluşur.

Tülay: *“Yürürken arkama bakıyormuşum, takip mi ediliyor muşum. Bu günlerde bir tuhafmışım, benim için endişeleniyormuş. Kimsin sen ha? Küçük fahişe!”*

Fatoş: *“Endişelenmekte haklıdır belki. Diklenme hemen. Bekli haklıdır dedim. Selim, hizmetçi, hatta kapıcı bile niye öyle davransınlar?”*

Tülay: *“Çok sıkılıyorum.”*

Tülay sıkıldığını sözel olarak ifade etmektedir.

- Akşam Tülay ve Selim evde oturup televizyon seyredirken,

Selim: *“Biri mi var? Kocana bir şey açıklaman gerekmiyor mu? Kafamın içinde bir sürü kuşkuyla mı göndereceksin beni? Söyle neler oluyor?”*

Selim Tülay'ı kollarından tutar ve iter, Tülay cevap vermez. Tülay ve Selim arabayla evden ayrılır, Halet arkalarından onları izler. Selim arabayı durdurur, saldırır ve tecavüz eder. Tülay arabasıyla dolaşır sabaha karşı Halet'in evine gider. Halet elinde bir eşya ile oynamaktadır, daha sonra sevişmeye başlarlar ve Tülay evine gider. Halet çırılçıplak bir şekilde apartmandan çıkar ve garajda bir arabanın içinde oturur. Sabah babası bir battaniye ile Halet'i sararak eve götürür.

Tülay'ın Selim'e karşı tepkisizliği ona soru sorduğunda ona şiddet gösterdiğinde hatta ona tecavüz ettiğinde de değişmez. Bu eylemin gerçekleşmesinin ardından

Tülay'ın Halet'in evine giderek onunla isteyerek ya da istemeyerek birlikte olması; eylemi yinelemesi sonucunda Selim ile kendisi arasındaki üstünlük ilişkisini Halet ile kendisi arasında kurmak istediğini ortaya koymaktadır.

- Tülay yemek yerken Aslı da televizyon seyrediyor.

Aslı: *“İyi misiniz?”*

Tülay: *“Kötü mü görünüyorum?”*

Aslı: *“Hayır. Sabah iyi değildiniz de.”*

Tülay: *“Neden benimle yemedin?”*

Aslı: *“Teşekkür ederim ama ben yemek yaparken doydum.”*

Tülay: *“Ne seyrediyorsun sen?”*

Aslı: *“Dizi film. Bir şey mi söylemek istiyorsunuz siz? Benimle böyle konuşmazdınız hiç.”*

Tülay: *“Üç gündür evden çıkmadım. Kimseyi görmedim. Seninle sohbet etmek istemiştım. Bir şey soracağım. O sabahı hatırlıyorsun. Beni öyle bulunca ne düşündün sen? Yani pek iyi durumda değilim de.”*

Aslı: *“Hazır Selim Bey yokken Fatoş Hanımla içip biraz dağıttığınızı. Niye sordunuz?”*

Tülay: *“Hiç. Sonra düşündüm, tuhaf şeyler aklına gelebilir diye.”*

Aslı: *“Aşkolsun Tülay Hanım niye gelsin. Nereden çıkardınız bunu. O gece sabaha karşı Selim Bey beni aradı. Saatlerdir sizi aradığını, cevap vermeyince endişelenip beni aradığını söyledi.”*

Tülay: *“Sen ne dedin?”*

Aslı: *“Fatoş Hanımla biraz içip dağıttığınızı, hatta fenalaştığınızı eve gelip sizi yatırdığımı, kötü bir şeyin olmadığını, o anda sızmış olabileceğinizi söyledim. Ben gidiyorum Tülay Hanım.”*

Tülay: *“Niye yalan söyledin?”*

Aslı: *“Kötü bir şeylerin olmasından korktum. Biliyorsunuz annemle ben bu ev sayesinde geçiniyoruz.”*

Tülay aslı ile iletişim kurduğunda aslı bu durumu olağan dışı karşıladığını sözceleri ile ortaya koymaktadır. Tülay Aslı'nın kendisi hakkındaki düşüncesini ve nedenini öğrenmek istemektedir. Bu Tülay'ın kayıtsızlık değeri ile çelişmektedir.

- Sabah Halet araba yıkar, Tülay evden çıkarken onu görür ve izler Tülay da arkasını dönerek ona bakar. Aslı Tülay'ı ve Halet'i balkondan izlemektedir. Halet Tülay'ın peşinden gider, birlikte sahilde yürürler. Bir adam Tülay'dan sigarasını yakmak için ateş ister. Tülay adamın arkasından bağırır.

Tülay: *“Katil, katil! Katil o, katil!”*

Adam kaçarken Halet de peşinden koşar, adam Halet'i yüzünden yaralar. Halet yüzü yaralı bir şekilde eli yüzünde apartmanda koşmaya devam eder.

Tülay, anlatının başlangıç kesitinde yaşadığı olayın kahramanı ile yine sigara yakma bağlamında gördüğünde onu tanır ve tepkisizliğine karşıt olarak bağırma eylemi ile tepki verir. Olaylar karşısında içgüdüleri ile hareket eden Halet karakteri adamın peşinden koşar ve bu Halet karakterinin yaşamında travma yaratacak bir olay niteliğine sahiptir.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Tülay Halet Aslı Selim Fatoş	Tülay'ın evi Fatoş'un evi C Blok	Tülay'ın arabasıyla dışarıda gezdiği ve yaşadığı olaylar süresi	Bireyin amaçsızlığı, arayışı ve yaşadığı olaylar, Bireylerin ilişkileri

Anlatının ikinci kesitinde ilk kesitteki Tülay'ın sıkıntısı sürmekle birlikte yaşadığı eylemler hayatına yön vermektedir. Bir alt bölüm öznesi olan Halet ile kurduğu ilişki ve tanık olduğu olay Tülay'ın hayatında farklılıklar meydana getirmektedir.

KESİT 3

- Tülay arkadaşları ile yeni yıl partisinde arkadaşı ile konuşur.

Tülay: *“Bu onu son görüşüm oldu.”*

Fatoş: *“İstersen tanıdığım bir psikiyatrist var.”*

(geri dönüş)Tülay eve gelir.

Tülay: *“Egemen sen misin? Ben Tülay, Fatoş evde mi? Peki. Yarın işten ararım. Haa saat kaç? Benimki durmuş da.”*

Egemen: *“Yarım.”*

Aslı saati sorma edimi ile yine tepkisiz kişiliğini ortaya koyan bir eylemle görülmektedir.

Aslı: *“Tülay Hanım.”*

Tülay: *“Ne arıyorsun burada?”*

Aslı: *“Sizi bekliyordum.”*

Tülay: “Neden? Efendin gitti çoban köpekliği sana mı kaldı? Çevirdiğin dolapların farkında değil miyim sanıyorsun? Üstü kapalı tehditler, beni koruma numaraları. Sen kim oluyorsun da beni korumaya kalkıyorsun ha kim? Hangi küçük aklınla bu yuvanın dağılmasını engellediğini sanıyorsun? Sus. Şimdi toparlan ve git bu evden.”

Aslı ağlayarak: “Tülay Hanım.”

Tülay arkasını döndüğünde Aslı'nın yanında Selim'i yarı çıplak olarak görür, Aslı ağlar.

Selim'in Aslı'ya tecavüz ettiğini fark eden Tülay için bir başka sürecin başlangıcı ortaya çıkmaktadır. Tecavüz eylemi ile Selim ve Tülay'ın ilişkisi, Selim ve Aslı'nın ilişkisi aynı anlamsal değeri taşıdığı görülmektedir. Bu, Tülay ile Aslı'nın Selim'in gözünde bir farkı olmadığını göstermektedir.

Tülay, arkadaşına: “Bir an onu öldürmek istedim. İğrenç bakıyordu. Aşağılayıcı, buz gibi. Her şeyin bittiğini, geride kaldığını anladım. Yine de içim acıyordu. Tek bir söz etmedik. Dışarı çıktım. Yağmur yağıyordu. Öylece arabaya yürüdüm. Sonra dayanamayıp geri dönüp baktım. Bloklar gecede **canavar gibi** yükselmişti. Gövdelerindeki dairelerin bazılarının lambaları açıldı. Tuhafıma gitti. Numaralarını tahmin etmeye çalıştım. 6, 33, 49, 61.”

Tülay araba ile yolda giderken, dış ses: “Gece boyunca sokaklarda dolaşıp durdum olanlara bir türlü inanasım gelmiyordu. Sonunda anneme gittim, yıllar sonra.

Hep oraya aitmişim gibi, hiç rahatsızlık duymadan oturup televizyon seyrettim. Sonra gidip yattım. Tam beş gün boyunca yaptım bunu. Geceleri başımı yastığa koyduğum gibi uyuyordum.

Unutmuştum. Bloktaki hayatım, Selim, Aslı. Hatta arabam bile günler sonra aklıma geldi.

*Direksiyona geçtiğimde bir an kullandığımdan kuşkuya düştüm. Sonra yollarda buldum kendimi. **Sürdüm, sürdüm, sürdüm.** Hüzünlü bir şiir gibiydi her şey. Artık yavaş yavaş anımsıyordum. Günler geçiyordu. Bildiğim tek gerçek buydu. Şairin dediği gibi kendimi ağır ve müşfik akan bir suyun koynuna bırakmış gidiyordum.*

Üsküdar'da bir ev bulup taşındım. Ha aklında olsun arabanın parası ve bankadaki hesabım hala idare ediyor ama iş arıyorum.”

Tülay yaşadıklarını ve iç dünyasını sözcükler ile en yakın arkadaşına ifade etmektedir. Bu kahramanın ihanet karşısında tepki verdiğini dolayısıyla bir başka sürece girdiğini göstermektedir.

Fatoş: *“İstersen yarın Naci Beyle konuşurum. Zaten seni soruyor.”*

Tülay: *“Yeni evimdeki ilk sabahımdı. Erken uyanmıştım aklıma o düştü.*

Özlemiştim görmek istedim.”

Tülay evine geri döner, içeriye gezer boş evine bakar. Evden çıkarken Aslı ile karşılaşır. Başka bir dairede işe başladığını anlar. Birlikte yürürler.

Tülay: *“Annene selam söyle, haydi sen git. Benim aşağıda görmem gereken biri var.”*

Tülay geçmiş yaşamı ile özdeşleşmiş bir uzam olan apartman dairesine geri döner ve son bir kez evine bakar, daha sonra Halet'i görmeye gider.

Tülay arkadaşına: “Adam çökmüştü. Bir süre konuşamadı, ağladı. Birden öldüğünü düşündüm. Son gördüğümde katilin peşinden koştuğunu hatırladım. Onunla boğuşurken yüzünden büyükçe bir yara almış. Hastaneden çıktıktan sonra yara kapanana kadar günlerce eve hapsetmiş kendini. Sonra birkaç kez bloğun girişinde görmüşler. Gittiğimi bilmeden bekleyip kapıyı gözliüyormuş. Sonunda Aslı söylemiş o gece kaybolmuş, günlerce haber alamamışlar. Babası sonunda bir karakoldan izini bulmuş. Üç gün orada kaldıktan sonra akıl hastanesine sevk ettiklerini söylemişler.”

Tülay anlatının sonunda Halet ile ilgili bilgiler edinir ve onu görmeye gider. Tülay’ın geçmişine ilişkin bir iz taşıyan Halet akıl hastanesinde bulunmaktadır, bu onun /saflığını/ belirginleştirmektedir. Halet ile Tülay’ın konuşmadan odada oturmaları anlatının sonuna ilişkin bir ipucu taşımamaktadır, bu anlatının sonunda belirsizliğin ortaya konduğunu göstermektedir. Kahramanlar arasındaki iletişimsizlik ve belirsizlik anlatının açık uçlu olarak bittiğini göstermektedir. Tülay’ın bir erkekten bağımsız yaşayıp yaşayamayacağı, Halet’le ilişkisinin geleceğine ilişkin sorular yanıtız bırakılarak film sonlanmaktadır.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Tülay Halet Aslı Selim	Tülay’ın evi C Blok Tülay’ın arkadaşının evi	Tülay’ın Selim’den ayrılığı ile yeni yaşamına başlangıcı süreci	Bireyin ayrılığı, yeni yaşamı

Anlatının son kesitinde kahramanın evinden ve kocasından ayrılarak kurduğu yeni yaşamında yaşadıkları, durumu, eylemleri ve dönüşümü oluşturmaktadır.

Anlatının temel eylemi Tülay karakterinin /tepkisizliği/ ve /arayışı/ olarak ortaya çıkmaktadır.

Kahramanın dönüşümü; sıkıntı ve tepkisizlik=> ihanet --->teпки =>arayış---
>yeni bir yaşam, yeni bir uzam ve yalnızlık

3.1.1.2 Anlatı Kahramanları

Tablo 4: Anlatı kahramanları

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Tülay	Başlangıç: tepkisizlik, sıkıntı, arayış Dönüşüm: ihanet ve tecavüz Sonuç: özgürlük, ayrılık
İkincil derecede önemli kahraman 1	Selim	Başlangıç: kıskançlık, şüphe, ayrılık Dönüşüm: ihanet ve tecavüz Sonuç: Ø
İkincil derecede önemli kahraman 2	Halet	Başlangıç: arzu nesnesi, tepkisizlik Dönüşüm: arzu öznesi Sonuç: tepkisizlik
Üçüncü derecede önemli kahraman	Aslı	Başlangıç: arayış, tutku Dönüşüm: Halet ve Selim’le ilişki, ihanet Sonuç: Arayış

Anlatının “baş kahramanı” olan Tülay anlatı içerisinde genel izlenice olarak /arayış/, /tepkisizlik/, /ihanet etme, edilme/, /tecavüz/, /sıkıntı/ ve /özgürlük/ izleksel rollerini üstlenmektedir. Bu figüratif değere ulaşmayı sağlayan baş kahramanın

eylemleri ve sözel boyuttaki sözceleridir. Tülay oyuncusunun özelliklerine ulaşmak için anlatı içerisinde karakteri betimleyen, niteleyen birimler:

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Tülay

Amaç: Özgürlük, arayış

Eylem: Kapıcının oğlu ile birlikte olma, Selim'den ayrılma

Ana bölüm öznesi Tülay'ın anlatı içerisindeki eylemleri aslında amaçsızlığının bir göstergesi olarak görülmektedir. Kahramanın arayışı ve eylemleri anlatının sonunda kahramanın tecavüze ve ihanete uğraması ile dönüşümüne neden olmaktadır ve anlatıyı değişime uğratacak bir etki göstermektedir. Kahramanın eylemlerini amaçsızlığının ve arayışının etkisi ile gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Kahramanın arayışının nedeni içerisinde bulunduğu durumdan kurtulmak ve /özgürlüğe/ ulaşmak olarak ortaya çıkmaktadır.

Selim'in Tülay'a bakış açısı:

Selim ile Tülay arasında anlatı boyunca süren soğukluk ve mesafe, kahramanların iletişim içerisinde bulunmamlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Selim'in Tülay'a isyan niteliğindeki sözceleri onun ilgisini ve şüphelerini ortaya koymaktadır.

Selim'in eylemsel olarak karısına tecavüz eyleminde bulunması kahramanların karı koca ilişkisinden uzaklaştığını, kahramanlar arası şiddeti ve mesafeyi göstermektedir.

Aslı'nın Tülay'a bakış açısı:

Tülay ve Aslı arasındaki ilişki sınıfsal ve kadınsal rekabetle ilişkilendirilmektedir. Bir başka deyişle, Tülay ile Aslı arasındaki iletişim eylemsel boyutta bir evin hanımı

hizmetçisinden çok rekabet içerisinde olan iki kadının ilişkisi olarak algılanmaktadır. Aslı hizmetçisi olduğu evin hanımının giysilerini giyerek, ona olan özencini ortaya koymakta; Tülay da hizmetçisi ile birlikte olduğunu bildiği Halet ile ilişki kurmaktadır. Aslı, Tülay'ın geçmiş yaşamının bir temsili olarak görülebilmektedir. Tülay, zengin biriyle evlenmeseydi Aslı'nın hayatını yaşıyor olabilirdi. Aslı, hanımının yaşamına özenirken, Tülay da Aslı'nın /özgürlüğüne/ özenmektedir. İki kadın da /tatminsizlik/ özelliği taşımakta ve birbirinin yerine geçmektedir. Tülay ve Aslı'nın aynı adamla(Halet) birlikte olmaları ve aynı adam(Selim) tarafından tecavüze uğramaları iki kahramanın farklı sosyal sınıflarda olsalar da, eşitlendiğini göstermektedir. İki kahraman da anlatının sonunda uzam değiştirmekte ve Selim ve Halet'ten uzaklaşmaktadır.

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Selim

Amaç: Ø

Eylem: Tülay'a ve Aslı'ya tecavüz, ayrılık

Selim, eylemleri ile anlatı içerisinde edilgen bir portre çizmektedir. Karısı ile ilişkisinde iletişimsizlik öne çıkmaktadır. Evin hizmetçisi ile karısı ile olduğundan daha çok iletişim kurmaktadır. Selim ile Aslı'nın yalnız kaldığı ve iletişim kurduğu anlarda Selim, Aslı'ya karşı bir yakınlık göstermez ve onu ailenin bir parçası olarak gördüğünü vurgular. Fakat Tülay'la /iletişimsizliği/ onu bunalıma sürükler ve /tecavüz/ eylemi gerçekleşir. Kahramanın anlatı içerisinde bir amacı olduğuna ilişkin hiç bir gönderim söz konusu değildir. Eylemsel olarak tecavüz, karısı ve hizmetçisi ile gerçekleştirildiği için Selim karakterinin gözünde iki kadının da birbirinden farksız olduğunu ortaya koymaktadır aynı zamanda edilgen karakterine karşı tecavüz

eylemi ile etken konuma geçmektedir. Bu kahramanların ancak tecavüz yolu ile iletişim kurduklarını göstermektedir.

Alt bölüm öznesi 2: Halet

Amaç: Ø

Eylem: Aslı ve Tülay ile ilişki kurma

Halet karakteri anlatı içerisinde çoğu zaman sözel olarak yer almamaktadır, Halet'in varlığı daha çok eylemleri ile kendisini göstermektedir. Kahramanın saflığı olaylara karşı ilgisizliği ve tepkisizliği ile ortaya çıkmaktadır. Anlatıda yer alan iki kadın kahramanla da sorgulamadan ilişki kurması kahramanın /edilgenliğini/ göstermektedir. Kahramanın /saflığı/, /tepkisizliği/ iki kadının da onunla ilişki kurma isteğini uyandırmaktadır. Kadın kahramanlar için Halet'in çekiciliği, onun sorgulamadan ilişki kurması ve eylemden sonra bir iletişim içerisinde bulunmaması olarak görünmektedir, bu onu tehlikesiz ve kolay ulaşılabilir kılmaktadır.

Alt bölüm öznesi 3: Aslı

Amaç: Yaşamının sürekliliği

Eylem: Tülay'ın evinde hizmetçilik

Aslı karakteri, sürekli televizyon izleyen sanal dünyadaki eylemleri gerçek dünyasında uygulamayı isteyen ve en yakın ulaşabileceği Halet ile bunları gerçekleştiren bir karakterdir. Annesi ile yaşamını Tülay ve Selim'in evinde hizmetçilik yaparak sürdürmektedir.

Tülay'ın Aslı'ya bakış açısı:

Tülay, Aslı'yı Halet ile birlikte olurken gördükten sonra kendisini ona rakip olarak görmeye başlar, sözcelerinde onu aşağılayan ifadeler yer almaktadır. Tülay Aslı'ya

karşı hakaret içeren ve küçümseyen ifadelerde bulunur. Aslı'nın onun yaşadıklarını fark ettiğini anladıktan sonra ona karşı daha da sert davranmaktadır. Bu Tülay'ın suçluluk duygusu içerisinde olmasından kaynaklanmaktadır. Selim'in Aslı'ya tecavüz ettiğini anladıktan sonra Tülay Aslı'dan farksız olmadığını anlar.

3.1.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler

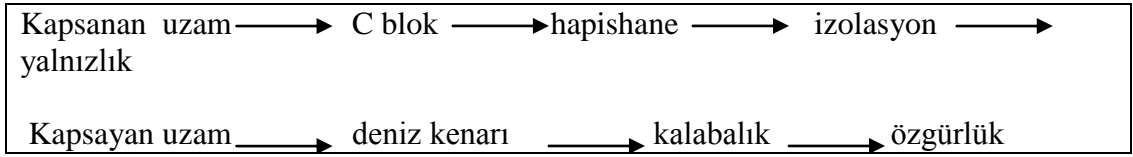
a. Tülay ile Halet ilişkisi: İlişkiyi belirleyen Tülay'ın “arayışdır”. Halet anlatıda Tülay'ın arayışı sırasında ulaşabileceği en kolay erkek motifi olarak yer almaktadır. Kahramanların ilişkisi cinsellik boyutundan öteye gitmez. Halet'in Tülay'a bakış açısı belirsiz kalmakla birlikte eylemlerinden yola çıktığında “hayranlık” değeri öne çıkmaktadır. Kahramanlar arasında söylemsel boyutta bir eylem gerçekleşmemektedir.

b. Tülay ile Selim ilişkisi: kahramanlar arası ilişkiyi belirleyen kahramanların evlilik sözleşmesi olarak görülmektedir. Ancak, evlilik kavramına değerlerini iki kahramanının da yerine getirmediği görülmektedir. Bu evliliğin sürekliliğin kesintiye uğratmaktadır. İki kahraman da ihanet eyleminde bulunarak evliliği sonlandırmaktadır.

3.1.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 5: Tülay açısından uzamsal betiler

Uzam:	Tülay'ın evi	C Blok	Araba
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM	KAPSAYAN UZAM	ARA UZAM
İzlekler:	Yalnızlık, bireysel dünya	Korunak, küçük çevre, kapalı atmosfer, Düzen, hapishane	Araç, arayış, dış dünya

Tablo 6: Uzamsal ilişkiler

Tülay'ın evi ve içerisinde yer aldığı C Blok anlatının temel uzamlarını oluşturmaktadır. Kapalı uzam değeri taşıyan bu uzamlar kahramanın anlatı içerisinde ortaya koyduğu sıkılma ve arayış değerlerinin kaynağında yer almaktadır. Kapalı ve kapsanan uzam niteliği taşıyan bu uzamlar bireyin iç dünyası ile yüzleştiği ve kaçmaya çalıştığı kuşatılmışlık ve sıkışmışlık değeri taşıyan bir uzam özelliği taşımaktadır. Araba kahramanın arayışı sürecinde araç olarak kullandığı bir uzam niteliği taşımaktadır. C Blok uzamı anlatıda kahramanın eylemlerini destekleyen bir özellik taşımaktadır. Uzamdan uzaklaşmak isteyen kahraman bu eylemini arabası ile başka uzamlara yer değiştirerek gerçekleştirmektedir.

Baş kahraman için kapalı ve açık uzamlar “hapisane” ve “özgürlük” değerlerini taşımaktadır. Araba imgesi uzaklaşmak istenen hapisaneden özgürlüğe ulaşırken yalnızlıktan kurtulma çabası içerisinde bir araç olarak görülmektedir.

3.1.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı

Tablo 7: Kahramanlar ve Uzam

Kahramanlar	Tülay	Selim	Halet	Aslı
Uzamlar	C Blok Tülay'ın evi Sahil	C Blok Tülay'ın evi	C Blok Babası ile yaşadığı kapıcı dairesi	C Blok Tülay'ın evi

Anlatıda açık uzam içerisinde yer alan tek kahraman Tülay'dır. Bu da kahramanın sıkıntısından uzaklaşıp bir arayış içerisinde olmasını sağlamaktadır.

3.1.1.4 Zamansal Betiler

Anlatıda zamansal açıdan geleneksel bir anlatı zamansal dizimi yer almamakla birlikte zamansal gönderime işaret eden bir belirti de görülmemektedir. Olaylar geleneksel anlatı şeması ile anlatılmamaktadır, anlatıda sürekliliği sağlayan durumlar ve anlardan oluşan sahneler söz konusudur. Anlatı içerisinde geri dönüşlerden yararlanılarak, geçmiş anımsatılarak anlatının çizgiselliği bozulmaktadır. Zaman kesiti süreksizlik göstermekte ve anlatıda boşluklar oluşmaktadır, zaman kesintili olarak sunulmaktadır.

Saat zaman değerinin bir göstergesi olarak ele alındığında kahramanın tarih ve saat ile ilgili tekrarlanan soruları, saatin geri kalmış ya da durmuş olması kahramanın zamana bağımlı olmadığını ve zamanın gerisinde kaldığını vurgulamaktadır. Anlatıda kahramana ilişkin zamanın askıda kaldığı kimi süreçler ortaya konmaktadır.

Tülay: "*Bugün günlerden ne?*"

Fatoş: "*Salı.*"

Tülay: "... *Benimki dördü çeyrek geçiyor, doğru mu?*"

Fatoş: "*Yirmi geçiyor.*"

Tülay: "... *Haa saat kaç? Benimki durmuş da.*"

Egemen: "*Yarım.*"

3.1.1.5 Tekrarlanan Motifler

Anlatının bölümlerinde, kahramanların bildirişim biçimini, ilişki düzeyini, algılama biçimini ve genel eylem yönünü dile getiren göstergelerden her biri tek başına ele alındığında her göstergenin, anlatının gelişimi içerisinde bir dizge oluşturduğu görülmektedir. Bu dizgelerin, her bölüme yansıyan parçası birer anlambirincik oluşturmaktadır.

a. Araba motifi: Anlatı içerisinde en çok tekrarlanan öğelerden biri Tülay karakterinin arabasıdır. Araba motifi kapalı ve açık uzam arasında yer alan bir ara uzam olarak görülmektedir. İki uzam arasındaki bağlantıyı ve sürekliliği sağlamaktadır. Halet karakteri de arabalarla ilgilidir, onları yıkar, izler ve içerisinde uyur. Araba Tülay açısından yalnızlığının ve içerisinde bulunduğu hapisneden kurtulma sürecinde bir araç görevi taşımaktadır. Arayışı sürecinde çıkış yolunun, kaçış ve özgürlüğün sembolü olarak yer almaktadır. Aynı zamanda Tülay'ın Selim tarafından tecavüze uğradığı, yaşamını değiştiren bir uzam olma özelliği de taşımaktadır.

b. Tv motifi: Kahramanların iletişimleri süresince açık olan ve bir kahraman gibi yer alan televizyon, anlatıda karakterler arasındaki iletişimsizlik ile zıtlık oluşturmaktadır. Anlatıda baş kahraman dışında diğer kahramanların televizyon izlediği görülmektedir. Aslı karakterinin dizi ve sinema filmi izlemesi karakterin başka bir dünyaya özlemini ortaya koymaktadır. Televizyon seyreden kahramanlar, dış dünya ile bağlantı kurmayan, iletişim kurmak istemeyen kahramanlar olarak

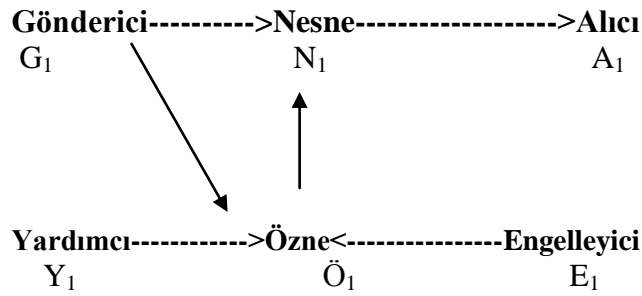
ortaya çıkmaktadır. Tülay karakteri için televizyon, Selim ile iletişimden kaçış olarak yer alan bir araç niteliği taşımaktadır.

3.1.2 Derin Yapı

3.1.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Söylem düzeyinin oyuncuları, betisel ve izleksel özellikleri ile yüzey yapıda karakterlere yönelik bireysel, niteliksel bir içerik ile soyutlaşmaktadır. Çalışmanın söylemsel düzey bölümünde bu soyutlaşma düzeylerini ortaya çıkaran biçimlenmeler ortaya konmaya çalışıldı. Bu düzeyde ise soyut oyuncular, işlevleri, eylemleri ile ele alınarak incelenecektir. Anlatıda yer alan eyleyenlerin örnekçelerine bakış açıları çerçevesinde bakıldığında:

Tülay'ın bakış açısına göre;

G₁: Yaşamdan sıkılma, arayış

Ö₁: Tülay

Y₁: Araba, Selim

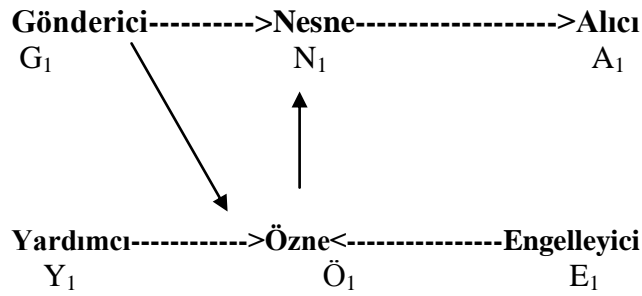
E₁: Ø

N₁: Özgürlük

Ö₁ içerisinde bulunduğu yaşamdan sıkılmakta ve özgürlük isteği ve arayışı soyut gönderici olarak yönlendirmektedir. Öznenin nesnesine ulaşma sürecinde araba

nesnesi bir yardımcı eyleyen görevini üstelenerek özneyi içinde bulunduğu durumdan uzaklaştırarak yardımcı eyleyen olarak ortaya çıkmaktadır. Öznenin kocası tecavüz eylemi ile Tülay için karar vermesi ve nesnesine ulaşması için yardımcı olmaktadır. Öznenin “değer nesnesi” içerisinde bulunduğu uzamdan uzaklaşarak özgürleşmektedir. $\ddot{O}_1$ V N_1 özne nesnesi ile bağlaşımsal durumda değildir, nesnesinden uzaklık düzemplindedir. Ayrışımsal durum sözcesinden sözcesine bağlaşımsal durum geçiş aşamasında bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Dönüşüm sonrasında özne nesnesi ile birleşik duruma geçerek eyleyensel rolünü tamamlamaktadır.

Selim’in bakış açısına göre;

G₁: Kıskançlık

Ö₁: Selim

N₁: Tülay

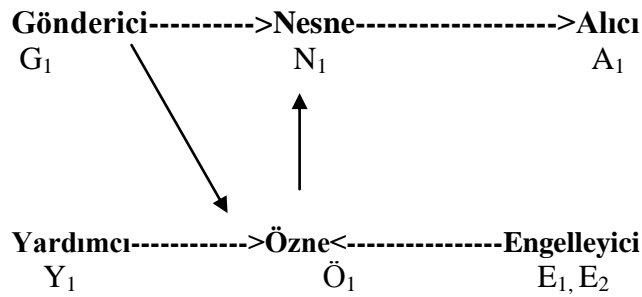
Y₁: Aslı

E₁: Aslı

Özne, nesnesi ile olan evliliğini sürdürmek istemekte fakat iletişimsizlik ve kayıtsızlık engelleyici özellik taşımaktadır. Kahramanın kıskançlığı ve şüphesi soyut gönderici özelliği ile nesnesine eylemde bulunmaya yönlendirmektedir. Aynı evde yaşama ve evli olmalarına karşın $\ddot{O}_1$ V N_1 den ayrışık durumundadır. Yardımcı

eyleyensel rolü taşıyan Aslı, $\ddot{O}_1$ 'in nesnesine ulaşması durumunda yardımcı olmaktadır. Engelleyici eyleyen rolünü taşıyan engelleyici rolünü taşıyan özne ile aynıdır. Öznenin Aslı ile birlikteliği özneyi nesnesinden uzaklaştırmaktadır. Başlangıç durumunda olduğu gibi anlatının sonunda da $\ddot{O}_1 V N_1$ durumu gerçekleşmez.

Aslı'nın bakış açısına göre;

G_1 : Yaşamın sürekliliği

$\ddot{O}_1$: Aslı

N_1 : İyi bir yaşam

Y_1 : $\emptyset$

E_1 : Tülay

E_2 : Selim

İletişim ekseninde $\ddot{O}_1$ 'in göndericisi yaşamın sürekliliği soyut kavramıdır. Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesi ile bağlaşımsal durumdadır ($\ddot{O}_1 \Lambda N_2$). Yardımcı eyleyen rolünün anlatıda yer almaması ve engelleyici eyleyenlerin iki özne tarafından üstlenilmesi nedeniyle $\ddot{O}_1 \Lambda N_2$ durumu anlatının sonunda gerçekleşmemektedir. Özne uzam değiştirerek N_1 ile ilişkisini sürdürmektedir. Engelleyici ve uzam değişse de N_1 değişmemektedir, bunun nedeni yaşamın sürekliliğini sağlamaktır.

3.1.2.2 Anlatı İzlenesi

Greimas 1995 'e göre anlatılar, başlangıç ve bitiş durumları arasında dönüşüme uğrarlar. Dönüşüm sürecindeki geçişlerde eyleyen rollerini üstlenen öğeler farklı işlev ve roller üstlenirler. Anlatının başı ve sonu eyleyenler açısından daima farklıdır. Greimas'ın beşli şemasına göre, anlatının gelişimi, eyleyenlerin dönüşümü, edindikleri ya da edinemedikleri özelliklere göre dört aşamada incelenmektedir. Önceki bölümde anlatının eyleyen izlenesi incelenmeye çalışıldı, bu izlenceler ışığında dönüşümlere anlatı izlenesi çerçevesinde bakıldığında:

Tablo 8: Tülay'ın bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç: Tülay	G1: Arayış Ö1: Tülay N1: Özgürlük	Güç:- Bilgi:- İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ V N ₁	Tecavüz
Sonuç: Tülay	G1: Elde etme Ö1: Tülay N2: Özgürlük	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ Λ N ₂	Ö ₁ Λ N ₂	Özgürlük

Anlatının başlangıcında Tülay karakteri içerisinde bulunduğu yaşamdan sıkıldığını ve arayışını gerek eylemleri gerekse sözceleriyle ortaya koymaktadır. Kahramanın arayışı dış eyleyensel rolünü üstlenerek Ö₁i bir eyleme yönlendirmektedir. Edim aşamasında Ö₁in gerekli olan “güç”, “bilgi”si yoktur fakat yaşamını değiştirme arayışında, gerekli olan “istek” bulunmaktadır. Öznenin karşısına çıkan engelleyiciler, öznenin değer nesnesine ulaşmasını geciktirir. Bölümün sonunda onurlandırıcı deneyim açısından özne bir başka erkekle ilişki kırmaktadır fakat sonuç olarak Ö₁ V N₁ gerçekleşmez.

Anlatının sonuç bölümünde Tülay'ın “değer nesnesi” yine özgürlüktür, özne özgürlüğe ulaşmak için arayışını sürdürmektedir. Edim aşamasında birinci bölümdeki deneyimlerinden edindiği “bilgi”, “istek”, “güç” bulunduğu için ve öznenin kocasının tecavüzü ve ihaneti özneye yardımcı olması sonucunda edinç gerçekleşir $\text{Ö}_1 \wedge N_1$. Edim sonucunda öznenin kurtulmak istediği uzamdan ve öznenin uzaklaşması ve özgürlüğü onurlandırıcı deneyim olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9: Selim'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç ve sonuç: Selim	G1: Kıskançlık Ö1: :Selim N1: Tülay	Güç:+ Bilgi:- İstek:- Ö ₁ , N ₁	Ö ₁ V N ₁	Tülay ile ayrılık

İletişim ekseninde Ö₁'in göndericisi değer nesnesi olan Tülay'a karşı olan “kıskançlığıdır”. Başlangıç durumunda Ö₁değer nesnesi ile ne ayrı ne de bağlaşımsal durumdadır.(Ö₁, N₁) özne nesnesi ile aynı uzamda hem birlikte hem de ayrıdır. Engelleyici ve yardımcı eyleyen rolünü üstlenen Aslı ile ilişkisi öznenin nesnesinden tamamen uzaklaşmasına neden olmaktadır Ö₁V N₁ durumu gerçekleşir ve onurlandırıcı deneyim açısından ayrılık ve yalnızlık ortaya çıkar.

Tablo 10: Aslı'nın bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç: Aslı	G1: Yaşamın sürekliliği Ö1: Aslı N1: İyi bir yaşam	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ $\wedge$ N ₁	Ö ₁ V N ₁	İşinden ayrılma
Sonuç: Aslı	G2: Yaşamın sürekliliği Ö1: Aslı N2: Yeni bir iş bulma	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₂	Ö ₁ $\wedge$ N ₂	Yeni bir iş bulma

Anlatı içerisinde Aslı öznesinin göndericisi nesnesi ile ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Öznenin yaşamının sürekliliği için bir işte çalışma gereksinimi vardır ve Tülay'ın yanında çalışarak yaşamının sürekliliğini sağlamaktadır. Anlatının başlangıcında $\ddot{O}_1 \wedge N_1$ konumundadır fakat yaşadığı olaylar sonucunda engelleyici eyleyenler gereken “güç”, “istek” ve “bilgi”ye sahip olmasına rağmen özneyi nesnesinden ayrışık duruma getirmektedir $\ddot{O}_1 V N_1$. bu da “güç”, “istek” ya da “bilgi”den birinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Anlatının sonuç bölümünde nesnesinden ayrık konumda olan özne yine aynı göndericinin eyletimi ile değer nesnesine ulaşmaktadır. Onurlandırıcı deneyim açısından yeni bir iş bularak yaşamın sürekliliğini korumaktadır.

3.1.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

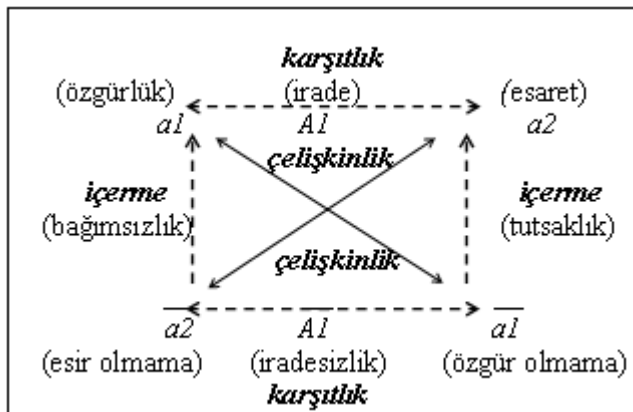
Yukarıda incelenen iki yüzeysel düzey anlatı ve söylem düzeyindeki anlatı birimlerini açıklar niteliktedir: eyleyenler, dönüşümler, anlatı izlenceleri, figürler, oyuncular, izleksel roller bu düzeylerde saptanmaya çalışılmıştır. Bu aşamada öykünün derin düzeyi okunmaya çalışılacak, önceki iki düzeyin eklemlenmesini ortaya koyan mantığın kavranması sağlanacaktır.

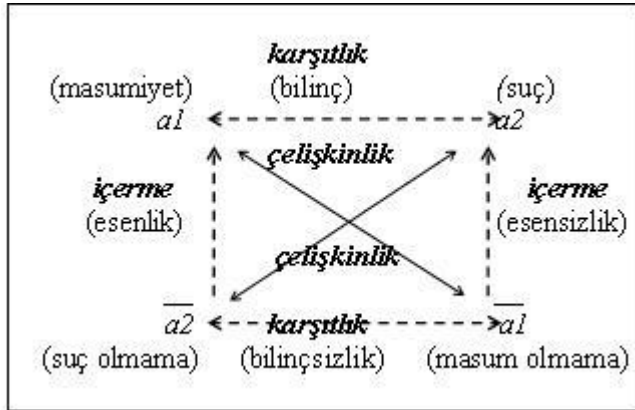
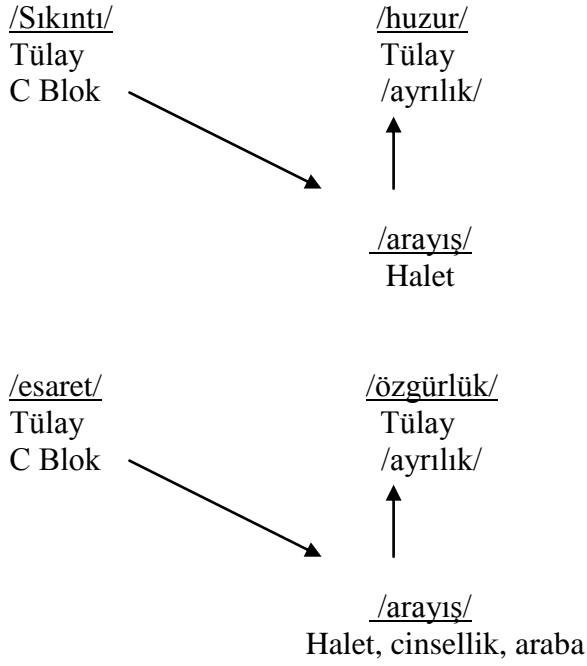
Saussure'ün, “*anlam karşıtlıklardan doğar*” savı ile desteklenen mantıksal düzeyde temel mantıksal ilişkiler “karşıtlık”, “çelişkinlik”, “içerme” üzerine kuruludur. Bu yeniden sunum bir tür soyutlamadır. Temel özelliği metnin derin yapısındaki mantıksal dönüşümlere işaret etmesidir metnin içindeki anlam bu düzeyde ortaya çıkar; yani “ sözcede gizli olan” anlamsal düzey, yüzeysel okumadan yola çıkarak bu düzeyde açıklanmaktadır.

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin göstergebilimsel dürtüde ilişkilerine, karakterlerin anlatının başlangıcı ve sonucu arasındaki durum değişimlerini gösteren dönüşüm karelerine ve ortaya konana anlamsal içeriklere bakmak gerekirse;

Anlatı içerisinde Tülay karakterine ilişkin ortaya konan betisel değerlere bakıldığında öznenin eylemsel olarak ve söylemsel düzlemde ifade ettiği /sıkıntı/ izleği ortaya çıkmaktadır. Kahramanın sıkıntısı onu bir /arayışa/ sürüklemektedir. /Arayışın/ temel nedenine kocası ile /iletişiminin/ bulunmaması ve bulunduğu uzamdaki /kuşatılmışlık/ hissi ile ulaşılmaktadır. Kuşatılmışlık hissi bir hapisane gibi kahramanı dış dünyadan /izole/ etmektedir; araba nesnesi ile özgürlük arayışında bulunan kahramanın anlatı içerisinde temel izlencesi /özgürlük arayışı/ olarak ortaya konmaktadır. Kahramanın olaylara karşı /kayıtsızlığı/ ve çevresine karşı /ilgisizliği/, onu yalnızlaştırmakta ve özgürlük arayışına yönlendirmektedir. Kahramanın eylemleri ve sözceleri ile ortaya konan /yalnızlık/birliktelik/ karşıtlığı, /özgürlük/esaret/ karşıtlığı ile örtüşmektedir.

Halet karakteri anlatı içerisinde /masumiyet/, /safılık/ ve /edilgenlik/ değerlerini içermektedir. Karakter anlatı boyunca söylemsel bir eylemde bulunmamaktadır, karakter ile ilgili değerlere ulaşmayı sağlayan karakterin eylemleri olarak görülmektedir. Kahramanın anlatının sonunda akıl hastanesinde yer alması edilgenliğini vurgulamaktadır. Kahramanın edilgenliği bilinç düzeyinde olmaması ile

açıklanabilir. Halet içerisinde bulunduğu durum ve eylemlerle ilgili bir /farkındalık/ içerisinde değildir.

Aslı karakterinin anlatı içerisindeki eylemleri ve söylemleri ile ortaya konan değerlerine bakıldığında, tekrarlanan televizyon izleme eylemi, Halet ile ilişkisi karakterin Tülay gibi /arayış/ içerisinde olduğunu göstermektedir. /irade/ anlamsal değerini anlatı içerisinde iki kahramana da tecavüz eden eylemleri ile kahramanların yaşamlarına yön veren Selim taşımaktadır. İçerisinde bulunduğu sıkıntıdan kurtulmak için bir arayışta olan Tülay ise /bağımsızlık/ anlamsal değeri ile bütünleşmektedir. Tülay ile aynı olayı deneyimleyen Aslı ise Tülay'dan farklı olarak /iradesizlik/ anlamsal değeri ile örtüşmektedir. Halet ise anlatının sonunda içinde bulunduğu akıl hastanesi kapsanan uzamı ile /tutsaklık/ anlamsal değerini taşımaktadır.

3.2 Masumiyet

Kız kardeşinin sevgilisini öldürüp on yıllık hapis yatan Yusuf, tahliye zamanı gelince kalan ömrünü cezaevinde geçirmek istese de dışarı çıkmak zorunda kalır. Elinde yıllardır görmediği, müebbet mahkumu bir arkadaşının verdiği adres ile İstanbul'a gitmeden önce ablasını görmek için İzmir'e gelir, bir otele yerleşir. Burada tanıştığı gazino şarkıcısı Uğur, onun dilsiz kızı Çilem ve Uğur'un peşinden giden Bekir'le tanışır. Yusuf'un dış dünyaya alışma çabaları ve filmin diğer kahramanları ile ilişkisi filmin konusunu oluşturmaktadır.

3.2.1 Yüzey Yapı

3.2.1.1 Anlatının Kesitleri

Metnin düzenlenişini ortaya koymayı sağlayan anlatının kesitleri aşağıdaki şekildedir:

KESİT 1

- Kesitin başlangıcında Yusuf Güneş'in hapisane müdürünün yanında, tahliye edilmeden önce müdürle görüşmesi yer almaktadır.

Bu bölümde kahramanın durumu açısından içinde bulunduğu karşıtlık ortaya konmaktadır. Anlatının başkahramanı Yusuf on yıl boyunca hapisanede yatmış “dış dünyadan” uzaklaşmış ve tahliye günü geldiğinde “içeriden” çıkmamak için hapisane müdürüne “içeride” kalmak isteğini belirten bir dilekçe yazmıştır. Yusuf uzun süre “içeride” kalması sonucu “dış dünyadan” korkmaktadır, yapacağı bir iş, gideceği bir yer yoktur.

(Yusuf'un dilekçesinden)

Müdür: “*Depremde bütün ailemi kaybettiğimden dışarıda hiçbir yakınım kalmamıştır. Gidebilecek hiçbir yerim olmayıp bildiğim bir meslek ya da zanaat elimde yoktur. Bu sebeple siz büyüklerimden kalan ömrümü burada geçirmek hususunda yardım dilemekteyim. Başka türlü hiç istemediğim halde suç işleyip mahkumiyetimin devam etmesini sağlamak durumunda kalacağım. Ancak buna lüzum kalmadan siz değerli büyüklerimin anlayış göstereceğine canı gönülden inanıyorum*”

Yusuf’un bu sözceleri ışığında /mahkumiyet/, /özgürlükten kaçış/, /çaresizlik/, /korku/ izleksel rollerine ulaşılmaktadır. “içerisi” ve “dışarı” karşıtlığı ortaya konmaktadır. “içerisi” Yusuf için /güven/ ifade etmektedir aynı zamanda içerisi /mahkumiyet/ anlamsal değerini ortaya koymaktadır. Dışarı ise güvensizlik ifade etmekte fakat özgürlük anlamsal değerini taşımaktadır. Olağan durum, Yusuf’un mahkumiyet süresi bittikten sonra yerleşik bürokrasi mekanizması içerisinde belirlenen günde hapisten cezasını çekmiş bir şekilde çıkması durumudur. Hapishane müdürü Yusuf’un olağan duruma karşı olağan dışı isteğini dilekçesini okuyup yorumlarken dile getirmektedir. Olağan dışı durum ise tahliye günü gelmiş tutuklunun /özgürlüğü/ kabul etmemesi ve /mahkumiyeti/ istemesidir. Yusuf’un /korku/ ve /çaresizliği/ onu olağan dışı bir duruma sokmaktadır.

Müdür: *Hasımlarından mı korkuyorsun?*

Yusuf: *Hasmım yok.*

Müdür: *O zaman?*

Yusuf: *Dediğim gibi müdürüm, korkuyorum çok zaman geçti.*

Yusuf’un sözceleri, dış dünyaya bakış açısını ortaya koymakta; korku ve çaresizlik izleklerini yinelemektedir.

Müdür: *Hiç mi kimsen yok dışarıda?*

Yusuf: *Bir tek ablamla eniştem, onlar da başka şehre göçmüşler. Nasıl olur bilmiyorum.*

Müdür: *Başka hiçbir yakının yok mu dışarıda şimdi?*

Yusuf: *Malatya Cezaevinde Orhan adında bir arkadaşım vardı. İstanbullu, babası orada kahve işletiyormuş, tek başına yapamıyor gidersen sen yardım eder beraber çalışırsınız demişti.*

Müdür: *Adresi var mı?*

Yusuf: *Var ama sonra Orhan'ı başka cezaevine sürdüler, bir daha haber alamadım. Aradan çok sene geçti.*

Yusuf'un müdür ile kurduğu diyalog karakterin dış dünyayla ilgili amacı ve geçmişiyle ilgili bilgi vermektedir.

Müdür: *Dediğini yapmazsak suç mu işleyeceksin, peki ne suçu işleyeceksin, ona karar verdin mi? Gençsin, korkman normal ama ben ömrüm boyunca hapiste yatacağım demek biraz abest. Eğer hayati bir tehliken ya da başka bir derdin varsa söyle yardım edelim. Yoksa bu dediğin olmaz.*

Cumhurbaşkanının bile buna yetkisi yoktur. Suç işler kalırım dersin o da senin bileceğin iş. Ama o zaman infazını da yakarsın, üstüne sekiz sene de infaz eklenir, bir daha istesen de çıkamazsın. Madem anlayışımıza güveniyorsun, bir büyüğün olarak sana bunu yapma derim, hem kendini hem bizi üzeceğin şimdiden belli. Daha dur bakalım görmeden bilmeden, çıkıp bir dene baktın olmuyor, bildiğini yap. Haksız mıyım?

Müdürün sözceleri Yusuf'a "dış dünyayla" ilgili cesaret verme niteliği taşımaktadır. Yusuf'un korkusunu anlamaya çalışma ve ona yol gösterme amacı ile ona destek vermektedir. Müdür Yusuf'u ikna ederek olağan dışı durumu olağan duruma dönüştürmektedir. Yusuf'un dış dünya ile yüzleşme korkusu bürokrasi mekanizmasının işleyiş biçimine bir karşı gelmedir. Ama kahramanın eylemi bir karşı gelme eyleminden çok /korku/, /çaresizlik/ ve /yabancılaşmanın/ sonucu olarak yorumlanmaktadır

Yusuf'un hapisneden çıkması ile sonlanan ilk kesitte dışarı-sı-ıçerisi, özgürlük-mahkumiyet izleksel değerlerine ulaşılmaktadır. Hapiste kalma, mahkumiyet isteği normal olmayan bir davranış niteliği taşımaktadır. Bu istek de Yusuf'un korkaklık, çaresizliği ile ilişkilendirilmektedir. I. Kesitin sonunda kahraman olağan dışı durumdan olağan duruma geçişı yaşamaktadır. Karşıtlık izleklerinden mahkumiyeti değil özgürlüğü seçmek zorunda kalmıştır. Anlatısal düzlemde anlatısal eyleyenlerin bir kesitten diğerine hangi eylemleri yaptıklarını, anlatı izlencelerini nasıl hazırladıklarının gözlemlenmesi aşamasında kesitlerden ulaşılan iki bölüm ele alınacaktır. Yusuf'un dışarı çıkışıyla anlatı Yusuf açısından iki bölüme ayrılmaktadır. I. Bölüm, Yusuf'un hapisneden çıkış süreci, değişimden önceki yaşamı, II. Bölüm, hapisneden sonraki yaşamı ve dönüşümü.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Yusuf Hapishane müdürü	Hapishane	10 yıllık mahkumiyet sonrası	Bireyin dış dünyaya girişı

Anlatının ana bölümünü kahramanın dış dünyaya çıkışından sonra yaşadıkları, durumu, eylemleri ve dönüşümü oluşturmaktadır. Anlatının temel eylemi Yusuf karakterinin /değişimi/ olarak ortaya konmaktadır.

KESİT 2

- Yusuf ablasını ve eniştesini görmek için İzmir’e yola çıkar. Yusuf için İstanbul’a gitmesi amaç olarak kabul edilirse İzmir’e yaptığı yolculuk amaca ulaşma sürecinde bir geçiş süreci özelliği taşımaktadır. Yolda otobüse Uğur ve Bekir biner, Yusuf’un hayatında önemli bir yere sahip olacak karakterle ilk karşılaşmasıdır. Yolda polis otobüsü durdurur ve Bekir ve Uğur’u otobüsten indirir.
- Yusuf garajda otobüsten iner, nereye gideceğini bilmeden yola çıkar, yolda gördüğü bir otele girer. Otelde televizyon açıktır, televizyonda bir Türk filmi yayınlanmaktadır.

“Türk filmi” ve “televizyon” motifi bu filmde de tekrarlanan ve vurgulanan figüratif rollerden biri olarak görülmektedir. Otelde televizyonun karşısında uyuyan bir kız çocuğu olduğunu görür, Yusuf kıza dokunur ve ateşi olduğunu fark eder.

Yusuf: *“Bu çocuk hasta ateşler içinde yanıyor, bir doktora göstermek lazım, terden sıırılsıklam olmuş.”*

Yusuf’un çocuğa yardımı, anlatının diğer kahramanları ile ilişkisinin başlangıç eylemi olmaktadır.

- Yusuf odasını afiş satan biriyle paylaşır. Odada Yılmaz Güney’in afişleri asılıdır. Yusuf yatağında İstanbul manzaralı bir afiş görür. Afiş, Yusuf’un korktuğu “dış dünya” uzamının bir göstergesi olarak karşısına çıkmaktadır. Mehmet (otelin sahibi) Yusuf’un yanına gelir ve Yusuf ile birlikte kızı hastaneye götürürler, ilaçlarını alıp kızı odasına yatırır.

Yusuf’un bu davranışı /yardım/ ve /şefkat/ izleklerini vurgulamaktadır.

Çocuğun odasında, Uğur ve Zagor(Orhan)’un fotoğrafı asılıdır, Yusuf fotoğrafı

görmeden odadan çıkar. Bu anlatıda seyirciye aktarılan fakat anlatı kahramanına sezdirilmeyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde sözceleme ile sözce arasında bir gerilim ortaya konmaktadır. Bu şekilde alıcıyı, kahramandan üstün kılmaktadır.

- Sabah Yusuf çocuğu kontrol eder, kız uyumaktadır. Dışarı çıkar, gezer. Yusuf'un dış dünya ile ilk karşılaşması, gözlemleri bu açık uzamda gerçekleşmektedir.
- Yusuf eniştesini arar ve bir otobüs yazıhanesinde bulur. Sarırlılar ve enişte onu eve götürür. Evde ablası, Yusuf'la konuşmaz onlara yemek hazırlar, evin çocuğu televizyonun karşısında oturur, televizyon izler. Enişte, sözlü ve fiziki şiddet uygular.

Çocuğa: “*Gel lan yemeğe davetiye mi çıkartalım. İnadına mı yapıyorsun lan?*”

Çocuk ağlar ve annesinin yanına gider.

Eniştenin isyanı: “*Senelerdir böyle Yusuf. Biri içeride biri televizyon karşısında. Ha köpek ha ben. Ne yaptım ben bunlara? Senden sonra başımıza gelmeyen kalmadı, deprem her şeyi alıp götürdü. Sefaleti görecektin, açlık, açıklı. Depremden beter etti beni.*”

Eniştenin isyan niteliği taşıyan sözcelerinde Yusuf'un geçmişi ile ilgili izler ortaya koymakta ablanın tepkisizliği ve sessizliği karakterler arasındaki ilişkiler açığa çıkmaktadır.

Karısına bağırarak: “*Ne yapsam baş edemedim. Ne yapsam yaranamadım. Kaç defa intihar etmeyi düşündüm. Sen söyle Yusuf haksızsam haksızsın de. Ne yaptım ben buna? Gururu kırılan ben, boynuzlanan ben. Mahalledeki*

arkadaşlarım adam yerine koymazdı. Nedir suçum? İnsanlık etmek mi, sahip çıkmak mı?

Enişte bu sözceleri ile “isyan”, “intihar”, “aldatılma”, “kabullenememe” ve “fedakarlık” izleklerini ortaya koymaktadır. Enişte, içkisini içer ve kemerini çıkartarak karısını dövmeğe başlar. Enişte karakteri karısına ve çocuğuna sözlü ve fiziki “şiddet” uygulamaktadır. Yusuf buna dayanamaz sessizce evi terk eder. Yusuf’un bu davranışı onun geçmişle yüzleşmekten kaçışını göstermektedir.

İkinci kesit, Yusuf’un dış dünyayla ilk karşılaşmasını, geçmiş yaşamı ile yüzleşmesini içermektedir. Değişiminin gerçekleşeceği sürecin başlangıç noktası olan otel uzamı diğer kesitler için önem taşımaktadır. İkinci kesitin sonunda kahraman, geçmişinden kaçır ve yeni yaşamına adım atar.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Yusuf Abla Enişte	Abla ve eniştenin evi otel	İstanbul’a gitmeden önceki süreç	Geçmişle yüzleşme Dış dünyaya ilk adım

KESİT 3

- Yusuf otele döner, odasına Bekir gelir, Yusuf’a çocuğa yaptıkları için teşekkür eder. Çocuğa bakarlar, çocuk odasında yemek yer. Yusuf ile Bekir birlikte çorbacıya giderler.

Yusuf: *“Daha işim yok bakacağız işte.”*

Yusuf’un dış dünya ile ilişkisinde korkusunun yanında amaçsızlığı bu sözcüğü ile ortaya konmaktadır.

Bekir: *“İstanbul’a gidecekmışsin otelci söyledi.”*

Yusuf, Bekir'e durumlarını sorar

Bekir: "*Biraz karışık.*"

Bekir, içerisinde bulunduğu durumun karmaşıklığını kabul etmekte ve açıklamaktan kaçınmaktadır. Yusuf ne iş yaptıklarını sorar,

Bekir: "*Pavyon bozuntusu bir yer var, program yaparız, saz filan.*" Bekir Yusuf'u akşam için gazinoya(Orkide Restaurant)çağırır.

Bekir ile Yusuf'un iletişimi üçlünün geçmişlerine ışık tutmakta ve olay örgüsünün sürekliliğini sağlamaktadır.

- Yusuf dışarıda gezerken yolda Uğur'la karşılaşır ve onu takip etmeye başlar. Uğur hapishaneye gider. Gazinoda Uğur ile Yusuf tanışır. Yusuf ile Uğur'un tanışması üçlünün kaderlerini değiştiren bir eylem olarak görünmektedir.

Yusuf: "*Hoş bulduk yenge.*"

Yusuf'un değişimi açısından sözel düzlemde seçtiği sözcüklerin değişime uğraması, değişimin boyutlarını ortaya koymak açısından önem taşımaktadır.

- Gece otelde Yusuf, Bekir televizyon izlerler. Birkaç adam gelir ve Uğur'u sorar.

Bekir Uğur'a: "*Gitmeyeceksin!*"

Uğur: "*Bekir çekil yolumdan, senin gelmene gerek yok.*"

Bekir: "*Beni harcama Uğur, pişman ederim gitmeyeceksin.*"

Uğur: "*Et de görelim o zaman!*"

Bekir Uğur'u tokatlar ve silahını çıkartarak Uğur'a doğrultur.

Uğur silahın üstüne gider: *“Sık ulan sıksana lan! Sık ulan puşt, bu iş böyle ya bunu çekersin ya da gidersin. Sana dediğim saatte dönerim.”*

Uğur adamlarla birlikte gider.

Bekir'in Uğur ile olan tartışması, olağan dışı bir durum olarak görünse de ikilinin bu şekilde davranmaya ve davranılmaya alışık olduğu seçilen sözel birimlerden de anlaşılmaktadır.

- Yusuf Bekir'i odasına getirir. Lobide, Mehmet'le birlikte televizyon seyredeler. Televizyonda bir Türk filminin acıklı son sahnesi vardır.

Mehmet: *“Tüh be!”*

Yusuf: *“Film bu Mehmet Ağabey film, milleti ağlatman için yalandan yapıyorlar.”*

Mehmet: *“Yalan malan böyle de olmaz ki kardeşim.”*

Yusuf'un Mehmet'in filmin bir sahnesine verdiği tepki, kahramanların film içerisinde filme bakış açısını ortaya koymaktadır. Yusuf yanlarına gelen çocukla konuşmak ister, adını sorar.

Mehmet: *“Çilem, seni duymaz. Sağır ve dilsizdir.”*

Çocuk kahraman, anlatıda işlevsel özne olarak yer almaktadır. Çocuğun içerisinde bulunduğu ortamda her şeyden uzak ve masum olması olayların farkında olmaması ile ilişkilendirilmektedir.

- Sabah, Bekir Yusuf'u pikniğe Saklıcennet'e davet eder.

Bekir Yusuf'a: *“Takılıp kalma burada, alışırsın sonra.”*

Bekir'in bu sözcüsü, kendi içinde bulunduğu durumu açıklar niteliktedir.

Bekir'in saplantısı içerisinde bulunduğu uzamla ve Uğur'la ilgilidir.

Yusuf Uğur'a: “*Sağol, abla gezmeye gidiyoruz.*”

Yusuf Uğur'a ilişkilerinin samimiyet boyutu değiştikçe yakınlığı belirginleştiren sözcükler seçmektedir. Bu Yusuf'un değişim sürecini belirginleştiren bir eylem olarak değerlendirilebilir.

- Bekir piknikte atış yapması için silahını Yusuf'a uzatır.

Yusuf: “*Yok ağabey ben silahtan anlamam.*”

Bekir: “*Cinayet mi? Kimi öldürdün?*”

Yusuf: “*En yakın arkadaşımı, beraber askerden geldiğimiz gün. Ablam evliydi, o gün birlikte kaçtular, gece buldum. Ablamı da vurdum, mermi ağzına gelmiş, dilini parçalamış.*”

Bekir ile Yusuf'un karşılıklı konuşması, Yusuf'un geçmişi ile ilgili izler taşımakta, işlevsel özne olarak yer alan ablanın sessizliğini ve tepkisizliğini desteklemekte ve enište karakterinin davranışlarını açıklar ipuçları sunmaktadır.

Yusuf: “*Çocuk neden sakat ağabey?*”

Bekir: “*Doğuştan...denmez aslında hamileyken babasından ağır bir dayak yemiş.*”

Yusuf: “*Babası nerede?*”

Bekir: “*Sinop'ta*”

Yusuf: “*Hapishanedeki kim?*”

Bekir: “*Sevgilisi...*”

Yusuf: “*Onun için bu şehirdesiniz. Sen?*”

Bekir: “*Uzun hikaye, karışık. Mevlanakapı'da babası zabıtaydı. Alkolik hasta bir adamdı rahmetli, erkenden de gitti zaten. Bu anasıyla yoksul, perişan... Bizim tuzumuz kuruydu, hacı babam yapmış bir şeyler. Bir de*

Zagor vardı. Bizim eski evin kiracısının oğlu. Babası filmciydi Yeşilçam'da. Cepçilik, arpacılık, her yol vardı itte. Ama sevimli, yakışıklı oğlandı.

Bizimkine aşık etmiş kendini. Ben efendi oğlanım, okul mokul takılıyorum o zamanlar. Öylece büyüdük gittik işte. Ne bok varsa, hep askerliği beklerdim; dört sene kaldı, üç sene kaldı... Sonunda o da geldi gittik. Bizde de herkes bunu bekliyormuş; gelir gelmez yapıştılar yakama, ev düzüldü, kız bulundu, çeyiz falan filan... Nikahlandık, iki taksi bir dükkan verdi peder. Dükkanda koltuk moltuk satardım. Bir gün bu orospu çıkageldi. Hiç unutmam, görür görmez cız etti içim; böyle basma bir etek dizine kadar, çorap yok, üstünde açık bir bluz, saçlar maçlar... Pırlanta anlayacağıın. Şunun bunun fiyatını sordu, dalga geçti benimle. Kanıma girdi o gün. Tabii taktım ben bunu kafaya, ertesi gün bir soruşturma... Dediklerine göre yemeyen kalmamış mahallede ama asıl Zagor'a kesikmiş. Zagor'da kaftiden içerde o sıra. Bir gün, süslenmiş püslenmiş; zırt geçti dükkanın önünden. Yazıldım peşine, tuhafiyeciye gitti, pastaneden çıktı; minibüs otobüs, geldik Sağmalcılar'a; benim içimde bir sıkıntı, işi anladım tabii. Zagor'u ziyarete gidiyor, bir tuhaf oldum, piçi de kaskandım. Uzatmayalım çaresiz evlendik ötekiyle, o ara Zagor içerden çıktı, sonra bir duyduk; kaçmış bunlar. Altı ay mı bir sene mi; kayıp. Hep rüyalarım girerdi orospu. O gün dükkana gelişini hiç unutamadım, benimkine bile dokunamaz oldum. Sonra bir daha duyduk ki iki kişiyi deşmiş Zagor biri polis, ikisinin de gırtlığını kesmiş. Karakolda beş gün beş gece işkence buna arkadaşlarının öcünü alıyorlar kaltağa da öyle... Önce öldü dediler Zagor'a, sonra komalık. Ankara'da oluyor bunlar bizimki bir gün çıkageldi mahalleye. Zagor içerde, en iyisinden müebbet.

Bir sabah dükkana geldim, baktım bu oturuyor. Önce tanıyamadım, anlayınca içim cız etti. Cız etti de ne? Tornavida yemiş gibi oldum. Çökmüş, zayıflamış, bembeyaz bir surat... Ama bu sefer başka güzel orospu. Oranın şarkıları gibi. Kalktı böyle, dimdik konuşmaya başladı, dedi para lazım, çok para. Zagor'a avukat tutacaktı. İlerde öderim dedi. Esnafız ya bizde, "nasıl?" diye sormuş bulunduk. Orospuluk yaparım dedi, istersen metresin olurum. İçime bir şey oturdu ağlamaya başladım, ama ne ağlamak! İşte o gün bu günden bir inandım orospuyla tam yirmi yıl geçti. Uzatmayalım, Zagor'a müebbet verdiler. Ama rahat durmaz ki piç! Ha birini şişledi, ha firara teşebbüs; o şehir senin bu şehir benim, cezaevlerini gezip duruyor. Orospu da peşinden. Sonunda dayanamadım ben de onun peşinden... Önce dükkân gitti, ardından taksiler. Karım terk etti, peder kapıları kapadı. Yunus gibi aşk uğruna düştük yollara. İş bilmem, zanaat yok bu durmuyor hiç. İlk yıllar ufak kahpeliklere başladı, sonra alıştı. Gözünü yumup yatıyor milletin altına. Gel dönelim diye çok yalvardım. Evlenelim, pederi kandırırım, Zagor'a bakarız. Yok, kancık köpek gibi izini sürüyor itin. Ne yaptı buna anlamadım. Kaç defa dönüp gittim İstanbul'a yeminler ettim. Doktorlar, hocalar kar etmedi. Her seferinde yine peşinde buldum kendimi. Bir keresinde döndüm, biriyle evlenmiş bu, hamile... Beni abisiyim diye yutturduk herife. Nedense rahatladım, oh dedim, kurtuluyorum. Bu da akıllanmış görünüyor. Yüzü gözü düzelmiş, çocuk diyor başka bir şey demiyor. Sinop'ta oluyor bunlar. Ben de döndüm İstanbul'a doğumuna yakın, Zagor bir isyana karışıyor yine, hemen paketleyip Diyarbakır cezaevine postalyorlar. Çok geçmeden bizimki depreşiyor yine; o haliyle

kalk git sen Diyarbakır'a, üç gün ortadan kaybol... Herif kafayı yiyor tabii. Dönünce bir dayak buna; eşek sudan gelinceye kadar. Kızın sakatlığı bu yüzden. Sonra çocuğu doğuruyor uzun zaman anlaşılmamış ortaya çıkınca bir gece esrarı çekip takıyor herife bıçağı. Çocuğu da alıp vın Diyarbakır'a, Zagor'un peşine. Allahtan herif delikanlı çıkıyor da şikayet etmiyor. Ben o ara İstanbul'da taksiden yolumu buluyorum. Epey bir zaman böyle geçti. Yine her gece rüyalarım da bu. Zagor'un Diyarbakır cezaevinde olduğunu duymuştum o sıra bir gece bir büyükle eve geldim. Hepsini içtim zurnayım tabii bir ara gözümü açıp baktım, karlı dağlar geçiyor bir daha açtım, başımda bir çocuk, kalk ağabey, Diyarbakır'a geldik diyor. Baktım, sahiden Diyarbakır'dayım bir soruşturma... Kale mahallesi vardır oranın, bir gece konduda buldum, malımı bilmez miyim? Görünce hiç şaşırmadı. Hiçbir şey demedik. O gece oturup düşündüm, oğlum Bekir dedim kendi kendime, yolu yok çekeceksin isyan etmenin faydası yok, kaderin böyle, yol belli, eğ başını, usul usul yürü şimdi. O gün bugün usul usul yürüyorum işte."

Bekir'in sözceleri ile Bekir ile Uğur arasındaki ilişki, Zagor ile Uğur arasındaki ilişki, Çilem'in hastalığı ve babasının varlığı, Bekir'in Uğur'a karşı saplantısının nedenleri, Uğur'un Zagor'a olan bağlılığı öykü içinde öykü anlatımıyla ortaya konmaktadır. Kahramanlar arası ilişkiler, eylemleri arasındaki mantıksal bağlar bu açıklama ile anlaşılır bir nitelik kazanmaktadır. Anlatıdaki belirsizlik ortadan kalkmaktadır. Olayların devamlılığı açısından ipuçları ortaya konmaktadır.

- Akşam otelde Uğur, Yusuf'u yanına çağırır. Ertesi gün birlikte Aydın'a bir iş için gitmeyi teklif eder. Bekir'e söylememesini ister. Sabah birlikte Aydın'a giderler, Uğur otelde çalışan birine bir paket verir. Yusuf ile Uğur'un

paylaşımı Bekir'in kıskanma eylemine geçmesine neden olur. Bekir Uğur'u merak eder. Yusuf otel lobisinde televizyon izlerken Bekir gelir ve Yusuf'a "Yamyam" diye bağırır. Yusuf'un Uğur'la ilişkisi olduğu şüphesini ortaya koymaktadır.

Bekir: "Nerde lan orospu? Bitirdin lan beni, hayatımı yedin."

Bekir Uğur'un odasına gider. "Başkalarına var da bana yok mu?" Bekir Uğur'a tecavüz girişiminde bulunur. Uğur sinir krizi geçirir, kavga ederler.

Bekir'in sözcelerinden Bekir ile Uğur'un cinsel olarak birlikte olmadıklarını ortaya koymaktadır. Cinsellik izleği eşitlik betisel değerini taşımaktadır ve Uğur karakterinin yaşadığı yaşam ve yaptığı meslek göz önünde bulundurulduğunda cinsellik Uğur için bir tabu olarak görünmemektedir. Uğur'un buna karşı gelmesi, sakınması kendisini Bekir'den üstün görmesi, üstünlük betisel değerini ortaya koymaktadır. Uğur'un Bekir'le birlikte olarak eşit konuma gelmek istememesi şeklinde yorumlanmaktadır.

Uğur: "Orospuyum ulan"

Uğur içinde bulunduğu durumu, şartları ve kendisini kabullenmekte ve sahip çıkmaktadır.

Bekir Yusuf'a saldırır, Uğur silahla Bekir'e saldırır : "Öldüreceğim seni!"

Yusuf ikilinin arasında kalır, ağlar. Bekir bitkin düşüp, alkolün etkisiyle sızınca onu yatağına yatırılırlar.

Bekir ve Uğur arasındaki tartışma, ikili arasında bir hesaplaşma olarak görünmektedir.

- Uğur'un odasında, Uğur: *“Kıskandı seni it, yaşlandıkça çocuklaşıyor. Yeni çıktı bu kıskanma huyu. Sen üstüne alınma bazen beni de çileden çıkartıyor.”*

Uğur bu sözcüğü ile Bekir ile ilişkisine bakış açısını ortaya koymaktadır, bir serzeniş, yakınma izleği ortaya çıkmaktadır. Yusuf ile Uğur odada otururlar. Uğur Yusuf'a sigarasından uzatır.

Yusuf: *“Yok abla sağol”*

Yusuf sigarayı reddederek /alçak gönüllülük/ betisel rolünü taşımaktadır. Değişimle birlikte Yusuf'un davranışlarına da yansımaktadır.

Uğur Yusuf'tan ona masaj yapmasını ister. Bu eylem ile ikili arasında ilk fiziksel temas gerçekleşmektedir.

Uğur: *“İyi insandır köpek, ama salaktır azıcık, bir şeye taktı mı takar. Sen onu sabah göreceksin hiçbir şey yokmuş gibi cıvıklaşacak yine, Yusufçuk, Uğurcuk. Sen içtiği zaman dikkatli ol yine de... Tavuk bile kesemez hıyar ama bazen kendisini dolduruşa getiriyor. O zaman ben de korkuyorum. Ben de az manyak değilim. İnadına kıskırtıyorum onu, yirmi senedir alışamadım... sus otur işte.*

Uğur bu sözcükleri ile Bekir'e bakış açısını ortaya koymakta ve özeleştirisini yapmaktadır.

Uğur: *“Bekir ağabeyini seviyor musun?”*

Yusuf: *“İyi bir insan bana ağabeylik yaptı.”* Yusuf'un Bekir'e karşı bakış açısı bu sözcükleri ile ortaya konmaktadır.

Uğur: *“Düştüğünde karın filan var mıydı, sevgilin, nişanlın?”*

Yusuf: *“Yoktu”*

Uğur: “İyi ki yokmuş daha zor olurdu”

Yusuf’un özel hayatı ve geçmiş yaşamıyla ilgili izler ortaya konmaktadır.

- Gece yarısı silah sesiyle kahramanlar Bekir’in odasına gelir. Bekir intihar etmiştir.

Bekir’in ölümü ile anlatının dönüşüm süreci başlamaktadır. Bekir içinde bulunduğu duruma, kıskançlığa dayanamayarak yaşamına son vermiştir. Bekir’in ölümüne kadar olan bölümde, Yusuf’un yeni yaşamına alışma çabası, çaresizlik savunmasızlık ve masumiyet izleksel değerleri ortaya konmuştur. Bekir’in ölümünden sonra Yusuf’un dönüşümü, değişimi ve başlangıca geri dönüşü süreçleri ortaya konmuştur.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Yusuf Uğur Bekir Çilem	Ote(esenliksiz, kapsanan uzam)	Otelde geçen süre	Dış dünya bireyleriyle iletişim kurma, Kişilerin geçmişlerine ilişkin ipuçları, intihar

KESİT 4

- Yusuf elinde tespih ile televizyon izler.

Yusuf’un giysilerinin değişimi, elinde tespih taşıması, Bekir’in geçmişte yaptığı işi devralması Yusuf’un değişim aşamasındaki ilk değişim gösteren özellikleridir. Uğur gelince birlikte gaziinoya giderler. Yusuf, Bekir’in yerini almıştır. Uğur işine Yusuf ile devam eder.

- Yusuf Bekir’in yatağına geçer, Bekir’in eşyaları, kıyafetleri yerinde durur.

Yusuf'un Bekir'e benzemesi(Bekirleşmesi) sürecinde değişim gösteren davranışları ve dilsel değişimleri:

- Yusuf ablasını ziyarete gider, ablası yüzüne bakmaz.

Yusuf ablasının yanına gittiğinde sözel boyutta bir iletişim içerisine girmezler ama Yusuf'un ablasını tekrar görmeye gitmesi pişmanlık ve af dileme betisel değerleri taşımaktadır.

- Yusuf Uğur'u pavyona götürürken isteksizleşir.

Yusuf'un davranışlarındaki isteksizlik Uğur'a karşı kıskançlık hissettiğini göstermektedir. Bu davranışlar Bekirleşmesindeki adımlardır.

- Gazinoya yapılan bir gece baskını sonucunda kahramanlar polisler tarafından karakola götürülür. Karakolda polis ile Uğur konuşurlarken kapı açılır, polis kapatır kapı tekrar açılır.

Polis: *"Ne iş yapıyorsun?"*

Uğur: *"Ne iş yaptığımı biliyorsun, ses sanatçısıyım."*

Polis: *"Cezaevindeki kim?"*

Uğur: *"Kocam"*

Uğur'un bu sözcüsü Zagor'u sahiplenmesi, eşi olarak gördüğünü göstermektedir.

- Uğur ile Yusuf lokantada yemek yerken:

Yusuf: *"Ne olacak böyle, ben çocuğu düşünüyorum?"*

Uğur: *"Sana ne lan tasası sana mı düştü?"*

Yusuf: *"Abla yapma böyle iyiliğini düşünüyorum."*

Uğur: *"Konuşma, iyicene Bekir gibi olmaya başladın... Karışma ben hallederim. Bunca sene sen mi hallettin?"*

Yusuf: *"O zaman Bekir ağabey vardı."*

Uğur: *“Başıma korucu ol diye tutmadım seni. Her şeyi başta söyledim ya riayet et ya da...”*

Uğur ile Yusuf’un konuşmalarında Yusuf’un Bekirleşmesi, dönüşümü ortaya konmaktadır. Uğur Bekir’e karşı gösterdiği tavrı aynı sözcüksel birimleri seçerek yineler ve /tehdit/ izleksel değerine ulaşılır.

- Otelde Yusuf Mehmet ve Çilem televizyon izlerler

Uğur Yusuf’un yanına gelir. Yusuf onun yüzüne bakmaz.

Uğur: *“Bir derdin mi var?”*

Yusuf: *“Yok bir şey, abla gidelim buralardan. Sana bir şey olacak diye ödüm patlıyor abla. Nereye olursa abla . Adana, İstanbul, uğraşır çalışırım bak mekanı da kapattılar, bize iş yok artık buralarda.”*

Uğur: *“Bu böyle olmayacak yarın toparlan ve git.”*

Yusuf: *“Gidemem. Artık sen varsın. Aşık oldum abla görmüyor musun?”*

Uğur: *“Kime?”*

Yusuf: *“Kime olacak abla senden başka kim var artık?”*

Yusuf’un itirafı Yusuf’un Bekirleşmesi ve dönüşümündeki en önemli eylemdir. Yusuf, hapisneden ayrılmadığı gibi Uğur’dan da ayrılmak istemez, Bekir gibi yaptığı işi kabullenemez, kıskançlık duymaya başlamaktadır.

Uğur kızar ve Yusuf’un üzerine yürür.

Uğur: *“Baştan söylemeyip neden bu kadar sıkıntıya soktun kendini durup dururken bitirim ayakları, kıskanma numaraları... Nereden çıktı bunlar?”*

Yusuf: *“Sevdim abla bunda ne kötülük var? Suç mu bu?”*

Uğur: *“Ne sevmesi ulan. Bırak bu film ağızlarını pezevenk. Suç tabii suç.*

Bekir niye kıydı canına yirmi senedir bok kokulu otel odalarında adını bile

bilmediğim şehirlerin yollarında... Ne diyorum lan ben... Parmak kadar çocuk neyin çilesini çekiyor lan?"

Yusuf: *"Artık olmasın işte. Sen biraz da kendi kendine yapıyorsun."*

Uğur: *"...Ceza derler buna oğlum ceza... Kim gözünü kırpmadan beynine sıkar kurşunu, koyun gibi kesilmeyi bekleyen şerefsizler mi, beş paralık düzenleri için hayatlarını peşkeş çeken pezevenkler mi, söyle kim? Yirmi yıl oldu, gidilecek yer kalmadı. Söylenecek söz de. İstersen gittiği yere kadar gider, istemezsen yarın çek git bir şey de söyleme."*

Uğur Bekir'e olduğu gibi Yusuf'a da açıklama yapar, durumu kabullenmek istemez, alıştığı yaşam şartlarından vazgeçmek, Zagor'dan uzaklaşmak istemez.

- Yusuf toplanır, Mehmet'le vedalaşır, gider. Akşam Yusuf otele geri döner.

Uğur Yusuf'u yanına çağırır. Bekir gibi Yusuf da gider ama geri döner.

Uğur: *"Sigara ister misin?"*

Yusuf sigarayı alır ve içer. Yusuf'un sigarayı kabul etmesi ve içmesi daha önce reddedişiyi karşılaştırıldığında dönüşümü çerçevesinde değerlendirilebilir.

Uğur'un yeni iş için Aydın'a taşınma önerisine: *"Sen bilirsin iyi olacaksa..."* cevabı, olacakları ve içinde bulunduğu durumdaki çaresizliğini kabullenişinin göstergesidir.

Uğur: *"Çok mu üzdüm seni?"*

Uğur: *"Seni üzmem istemedim, sadece uyarmak istedim. Yine de söylediklerin hoşuma gitmedi desem yalandır. Samimiyetine inandım. Belli etmezdim ama Bekir'le de böyle olurdu, kıskanması da delirmesi de için için hoşuma giderdi. Ne pislik mahluk şu insan be!"*

Uğur, Yusuf'u yanağından öper. Uğur karakterinin Yusuf'u Bekir ile karşılaştırması Yusuf'un Bekir karakterine dönüşümünü desteklemektedir.

- Gece otelde, Yusuf, Çilem ile televizyon izlerken polis otele baskın yapar. Polis Uğur'un nerede olduğunu öğrenmek için Yusuf'a işkence yapar.
- Yusuf ayakları yaralı bir şekilde otele döner, Mehmet onu yatağına yatırır.

Yusuf: *“Ne yaptı ki bu kadar üzerine düşüyorlar?”*

Mehmet: *“Uğur Hanım'ın kocası hapisten kaçmış. Fırsat bulup söyleyemedim. Gitmeden sana para bıraktı, bende duruyor. Polis yatışana kadar bekleyip, çocukla Aydın'a gideceksiniz, orada otel varmış daha önce birlikte gittiğiniz Sercan Otel, yerleşip bekleyeceksiniz, sonra sizi bulacaklar. Uğur Hanım akıllı kadındır, ne yapacağını bilir. Olacakları bildiği için dikkatli davranıyor, sen de dikkatli ol.”*

Uğur bir karar vermiştir ve Yusuf da “edilgen” bir “aşık” figüratif değeri taşıdığı için Uğur'un dediklerini yapacaktır.

- Yusuf vedalaşmak için ablasının yanına gider. Dizlerine kapanıp ağlar.

Yusuf ablasına yaptığı üçüncü ziyarette duygularına engel olamayarak ağlar ve eylemi geçmişi ile yüzleşme gerçekleşmektedir. Ablasından bu şekilde af dileyen Bekir Uğur'a aşık olduktan sonra ablasının yaşadıklarını anlamıştır.

Dördüncü kesitte yoğunluk Yusuf'un değişim sürecidir. Bu bölümde görülen izleksel değerler aşk, kıskançlık, Bekirleşme, değişim olarak görünmektedir. Kesitin sonunda gerçekleşen eylemler otel uzamının değişimiyle karakterlerin yaşamlarının değişimini vurgulamaktadır.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Yusuf Uğur Çilem	Otel (esenliksiz, kapsanan uzam)	Otelde geçen süre	Bireyin değişimi

KESİT 5

- Yusuf’la Çilem otelden ayrılır, yola çıkarak Aydın’a Uğur’un verdiği adresteki otele gelirler. Çilem otelde televizyon izler.Yusuf’a gelen bir telefon sonrasında kahramanlar Yusuf’un aldığı adrese Ankara’ya giderler. Ankara’da verilen adreste bir gazino bulunmaktadır ama gazinonun kapıları kilitli ve mühürlüdür. Yusuf gazinonun kapısının önünde duran adama adreste adı verilen adamı sorar. Aradıkları adam ölmüştür.Adam Uğuru sorar, Uğur’un çocuğu almak için bu adrese gelmelerini istediğini söyler. Adam: *“Uğur Hanım’ın kocasını tanır mısın? Dün gece buradaydı. İçeriden yeni çıkmış. Konca’nın hapis haneden adamıdır. Yazıhanede konuşuyorlardı. Birden silahlar patladı. Piç Konca’yı delik deşik edip kaçtı. Tam on dört kurşun. Konca’nın kardeşleri çoktur, akşama kalmadan Ankara’yı taramaya başlarlar. Hemen kaybolun buradan, Ankara’yı terk edin. Tutarlarsa çocuğa da acımazlar.”*

Yusuf’un kendilerine söylenen adreste aradıkları hedefe ulaşamamaları sonucu Yusuf başlangıçtaki amacına doğru yola çıkar.

- Yusuf’la Çilem İstanbul’a gitmek için yola çıkar. Bir dinlenme tesisinde yemek yerlerken Çilem televizyonda haberlerde annesinin ve Zagor’un ölüm haberini görür ama tepki vermez. Yusuf televizyonu görmez.

Çilem'in tepkisizliği, Yusuf'un rastlantıyı fark edememesi, tesadüfler anlatının tekrarlanan betisel değerleridir.

- Yusuf ve Çilem İstanbul'a gelirler. Yusuf hapisane arkadaşının verdiği babasının kahvehanesinin adresini arar ve kahvehaneyi bulur. Kahvehane devredilmiştir. Kahvehanenin yeni sahibi Yusuf'a filmcilerin sokağını tarif eder orada bulabileceğini söyler. Yusuf ve Çilem adrese giderler ama bulamazlar. Otelde kalırlar, televizyon izlerler. Ertesi gün adrese tekrar gelirler ve binanın kapısı açık bulurlar, içeri girerler.

Yusuf kapıdaki yaşlı adama: *“Adım Yusuf, Orhan'ın hapisaneden arkadaşım.”*

Adam Yusuf'a sarılır, ağlar, içeriye çağırır. Yerde Orhan'ın üzeri örtülü cansız bedeni vardır. Orhan'ın(Zagor'un) fotoğrafı belirir. Yusuf her şeyden habersizdir.

Anlatının sonunda Yusuf rastlantıyı fark edemediği ve tesadüflerin farkına varamadığı için her şeyden habersiz arkadaşının ölümüne üzülür. Tesadüflerin ortaya çıkmaması ile Yusuf /saflığını/ korur. Anlatı sonunda başkahraman Yusuf ve Çilem hariç diğer yan kahramanlar açısından salt bir son söz konusudur(ölüm). Ama Yusuf için anlatı bir sonuca ulaşmamaktadır. Olaylar bir birikim noktasında düğümlenerek bir sona değil başka bir sürecin başlangıcına ulaşmaktadır.

Anlatının sonunda Yusuf hedefe ulaşmak için çıktığı dış dünyada yaşadığı olaylar, eylemleri, yaşamının kesiştiği kahramanlar Yusuf'un amacına ulaşmasını geciktirmektedir. Yusuf değişime uğramıştır fakat başlangıç noktasına geri dönmüştür. Tek fark yalnız olmamasıdır.

Tablo 5: İzlek 5

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Yusuf Çilem	Oteller Ankara İstanbul(ara uzamlar)	Şehirler arasında geçen yolculuk süresi	Bireyin başlangıç konumuna dönüşü, Amacına ulaşımı

3.2.1.2 Anlatı Kahramanları**Tablo 6: Anlatı kahramanları**

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Yusuf	I. bölüm: çaresiz, edilgen, korkak, yalnız, özgür Dönüşüm aşamasında: cesaretli, aşık II. bölüm: yalnız değil, bilinçli Sonuç: bilinç düzeyi
İkincil derecede önemli kahraman 1	Bekir	1. bölüm: saplantılı, bağımlı aşık, fedakar, kıskanç, hem birlikte hem ayrı, ölüm 2. bölüm: Ø
İkinci derecede önemli kahraman 2	Uğur	1.bölüm: arzu nesnesi, saplantılı, aşık, fedakar, ölüm 2.bölüm: Ø
Üçüncül derecede önemli kahraman	Zagor,	1. bölüm ve 2. bölüm: örtük ama arzu nesnesi, işlevsel özne, saplantılı, suç, şiddet, ölüm

Anlatının “baş kahramanı” olan Yusuf anlatı içerisinde genel izlenice olarak başlangıçta /korkaklık/, /çaresizlik/, /edilgenlik/ izleksel rollerini üstlenmektedir. Bu figüratif değere ulaşmayı sağlayan metin içerisinde bazı motifler bulunmaktadır bu birimler anlatı içerisinde kimi zaman sezdirimsel (örtük) ya da niteleyici ve betimlerlerle belirtik halde sunulmaktadır. Baş kahraman olan Yusuf oyuncusunun özelliklerine ulaşmak için anlatı içerisinde Yusuf karakterini betimleyen, niteleyen birimler:

Müdürün bakış açısıyla Yusuf: Sessiz, disiplin suçu yok, uyumlu, geçimsiz değil, içine kapanık, zararsız, genç.

Yusuf Bekir ve Uğur’la tanıştıktan sonra, Bekir’in ölümü ve Uğur’a olan aşkı ile dönüşüme uğrar; Bekir gibi davranmaya başlar anlatının başlangıcındaki betimlemeler değişim geçirir (dışa dönük, kararlı, saplantılı) fakat edilgenlik ve zararsızlık değişmeyen özelliklerindedir.

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Yusuf

Amaç: Yeni bir yaşam kurma ve İstanbul’a gitme

Eylem: İstanbul’a gitmek için yola çıkmak

Yusuf, mahkumiyetinin sona ermesiyle, yeni bir /yaşam/ ve /yuva/ kurma isteği taşımaktadır. Uğur ile tanışması onunla birliktelik umuduna yol açmaktadır. Yusuf’un İzmir’de otelde bulunduğu süre, Bekir ve Uğur ile ilişkisi, amacındaki eylemini geciktirmekte bir bakıma bir engelleyici niteliği taşımaktadır. Yusuf’un dış dünyaya alışma sürecinde ise Bekir ve Uğur ile kurduğu iletişim ve otelde kurduğu dostluk bir destekleyici konumuna işaret etmektedir.

İkincil derecede önem taşıyan kahramanlardan birincisi olan Bekir karakterinin izleksel rolleri /saplantı/, /aşk/ ve /kıskançlık/, /fedakarlık/, /bağımlılık/ olarak ortaya çıkmaktadır.

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Bekir

Amaç: Uğur

Eylem: Uğur'u takip-intihar

Uğur'un Bekir'e karşı sözcelerinde onu aşağılayan ifadeler yer almaktadır. Yusuf ise sözcelerinde Bekir'in kendisine ağabeylik yaptığını vurgulamaktadır.

İkinci baş kahraman özelliği taşıyan, Uğur karakteridir. Anlatı içerisindeki betisel değeri /saplantı/, /aşk/ ve /fedakarlık/ tır.

Alt bölüm öznesi 2: Uğur

Amaç: Zagor

Eylem: Zagor'u takip-ölüm

Uğur ile Bekir değer nesnesi için ortaya konan eylemleri açısından benzerlik taşımaktadır. İki kahraman da sevdikleri insanla birlikte olabilmek için sevdikleri insanların peşinden giderler. Aynı zamanda her iki kahraman da ailesine karşı nankörlük yapmakta, onları terk etmektedir. Alt bölüm özneleri arasındaki ilişkiler, Yusuf ile Bekir'in piknikteki sözel paylaşımları kahramanların geçmişlerini aydınlatmaktadır. Bir yandan kahramanların eylemleri diğer kahramanların eylemlerini etkilemektedir ve yardımcı kahramanlar anlatının sürekliliğini sağlamak açısından yardımcı eyleyen rollerini üstlenmektedir.

• **Yusuf'un Bekir ile benzeşmesi- Bekirleşmesi- Yusuf'un değişimi:**

Bu değişim anlatının temel anlamsal değerini taşımaktadır. Değişim, eylemsel düzeyde, fiziki özellikleri açısından ve söylem düzeyinde gerçekleşmektedir.

Bekir ve Yusuf'un benzeşimi, Yusuf'un dış dünyaya çıktıktan sonra karşılaştığı birlikte olduğu ve paylaşımında bulunduğu tek karakter Bekir'in düşünme ve davranış biçimini benimsemiş olmasıyla açıklanabilir. Çünkü Yusuf'un değişiminde rol model olarak yer alan tek karakter Bekir olarak ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle kahramanların zincirleme kurduğu ilişkiler, Bekir ile Yusuf'u etkilemektedir. Bekir'in benliği Yusuf'a yansımaktadır. Bu şekilde Yusuf, Bekirleşmektedir.

- **Yusuf'taki fiziksel düzeyde değişim:** giyim tarzı
- **Yusuf'taki eylemsel düzeyde değişim:** yürüyüşü, hareketleri(tespih kullanma), iş yaşamında Bekir'in yerini alma, Bekir'in yatağında yatma, Uğur'a aşkını itirafı, ablasından af dileme.
- **Yusuf'taki söylemsel düzeyde değişim:** ses tonu, kullandığı dil, dilenciye “*Yürü lan.*”, Uğur'a: “*Neyine güveniyorsun sen, herkese rest hiç kimseyi taktığın yok.*”

Tablo 7: Yusuf-Bekir dönüşümü

	BEKİR	YUSUF
1. aşama	Saplantılı Koruyucu	Saf Savunmasız
2. aşama	Ölüm Ø	Saplantılı Koruyucu

3.2.1.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler

Uğur ile Yusuf ilişkisi: İlişkiyi belirleyen tesadüf ve yardım eylemidir.

Bekir'in ölümünden önce Yusuf Uğur'a karşı mesafelidir, söylem düzeyinde ona “yenge” sözcüksel birimini kullanarak aralarındaki ilişkiyi sınıflandırmaktadır.

Bekir'in ölümünden sonra Bekir'in yerini alarak ona sahip çıkar, Bekir'in işini yapar.

Bekirleşme sürecinde onu kıskanmaya başlar ve aşık olur. Yusuf'un aşkı, yalnızlık,

iletişimsizlik ve sevgisizliğin getirdiklerinden kaynaklanan bir durumdur. Yusuf'un aşkı iki şekilde yorumlanabilir. Birincisi, Yusuf'un rol model olarak Bekir'i örnek alması, yaşamında bir başka motif yer almaması. Bu şekilde yorumlanırsa etrafında ilk ve tek gördüğü kadının Uğur olması da Yusuf'un Uğur'a karşı olan aşkını açıklamaktadır.

İkincisi, Yusuf'un dış dünya ile ilişkisinde karşısına çıkan ilk kişi olan Bekir'i rol model olarak alması. Bu şekilde bakıldığında, onun gibi onun aşık olduğu kadını benimser, sahiplenir ve aşık olur. Bu hem Bekirleşmenin etkisi hem de hayatına hiç kadın girmemiş bir erkeğin bir kadına duyduğu özlem ve sevgi arayışı olarak görülebilir.

Yusuf'un Uğur'a aşkını itirafı ilişkilerine yeni bir boyut getirmez. Uğur için Yusuf da Bekir'den farksızdır. İki kahramana da aynı cümleleri kurar, aynı şekilde tehdit eder.

Bekir'e, Uğur: *“Sık ulan sıksana lan! Sık ulan puşt, bu iş böyle ya bunu çekersin ya da gidersin. Sana dediğim saatte dönerim.”*

Yusuf'a, Uğur: *“Başıma korucu ol diye tutmadım seni. Her şeyi başta söyledim ya riayet et ya da...” “... Yirmi yıl oldu, gidilecek yer kalmadı. Söylenecek söz de. İstersen gittiği yere kadar gider, istemezsen yarın çek git bir şey de söyleme.”*

Bu Uğur'un gözünde iki erkeğin de farklı olmadığını göstermektedir. Uğur için tek erkek motifi Zagor'dur. Onu sahiplenmiştir. Eylem olarak parmağında evlilik ve bağlılık göstergesi olan yüzük taşır. Söylem düzeyinde polis ile konuşmasında

Polis: *“Cezaevindeki kim?”*

Uğur: “*Kocam*” Zagor hayatının bir parçasıdır, diğer erkekler Zagor’a ulaşma yolunda birer araçtır, gelip geçicidir. Aynı hayatı paylaştığı Bekir’le de Yusuf’la da duygusal olarak da cinsel açıdan da bir ilişki yaşamaz.

Uğur ile Bekir ilişkisi: ilişkiyi belirleyen “aşk” ve “saplantı” ve “kıskançlıktır.”

Bekir Uğur’a olan aşkının geçmişini Yusuf’a piknikte anlatmıştır. Düzenli bir yaşamı ve ailesi olan Bekir için Uğur bir saplantı bir arayıştır.

Uğur’un Zagor’un peşinden gitmesi ile O da Uğur’un peşine düşer. Bekir için kaderi böyledir ve çekmeye razıdır.

Bekir: “...*O gece oturup düşündüm, oğlum Bekir dedim kendi kendime, yolu yok çekeceksin isyan etmenin faydası yok, kaderin böyle, yol belli, eğ başını, usul usul yürü şimdi. O gün bugün usul usul yürüyorum işte.*”

Ama gün geçtikçe Uğur’un karşılık vermediği ve onu aldattığı ilişkiye katlanamaz ve intihar eder.

Uğur için Bekir onun iş arkadaşıdır, hayat arkadaşı olarak değerlendirilebilecek bir yakınlık göstermez. Bekir, Uğur’un yanında kendi isteğiyle, aşkı yüzünden durur. Uğur Bekir’i defalarca gitmesi için uyarır, Bekir Uğur’u terk etmez.

Bekir’in Uğur’a olan aşkı giderek kendisine ve karşısındakine acı verme eğilimine dönüşür. Uğur’un Zagor’a ulaşma arzusu, ondan vazgeçememesi ona ulaşmayı bir amaç haline getirmesi Bekir için Uğur’a ulaşma arzusunu olumlamaktadır. Her iki kahraman da birbirini beslemekte, etkilemektedir.

3.2.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 8: Yusuf açısından

Uzam:	Hapishane	İzmir(otel)- Aydın(otel)- Ankara(otel)	İstanbul
Uzam türleri:	KAPALI/KAPSANAN UZAM	KAPSANAN/KALICI OLMAYAN UZAM	KAPSAYAN UZAM
İzlekler:	/Mahkumiyet/ /Yalnızlık/ /dış dünyadan uzaklaşma/ /kadınsızlık/	bireysel dünya dış dünya toplum-kalabalık araç korunak küçük çevre kadın Çilem	dış dünya bilinmezlik amaç-umut Çilem

Yusuf'un uzun süre kapalı bir uzamda ikamet etmesi kahramanın dış dünyadan uzaklaşmasına ve korkmasına neden olmuştur. Hedef uzam olan bilinmezlik ve umut taşıyan İstanbul uzamına ulaşma sürecinde ara uzam olarak yer alan uzamlar, kapsanan ve kalıcı olmayan otel kapalı uzamlarıyla sınırlanmaktadır. Bu uzamlar kahramanın eylemini gerçekleştirmesinde geçiş değeri taşımaktadır. Bu uzamlar içerisinde bulunan bireyler ile kurduğu ilişki dış dünya korkusunu ortadan kaldırmakta ve yeni bir yaşam kurma sürecinde yardımcı bir değer taşımaktadır.

Tablo 9: Uğur ve Bekir açısından

Uzam:	Şehirler	İzmir(otel)-Ankara	ölüm
Uzam türleri:	KAPSAYAN/GEÇİCİ UZAM	KAPSANAN/GEÇİCİ UZAM	Ø
İzlekler:	Araç Arayış	bireysel dünya toplum-kalabalık araç korunak küçük çevre	Ø

Yollar ve şehirler, kahramanlar için amaçlarına ulaşma sürecinde araç niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda yol kurulu düzen dışında kalan dış dünyayı

çağrıştırmaktadır. Otel uzamı kahramanların amaçlarına ulaşma sürecinde araç işlevi taşıyan ve kahramanların yaşamlarının kesişim noktası olan bir uzamdır.

3.2.3.1 Uzam ve Zaman İlişkisi

Hapishane uzamı Yusuf açısından yaşının on yılını kapsamaktadır, anlatının başlangıcını içermektedir. Hapishane uzamı kapsanan, kapalı, dar, kısıtlayıcı ve süreklilik gösteren uzam olma özelliği taşımaktadır. Hapishane uzamına karşılık Yusuf'un anlatının ikinci kesitinden sonra içerisinde bulunduğu otel uzamı kapsayan, kapalı, dar fakat süresiz ve kısıtlayıcı olmayan uzam niteliği taşımaktadır. Otel uzamında geçen süre, Yusuf'un amacına ulaşma sürecinin başlangıcındaki bir sığınak ve uzamdaki diğer kahramanlarla yaşamının kesiştiği bireysel bir dünya, bir araç değeri taşımaktadır. Bu uzamda geçen zaman kısa kahramanların yaşadığı olaylar süresi ile kısıtlıdır. Otelden ayrılma sonrasındaki uza, hedef uzamdır ve buraya ulaşıldıktan sonrası anlatı zamanının dışında kalmaktadır, belirsizdir. Yeni bir sürecin başlangıcıyla ilgili bir belirti sunmaktadır. Yusuf'un uzam değişikliği dönüşümünü hızlandırmaktadır.

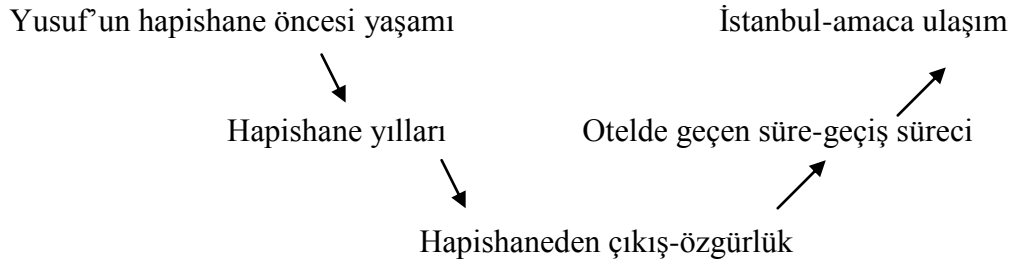
3.2.3.2 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı

Tablo 10: Kahramanlar ve Uzam

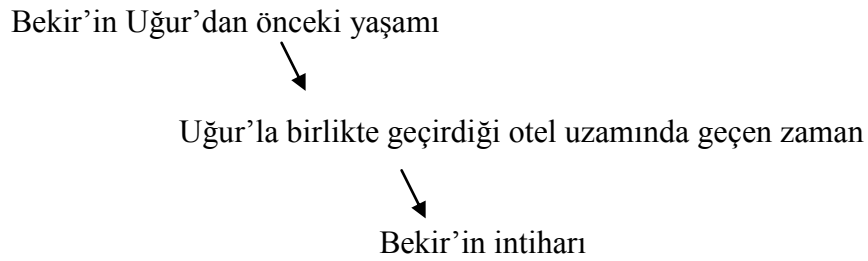
Kahramanlar	Yusuf	Bekir	Uğur	Zagor
Uzamlar	Hapishane, İzmir, Aydın, Ankara(oteller) İstanbul	Anlatı öncesi: Mevlanakapı ve şehirler Anlatı süresince ve intihar eylemi gerçekleştiğinde: İzmir, otel	Anlatı öncesi: Mevlanakapı ve şehirler Anlatı süresince: İzmir, Aydın, Ankara	Hapishane(İzmir), Ankara

3.2.1.4 Zamansal Betiler

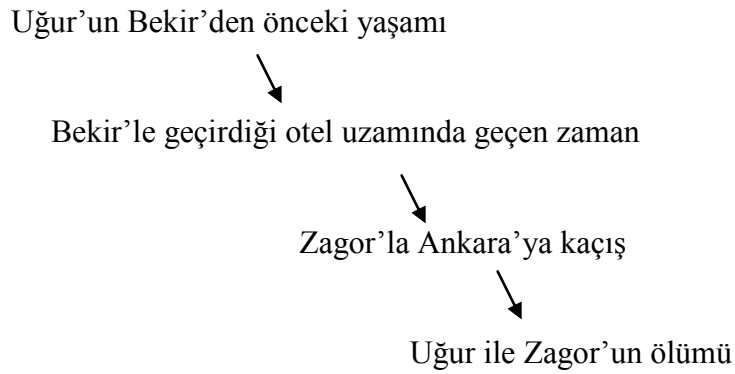
Yusuf açısından:

Bekir açısından:

Uğur açısından:

3.2.1.5 Tekrarlanan Motifler

a. Tv motifi: Televizyon motifi olan eylemlerin yinelenmesi, kahraman gözetmeksizin bütün kahramanların bu eylem içerisinde bulunmaları, eylemin ve nesnenin kişiler özgü bir anlamının bulunmadığını göstermektedir. Bu ayrımsızlık televizyon motifinin anlatının kahramanları ile değil anlatının kendisiyle

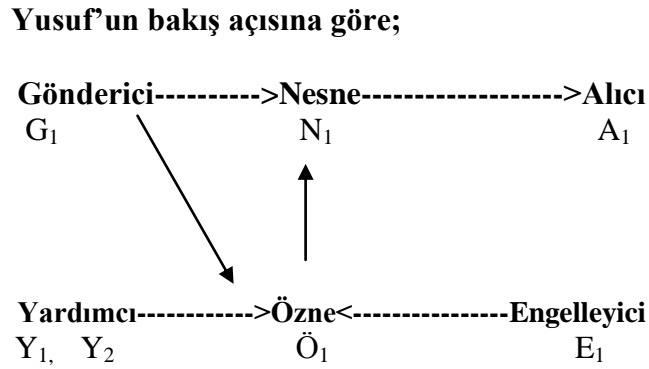
ilişkilendirildiğini göstermektedir. Televizyon birimi anlatı içerisinde bir anlatı kahramanı gibi yer almaktadır. Kahramanlara anlatı süresince eşlik etmektedir.

b. Kapı motifi: Dış dünya ile iletişimin bir göstergesi olan kapı motifi, anlatıda tekrarlanan öğelerden biridir. Yusuf'un hapishane müdürü ile konuşmasında tekrar tekrar açılan kapı ve Uğur'un karakolda polise ifade vermesi aşamasında açılıp kapatılan ve tekrar açılan kapı uzam açısından devlet ile ilişkili uzamlarda yer almaktadır. Aynı zamanda Yusuf açısından kapanan bir kapı bir başka kapının açıldığı anlamını da ortaya koymaktadır.

3.2.2 Derin Yapı

3.2.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Anlatıda eyleyenlerin örnekçesine bakıldığında:

G₁: toplumsal yaşam kuralları

Ö₁: Yusuf

Y₁: Çilem

Y₂: Uğur

E₁: Bekir

N₁: İstanbul, yaşam kurma

Ö₁ mahkumiyeti sonrasında dış dünyaya alışma sürecindedir. Öznenin “değer nesnesi”ne ilişkin korkusu vardır fakat yaşamın sürekliliğini sağlamak için dış dünyaya açılmak zorundadır. Soyut toplumsal yaşam kuralları ve yasalar özneyi nesnesine gönderici G₁ olarak yönlendirmektedir. Ö₁in göndericisi bu soyut eyleyen değerleridir.

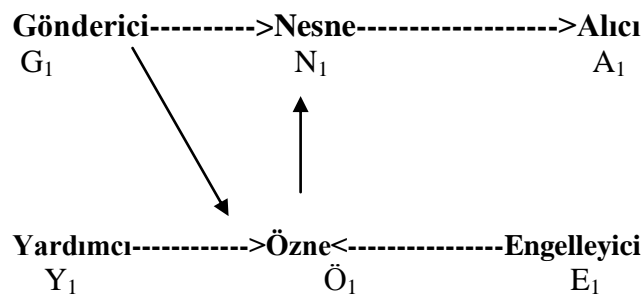
Ö₁ V N₁ özne nesnesi ile bağlaşımsal durumda değildir, nesnesinden uzaktır. Ayrışimsal durum sözcesinden sözcesine bağlaşımsal durum geçiş aşamasında bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Yardımcı eyleyensel rolünü taşıyan Bekir ve Uğur(Ö₂) aynı zamanda öznenin nesnesine ulaşım sürecinde engelleyici işlevi de taşımaktadır. Ö₁V N₁den uzaklaşmaktadır. Bu geçiş bir dönüşümü gerektirmektedir; bu da bir edim sözcesi biçiminde bir diğer bir öznenin müdahalesi ile ortaya çıkmaktadır.

Ö₂ (Bekir, Uğur)----->(Ö₁ Λ N₁)

Edim öznesi

durum öznesi

Uğur’un bakış açısına göre;

G₁: Zagor’a olan aşk

Ö₁: Uğur

N_1 : Zagor

Y_1 : Yusuf

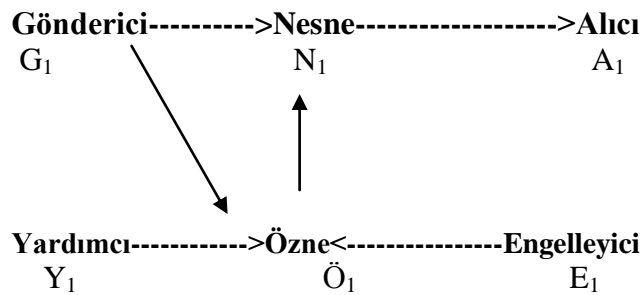
E_1 : $\emptyset$

$\ddot{O}_1$ in değer nesnesi Zagor aynı zamanda ‘‘aşk’’ tır. Eylemden yarar sağlayacak olan ‘‘alıcı’’ yine Öznenin kendisidir. Bu kesitte $\ddot{O}_1$ e yardımcı olan, yine aynı ortak amacı öznenin kendisine karşı taşıyan ve bu özelliğiyle ‘‘karşı özne’’ olma niteliği taşıyan Bekir’dir.

$\ddot{O}_1$ V N_1 den ayrışık durumundadır, yardımcı eyleyensel rolü taşıyan Yusuf, $\ddot{O}_1$ in nesnesine ulaşması durumunda kendine karşıt olarak yardımcı olmaktadır. Engelleyici eyleyen rolünü taşıyan Bekir öznenin kendisinin değer nesnesi niteliği taşıması nedeniyle kıskançlık izleksel rolünü taşıyarak özneyi engellemeye çalışmaktadır. Fakat engelleyicinin anlatının ikinci bölümünde yer almaması dolayısıyla engelleyici özelliği ortadan kalkar ve özne $\ddot{O}_1 \wedge \ddot{O}_2$ durumuna geçer. Bu engelleyicinin bir karşı özne olarak yer aldığını göstermektedir.

$\ddot{O}_1$ V N_1 başlangıç aşamasında $\ddot{O}_1$ değer nesnesinden ayrıdır, bir dönüşüm eylemi olan N_3 ölümüyle ve yardımcı N_2 sayesinde, $\ddot{O}_1 \wedge \ddot{O}_2$ durumuna geçer. Anlatının sonunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesine ulaşır fakat N_1 in ve $\ddot{O}_1$ in ölümü ile bağlaşımsal durum ortadan kalkmaktadır.

Bekir’in bakış açısına göre;

G_1 : Uğur'a olan aşk

$\ddot{O}_1$: Bekir

N_1 : Uğur

Y_1 : $\emptyset$

E_1 : Yusuf, Zagor

İletişim eksenini üzerinde $\ddot{O}_1$ 'in göndericisi değer nesnesi olan Uğur'a karşı olan "aşkı"dır. Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesi ile ne ayrı ne de bağlaşımsal durumdadır. ($\ddot{O}_1, N_1$) özne nesnesi ile hem birlikte hem de ayrıdır. $\ddot{O}_1$ değer nesnesine ilişkin arzusunu anlatı içerisinde birçok kesitte ve birçok farklı şekilde dile getirmektedir. Engelleyici eyleyenlerden biri $\ddot{O}_3$ (Zagor) $\ddot{O}_1$ 'in nesnesinin değer nesnesi özelliğini taşıdığı için $\ddot{O}_1 \wedge N_1$ durumu gerçekleşmemektedir.

Sonuç olarak başlangıç durumu ile sonuç durumu arasında bir değişim gerçekleşmesi mümkün olmadığı için $\ddot{O}_1$ 'in nesnesine ulaşması sürecini sonlandırarak yaşamına son verir. $\ddot{O}_1 \vee N_1$ durumu gerçekleşmez ölüm engelleyici bir sonuç aynı zamanda engelleyici bir işlev taşır.

Tablo 11: Öykünün eyleyen izlencesi açısından düzenlenmiş şekli:

(baş kahraman Yusuf açısından)	
G_1	$\ddot{O}_1 \vee N_1$
Başlangıç durumu	bitiş durumu
(ikinci dereceden kahramanlar Bekir açısından)	
$\ddot{O}_1, N_1$	G_1
Başlangıç durumu	bitiş durumu

3.2.2.2 Anlatı İzlenesi

Önceki bölümde incelenen anlatının eyleyen izlenceleri ışığında dönüşümlere anlatı izlencesi çerçevesinde bakıldığında:

Tablo 12: Yusuf'un bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Yusuf	G1: toplumsal kurallar Ö1: Yusuf N1: yaşamın sürekliliği N2: İstanbul N3: İş bulma N4: aşk	Güç:- Bilgi:- İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ V N ₂ , N ₃ , N ₄	Bekir'in yerine geçme
II. bölüm: Yusuf	G1: aşk Ö1: Yusuf N1: Uğur ile birlikte bir yaşam	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₂	Ö ₁ V N ₁	Hedef uzama ulaşma, ayrılık

Başlangıç durumunda Yusuf'un dış dünya ile ilişki kurma zorunluluğu eyleysel rolünü üstlenerek Ö₁i bir eyleme yönlendirmektedir. Edim aşamasında Ö₁in gerekli olan "güç", "bilgi"si yoktur fakat yaşamı sürdürme gerekliliği, gerekli olan "istek" bulunmaktadır. Öznenin karşısına çıkan engelleyiciler, öznenin değer nesnesine ulaşmasını geciktirir. Bölümün sonunda onurlandırıcı deneyim açısından özne bir dönüşüm geçirir ve başka bir öznenin yerini alır. Sonuç olarak Ö₁ V N₁ gerçekleşmez.

İkinci bölümde Yusuf'un "değer nesnesi" yine amaç uzam ve yaşamın sürekliliği iken bu kez bir başka özne ile ilişkisi sonucunda özne dönüşüm gerçekleştirmiştir ve değer nesnesi "Uğur ile birlikte yaşam kurma" olmuştur. Edim

aşamasında birinci bölümdeki deneyimlerinden edindiği “bilgi”, “istek” yönlendirici deneyimi gerçekleştirmesini fakat “güç” eksikliği nedeniyle $\text{Ö}_1 \wedge \text{N}_2$ birlikteliği gerçekleşmez. Öznenin karşısına çıkan kişiler gizli bir “sözleşme” varmış gibi Yusuf’un değer nesnesine ulaşmasında hem yardımcı hem engelleyici eyleyensel ögesi olarak rol almaktadır ve edinç gerçekleşir $\text{Ö}_1 \wedge \text{N}_1$. Edim sonucunda Yusuf’un Çilem ile birlikteliği yalnızlıktan kurtulması ve hedef uzama ulaşması onurlandırıcı deneyim açısından bir ödül değeri taşımaktadır.

Tablo 13: Uğur’un bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Uğur ve Bekir	G1: Zagor’a olan aşk Ö1: Uğur N1: Zagor	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1 \vee \text{N}_1$	$\text{Ö}_1 \vee \text{N}_1$	Bekir’in ölümü Uğur’un özgürlüğü
II. bölüm: Uğur	G2: Zagor’a olan aşk Ö1: Uğur N2: Zagor	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1 \vee \text{N}_2$	$\text{Ö}_1 \vee \text{N}_2$	Uğur ve Zagor’un ölümü

Uğur öznesi açısından, Uğur’un değer nesnesi Bekir’le örtüşmektedir fakat nesnenin yönü değişmiştir; anlatıda örtük olarak sunulan bir özne değer nesnesi niteliği taşımaktadır. Uğur’un eylemini gerçekleştirme aşamasında gerekli olan “istek”, “bilgi”si vardır fakat Zagor nesnesinin hapisanede tutuklu olması Uğur öznesinin gereken “güce” sahip olamadığını göstermektedir. Özne nesnesiyle ayrı, ($\text{Ö}_1 \vee \text{N}_2$) durumdadır. Anlatının Bekir’in ölümüyle dönüşüme uğraması sonucu Bekir’in ölümü ve Yusuf öznesi yardımcı eyleyen özelliklerini taşıyarak Uğur öznesinin değer nesnesine kısa bir süre için ulaşmasını sağlamaktadır. $\text{Ö}_1 \wedge \text{N}_1$. Anlatının sonunda Uğur ve Zagor’un ölümü birleşiklik durumunu ortadan kaldırmaktadır.

Tablo 14: Bekir'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Bekir	G1: Uğur'a olan aşk Ö1: :Bekir N1: Uğur	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ V N ₁	Bekir'in ölümü

Bekir'in ve Uğur'un amaçları aynı betisel değerde birleşmektedir /aşk/ Bekir öznesinin değer nesnesi Uğur öznesiyken Uğur öznesinin değer nesnesi Zagor'dur. Zagor değer nesnesi anlatıda örtük olarak sunulmaktadır. Bekir öznesi anlatının başlangıcından sonuna kadar değer nesnesi ile ne birleşik ne de ayrışık durumdadır Ö₁, N₁. nesnesine ulaşmayı gerçekleştirme aşamasında gerekli "istek", "bilgi"ye sahiptir fakat Uğur'a ulaşacak yeterli "güce" sahip değildir, /kıskançlık/ betisel değeri engelleyici olarak Bekir'in Uğur ile Ö₁Λ N₁ durumuna geçmesine izin vermez. Bekir öznesinin ölümü ayrışıklık ve birleşiklik durumunu ortadan kaldırır. Bekir açısından edinç başarısız sonuçlanmaktadır Ö₁ V N₂.

3.2.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin göstergebilimsel dörtgende ilişkilerine bakıldığında;

Yusuf açısından başlangıç durumunda /özgürlük/ değerine ilk kesitteki hapisneden çıkış eylemi ve hapisane müdürü ile konuşmalarından ulaşılmaktadır. /Özgürlük/ izleği, /esaret/ karşıtlığı ile göstergebilimsel dörtgende ele alındığında ise ortaya çıkan /irade/ Yusuf'un dönüşüm sonucunda /irade/ kazandığını göstermektedir. Ayrıca A1 ekseninde ortaya çıkan özgürlük değeri bir diğer örnekçede /yaşam/ değeriyle örtüşmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında

yalnızlık/birliktelik karşıtlığı Yusuf açısından /özgürlük/mahkumiyet/ karşıtlığı ile örtüşmektedir. İki durum dörtgeni üst üste getirildiğinde de bu açıkça görülmektedir.

Bekir ve Uğur açısından anlatının temel izlencesini oluşturan /aşk/ anlamsal değeri nefret karşıtlığından çok /kayıtsızlık/ değerine işaret etmektedir.

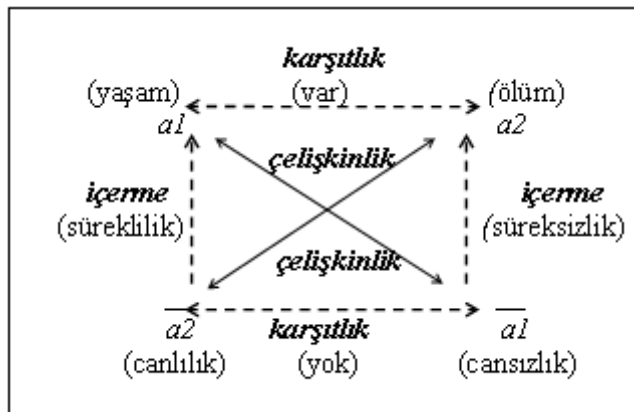
Bekir ve Uğur açısından ortaya konan izlekçeye bakıldığında, Bekir, Uğur ve Zagor eyleyenleri anlatının sonunda süreklilik göstermemesi, kahramanların ölümü, yaşam/ölüm karşıtlığını ortaya çıkartmaktadır.

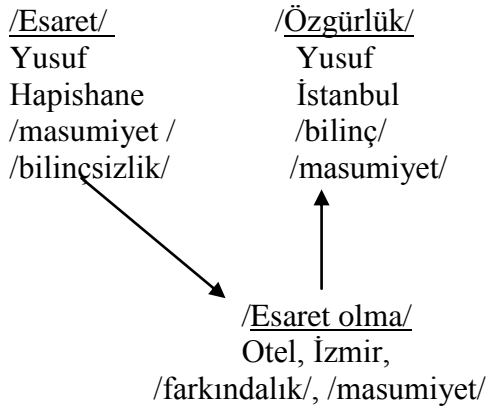
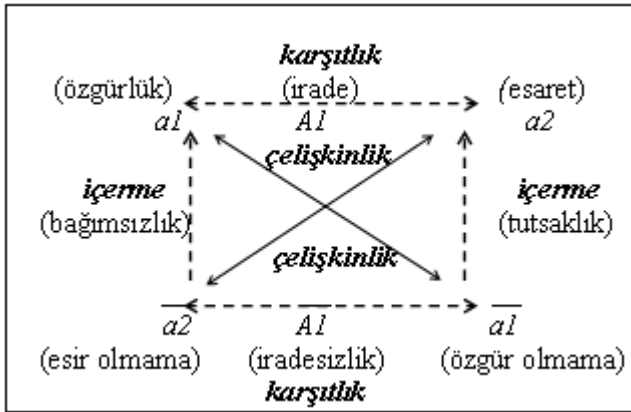
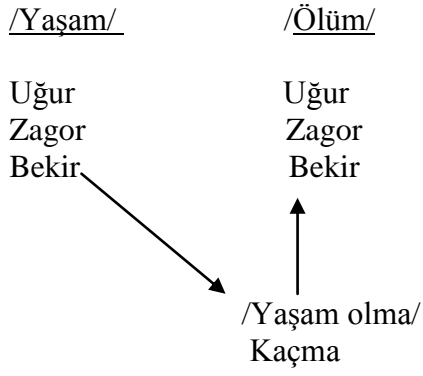
Zagor ve Uğur açısından da özgürlük ve yaşam, /mahkumiyet/ ve /ölüm/ karşıtlıklarıyla örtüşmektedir. Zagor hapisneden çıktığında, Uğur Bekir'in ölümüyle özgürlüğüne kavuştuğunda /ölüm/ durumuna geçmektedir

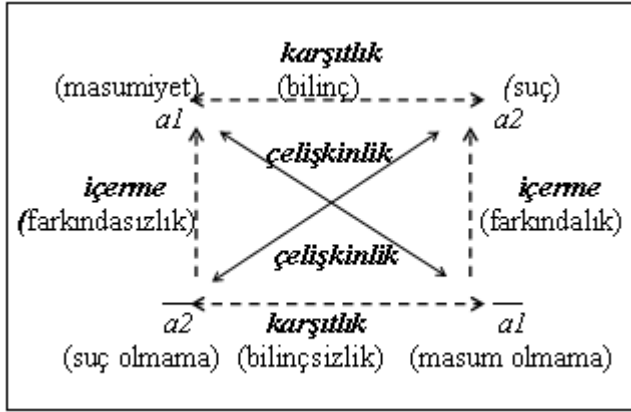
Yusuf'un özgürlük durumuna geçmesi ile irade kazanması özneyi edilgenlikten uzaklaştırıp/bilinç/ durumuna getirmektedir. Yusuf'taki en büyük dönüşümün /masumiyet/ durumundan /bilinç/ durumuna geçişi olduğu gözlenmektedir. Bu dönüşümde Yusuf /farkındalık/ izleksel rolünü taşımaktadır. Yusuf'un /dönüşüm, değişim/ okumasına bu şekilde ulaşılmaktadır.

Aşağıdaki şemalar yukarıda ortaya konan, öykünün derin yapıdaki mantıksal anlamsal değerlerine nasıl ulaşıldığını gösteren göstergebilimsel dörtgen şemalarıdır.

Anlatı ve eyleyenler açısından durum ve dönüşüm karelerine bakıldığında;

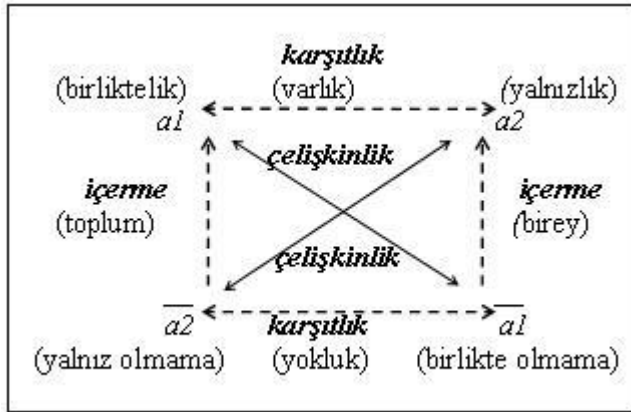
/Farkında olmama/

/Farkındalık/

Yusuf, Çilem
Hapishane
/masumiyet /
/yalnızlık/

Yusuf
İstanbul
Çilem
/masumiyet/

/Farkında olmama/
Otel, kadın, çocuk, /aşk/

/Yalnızlık/

/Birliktelik/

Yusuf

Yusuf
Çilem

Yalnız olma
Yusuf, Çilem, Bekir, Uğur

3.3 Üçüncü Sayfa

Filmlerde ve dizilerde figüranlık yapan İsa, çalıştığı yerden çalınan elli dolardan sorumlu tutulur ve parayı bir gün içinde bulamadığı takdirde öldürülmekle tehdit edilir. İsa girdiği çıkmazdan çıkamayacağını düşünerek intihar etmeye karar verir, kafasına bir silah dayar ancak bu sırada kira istemek için gelen ev sahibini vurur. Sabah, kendi evinde uyanan İsa, karşı komşusu Meryem ile iletişim kurarak yaşama tutunur. Film İsa'nın Meryem ile ilişkisi ve bu ilişkinin sonucunda yaşadığı olaylardan oluşmaktadır.

3.3.1 Yüzey Yapı

3.3.1.1 Anlatının Kesitleri

Aşağıda kesitleme ölçütlerine dayanarak ortaya konan anlatının kesitlerine yer almaktadır:

KESİT 1

- İsa, patronunun yanına gelir, kapı açılır. Patron kapıyı kapatır, kapı tekrar açılır. Televizyonda futbol maçı izler.

Patron: “*Şimdi sen almadın mı bu parayı?*”

İsa: “*Almadım baba, Kuran hakkı için almadım.*”

Adam İsa'yı tokatlamaya başlar. İsa almadım derken onu tekmeleyerek döver.

Patron: “*Yarına kadar müsaade sana elli doları getireceksin. **Ya getireceksin ya getireceksin.** Getiremedim yok... Sakın kaybolmaya kalkma, anladın mı?*”İsa yaralı ve üzeri kan revan içinde oradan ayrılır.

Para istemek için figüranlık yaptığı yere gelir. Para istediği adam onu reddeder. Patronunun ofisinde para arar bulamaz ama bir silah bulur.

İsa işlemediği bir suç, almadığı bir para yüzünden suçlanarak ve /şiddete/ uğrayarak /edilgenlik/ ve /çaresizlik/ betisel değerlerini anlatının başında ortaya koymaktadır.

- Gece eve gelir. İntihar etmek için silahı çıkartır, bir veda mektubu yazar. Silahı kafasına dayadığı sırada kapı çalar.

Ev sahibi: “ ... *Efendi gibi kiranı öde dedik olmadı evi boşalt dedik olmadı. Keriz yerine mi koyuyorsun adamı... Bırak lan, her ay aynı numara yok para gelecek yok bilmem ne. Ya vereceksin ya vereceksin. Veremedim yok... Getirmezsen bir ton sopa çeker sokağa atarım... Bir daha da kapına getirme beni.*”

- İsa öfkeyle tabancayı alıp ev sahibinin dairesine gider, kapıyı açan ev sahibini vurur. Korku ile silahı kendi başına dayar ama bayılır.

Birinci kesitte İsa'nın eylemlerindeki /olağan dışılık/ ve /tutarsızlık/ İsa'nın içerisinde bulunduğu çıkmazdan kaynaklanan /şiddetin dışavurumu/ olarak görülmektedir. Çaresizlik durumundan kendisini yok ederek kurtulmak ister fakat bunu gerçekleştirmek isterken bir başkasını yok etme, öldürme edimini gerçekleştirir.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
İsa	İsa'nın evi, çalıştığı yer	İsa'ya borcu ödemek için verilen süreç	Bireyin çaresizliği, intihar girişimi ve cinayet

KESİT 2

- İsa sabah uyanıldığında kendi dairesindedir, polislerin kapıyı çalması ile uyanır. Polisler ifadesini almak için onu ve diğer apartman sakinlerini karakola götürür.

İsa: *“Ajanstan çıkıp eve geldim. Midem aşırı bulanıyordu, birkaç defa burnumdan kan geldi, yattım, her yanımda ağrıdığından epeyce bir zaman uyuyamadım. Sabaha karşı içim geçmiş. Memur beylerin kapıyı çalmasıyla uyandım, sonra da buraya getirildim.”*

Polis: *“Hiç gürültü patırtı duymadın mı, silah sesi?”*

İsa: *“Duymadım.”*

Polis: *“Senin ev sahibindi değil mi? En son ne zaman gördün?”*

İsa: *“Bir hafta evvel. Kirayı istedi verdim. Sonra bir daha hiç görmedim.”*

İsa'nın yalan ifadesi bir gece önce olanları hatırlamamasından mı yoksa kurtulmak için mi belirsizdir. Bu eylemi /korku/, /yalan/ ve /belirsizlik/ betisel değerlerinin altını çizmektedir.

- İsa apartmana geri döner, kapıda bayılır. Karşı komşusu olan kadın İsa'yı eve sokar, yatağına yatırır.

Meryem: *“Kapıda baygın yatıyordun. Nerde çektirdin bu resimleri?”*

İsa: *“Setlerde.”*

Meryem: *“Oyuncu musun sen?”*

İsa: *“Pek sayılmaz yardımcı rollerde çıkıyordum.”*

Meryem: *“Mahsun'un dizisinde rol mü aldın sen? Her hafta seyrediyorum ama seni pek hatırlamadım. Hangi rolde oynadın?”*

İsa: *“Mahsun'un arkadaşlarından birini. Üç bölümde oynadım.”*

Meryem: “Miden belki açlıktan bulanıyordur. Yanlış anlamazsan sana bir şeyler getireyim.”

Meryem yiyecek bir şeyler getirir.

Meryem: “Bir ihtiyacın olursa fenalaşırsan filan çekinme söyle tamam mı?”

İsa: “Sağol.”

Meryem: “Söylemeyi unuttum benim adım Meryem, seninki?”

İsa: “İsa”

Meryem: “Memnun oldum. Böyle paldır küldür bir insan olduğum için yanlış düşünme. Şunun şurası komşuyuz bugün sana yarın bana. Ayrıca fena bir insana da benzemiyorsun. Haydi dinlen biraz.”

İsa ve Meryem karakterinin tanışması iki kahramanın yaşamlarının yönelişi açısından önem taşımaktadır. Meryem bu davranışları ile /koruyuculuk/ ve /samimiyet/ betisel değerlerini ortaya koymaktadır.

- İsa Meryem’in getirdiği yemekleri yer, bulaşıkları yıkar, Meryem’in evine götürür. Meryem onu içeriye kahvaltıya davet eder. Meryem’in çocuklarıyla birlikte kahvaltı yaparlar.

Meryem: “Kim yaptı bunu çok kötü yapmışlar?”

İsa: “Bir arkadaşın yerine iki günlüğüne bakıyordum. Elli dolar kaybolmuş benden bildiler.”

Meryem: “Neden?”

İsa: “Bu memlekette bir tek garibanlar hırsızdır da ondan. Patron dövdü.”

Meryem: “Almadığını söylemedin mi?”

İsa: “Söylesen ne olacak kimse kendisinden başkasına inanmıyor ki. Parayı geri götürmem için bir gün zaman verip kovdu.”

Meryem: “Götürdün mü?”

İsa: “Hayır”

Meryem: “Ev sahibinin öldürülmesi olayına ne diyorsun? Sen gel adamı alenen...”

İsa: “Bu memlekette her şey olur.”

Meryem: “Doğru. Herkes köşeye sıkışmış. İnsanı bu kadar sıkıştırırsan ne yapar? Saldırır. Dikkatli olmak lazım zaman kötü. Koca apartmanda da kimse duymamış... Bence hepsi duydu da korkudan seslerini çıkartamıyorlar.”

İsa: “Kocan ne iş yapar?”

Meryem: “Ne iş olsa yapar. Şimdi başka şehirde çalışıyor. Yarı orada yarı burada. Bursa tarafında bir sahil sitesinin çavuşluğunu yapıyormuş.”

İsa: “Böyle zor olmuyor mu?”

Meryem: “Başka çaresi var mı?...Bir sıkıntın olursa çekinme.”

İsa: “Yalnızca şeyi merak ettim, çekinmiyor musun? Yani ne bileyim yabancı bir insanım işte burası İstanbul.”

Meryem: “Sen neden çekiniyorsun?”

İsa: “Çekinmiyorum neden çekineyim.”

Meryem: “Rahatsız mı oldun?”

İsa: “Neden rahatsız olayım, bana iyilik ettin.”

İki kahramanın bu diyalogu ikisi açısından da geçmişlerine ve kişisel yaşamlarına ışık tutmaktadır. İki kahraman bu konuşmalarla birbirlerini yakından tanıyarak /arkadaşlık/ betisel değerini ortaya koymaktadır.

- İsa dışarı çıktığında peşindeki adamlar onun yolda peşine takılırlar, İsa koşarak apartmana döner, eve girip kapıyı kilitler. Adamlar kapıyı kırmak için zorlarlar. Meryem olanları duyar ve adamlara çıkarır. Onu adamlardan korur.

Meryem: *“...Elli dolar için ha bir de delikanlı olacaksınız... Kılıma dokunursanız öldürürüm sizi. Namussuzum öldürürüm. Bırakın onu be ben vereceğim paranızı kaç para bu elli dolar?”*

Adam 1: *“Dolar kaç lira?”*

Adam 2: *“Bilmem hem sor bakalım reis kabul edecek mi?”*

İsa anlatının birinci kesitinde “çaresizliğine” ve intihar girişimine yol açan para konusu ile tekrar yüzleşir Meryem parayı onun yerine vererek onu içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtarmaktadır. Bu Meryem’in “yardımseverlik” betisel değerini belirginleştiren bir eylem olarak görülmektedir.

- Reis parayı kabul eder Meryem parayı adamlara verir. Adamlar giderler, İsa ve Meryem ağlamaya başlar.

İsa’nın Meryem karşısında çaresiz duruşu ve adamlara karşı Meryem’in onu savunması Meryem’in İsa’ya göre daha güçlü ve baskın bir karakter olduğunu ortaya koymaktadır.

- Eve dönüşte İsa Meryem’e uğrar, çocuklar için yiyecek getirdiğini söyler ve akşam dışarı çıkmayı teklif eder. Meryem için aldığı kırmızı yazmayı verir. Akşam çocuklarla birlikte bir parka gider, orada otururlar.

Meryem: “*Bir şey demedin yakışmış mı?*”

İsa: “*Yakışmış tabii. Çok güzel olmuş.*”

İsa: “*Böyle zor olmuyor mu? Tek başına iki çocuk. Babaları ne zaman gelecek?*”

Meryem: “*Ne bileyim ben. Hem gelse bile ne fark edecek ki?*”

İsa: “*Kocan değil mi? Çocuklarının babası.*”

Meryem: “*Kendine faydası olmayan adamın çocuklarına ne faydası olsun.*”

Meryem ve İsa arasındaki iletişim ve yakınlık karşılıklı görüşmeler ve İsa'nın hediyeleri ile pekişmektedir. Meryem'in kocasına karşı değer vermemesine bu sözceler ile işaret edilmektedir.

- Gece eve döndüklerinde Meryem eve girerken

İsa: “*Meryem istersen... **Sen ne istersen yaparım.***” der ve başını önüne eğer.

İsa, Meryem'in yakınlığını arkadaşlık olarak değil duygusal bir yakınlık olarak algılamıştır. Bunu da bu sözceleri ile ortaya koymaktadır. Meryem'in yakınlığı, samimiyeti ve yardımseverliği, İsa tarafından aşk olarak değerlendirilmiştir ve İsa aşkı ifade etmek için /fedakarlık/ betisel değerini sözceleri ile ortaya koymaktadır.

- Sabah ev sahibinin oğlu gelir. Kiralarla artık kendisinin ilgilendiğini söyler herhangi bir borcu olup olmadığını sorar. İsa ölmeden önce bütün borcunu ödediğini söyler. Ev sahibinin oğlu rahmetlinin dairesine taşındığını söyler.

Yönetmen: “*En büyük hayaliniz?*”

İsa: *“Bir dizi veya bir filmde bir defaya bile mahsus olsa başrol oynamak.”*

Yönetmen: *“Peki neden istiyorsun bunu?”*

İsa: *“Bilmem ama başrol oynarsam iyi olacakmış gibi geliyor. Yani o duyguyu tatmak isterim.”*

Yönetmen: *“Hangi rolü oynamak isterdin?”*

İsa: *“Fark etmez ama acılara rağmen başaran bir insanı oynamak isterim. Namuslu ve iyi bir insanı, İbrahim Ağabey gibi mesela.”*

Yönetmen: *“Peki böyle bir rol verilse başarabileceğine inanıyor musun?”*

İsa sessiz kalır.

İsa'nın film seçmelerinde yönetmen ile konuşmasında ifade ettiği sözceler İsa'nın hayalini, iç dünyasını vurgulamaktadır. İsa filmde başrol oynamak gibi bir eylemde bulunmanın hayalini kurmaktadır fakat bu eylemini gerçekleştirmek konusunda bir isteği olmasına karşın, güç ve bilgisi yoktur. Bu da İsa'nın edilgen kişiliğini ortaya koymaktadır.

- İsa eve geldiğine Meryem'in kapısının önünde bir adam görür.

Adam: *“Sağır mısın lan sen?”*

Meryem: *“Duymadım.”*

- Gece İsa Meryem ve kocasının kavgalarını duyar, uyuyamaz. Adam karısını döver, bağırır. İsa yanlarına gitmek ister ama cesaret edemez. Sabah Meryem'in evine gider.

İsa: *“Ne oluyor Meryem?”*

Meryem, İsa'nın yüzüne kapıyı kapatır. İsa Meryem'in kocasının eve gelişi ile geceleri uyuyamaz, Meryem'in evinden gelen gürültüleri, kavg

seslerini dinler. Meryem'in kocası ile ilişkisi İsa karşısında güçlü olan Meryem'in kocası karşısında /edilgen/ olduğunu göstermektedir.

/Kıskançlık/, /çaresizlik/ betisel değerleri bu şekilde ortaya çıkmaktadır.

İsa: “*Meryem aç kapıyı. Söyle ne olur ne olduğunu anlat bana.*”

Meryem: “*Sen karışma karı koca arasında bu.*”

İsa: “*Bu halin ne neden yaptı bunu?*”

Meryem kapıyı İsa'nın yüzüne kapatır.

İsa: “*Meryem ne olur aç kapıyı aç konuşalım bir şeyler yapalım. Sana söyledim **senin için her şeyi yaparım** seni seviyorum. Ne olur Meryem aç kapıyı.*”

Meryem: “*Git buradan başımı iyice belaya sokacaksın git haydi.*”

İsa Meryem'in içinde bulunduğu durum karşısında /edilgenliğini/ korudukça bu Meryem'i öfkeliendirmektedir.

- Sabah Meryem İsa'nın evine gelir. Meryem ağlar.

İsa: “*İyi misin? Ne oldu?*”

Meryem: “*Kusura bakma seni işinden alıkoydum. Bir şey yok.*”

İsa: “*Nasıl yok kaç gündür konuşmuyorsun benimle kaç gecedir çığlıklarını dinliyorum, sabahlara kadar dayak sesleri. Nasıl yok bir şey nedir o zaman bunlar?*”

Meryem: “*Karı koca arasındaki şeyler.*”

Meryem “*Bıktım!*” deyip bağırarak ağlamaya başlar.

Meryem: “*Allahım ne yaptım ben. Ne günah işledim ben....*”

İsa da ağlamaya başlar,

İsa: “*Meryem yapma ne olur, sana söyledim **senin için her şeyi yaparım** sen ne istersen yaparım öl dersen ölürüm. İstersen başka yere gideriz, kaçarız. Hayatımı, canımı **her şeyimi veririm sana.**”*

Meryem: “*Bıktım artık. Dediğin doğru mu? Benim için her şeyi yapar mısın?*”

İsa: “*Yaparım.*”

Meryem’in durumuna ilişkin çaresiz kalan İsa kıskançlığının da etkisi ile /fedakarlık/ izleğini yineler.

Meryem: “*Her şeyi? Onu öldürür müsün?*”

İsa sessiz kalır.

Meryem İsa’nın /fedakarlık/ içeren sözcesinden güç alarak ona kocasını öldürme teklifinde bulunur. Bu sözce ile Meryem’in İsa’ya olan yakınlığının onu böyle bir eylem için kullanma isteği çıkarımı yapılabilir.

Meryem: “*Allah hepinizin belasını versin. Her şeyi yaparmış kendin için ne yaptın da benim için yapacaksın ha? Ben de kabahat zaten ne inanırsın bu kışkırıklara.*”

İsa: “*Meryem ayıp ediyorsun ne yaptım ben sana?*”

Meryem: “*Ne yapabilirsin zaten, ne yapabilirsin, **erkek misin sen ha?***”

İsa: “*Meryem ayıp oluyor ama otur efendi gibi konuşalım.*”

Meryem: “*...Bırak bu film ağızlarını. Yutamayacağın lokmayı alma ağzına.*”

İsa beklemediği bir durum karşısında korku duyarak teklifi reddeder fakat Meryem onu kışkırtmaya devam eder.

İsa: “*Manyak mısın sen be, ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? Adam öldürmek kolay mı öyle?*”

Meryem: “*Zor mu? Sen daha iyi bilirsin.*”

İsa: “*Ne demek bu? Meryem kapıyı açıp kaçar.*”

İsa: “*Ne demek bu ne demek sen daha iyi bilirsin?*”

Meryem: “*Bilmiyorsun ha? Az müsaade edersen ne demek olduğunu öğrenirsin. Şimdi geliyorum.*”

Meryem kışkırtma eyleminin son noktası olarak itiraf eylemini ortaya koyar ve cinayeti İsa'nın işlediğini bildiğini sözel ve eylemsel olarak belirtir.

Meryem evinden İsa'nın ev sahibini öldürdüğü silahı getirir.

Meryem: “*Bak bakalım bunu bir yerden hatırlıyor musun?*”

İsa: “*Nerede buldun onu?*”

Meryem: “*Nerede kaybettin?*”

İsa: “*Nerede buldun dedim sana?*”

Meryem: “*Oradaydım, ev sahibinin evindeydim.*”

İsa: “*Niye?*”

Meryem: “*Sence niye? Anlamadın mı?*”

İsa: “*Meryem eğlenme benimle adam gibi anlat şunu.*”

Meryem: “*Dört sene oldu dört senedir böyle bu buraya geldiğimizden beri o alçağın metresiyim... Kocamı işe o aldı. Daha doğrusu ayakçısıydı. Ben de evine yazıhanesine, temizliğe gitmeye başladım. Bir iki hafta sonra korktuğum başıma geldi... Tehdit etti sokağa atarım dedi, kocama söyleyemedim ama hissettirdim, hiç ilgilenmedi... Sanki biliyordu da boyun eğiyordu. Evime geldi... Bununla anlaşmış gibi konuşuyordu.*”

*Çaresizlikten kabul edecek gibi oldum aslında ötekine öfkemden. Ne olacak diye düşündüm ikisi de adi ikisi de karaktersiz. Hiç olmazsa bunun parası var durumu iyi, üst kata taşınırız çocuğuma bakarım... Önceleri tiksiniirdim ama karşı gelsen ne yapacaksın, nereye gideceksin? Böyle sürüp gitti. Sonra kocamı uzak yerlerde işe göndermeye başladı... Neyse birkaç ay sonra yine bir iş bulup Bursa tarafına gönderdi bunu. Bu seferinde daha çok üzerime gelmeye başladı iyice aşık olduğunu karısı olmamı istediğini benden vazgeçemeyeceğini söyleyip durdu. Bir ara ağladı, içim acıdı üzüldüm. Müsaade et bir gün düşüneyim dedim... O gece yukarıdaydım, epey geldi geldiğinde çok da sinirliydi. Senden şikayet edip bağırdı çağırdı cevabımı bile sormadan içeri odaya geçtik. On dakika oldu olmadı kapı çalındı kocam döndü diye ödüm koptu benim... Silah sesini duyunca ne yapacağımı şaşırtdım. Sonra bağırdığımı yalvardığımı duyunca onun vurulduğunu anladım çok korkmuştum yatağın arkasına yere yatıp saklandım. Ya gelen görüp de beni de vurursa ya polisler gelirse ne yaparım diye beklemeye başladım. Hatta dostum olduğunu zannedip hapse koyarlar diye bile aklımdan geçti. Çok olan şeyler bunlar. Çocukları aşağıda bırakmıştım, onları düşünüp ağlamaya başladım... Sonunda sesler kesildi kendimi toparlayıp gitmeye karar verdim... Kendime geldiğimde ayakkabılarımı elime alıp usulca aşağıya indim. Senin evin kapısı açıktı, ışıkları yanıyordu... Apartmandan çıt çıkmıyordu. Ne polisler geldi ne de komşuların sesi duyuluyordu, herkes benim gibi bekliyordu sanki. Oturduğum yerde zangır zangır titriyordum... Epey bir zaman **televizyon** seyrettim, sonra yatayım dedim*

ama bir korkudur bir düşüncedir aldı sanki yukarıda bir şey unuttum gibi gelmeye başladı. Sonra nasıl oldu bilmiyorum kalkıp yukarı çıkmaya karar verdim. Aklıma hep televizyonda izlediğim cinayet filmleri geliyordu... Onun hırlaması kesilmiş titremesi de durmuştu her yer kan içindeydi. Sen de bıraktığım yerdeydin... Tam çıkacaktım ki sana ne olduğunu merak etmeye başladım, yanına gelip yokladım canlıydın. Nasıl oldu ne düşündüm bilmiyorum uyandırmaya çalıştım... Sonra birden koltukaltlarından tutup kapıya doğru sürüklemeye başladım, dışarı çıkarttım. Geri gelip içeriyi düzelttikten sonra merdivenlerden usulca indirdim, evine getirip içeriye bıraktım. Silahı da alıp sakladım. Tuhaftır ertesi gün kapıda yine aynı şekilde buldum. Yine aynı şekilde tutup içeri odana taşıdım.”

Meryem olay gecesi yaşadıklarını ve geçmişi ile ilgili ipuçlarını bu sözceleri ile açıklamaktadır.

İsa: “Polisler nasıl öğrenmiş? Kim haber vermiş?”

Meryem: “Bilmiyorum. O gece sabaha kadar ben de bunu düşündüm, kötü kötü şeyler geldi aklıma. Ya kimse aramazsa ya çürür kokarsa ne olacak diye.”

İsa: “Belki oğlu arayıp haber vermiştir.”

İsa: “Ne yapacağız?”

Meryem: “Bilmem.”

İsa: “Kocan döndüğünden beri her gece sizi dinliyorum.”

Meryem: “O zaman yaptıklarını biliyorsun?”

İsa: “Biliyorum.”

Meryem: “*Bana işkence ettiğini?*”

İsa: “*Biliyorum.*”

Meryem: “*Tecavüz ettiğini?*”

İsa: “*Biliyorum.*”

Meryem: “*Peki ben ne yapayım?*”

İsa: “*Bilmiyorum.*”

Meryem: “*Çocuklarım olmasaydı çoktan öldürürdüm onu ya da kaçıp giderdim buralardan. Ben gideyim artık çocuk uyanmıştır.*”

Meryem giderken İsa: “*Meryem onu öldüreceğim, **senin için her şeyi yaparım.***”

Meryem’in İsa’yı ikna etmek için ortaya koyduğu kışkırtma eylemi ve cinayeti bildiğinin itirafı İsa’yı etkiler ve ikna eder. Meryem’in teklifini kabul eder. İsa bu sözceler ve eylemler ışığında /edilgenlik/, /çaresizlik/, /aşk/ ve /fedakarlık/ betisel değerlerinin tümünü bu kesitte barındırmaktadır.

İkinci kesitte, birinci kesitte yaşanan olaylar dizisi açıklanarak ortaya konulmaktadır. Sözel ve eylemsel boyutta ortaya çıkan betisel değerler. /çaresizlik/, /edilgenlik/, /fedakarlık/, /korku/ ve /aşk/ olarak görülmektedir.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
İsa Meryem	İsa’nın ve Meryem’in evi, Apartman	İsa ve Meryem’in tanışmaları ve ertesinde geçen iki gün	Kişilerin geçmişlerine ilişkin ipuçları, Kişililerin iletişimi

KESİT 3

- Gece İsa Meryem'in kocasını kahvehanede izler, eve giderken yolda elinde tabancayla takip eder. Ama vuramaz. İsa evdeyken kapı çalar, açtığında kapı aralığından bakan Meryem'i görür, hiçbir şey söylemeden apartmandan çıkar.
- Akşam kahvehanede Meryem'in kocasını izlerken Meryem'in kocası oyun oynadığı arkadaşlarından biri ile tartışır ve arkadaşını yaralar, kaçarak kahvehaneden uzaklaşır. İsa da onu takip eder. İsa eve geldiğinde kapının deliğinden Meryem'in kocasının eve gelişini izler Meryem kapıyı kapatırken İsa'nın onları izlediğini bilir ve kapıya doğru uzun uzun bakar. Sabah Meryem İsa'nın evine gelir.

Meryem: *“Nasılsın?”*

İsa: *“Biraz heyecanlandım. İki defa yanına kadar geldim ama yapamadım.”*

Meryem: *“Onu sormadım nasılsın dedim.”*

İsa: *“Kolay değil bugün yarın olacak.”*

Meryem: *“Biliyorum biliyorum. Aslında olmadığı iyi oldu.”*

İsa: *“Vaz mı geçtin?”*

Meryem: *“Onun için söylemedim ama yapmak istemiyorsan geçelim.”*

İsa: *“Yok dedim ya artık alıştım korkmuyorum. Sadece zamanını iyi kollayamadım o kadar bugün yarın olacak. Sen niye öyle söyledin?”*

İsa kendisini Meryem'e karşı verdiği sözden dolayı sorumlu hissetmektedir.

Eylemi gerçekleştiremediği için kendisini kötü hissetmektedir.

Meryem: *“Biraz düşündüm daha doğrusu korktum... Bir de şey düşündüm kaçsan bile ev sahibini öldürelili çok olmadı bir de bu olursa polis*

şüphelenir mi diye. Gerçi ne olacak diriyken kim farkındaydı ki ölüyken olsun.... Onun için şey düşündüm, öldürüp ölüsünü kaybedelim. Geceleri sarhoş geliyor zaten, uyuduğunda.”

İsa: “*Evde mi yapacağız?*”

Meryem: “*Hem kimse görmez. Nüfus cüzdanını her bir şeyini alırsın kim olduğunu kimse bilemez. Gece götürüp bir çukura bir yere atarsın. Beş on gün sonra Bursa’da çalıştığı yere telefon eder sorarsın, yok dediklerinde bir iki gün sonra yine ederim, yine yok dediklerinde polise gider anlatırım; böyle böyle kocam Bursa’ya çalışmaya gitti haber yok diye. **Film değil ya bu** polis işini gücünü bırakıp bunu mu bulacak her gün bir sürü insan öldürülüyor bu memlekette, unutulur gider.”*

Meryem İsa’ya güvenmediği sezdirimini kendi planını ortaya koyarak göstermektedir. İsa bu sözcelerle edilgenliğini bir kez daha hissetmektedir.

İsa: “*Olur mu dersin?*”

Meryem: “*Nasıl olur mu, niye olmasın? Görmüyor musun **televizyonlarda** neler oluyor?*”

İsa: “*Ya üzerine gelirlerse zorlarsa?*”

Meryem: “*Zorlasınlar konuşmam.*”

İsa: “*İşkence yaparlarsa.*”

Meryem: “*İstediklerini yapsınlar yine konuşmam. Yaşadığım ne ki zaten her gün çektiğimi bir kere daha çekerim. Son olacak diye sevine sevine hem de.*”

Meryem: “*Akşam kahveye gittiğinde gece gelmesini bekleriz, sen de burada beklersin. Gelip uyuduktan sonra seni içeriye alırım. Uyurken*

ellerini ayaklarını bağlarız, sonra ikimiz birden yüklenir boğarız, beş dakika sürmez.”

İsa: “*Sonra ne olacak peki?*”

Meryem: “*Şu arkada temeli kazılmış bir inşaat var, dün gidip baktım yarın öbür gün beton dökülecek. Bir çuvala koyup götürür oraya gömeriz. Bir daha da kimse bulamaz. Gömmeden önce de yüzünü parçalarız; bulsalar bile kimse tanıyamaz, polise gittiğinde fotoğrafını bile gösteremezler.”*

Meryem kocasında kurtulmak için her şeyi ayrıntılarıyla düşünmüştür. Bu Meryem’in baskın kişiliğini vurgulamaktadır. Yaşadıkları Meryem açısından /şiddet/, /planlı/, /hayal gücü gelişmiş/, /kurnaz/ ve /korkusuzluk/ değerleri olarak görülmektedir.

İsa: “*Ben bunu yapamam.”*

İsa planladıkları eylemi yapmaktan korkmaktadır. Bu da anlatının başlangıcında gerçekleştirdiği cinayetin içinde bulunduğu çıkmazın bir dışavurumu olduğunu belirginleştirmektedir.

Meryem: “*Ben yaparım, yeter ki iş buna kalsın, çuvalı ipleri her bir şeyi hazırladım. Ne diyorsun? Öyle bakma bana çekiniyorsan yok ben yapamam diyebilirsin, sana kızmam kınamam da, başımın çaresine kendim bakarım.”*

İsa: “*Öyle demiyorum. ... Demek ki inanmadın bana güvenmedin.”*

Meryem: “*O değil bu arada düşündüm belki uzun sürer belki yapamazsın diye **film değil ki** bu öldürmek kolay değil dedim. Bir şey söylemedin, dediğim gibi bulaşmak istemiyorsan?”*

İsa: “*Bulaşmak istemiyorum diye bir şey yok yalnızca nasıl olacak onu merak ettim.*”

Meryem: “*Ben de anlattım işte ne diyorsun?*”

İsa: “*Tamam.*”

İsa Meryem’e olan sevgisini göstermek, kendi etkenliğini kanıtlamak istediği için teklifi tekrar kabul eder.

Meryem birden yerinden fırlar İsa arkasından bağırır.

İsa: “*Ne oldu ne yaptım şimdi?*”

Meryem: “*Ne yaptımı var mı? Şimdiden inani suçlar gibi havaya girdin.*

Çekiniyorsan yok dersin olur biter bunun bir de sonrası var.”

İsa: “*Havaya filan girdiğim yok benim. Bir hata yapmayalım diye azıcık düşündüm hepsi bu kendin dedin **film değil** diye bu.*”

Meryem: “*O zaman böyle söyle boynunu eğip kaldın, yüzün kağıt gibi oldu neredeyse.*”

İsa: “*Bu kadar üzerine gelinmez ki insanın sen de iyice korkak yaptın beni.*”

Meryem: “*Niye korkak yapayım seni, kolay değil insanız sadece istemediğini sandım.*”

İsa: “*En başında sana söyledim **senin için her şeyi yaparım.***”

Meryem “*Biliyorum*” der ve İsa’yı dudağından öper.

Meryem’in İsa’yı öpmesi hayatında bir kadınla duygusal ilişkisi bulunmayan bir erkek olan İsa’nın cinsel ve duygusal açıdan ona karşı bir yakınlık hissetmesine yol açmaktadır. Meryem’in ani çıkışları ve İsa’nın üzerine gidip ona kendisini ezik

hissettirmesi İsa'nın eylemi gerçekleştirmesi açısından daha da kışkırtıcı bir etki göstermektedir.

- İsa akşam Meryem'in kapısını çalmasını endişeli bir şekilde bekler. Gece yarısı odadaki bir posterin düşme sesi ile irkilir. Sabah Meryem'in kapısının polis tarafından çalınması ile uyanır. Polisler Meryem'i götürür. İsa odada Meryem'in dönüşünü bekler.

İsa: “*Ne oldu nereye götürdüler seni?*”

Meryem: “*Hastaneye. Geçende o kumarda kavga ettiği herif bıçaklamış.*”

İsa: “*Ölmüş mü?*” Meryem sessiz kalır ve içeri girer. Meryem ve İsa'nın planladığı gibi gelişmeyen olaylar sonucu Meryem'in kocası ölmüştür. Bu ikilinin arasındaki ilişki olumsuz bir etki etmektedir. Meryem'in İsa'ya karşı davranışları ve sözceleri bunu vurgulamaktadır.

Üçüncü kesitte Meryem'in kocasını öldürmek için yaptığı planda İsa'yı kullandığı görülmektedir. İsa'ya karşı gösterdiği yakınlığın bu amaç doğrultusunda gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Kesitin betisel değerleri İsa açısından diğer kesitlerde olduğu gibi /çaresizlik/, /aşk/, /fedakarlık/ ve /korku/ olarak ortaya konmaktadır.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
İsa Meryem Meryem'in kocası	İsa'nın ve Meryem'in evleri Apartman dairesi	Sabah gece	Planın işlememe süreci ve Meryem'in kocasının öldürülmesi

KESİT 4

- İsa figüran seçmelerinde yirmi günlüğüne bir film için çekimi kabul eder.

Akşam parkta, İsa: *“Yirmi gün diyorlar ama en az otuz gün sürer. Günlüğü on milyondan otuz milyon eder. Yeme içme her şey onlara ait, bedavadan bir de tatil. Sen beni dinlemiyorsun ne oldu?”*

Meryem: *“Yakınlarım haber göndermişler memlekete dönmemizi istiyorlar. Başka ne yapacağım kucağında iki çocuk baba yok dul bir kadın... Sahiden ne yapacağız yaşadığımız yeri biliyorsun ne olacak böyle?”*

İsa: *“Şimdiye kadar nasıl yaşıyorsa öyle. Onu demek istemedim, ne olacak yaşanır gider işte çalışırız, uğraşırız.”*

Meryem: *“Artık mecalim kalmadı her şeyden bıktım her şey üzerime üzerime geliyor. Haydi, kendimden vazgeçtim ya bu iki çocuk? Onlar ne olacak ne yiyecekler ne içecekler?”*

Düşündükçe çıldırması geliyor insanın cinnet geçirecek gibi oluyorum. Sen üzerine alınma ne yapabilirsin ki benden beter. Aksilik olsun diye söylemiyorum; lafla niyetle olmuyor, herkes başının çaresine baksın.”

Meryem aralarında hiçbir engel kalmamış olmasına rağmen İsa’ya anlatının başlangıcında duyduğu yakınlıktan öte bir yakınlık duymamaktadır. Bu eylemin gerçekleşmiş olması sonucunda Meryem’deki değişikliklerden anlaşılmaktadır. Meryem’in İsa’ya karşı yakınlığının yalnızca kocasını öldürtme niyetinden başka bir amacı olmadığını göstergesi olarak görünmektedir. İsa üzgün bir şekilde başını önüne eğer. Gece kapıda vedalaşırlar.

Meryem: *“Hayırlısı olsun üzülme her şey olacağına varır.”*

İsa: *“Azıcık sabret ne yapalım hep böyle gidecek değil ya.”*

İsa bu sözceleri ile hala içerisinde bir umut taşıdığına sezdiriminde bulunmaktadır. Meryem, İsa'nın arkasından gelir onu yanağından öper ve evine gider. Meryem'in daha önce olduğu gibi İsa'yı dudağından değil yanağından öpmesi, ona /arkadaşlık/ ilişkisi içerisinde bulduklarını vurgulamak istediğini göstermektedir.

- İsa döndüğünde Meryem'in kapısı çalar ama kimse açmaz, evine gider. Daha sonra Meryem'in evinde boya yapıldığını ve tamircilerin çalıştığını görür. Ev sahibinin oğlu ile karşılaşır eve ne olduğunu sorar.

Ev sahibinin oğlu: *“Boşaldı on gün kadar önce çıktılar. İyi ki de çıktılar yoksa ben isteyecektim. Aslında seni de bu sebeple aradım, boşaltabilir misin diye?...”*

İsa: *“Peki ne yapalım ama önce birkaç yer bakıp bir yer ayarlamalıyım. Bir şey soracağım burada oturanlar nereye gitti?”*

Ev sahibinin oğlu: *“Bilmiyorum, biliyorsun kadının kocası vefat etmişti. Herhalde yakınlarının yanına gitmiştir. Niye sordun?”*

İsa: *“Merak ettim tek başına iki çocukla.”*

Ev sahibinin oğlu: *“Hiç bilmiyorum, kadın çıkıyorum bile demedi ben de çıkarırken öğrendim.”*

İsa'nın çekime gittiği süreç ikilinin hayatları açısından bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. İsa döndüğünde düşündüğü şekilde Meryem'i evinde bıraktığı yerde bulamaz.

- Figüranların bulunduğu kahvehanede otururken televizyon izler televizyonda Masumiyet'ten bir sahne yer almaktadır, gece bir otelde kalır.
- Sabah İsa çekimden dönerken servisin durduğu bir anda Meryem ve ev sahibinin oğlunu bir dükkandan çıkarken ellerinde paketlerle görür. Servisin ilerlemesi ile arkalarından bakabilir.

İsa beklenmedik bir durum karşısında şaşırmıştır. Meryem ile görüştüğü süre boyunca hiç yan yana görmediği ve evin tadilatı sırasında ev sahibinin oğlunun Meryem'i tanımadığını söylemiş bunu destekler niteliktedir. Fakat durum düşünülenin aksi bir şekilde gerçekleşmiştir.

- Akşam ev sahibinin evine gider, kapıyı Meryem açar. Elindeki silahı Meryem'e doğrultur, yapamaz içeriye girer. Meryem televizyonun karşısına oturur, televizyon seyrederek.

İsa içerisinde bulunduğu çaresiz ve belirsiz durumu şiddet ile ifade etmektedir.

İsa: *“Neden yaptınız bunu? Nedir bu olanlar?”*

Meryem: *“Olanların seninle bir ilgisi yok.”*

İsa bağırarak *“Nasıl yok yaşadıklarımız neydi o zaman? Çektiklerim ne peki adamla dalga mı geçiyorsun sen? Niye kandırdınız beni?”*

Meryem: *“Ne kandırması?”*

İsa: *“Ya siz ne biçim insanlarsınız ya? Keriz yerine mi koyuyorsunuz adamı? Hani köye gidecektin hani çaresizlikten cinnet geçiriyordun? Onca yokluğun içerisinde bu ev nereden çıktı? Yeni eşyalar yeni elbiseler... Bu alçak oğlu alçak nereden çıktı?”*

Meryem: *“O hep vardı. Baştan beri var.”*

Meryem'in bu sözcüsü İsa'nın anlatının başından beri Meryem ve ev sahibinin oğlu tarafından aldatıldığını anlar. "Gerçekle yüzleşme" betisel değeri bu şekilde ortaya konmaktadır.

İsa: "*Baştan beri mi var? Ne demek oluyor bu?*"

Meryem: "*Bağırma be çocuklar uyuyor. Bana bak vuracak mısın ne yapacaksan yap ya da git. Az sonra kocam gelecek.*"

İsa: "*Bana gerçeği söyle.*"

Meryem: "*Daha önce her şeyi anlatmıştım bir tek onu eksik söyledim. Babasının yazıhanesinde gördük birbirimizi ilk görmede aşık olduk zaten kin güderdi babasına ilişkimiz başlayınca beraber öldürmeye karar verdik senin geldiğin gece de yapacaktık babası gelmeden eve aldım Serdar yatak odasının balkonunda bekliyordu. O banyoya gidince içeri girecekti banyoda öldürecektik ama sen geldin, kader işte. Sonrası anlattığım gibi.*"

Meryem içinde bulunduğu koşullardan kurtulmak için çevresinde bulunan erkekleri kullanmaktadır. Onlarla birlikteliği kendi çıkarları doğrultusunda şekillenmektedir. Bu ev sahibinden, kocasından en son da İsa'dan kurtulmak istemesi ile vurgulanmaktadır.

İsa: "*Peki ben? Benden ne istediniz?*" İsa ağlayarak evden dışarı çıkar ve kendisini vurur.

İsa'nın intihar eylemi anlatının başlangıcında olduğu gibi tekrarlanır fakat bu kez girişim değil eylemin kendisi gerçekleşir. İsa'nın yaşadığı dönüşüm sonucunda başlangıç durumuna döndüğü görülmektedir.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
İsa Meryem Ev sahibinin oğlu	Ev sahibinin oğlu ve Meryem'in yeni evi	İsa'nın çekimden yirmi gün sonra geldiği ve intiharına kadar geçen süre	Bireylerin konumunun değişimi, İtiraf, intihar

3.3.1.2 Anlatı Kahramanları**Tablo 5: Anlatı kahramanları**

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	İsa	Çaresiz, edilgen, korkak, yalnız, Dönüşüm aşamasında: cesaretli, aşık, fedakar Sonuç: farkında olmama, ölüm, Ø
İkincil derecede önemli kahraman	Meryem	Yardımsız görünen, etken, planlı, Şiddet, ihanet, itiraf Sonuç: evlilik, değişim
Üçüncül derecede önemli kahraman	Ev sahibinin oğlu Serdar	Kimliği saklı, belirsiz, aşık Sonuç: evlilik

Anlatının “baş kahramanı” İsa anlatı içerisinde /korkaklık/, /çaresizlik/, /edilgenlik/, /farkında olmama/ izleksel rollerini üstlenmektedir. Bu figüratif değere ulaşmayı sağlayan metin içerisinde bazı motifler bulunmaktadır bu birimler anlatı içerisinde kimi zaman sezdirimsel (örtük) ya da niteleyici ve betimlerlerle belirtik

halde sunulmaktadır. İsa'nın dönüşüm aşamasında Meryem ile iletişimi onda /aşk/, /cesaret/ ve /fedakarlık/ betisel değerlerinin oluşmasını sağlamaktadır. Anlatının sonunda ise İsa'nın dönüşümü olumlu olarak sonuçlanmaz, İsa /intihar/ ederek başlangıç konumuna döner.

Baş kahraman olan İsa oyuncusunun özelliklerine ulaşmak için anlatı içerisinde İsa karakterini betimleyen, niteleyen birimler sözel ve eylemsel boyutta yer almaktadır.

Patron: *“Yarına kadar müsaade sana elli doları getireceksin. Ya getireceksin ya getireceksin. Getiremedim yok... Sakın kaybolmaya kalkma, anladın mı?”*

Ev sahibi: *“ ... Efendi gibi kiranı öde dedik olmadı evi boşalt dedik olmadı. Keriz yerine mi koyuyorsun adamı... Bırak lan, her ay aynı numara yok para gelecek yok bilmem ne. Ya vereceksin ya vereceksin. Veremedim yok... Getirmezsen bir ton sopa çeker sokağa atarım... Bir daha da kapına getirme beni.”*

İsa'nın patronunun ve ev sahibinin üzerinde kurduğu baskı kahramanın edilgenliğini belirginleştirmektedir. Kahramandan çevresindekiler bir şeyler isteyerek onu çıkmaza sokmaktadır. Sözlü şiddete maruz kalan kahraman diğer karakterlere güven değerini vermemektedir ve /çekimsiz/, /edilgen/ değer taşımaktadır.

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): İsa

Amaç: Meryem (Meryem'e ilişkin amaç belirsiz), /koruma/

Eylem: Meryem'in isteğini yerine getirme

İsa birinci kesitte intihar yerine cinayet işledikten sonra kahraman açısından yeni bir hayat başlamaktadır. Bu yeni hayatın yeni kahramanı olan Meryem ile yaklaşması hayattan bir beklentisi olmayan İsa için Meryem'in bir amaç konumuna

geçmesini sağlamaktadır. Meryem'e karşı İsa'nın amacı evlenme isteği mi yoksa cinsellik içeren bir amaç mı belirsiz kalmakta; bu amaç Meryem'e karşı /acıma/ ve /koruma/ değerleri ile ortaya çıkmaktadır. Amacı doğrultusunda eyleme geçmek isteyen İsa'nın eylemlerini Meryem belirlemektedir ve onu yönlendirmektedir. İsa'nın amacı ve eylemlerinin merkezini Meryem oluşturmaktadır.

İsa: “... sana söyledim senin için her şeyi yaparım sen ne istersen yaparım öl dersen ölürüm. İstersen başka yere gideriz, kaçarız. Hayatımı, canımı her şeyimi veririm sana.”

Meryem: “Bıktım artık. Dediğin doğru mu? Benim için her şeyi yapar mısın?”

İsa: “Yaparım.”

Meryem: “Her şeyi? Onu öldürür müsün?”

Meryem'in İsa'ya bakış açısı:

Meryem'in İsa'ya yaklaşımı söylediği sözcelerden ve davranışlarından da anlaşıldığı gibi onu kocasından kurtulma planı için kullanmakla sınırlıdır. Meryem için planladığı eylem gerçekleştikten sonra İsa ile yakınlığının sonu gelmiştir. Hiçbir şey söylemeden ortadan kaybolarak İsa'dan uzaklaşır.

Meryem'in İsa'ya bakış açısı genel olarak duygusal yolla etkilediği kahramanı kendi çıkarları doğrultusunda planına dahil etmekten öteye gitmemektedir. Meryem'in amacı gerçekleştikten sonra İsa'nın onun hayatında yeri kalmamıştır.

İkinci derecede önemli kahraman özelliği taşıyan Meryem'in anlatı içerisinde taşıdığı betisel değerler /yardımseverlik/, /etkenlik/, /ihanet/, /kurnazlık/ /itiraf/ ve /şiddet/ tir. Anlatının sonundaki dönüşüm kahramanlardan Meryem açısından olumlu sonuçlanmıştır, dolayısıyla İsa için olumsuz bir eylem ile noktalanmıştır.

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Meryem

Amaç: Kocasının ölümü, refah bir hayat

Eylem: İsa ile kocasını öldürme planı

İsa'nın Meryem'e bakış açısı

İsa Meryem'e öncelikle onun yardımına karşı bir borç olarak yakınlık gösterir, daha sonra Meryem'in yakınlığını duygusal bir yakınlık olarak algılar ve onun için fedakarlıkta bulunmak ister. Bunu Meryem'in planına ortak olmak isteyerek ortaya koyar. İsa aldatıldığını anladıktan sonra isyan etmektedir isyanını /aldatıldığını/, /kullanıldığını/ ve /enayiliğini/ vurgulayarak dile getirir. Meryem'in itirafından sonra olanlar karşısında /çaresiz/ kalarak kendisini öldürür.

3.3.2.1 Kahramanların İlişkileri Belirleyici Etmenler

İsa ile Meryem ilişkisi:

Kahramanların ilişkisini belirleyen etmen /tesadüf/ ve /yardım/ eylemidir. Meryem'in cinayeti gizleyerek ve onu olay mahallinden uzaklaştırması anlatının başlangıcında ortaya çıkmamaktadır.

Meryem'in itirafı ile kahramanların ilişkilerindeki kesişim noktası belirginleşmektedir. Meryem ile İsa'nın ilişkisinde Meryem açısından belirleyici nokta Meryem'in içerisinde bulunduğu durumdan kurtulma isteğidir. Daha önce cinayet işlediğini bildiği ve yakınlaşarak etkilediği İsa karakterini bu açıdan tercih etmektedir. Meryem amaç eylemin gerçekleşmesinden sonra İsa ile başka bir bağı kalmadığını düşünerek ondan uzaklaşır. İsa açısından Meryem ile ilişkisinde belirleyici etmen Meryem'in İsa'ya olan yakınlığıdır. Kendisini çaresiz hissettiği her durumda karşısına Meryem karakterinin çıkması İsa'yı Meryem'e

yakınlaştırmaktadır. Bu yakınlık dönüşüm aşamasında aşka dönüşmektedir ve aşık bir kahraman olarak amacına ulaşmak için Meryem için fedakarlık yapmak istemektedir. Meryem'in amacının gerçekleşmesi sonucunda ondan uzaklaşmasını anlamlandıramaz ve anlatının sonunda itiraf eylemi ile gerçekle yüzleşir, yeni bir durum ile karşılaşır. /ihanet/, /cinayet/ onu /intihar/ eylemine sürükler.

Meryem ile kocası arasındaki ilişkisi:

Meryem birinci kocası ile olan ilişkisine bakıldığında;

Meryem: “*Kendine faydası olmayan adamın çocuklarına ne faydası olsun.*”

Meryem: “*Bana işkence ettiğini?*”

Meryem: “*Tecavüz ettiğini?*”

Meryem: ...Kocamı işe o aldı. Daha doğrusu ayakçısıydı. ... kocama söyleyemedim ama hissettirdim, hiç ilgilenmedi... Sanki biliyordu da boyun eğiyordu. ... Ne olacak diye düşündüm ikisi de adi ikisi de karakersiz. ...Sonra kocamı uzak yerlerde işe göndermeye başladı... Neyse birkaç ay sonra yine bir iş bulup Bursa tarafına gönderdi bunu...

Meryem'in kocası ile ilişkisinde belirleyici etmenler /şiddet/, /ihanet/ ve /nefret/ olarak ortaya çıkmaktadır. Meryem kocasına karşı olumsuz bir tutum içerisinde, ondan olumsuz sözceler ile söz etmektedir.

Meryem ile ev sahibinin ilişkisi:

Meryem: *Dört sene oldu dört senedir böyle bu buraya geldiğimizden beri o **alçağın metresiyim** İstanbul'a taşınmamıza o sebep oldu bizi bu ahıra o yerleştirdi. Kocamı işe o aldı. ... Ben de evine yazıhanesine, temizliğe gitmeye başladım. Bir iki hafta*

*sonra korktuğum başıma geldi... ... Çaresizlikten kabul edecek gibi oldum aslında ötekine öfkemden. Ne olacak diye düşündüm ikisi de adi ikisi de karakersiz. Hiç olmazsa bunun parası var durumu iyi, üst kata taşınırız çocuğuma bakarım... Önceleri **tiksinirdim** ama karşı gelsen ne yapacaksın, nereye gideceksin? ... Neyse birkaç ay sonra yine bir iş bulup Bursa tarafına gönderdi bunu. Bu seferinde daha çok üzerime gelmeye başladı iyice aşık olduğunu karısı olmamı istediğini benden vazgeçemeyeceğini söyleyip durdu. Bir ara ağladı, içim acıdı üzüldüm. Müsaade et bir gün düşüneyim dedim...”*

Meryem içerisinde bulunduğu şartlardan kurtulmak için ev sahibi ile istemeden de olsa ilişki yaşadığını anlatmaktadır. Meryem’in refah bir hayat kurmak için kullandığı erkeklerden ilki ev sahibidir.

Meryem’in Serdar ile ilişkisi:

Anlatının başlangıcından son kesite kadar örtük olan kahramanların ilişkisi İsa’nın ikisini tesadüf sonucu görmesi ile ortaya çıkmaktadır. Meryem istediği yaşama kavuşmak için en son olarak Serdar karakterini kullanmıştır, evlilik eyleminin gerçekleşmesi ile Meryem’in amacına ulaştığı görülmektedir.

Meryem: “*O hep vardı. Baştan beri var.*”

Meryem: “*Daha önce her şeyi anlatmıştım bir tek onu eksik söyledim. Babasının yazıhanesinde gördük birbirimizi ilk görmede aşık olduk zaten **kin güderdi babasına** ilişkimiz başlayınca **beraber öldürmeye karar verdik** senin geldiğin gece de yapacaktık babası gelmeden eve aldım Serdar yatak odasının balkonunda bekliyordu. O banyoya gidince içeri girecekti banyoda öldürecektik ama sen geldin, kader işte. Sonrası anlattığım gibi.”*

3.3.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 6: İsa açısından

Uzam:	Apartman dairesi	Şehir dışı	ölüm
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM	KAPSAYAN UZAM	Ø
İzlekler:	Bireysel dünya Küçük çevre korunak	İş uzamı	Ø

Tablo 7: Meryem açısından

Uzam:	Apartman dairesi	Yeni ev	ölüm
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM Amaçlanan uzam	KAPSANAN UZAM Elde edilen uzam	Ø
İzlekler:	Bireysel dünya Küçük çevre korunak	Yeni hayat Refah evlilik	Ø

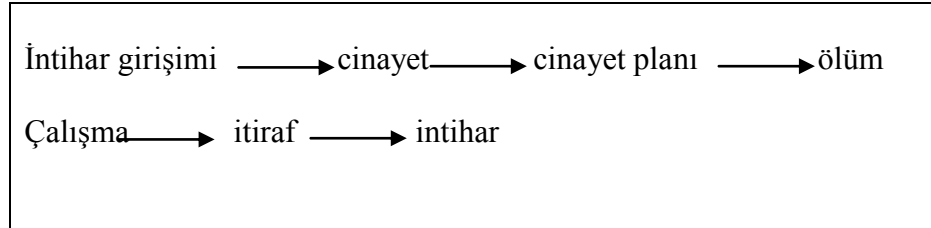
Anlatı uzamsal açıdan belirleyici bir değer taşımamaktadır. Kahramanların genellikle içersisinde buldukları apartman dairesi uzamı onların bireysel dünyalarına ilişkin ipuçları vermektedir. Anlatı kahramanların iç dünyalarını belirginleştiren dış dünyadan bağımsız, kapsanan uzamlarda geçen bir anlatı niteliği taşımaktadır.

3.3.1.4 Zamansal Betiler

Zaman, anlatı açısından zaman dizimsel olarak ilerlemektedir. Anlatıda geri dönüşler sözel bağlamda geçmişte yaşanan olayların ifade edilmesi ile gerçekleşmektedir. Zamansal olarak olaylar baş kahramanın intihar girişimi ile başlar dönüşümü ile anlatı süreklilik kazanır ve baş kahramanın intiharı ile sona erer. Eylemler döngüsel

olarak gelişmektedir fakat zamansal sıralama açısından çizgisel bir yapı ortaya konmaktadır.

Tablo 8: Musa'nın zaman içerisindeki dönüşümü

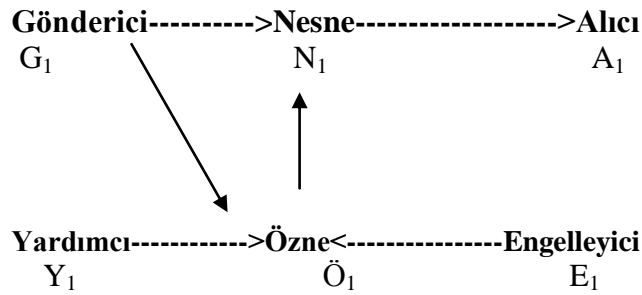

3.3.2 Derin Yapı

3.3.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Anlatının eyleyenlerin örnekçesi aşağıda ortaya koyulduğu şekildedir:

İsa'nın bakış açısına göre;

G₁: Meryem'e olan aşk

Ö₁: İsa

Y₁: Meryem

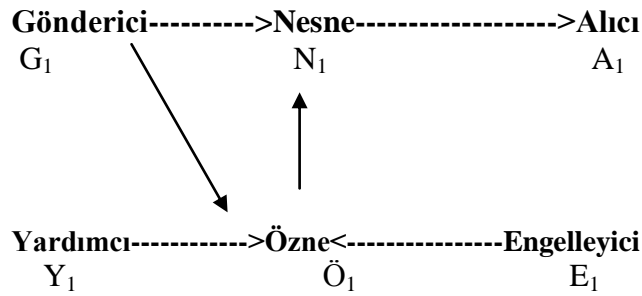
E₁: Meryem'in kocası

N₁: Meryem

Ö₁ içerisinde bulunduğu çaresiz durumda karşısında çıkan ve ona yardım betisel değeri ile yaklaşan nesnesine ulaşmak, onun istediğini yerine getirmek ve birlikte olmak amaçları özneyi gönderici olarak yönlendirmektedir. Öznenin "değer nesnesi"ne ilişkin aşkı soyut bir eyleyen değerleridir.

Anlatının başlangıç aşamasında $\ddot{O}_1$ V N_1 özne nesnesi ile bağlaşımsal durumda değildir, nesnesinden uzaklık düzemplindedir. Yardımcı eyleyensel rolünü taşıyan yine nesnenin kendisidir. Nesnenin yakınlığı ve istekleri özne açısından teşvik edici bir görev taşımaktadır. Meryem'in kocasının varlığı öznenin nesnesine ulaşım sürecinde engelleyici işlevi taşımaktadır. Başka bir açıdan bakıldığında öznenin engelleyicisi aslında nesnenin kendisidir fakat öznenin bakış açısı ile bakıldığında engelleyici bir başka öznenin varlığı olarak görünmektedir(E_1 . Meryem'in kocası). Anlatının sonunda da başlangıçta olduğu gibi $\ddot{O}_1$ V N_1 den ayrışık durumdadır. Öznenin geçirdiği dönüşüm özneyi farklı bir şekilde de olsa başlangıç konumuna getirmektedir.

Meryem'in bakış açısına göre;

G₁: refah içinde bir yaşam

Ö₁: Meryem

N₁: Serdar

Y₁: İsa

E₁: Meryem'in kocası

Öznenin “değer nesnesi” somut bir birim N_1 olarak ortaya çıkmış olsa da öznenin göndericisinin anlamsal değerini taşımakta olduğu için nesne görevini üstlenmektedir.

Ö₁in değer nesnesi Serdar aynı zamanda “refah bir yaşam” anlamsal değerini taşımaktadır. Eylemden yarar sağlayacak olan “alıcı” yine öznenin kendisidir. Bu kesitte Ö₁e yardımcı olan, yine aynı ortak amacı öznenin kendisine karşı taşıyan ve bu özelliğiyle bilemeyerek “karşı özne” olma niteliği taşıyan İsa’dır. Ö₁ V N₁ den ayrışık durumundadır, yardımcı eyleyensel rolü taşıyan İsa, Ö₁in nesnesine ulaşması durumunda istemeyerek yardımcı olmaktadır. Engelleyici eyleyen rolünü taşıyan Meryem’in kocası varlıksal değeri ile özne açısından engelleyici bir değer taşımaktadır. Fakat engelleyicinin anlatının ikinci bölümünde yer almaması dolayısıyla engelleyici özelliği ortadan kalkar ve özne Ö₁Λ N₁ durumuna geçer. Anlatının sonunda Ö₁ değer nesnesine ulaşır soyut ve somut düzlemde öznenin amacı gerçekleşmektedir.

Tablo 9: Öykünün eyleyen izlencesi açısından düzenlenmiş şekli:

(baş kahraman İsa açısından)	
G ₁ ====→ Ö ₁ V N ₁ ====→ Ö ₁ V N ₁ ====→∅	
Başlangıç durumu	bitiş durumu
(ikinci dereceden kahraman Meryem açısından)	
G ₁ ====→ Ö ₁ V N ₁ ====→Ö ₁ ΛN ₁	
Başlangıç durumu	bitiş durumu

3.3.2.2 Anlatı İzlenesi

Tablo 10: İsa'nın bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç durumu: İsa	G1: Meryem'e olan aşk Ö1: İsa N1: Meryem	Güç:- Bilgi:- İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ V N ₁	Yaşamda kalma ve polis tarafından yakalanmama
Sonuç durumu: İsa	G1: Meryem'in isteği Ö1: İsa N2: Meryem'in kocasını öldürme planı	Güç:- Bilgi:- İstek:+ Ö ₁ V N ₂	Ö ₁ V N ₂	Cinayeti başkası işler Ayrılık İhanet intihar

Başlangıç durumunda İsa'nın çaresiz durumu ve Meryem'in yakınlığı ile ortaya çıkan özneye “aşk ve bağlılık” eyleyensel rolünü üstlenerek Ö₁i bir eyleme yönlendirmektedir. Edim aşamasında Ö₁in gerekli olan “güç”, “bilgi”si yoktur fakat öznesine ulaşma aşamasında gerekli olan “istek” bulunmaktadır. Öznenin karşısına çıkan engelleyiciler, öznenin değer nesnesine ulaşmasını geciktirir. Bölümün sonunda onurlandırıcı deneyim açısından özne bir dönüşüm geçirir nesnesi tarafından maddi ve manevi olarak zor durumlardan kurtarılarak yaşamda kalır ve polis tarafından yakalanmaz. Fakat sonuç olarak Ö₁ V N₁ gerçekleşmez.

İkinci bölümde İsa öznesinin “değer nesnesi” Meryem iken bu kez /fedakarlık/ betisel değeri onu Meryem nesnesi için bir eylem gerçekleştirme amacına yönlendirmektedir. Edim aşamasında birinci bölümdeki deneyimlerinden edindiği “bilgi”, “istek” yönlendirici deneyimi gerçekleştirmesini fakat “güç” eksikliği nedeniyle Ö₁Λ N₂ durumu gerçekleşmez. Edim sonucunda Meryem

nesnesinin özne konumunda amacı gerçekleştiği için İsa öznesinin edimi olumsuz sonuçlanmaktadır. Öznenin intihar eylemi yaptırım açısından ölüm ile sonuçlanmaktadır; İsa açısından edinç başarısız sonlanmaktadır $\text{Ö}_1\text{V N}_2$.

Tablo 11: Meryem'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç: Meryem	G1: refah bir yaşam Ö1: Meryem N1: kocasını öldürme planı E1: Meryem'in kocası Y1: İsa, kocasını öldüren adam	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1\text{V N}_1$	$\text{Ö}_1 \wedge \text{N}_1$	Meryem'in kocasının ölümü
Sonuç: Meryem	G1: refah bir yaşam Ö1: Meryem N2: Serdar ile evlilik	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1\text{V N}_2$	$\text{Ö}_1 \wedge \text{N}_2$	Serdar ile evlilik ve refah bir yaşam

Meryem açısından bakıldığında; öznenin değer nesnesi anlatıda örtük olarak sunulan bir özne değer nesnesi niteliği taşımaktadır. Değer nesnesi soyut bağlamda gönderici niteliği taşıyan “refah ve mutlu bir yaşam” değerini içerisinde barındırmaktadır. Meryem'in eylemini gerçekleştirmesi aşamasında gerekli olan “istek”, “bilgi”si vardır fakat gereken fiziksel “güce” sahip değildir. Özne bu süreçte kendisini bir değer nesnesi olarak isteyen bir özne ile işbirliği yaparak İsa öznesinin yardımcı değeri üstlenmesini sağlamaktadır. Başlangıç aşamasında özne nesnesiyle $\text{Ö}_1\text{V N}_2$ durumdadır. Anlatının ev sahibi ve Meryem'in kocasının ölümüyle dönüşüme uğraması sonucu Meryem öznesinin değer nesnesine ulaşmasını sağlamaktadır $\text{Ö}_1\wedge \text{N}_1$. Anlatının sonunda özne edimi gerçekleştirerek amacına ulaşmaktadır ve onurlandırıcı deneyim açısından evlilik eylemi gerçekleşmektedir.

3.3.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin göstergibilimsel dörtgende ilişkilerine bakıldığında;

İsa açısından başlangıç bölümünde /çaresizlik/ değerine ilk kesitteki İsa'nın patronu ve ev sahibi karşısında ezilmesinden ve intihar teşebbüsü eyleminden ulaşılmaktadır.

Kesitlerin ilerleyen bölümlerinde Meryem'in karşısındaki edilgen eylemler de /edilgenlik/ ve /korku/ değeri belirginleştirmektedir. /Aşk/ ekseninde ortaya çıkan /fedakarlık/ değeri İsa'nın Meryem için ne isterse yapacağını ifade etmesi ve eylemleri ile ortaya çıkmaktadır. İsa'nın anlatının sonunda yaşamına son vererek yer almaması, yaşam/ölüm karşıtlığına götürmektedir.

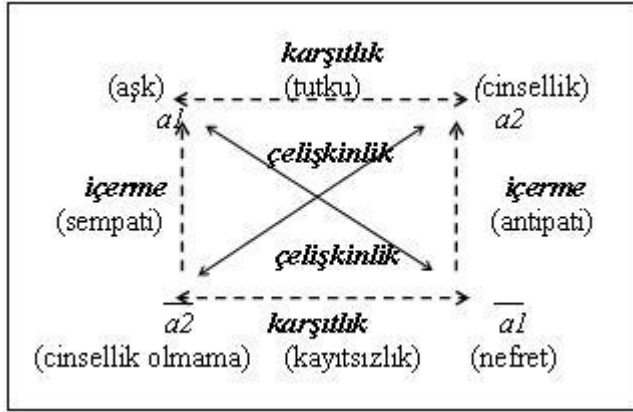
Meryem açısından /yardımseverlik/ anlamsal değeri, fayda sağlamak amacı ile ortaya konmasından dolayı /ihamet/ anlamsal değeri ile çelişmektedir.

Meryem anlatının sonucunda dönüşüm geçirerek başlangıç aşamasındaki fakirlik anlamsal değerini taşımamaktadır, amacını gerçekleştirerek zenginlik karşıtlığına ulaştığı görülmektedir.

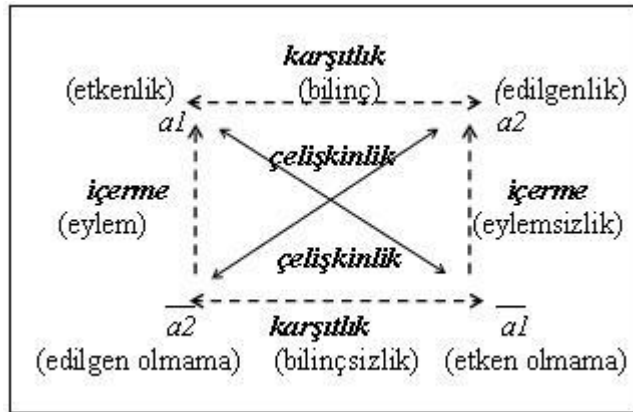
Aşağıdaki şemalar yukarıda ortaya konan, öykünün derin yapıdaki mantıksal anlamsal değerlerine nasıl ulaşıldığını gösteren göstergibilimsel dörtgen şemalarıdır.

Anlatı ve eyleyenler açısından durum ve dönüşüm karelerine bakıldığında;

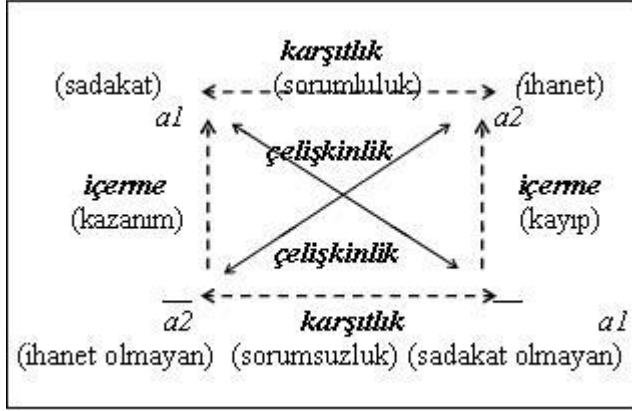

Serdar ve Meryem arasındaki ilişki hem /aşkı/, hem /tutkuyu/ hem de /cinselliği/ içermektedir. İsa ve Meryem arasındaki ilişki durum karesinde gösterildiği gibi /aşk/ ve /cinselliğin/ olmadığı /sempati/ içeren bir ilişkidir. Meryem'in kocası ve ev sahibi ile ilişkisinde /aşk/ ve /cinsellik/ vardır ama durum karesinde görüldüğü gibi /nefreti/ de içine alan /antipati/ içeren bir ilişki söz konusudur.

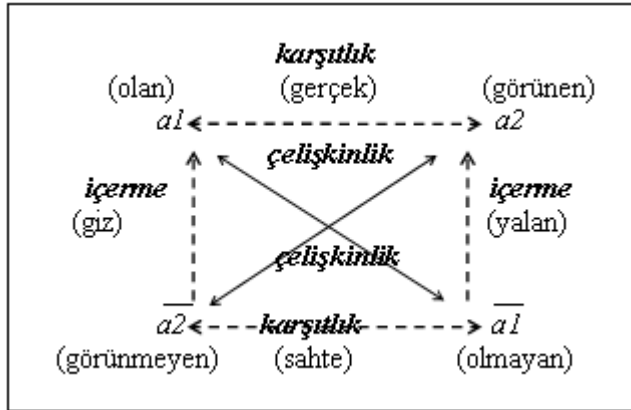

İsa, anlatıda /edilgenlik/ değerini taşımaktadır, buna karşıt olarak Meryem daha güçlü bir karakter eylemleri göstererek /etkenlik/ değerini üstlenmektedir. İsa'nın /edilgenliği/ ve /eylemsizliği/ onu /bilinçsizlik/ düzeyinde tutmakta; dolayısıyla /ihanete/ uğradığını öğrendiğinde, /bilinç/ düzeyine ulaştığında intihar eylemini gerçekleştirmektedir. Ev sahibi öldürülmesiyle /etkenliğini/ kaybetmekte,

Serdar'ın eylemleri anlatıda gösterilmese de etkileri dolayısıyla /edilgen/ olmama değerini taşımaktadır.

Meryem'e karşı /sadakat/ gösteren onun için /fedakarlık/ yapak isteyen İsa'ya karşın Meryem onu kandırarak /ihanet/ anlamsal değerini taşımaktadır. İsa /sadakatinin/ sonucunda /ihanete/ uğrayarak değer nesnesini kaybederken, Serdar Meryem'i elde ederek /kazanım/ değerine ulaşmaktadır.

Anlatıda /gerçeklik/ değerini taşıyan, Meryem'e karşı açık olan İsa'ya karşılık Meryem hem ihanet ederek hem de anlatının sonunda ortaya çıkan ilişkisini ve planını saklayarak, /sahtekarlık/ yaparak, /giz anlamsal değerini taşımaktadır. Aynı zamanda Serdar da Meryem gibi İsa'ya /yalan/ söyler ve gerçekleri /gizler/, Meryem ile Serdar bu durum karesinde aynı değerleri taşımaktadır.

3.4 Yazgı

Gümrük Müdürlüğü'nde muhasebeci olarak çalışan Musa, olaylara ve çevresine karşı ilgisiz bir karakterdir. Kendisini olayların akışına bırakmayı tercih etmektedir. Annesinin ölümüne bile üzülmez, tepki vermez, kendisiyle evlenmek isteyen biri ile sırf o istediği hoşlanmadığı halde evlenir. Bir anne ile iki çocuğunun ölümünden sorumlu tutulduğunda bile böyle olması gerektiğini düşünerek tepkisiz kalır. Film, Musa'nın olaylarla dolu yaşamındaki eylemsizliğini konu almaktadır.

3.4.1 Yüzey Yapı

3.4.1.1 Anlatının Kesitleri

Anlatının anlam kavşaklarını ortaya koyan anlatının kesitleri, kesitleme ölçütlerine dayanarak aşağıda şekilde ortaya konmaktadır:

KESİT 1

- Kesitin başlangıcında Musa ile annesi televizyon izler, daha sonra uyurlar. Sabah Musa uyandığında annesinin ondan önce kalkmadığını fark eder ve ona seslenir annesi bir tepki vermez. Musa'nın annesinin uyanmamasına karşı tepkisizliği anlatının başlangıcında göze çarpmaktadır.

Musa: *“Anne! Anne! Kalk hadi, yerine yat.”*

Musa: *“Anne! Anne!”*

- Musa iş yerine gider, patronuyla konuşur, iş arkadaşları ile yemek yer.

Yavuz: *“Arkadaşlar! Şunu ben yemiyorum, isteyen var mı?”*

Musa: *“Ver bana.”*

Yavuz: *“Çok acıkmışsın, sabah kahvaltı yapmadın mı?”*

Sinem: *“Hayret, annen nasıl gönderdi böyle?”*

Musa: *“Uyuyakalmış.”*

Sinem: *“Ne oldu?”*

Musa: *“Yok bir şey.”*

Sinem: *“Gidip bir bak istersen...”*

Musa: *“Acil işler var, akşama yetişmesi lazım.”*

Sinem: *“Ne olacak, için rahat eder.”*

Musa arkadaşlarının ısrarına rağmen annesini merak etmez ve eve dönmez eve geç bir saatte döner. Bu Musa'nın /kayıtsızlığının/ ilk belirtileri olarak ortaya çıkmaktadır.

- Musa akşam eve geldiğinde annesine tekrar seslenir annesi yine ses vermez daha sonra televizyon seyrederek ve uyur. Ertesi gün iş yerinde annesinin öldüğünü patronuna söyler. Musa annesinin öldüğünü anladıktan sonra günlük yaşamına devam eder, televizyon izleyip yemek yemesi bu olayı olmamış gibi davranması Musa karakterine ilişkin ipuçlarının ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Musa: *“Anne! Anne!”*

Naim: *“Musa, neredesin ya? Ne oldu?”*

Musa: *“Annem ölmüş.”*

Naim: *“Annen mi ölmüş? Ne zaman?”*

Musa: *“Bu sabah ya da dün gece bilmiyorum. Benim kabahatim değil.”*

Naim: *“Kusura bakma, insan böyle durumlarda ne yapacağını bilmiyor.*

Cenaze işleriyle uğraşmak lazım.”

Musa: “*Ben de onu soracaktım. Bu gibi durumlarda ne yapılır hiç bilmem.*”

Naim: “*Sen oturup dinlen biraz. Ben yöneticiyle bir konuşayım. Geçende onun da babası ölmüştü.*”

- Musa’nın karşı komşusu ondan yardım ister bu şekilde tanışırlar, onun evinde sohbet ederler.

Necati: “*Ya kusura bakma rahatsız ettim, sargı bezi gibi temiz bir şey var mı acaba?*”

Necati: “*Kahven nasıl olsun?*”

Musa: “**Sütlü...**”

Necati: “*İstersen viski filan da var.*”

Musa: “*Yok **sütlü kahve** iyi...*”

Musa, anlatı boyunca sütlü kahve içme eylemini tekrarlamaktadır. Bu karakterin tutarlı davranışları olduğunu göstermektedir..

- Musa karşı komşusu Necati ile arkadaşlık ilişkisi içersine girmektedir, Necati ondan metresiyle ilgili ilişkisini ve onu ders vermek amacıyla yapacağı planından söz eder ve bir konuda yardım ister.

Musa’nın yeni tanıştığı birine karşı davranışları ve yakınlığı onun çelişkili bir davranışı olarak görülebilir.

Birinci kesitte karakterin günlük yaşamına ilişkin betiler ortaya konmaktadır. Kesitin sonunda Musa ile ilgili /kayıtsızlık/ betisel değerine ulaşılmaktadır; buna ulaşmayı sağlayan Musa’nın olaylara karşı tepkisiz eylemleri ve sözceleridir.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Musa Sinem Naim Necati	Musa'nın evi ve iş yeri	Musa'nın annesinin ölümü ve sonrası	Bireyin çevresine ve olaylara karşı tepkisizliği

KESİT 2

- Musa iş arkadaşı ile birlikte iş çıkışında sinemaya gitmeye karar verir fakat daha sonra vazgeçer yolda Sinem ile karşılaşır ve onunla birlikte sinemaya gider. Sinemada Musa Sinem'in bacaklarına bakar ve dokunur daha sonra birlikte eve gelirler.

Sinem: *"Işığt yaksana. Dur! Ne yapıyorsun? Musa, dur dedim! Musa dur!"*

Musa: *"Ne var?"*

Sinem: *"Daha ileri gitme!"*

Musa: *"Niye?"*

Sinem: *"Gitme işte! Kızdın mı?"*

Musa: *"Yok, senin bileceğın iş."*

Sinem: *"Bir şey sorabilir miyim?"*

Musa: *"**Fark etmez, sor.**"*

Sinem: *"O fark etmez bu fark etmez ne fark eder senin için?"*

Musa: *"Hiçbir şey..."*

- Sabah Musa ile Sinem kahvaltı ederken Necati planını uygular ve polisler Necati'yi götürürler. Sinem ve Musa onların seslerini duyarlar sonra birlikte sohbet ederler.

Sinem: *“Aslında biraz dikkat etsen, güzel evin var.”*

Musa: *“Annem öldükten sonra pek ilgilenemedim.”*

Sinem: *“Çok üzüldün mü?”*

Musa: *“Sayılmaz.”*

Sinem: *“Ne kadar açık sözlüsün... Hiç sakınmıyorsun, nerdeyse sevindim diyeceksin.”*

Musa: *“Her insan yakınlarının ölümüne biraz sevinir annesi bile olsa fark etmez bu.”*

Musa, annesinin ölümüne ilişkin düşüncelerini ilk kez bu sözceleleri ile ortaya koymaktadır. Ölümüne karşı verdiği tepki ve düşünceleri Musa'nın olağan dışı bir durum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sinem: *“Ben gidiyorum. Dün gece hani bir şey soracaktım ya? Benden gerçekten hoşlanıyor musun?”*

Musa: *“Bilmem.”*

Sinem: *“Ne demek bilmem?”*

Musa: *“Öyle işte; ama galiba hoşlanmıyorum.”*

- Musa akşam Necati ile kapıda karşılaşır Necati Musa'ya durumu anlatır dava olması durumunda kendisine şahitlik yapması konusunda Musa'dan yardım ister, Musa da kabul eder.
- İş yerinde herkes ayrıldıktan sonra Naim ile Sinem yalnız kalırlar ve konuşurlar, Sinem'in Naim ile ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Naim: *“Otur, iki dakika şuraya! Bana bak! Seni seviyorum. Seni seviyorum dedim.”*

Sinem: *“Allah belanı versin!”*

Naim: *“Ne dersen de, seviyorum seni!”*

Sinem: *“Ne biçim sevgi bu yıllardır kandırıp durdun, köpek gibi oynadın.”*

Naim: *“Her şey düzelecek.”*

Sinem: *“Yalan söyleme.”*

Naim: *“Yalan söylemiyorum.”*

Sinem: *“Adi herifin tekisin sen! Herkesi aldatıyorsun, acı veriyorsun, aileni bile ne hale getirdin. Hani her şey adam gibi olacaktı, hani herkes mutlu olacaktı?”*

Naim: *“Olanları bilmiyorsun; kadın, hasta inadına ayrılmıyor çocuklarla tehdit ediyor beni.”*

Sinem: *“Hasta sensin, bırak artık beni! Bırak beni!”*

Sinem ile Naim’in sözceleri iki kahramanın ilişkilerinde bir sorun olduğunu Sinem’in Naim’den ayrılmak istediği ipuçlarını taşımaktadır. Naim sözceleri ile Sinem’e olan sevgisini sözel olarak ortaya koymaktadır.

- Sinem akşam Musa’nın kapısının önünde onun eve dönmesini bekler, Musa geldiğinde birlikte içeri girerler.

Musa: *“Ne yapıyorsun burada?”*

Sinem: *“Seni bekliyordum. Benimle evlenmek ister misin?”*

Musa: *“Benim için fark etmez; ama sen istiyorsan evleniriz.”*

Sinem: *“Peki, beni seviyor musun?”*

Musa: *“Bilmiyorum.”*

Sinem: *“Öyleyse neden evleneceksin?”*

Musa: *“Bunun bir önemi yok, istersen evleniriz.”*

Sinem: *“Evlilik ciddi bir iştir.”*

Musa: *“Değildir.”*

Sinem: *“Bu teklifi başka bir kadın yapsaydı kabul eder miydin?”*

Musa: *“Ederdim herhalde.”*

Sinem: *“Peki sence ben, seni seviyor muyum?”*

Musa: *“Bunu hiç düşünmedim.”*

Sinem: *“Seninle evlenmek istiyorum.”*

Musa: *“Ne zaman istersen.”*

Sinem: *“Benim gitmem lazım. Bu saatte nereye gittiğimi merak etmiyor musun?”*

Musa, Sinem’in evlenme teklifine olumlu yanıt verir fakat bu ona karşı ilgisi olduğu için değil onun için fark etmediği için gerçekleşmektedir. Musa’nın kayıtsızlığı bu sözleri ile vurgulanmaktadır.

- İşyerinde Naim ile karısı kavga ederken çalışanlar buna şahit olur, Sinem yemek yedikten sonra Musa’nın yanına gider, evde birlikte konuşurlar, sinem evden gidecekken geri döner.

Sinem: *“Musa bir şey mi var?”*

Musa: *“Ne gibi?”*

Sinem: *“Sorularıma soruyla cevap verip durma ya! Bir şey sormak istiyorum.”*

Musa: *“Sor.”*

Sinem: *“Niye yokmuşum gibi davranıyorsun? Yapma şunu!”*

Musa: *“Neyi?”*

Sinem: *“Suçlar gibi davranıyorsun.”*

Musa: “Söylemek isteğin bir şey varsa söyle.”

Musa: “Çok güzelsin. Gelmiyor musun?”

Musa'nın Sinem ile karşılıklı konuşmasında kahramanın, ona karşı kayıtsızlığı ve fiziki güzelliğe olan ilgisi vurgulanmaktadır

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Musa Sinem Naim Necati	Musa'nın evi, işyeri	Musa ile Sinem'in ilişkisinin başlaması süreci	Bireyin diğer bireylerle ilişkisi, tepkisizliği

İkinci kesitte Musa karakteri, anlatının diğer kahramanları ile iletişime girmektedir. Komşusu ile ilişkisi anlatı açısından Musa'nın kayıtsızlığını yinelemektedir. Sinem ile ilişkisi, Musa'nın kayıtsızlığına rağmen karşı cinsle ilişki kurduğunu göstermektedir.

KESİT 3

- Sinem ile Musa evlenir birlikte nikah fotoğraflarına bakarlar ve Necati gelir.

Sinem: “*Bak, fotoğraflarımız çıkmış. İki dakika bakmayiver şu televizyona ya! Sanki damat değil nikah memurusun, o bile senden daha mutlu...Yavuz'a bak, nasıl da ciddiye aldı; sanki hayatı boyunca bugünü beklemiş gibi.*”

Necati: “*Merhaba Musa kardeş. Ya kusura bakma, birkaç gündür ortalıktan kaybolmak zorunda kaldım. Sen de bir şey söylemedin. Hayırlı olsun, evlenmişsin kutlarım yenge, duyunca çok sevindim.*”

Sinem: “*Ne ikram edelim size, ne alırsınız? Kahvem güzeldir. O zaman bir kahve yapayım.*”

Orta şekerli?”

Necati: *“Orta şekerli.”*

Musa: *“Sütlü.”*

Necati: *“Nikah resimleri ha? Damatlık yakışmış, gelinlik de yengeye...”*

Necati: *“Sen son olanları bilmiyorsun tabii... O günkü meseleden sonra karının kardeşleri iyice delirdi. Son zamanlarda hep peşimdeler. Birkaç defa şuralarda dolaşırlarken de gördüm. Hani korktuğumdan değil de durup dururken içeri girmek istemem...”* Necati Musa’ya belindeki silahı gösterir.

- Musa, Naim’in onu gönderdiği tahsilat dönüşü eve uğrar Sinem’i yatakta çıplak bir şekilde yatarken görür, banyoda birinin olduğunu anlar. Kapıda bir çift erkek ayakkabısı olduğunu görür ama bir şey söylemeden evden ayrılır. Necati ile karşılaşır birlikte kahvehaneye giderler. Musa ile Necati, Necati’nin metresinin kardeşleri ile karşılaşır ve Necati onları vurmak istediğini belirtir, daha sonra silahı Musa alarak arkalarından ateş eder., adamlar kaçarlar.

Necati: *“Sağol, delikanlı bir arkadaş olduğunu biliyordum.”*

Musa’nın Necati için silahla adamları kovalaması ve onları vurmaya çalışması arkadaşlık kavramından çok Musa’nın kayıtsızlığına işaret etmektedir. Musa sorgulamadan ve düşünmeden bu eylemde bulunmaktadır.

- Ertesi gün iş yerinde Musa Naim’in ayakkabılarını fark eder, evde gördüğü ayakkabıların aynısıdır fakat tepkisizliğini korumaktadır.

Naim: *“Ne o Musa, çok mu beğendin ayakkabıları?”*

Musa: *“Evet, çok güzel.”*

Naim: *“Sana da alalım.”*

Naim: *“Senden bir ricam var Musa Şu bizim Cenk'e bir bilgisayar almıştık ama bir türlü çalıştıramıyor. Başımın etini yedi, bir bakıversen şuna.”*

Musa: *“Olur.”*

Naim: *“Evi hatırlayabilir misin?”*

Musa: *“Hatırlarım herhalde.”*

Naim: *“Canımsın, şu işi hallet be!”*

Musa Naim'in oğluna bilgisayar kullanmayı öğretmek için evlerine gider, çocuğa öğrettikten sonra tuvalete gittiğinde yatak odasında Nermin'in telefonda Naim ile kavgasına şahit olur.

Musa: *“Sen şimdi yeniden başlatıp dene, ben de tuvalete gideyim.”*

Nermin: *“Gözün kötülükten başka bir şey görmüyor. Yeter artık be yeter! İçime ata ata insanlıktan çıktım. Ne mecburiyetim var buna, ne mecburiyetim var! Kimse senin kapında kölen değil, anladın mı? Bunca yıllık karınım ben senin, insan bu kadar aşağılanmaz ki!*

Hiç boşuna gelme, seninle konuşacak bir şeyimiz kalmadı. Cenk'e az sonra her şeyi açık açık anlatacağım, gelmezse kendisi bilir.”

Naim'in karısı ile bir sorunu olduğunu anlayan Musa evden ayrıldıktan sonra dışarıda dolaşır, yemek yer.

Üçüncü kesitte Musa Sinem ile evlenir fakat bunu kendi istediği için değil Sinem'in isteği üzerine yapar; bu eylemde bulunmak onun için fark etmemektedir. Musa bu kesitte de kayıtsızlığını sürdürmektedir. Karısının onu patronu ile aldattığına ilişkin ipuçlarını fark etmesine rağmen bunun üzerine gitmez,

tepkisizliğini sürdürmektedir. Kayıtsızlığı ile karşılık oluşturan eylemi ise Necati için düşmanlarına silah ile saldırma girişimidir. Bu fedakarlık değeri olarak görünmektedir. Fakat Musa'nın kayıtsızlığı ile değerlendirilecek olursa eylemi gerçekleştirmenin onun için önemsiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Musa Naim Sinem Necati	Musa'nın evi, iş yeri Naim'in evi	Musa'nın evliliği ve evlendikten sonrası	Aldatmaya karşı tepkisizlik Bireyin arkadaşı için cinayet girişimi

KESİT 4

- Sabah evdeyken Musa'yı polisler götürür savcıya ifade vermeye başlar.

Savcı 1: *“Önüne bak... Haydi, anlat bakalım. Avukat tuttun mu? ...Ama yasa gereği bir avukatın olmak zorunda. Sen tutmazsan devlet bir avukat tayin eder. Seni bu zahmetten kurtardığımızı sevindim. Senin için sessiz ve içine kapanık biri diyorlar, ne dersin?”*

Musa: *“Konuşacak fazla şeyim yoktur, onun için susarım.”*

Savcı 1: *“Sinem Demircan kızlık soyadıyla Sinem Arca eşin oluyor değil mi? Yeni evliymişsiniz.”*

Musa: *“Öyle sayılır.”*

Savcı 1: *“Ne zamandır tanışıyorsunuz?”*

Musa: *“Uzun zamandır. Bilmiyorum, birkaç yıl olmuştur.”*

Savcı 1: *“İş arkadaşı olarak mı, sevgili olarak mı?”*

Musa: *“Sevgilim değildi, kendisini pek tanımam.”*

Savcı 1: *“Tanımaz mısın, tanımaz mıydın?”*

Musa: *“İkisi de.”*

Savcı 1: *“İnsan tanımadığı biriyle evlenir mi?”*

Musa: *“Evlenir.”*

Savcı 1: *“Belki de haklısın. O zaman nasıl evlendiniz diye sorayım.”*

Musa: *“O istedi.”*

Savcı 1: *“Kimdir, nedir hiç merak etmedin mi?”*

Musa: *“Etmedim.”*

Savcı 1: *“Eşine pek düşkün değilsin galiba, yani duygusal olarak? Öyle misin?”*

Musa: *“Öyle sayılır.”*

Savcı 1: *“Neden?”*

Musa: *“Nedeni yok, öyle işte.”*

Savcı 1: *“Kendisinden şüphe ediyor muydun? Başkasıyla ilişkisi konusunda.”*

Musa: *“Naim Bey’le olduğunu sanıyorum.”*

Savcı 1: *“Hiç konuştun mu kendisiyle?”*

Musa: *“Aklıma gelmedi herhalde.”*

Savcı 1: *“Aklına gelmedi? Şu konuşmalar sana hiç inandırıcı geliyor mu? Ya nerde büyüdün sen, Paris’te filan? Gençliğimde bir Fransız romanı okumuştum. Onun kahramanı gibisin. Şu komşun Necati Pınarcık. İyi arkadaşın mıdır?”*

Musa: *“Benim arkadaşım yoktur; ama kendisini severim.”*

Musa'nın karısına ilişkin kayıtsızlık içeren sözceleri savcı ile konuşması sırasında vurgulanmaktadır.

Savcı 1: "*Annenin öldüğü sabah hep yaptığı gibi seni uyandırmamış. Kahvaltı da hazırlamamış. Ya ne oldu bu kadına diye merak etmedin mi?*"

Musa: "*Uyuduğunu düşündüm.*"

Savcı 1: "*Biri şimdi karın olan iş arkadaşlarınla yemekte konuşmuşsunuz ama. Gidip bir bak demişler.*"

Musa: "*Dediler. Gidip bakmadım...Bilmiyorum, üşendim herhalde.*"

Savcı 1: "*Gece de eve geç gitmişsin.*"

Musa: "*Çalıştım.*"

Savcı 1: "*Belki bir şey olmuştur diye hiç aklına gelmedi mi?*"

Musa: "*Gelmedi.*"

Savcı 1: "*Peki öldüğünü anlayınca ne yaptın?*"

Musa: "*Bir şey yapmadım...Böyle bir durumda ne yapılır bilmem. Patrona söylemek için sabahı bekledim.*"

Savcı 1: "*Ağladın mı?*"

Musa: "*Ben ağlamam.*"

Savcı 1: "*Ne düşündün, ne yaptın; yani uyumadan önce?*"

Musa: "*Bir şey düşünmedim **televizyon** seyrettim iki defa da **sütlü kahve** yapıp içtim.*"

Savcı 1: "*Anneni sever miydin?*"

Musa: "*Evet, herkes gibi.*"

Savcı 1: "*Ölümüne üzüldün mü?*"

Musa: “Üzıldüm.”

Savcı 1: “Ama eşine sevdiğini söylemişsin.”

Musa: “Evet, bunun gibi bir şey söyledim; ama bu başka bir şey. Anlatması zor, yani nasıl anlatacağımı bilemiyorum... İnsan sevmesine sever annesini; ama sıkılır bazen ya da yalnız olmayı ister. Yani ölmesini istemez; ama böyle de olmasını da ister. Yani...Bunun gibi bir şey ya da rahatlama...”

Kayıtsızlık değerinin eylem ve sözceleri ile ortaya koyan anlatı kahramanı Musa, annesine ilişkin sorulan sorulara verdiği cevaplarla hissizlik değerini ortaya koyarak kayıtsızlığını yinelemekte ve bu değeri destekleyici açıklamalar yapmaktadır.

Savcı 1: “Anladım. Yani gerçekten anladım. Hukuk fakültesini son sınıftan terk etmişsin. Niye bitirmedin?”

Musa: “Hatırlamıyorum; ama sıkıldım herhalde.”

Savcı 1: “Başka şeylere? Ne bileyim, başka inançların olabilir satanistlik filan gibi?”

Musa: “Ben hiçbir şeye inanmam.”

Savcı 1: “Bu olayda anlayamadığım bazı taraflar var. Bunları anlamam için yardım edersin herhalde? Patronuna öfke duyuyor muydun?”

Musa: “Hayır, neden duyayım?”

Savcı 1: “Ne bileyim, karınla ilişkisi olması yüzünden.”

Musa: “Bunu kesin kes bilmiyorum; sandığımı daha önce söylemiştim. Bunu o zaman kendi kendime de sordum ama bir şey hissetmedim.”

Savcı 1: “Kıskanıyor muydun?”

Musa: “Hayır.”

Savcı 1: *“Peki, ilişki konusundaki şüpheni patronuna hissettirdin mi hiç? Suçlayıcı davranarak ya da başka bir şekilde, ne bileyim?”*

Musa: *“Hayır.”*

Savcı 1: *“Peki, patronun sana hissettiriyor muydu?”*

Musa: *“Bunu düşündürecek bir şey olmadı, olduysa da ben fark etmedim.”*

Savcı 1: *“Şüphede ediyordun; ama hissettirmeden güzel güzel çalışıyordunuz, öyle mi?”*

Musa: *“Güzel miydi bilmiyorum; ama problemsiz diyorsanız doğrudur. Şüphede etmeye gelince ben hiç şüphede etmiyordum demedim; sadece sanıyordum dedim.”*

Savcı 1: *“Doğru, öyle dedin patronun ailesini tanır mıydın?”*

Musa: *“Tanırdım.”*

Musa: *“Bu arada patronun uzun süredir karınla ilişkileri olduğunu itiraf etti karın da kabul etti.”*

Musa: *“Ne diyeyim, olabilir.”*

Musa ile savcının konuşması Musa'nın /kayıtsız/, dış dünyaya karşı /ilgisiz/ kişiliğini belirginleştirmektedir. Sözceler Musa'nın iç dünyasına yönelik olmakla birlikte Musa'nın iç dünyasını /kayıtsızlık/ ve /umursamazlık/ dışında aydınlatmamaktadır. Musa'nın düşüncelerinin ve eylemlerinin nedeni açıkça ortaya koymamaktadır.

- Musa daha sonra hapisanede avukatıyla görüşür. Avukatına karşı da savcıya olduğu gibi kısa ve açıklayıcı olmayan cevaplar vermektedir.

Avukat: “Çok önemli bir sorunumuz da medya. Karınızla, iş arkadaşlarınızla, komşularınızla görüşüp hepsini istedikleri gibi konuşturmuşlar. En çok da karınıza ve savcıya annenizin ölümü ile ilgili söylediklerinizden bahsediliyor... Özellikle de savcı ispatlarının temelini bunlar üzerine kurup toplumdışılık ve ahlak yönünden saldırıya geçeceğini sanıyorum.

Bir de Yavuz adlı arkadaşınızın ifadesi var annenizin öldüğünü lokantada yemek yerken o sabah size kahvaltı hazırlamadığı için fark ettiğinizi kendilerinin eve gidip bakmanızı istediklerini; ama üşenip gitmediğinizi söylemiş. Savcılık bu ifadenin üzerinde fazla durmaya başladı. Bu durumda annenize otopsi yapıp yeni bir soruşturma açılabileceğinden bile korkuyorum. Yani olay iyice karışmış durumda. Bu yüzden önce şu anne ve Tanrı meselesini hemen bir halledelim. Burası laik bir ülke mahkemede inanç meselesine giremezler. Sevinme, üzülmeye meselesi de hukukun ilgilendiği şeyler değildir. Ama bir daha böyle açıklar vermemek lazım. Şimdi bana yardımcı olmanızı ve açıkça anlatmanızı istiyorum. Anneniz öldüğü gün gerçekte ne hissettiniz?”

Musa: “Savcıya da söyledim, bunu anlatmak çok güç; yani nasıl anlatılır bilmiyorum. Annemi severdim; ama öldüğünü anladığım an nedense sevinç gibi bir şey duydum. Böyle şeyler insanın elinde değildir. Ama şuna inanın, annem ölmeseydi kesinlikle daha iyi olurdu.”

Musa annesi ile ilgili hisleri ve düşüncesi konusunda tekrar tekrar sorgulanmaktadır ve bu düşünceleri ile yargılandığını ortaya koymaktadır.

- Sinem hapisaneye görüş gününde Musa’yı görmeye gelir konuşurlar.

Musa: “Çok güzel görünüyorsun.”

Sinem: “Televizyoncular, polis herkes peşimde söylemek istediğimin tam tersini söyletiyorlar, başını iyice derde soktum galiba.”

Musa: “Önemli değil.”

Sinem: “Mahkeme başlayana kadar bir yerlere gitmeyi düşünüyorum.”

Musa: “Sen bilirsin. Yakarı biraz açar mısın?”

Musa'nın Sinem ile görüşmesinde onun görünüşü ile ilgilenmesi Musa'nın içerisinde bulunduğu durumdan çok arzularını önemseydiğini göstermektedir.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Musa Sinem	Hapishane	Musa'nın hapishanede bulunduğu süreç	Bireyin mahkumiyeti ve duruma karşı kayıtsızlığı

KESİT 5

- Askerler karar günü Musa'yı hapishaneden alırlar mahkemeye götürürler, karar açıklandıktan sonra Musa savcının odasında onunla konuşur.

Savcı 2: “...Patronunuz geçen hafta İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na gidip gönüllü olarak ifade vermiş sonra tuvalete gitmek için izin isteyip orada tabancayla vurmuş kendini... Sanığın İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'na kendi rızası ile başvurusu, burada gönüllü olarak yaptığı samimi itirafları neticesinde yeniden incelenmiş:

a-)Davanın yeniden görülmesine, b-)Sanık Musa Demirci'nin yeniden ve tutuksuz olarak yargılanmasına karar verilmiştir. Bilgilerinize arz edilir. Sevinmediniz galiba, çıkmak istemiyormuş gibi bir haliniz var.”

Savcı ile Musa konuşurken odanın kapısı kendiliğinden açılır.

Savcı 2: “*Atölyeye haber verin, şu kapıyı tamir etsinler.*”

Savcı 2: “*İtiraf mektubunu okudunuz herhalde?*”

Musa: “*Benimle bir ilgisi yok.*”

Savcı 2: “*Nasıl yok, bu itiraf yüzünden idamdan döndünüz ve artık özgür bir insansınız. Duymak ister misiniz?*”

Musa: “*Benim için fark etmez.*”

Savcı 2: “*Eşim çocukları hazırlamış, evi terk etmek üzereydi engellemeye çalıştım. Bunun üzerine sinir krizi geçirmeye her şeyi kırıp dökmeye başladı ben de sinirlenip birkaç kere vurdum, sonra yere savurdum kafası kirişe çarpıp yığıldı kaldı yanına gidip yardım etmek istedim ancak öldüğünü fark ettim. Bu sırada oğlum Cenk gelip: “Annem öldü, annemi sen öldürdün!” diyerek bağırmağa başladı. Hemen sakinleştirmeye çalıştım ancak bağırmağa devam etti. Komşuların duymasından korkup ağzını kapattım, direndi. Ağladım, yalvardım; ama susmadı. Bu sırada gözlerim ter ve gözyaşından acıyıp görmez oldu. Ellerimle ağzını kapattığım için silemiyordum da... Önce panik gibi bir şey başladı içimde sonra büyük bir öfke... Az sonra direnmekten vazgeçip sakinleştiğini hissettim ve ellerimi gevşetip bıraktım. Bu anda kucağıma yığıldı o vaziyette ne kadar kaldığımı, kızıma ne yaptığımı ne o anda ne sonraki beş yıl boyunca hatırlayabildim ne de şimdi bu mektubu yazarken... Sonra polisi aradım. Onlara bir tek eve geldiğimde bu durumla karşılaştığı söyledim. Karakolda ve sonrasında her şey akıl almaz bir şekilde olupbitti. Ailesi katledilmiş bir baba olmak birçok*

hatamın üstünü kapatıyordu... Bu acı olay yüzünden kendimi suçladığıma inandırmak için Musa'nın eşiyle olan ilişkimi hemen itiraf ettim. Yavuz'u doldurup Musa'nın aleyhinde ifade vermesini sağladım. Annesinin ölümüne sevinme meselesi çok iyi bir ortam sağladı ve olay birden bu yöne doğru çekilmeye başladı... Ancak asıl şaşırtan şey, işlediğim bu büyük ve ağır günahın beni arzu ettiğim, hayalini kurduğum her şeye kavuşturmuş olmasıydı. Bunu o zaman bile adaletli bulmadığımı, beni bu durumlara sürükleyen rahatsızlıklarımın belki bu yüzden başladığını ayrıca itiraf etmem lazım. Olay unutulduktan sonra Sinem ile beraber yaşamaya başladık. Ancak içine düştüğüm acı ve vicdan azapları giderek bütün hayatımı sarmaya hiçbir şeyin önemi kalmamaya başladı. Önce işlerim bozuldu, arkasından evimi, arabamı her şeyimi kaybettim, Sinem terk etti... Tuhaf olan şuydu ki bu olanlardan rahatsızlık da duymuyordum. Ne hastaneye gittim, ne bir doktora başvurduğum. Şimdi bu mektubu yazarken her şeyi biraz anlar gibi oluyorum ama bu artık bir şeyi değiştirmeyecek. Söyleyebileceğim en son ve en acı şey ise şudur bu mektubu kime yazdığımı bile bilmiyorum. Çünkü karım ve çocuklarımı kendi ellerimle öldürdüm; bu dünyada başka kimsem de yok. Bu yüzden gitmeye karar verdim. Tek isteğim yüce Allah'ın huzuruna çıkarken Musa'nın ve Sinem'in beni affetmeleridir.”

Savcı 2: “İkide bir niye bozulup duruyor bu kapı?”

Tamirci: “Dil yatağı yalama olmuş efendim.”

Kapı motifi Musa ile savcının resmi bir uzamda iletişimi sırasında ortaya çıkmaktadır.

Savcı 2: “Neden yaptınız bunu?”

Musa: “Bir nedeni yok.”

Savcı 2: “Ne soruşturma sırasında, ne de mahkemede kendinizi savunmuşsunuz savunmadığınız gibi suçlamalara da hiç itiraz etmemişsiniz bugüne kadar bir kez olsun ben suçsuzum dememişsiniz ve dört yıl boşu boşuna hapis yatıp akıl hastanelerinde süründükten sonra şimdi gerçek ortaya çıkıyor. Ya cezanız infaz edilseydi ya da bu yanlışlık hiç ortaya çıkmasaydı?”

Musa: “Ne fark ederdi?”

Musa: “Ben sadece suçlanmış olmaktan şikayetçi olmadım; bu da benim hakkım. Hayır; ama suçsuz da hissetmiyorum. İnsan ben "suçluyum" diyebilir ama "suçsuzum" diyemez. Ortalığındaki bütün katiller "Ben suçsuzum! diye bağıyor. Bu onların hakkıdır.”

Savcı 2: “Şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?”

Musa: “Bilmiyorum.”

Savcı 2: “Eşinizden haber alıyor muydunuz? Hiç ziyaretinize gelmedi mi?”

Musa: “En başta bir kere gelmişti, bir daha görmedim.”

Savcı 2: “Peki boşandınız mı?”

Musa: “Hayır.”

Savcı 2: “Dönünce aramayı düşünüyor musunuz?”

Musa: “Hayır.”

Savcı 2: “...Ancak dosyanızda okuduklarım ve yaşadıklarınız gerçekten ilgimi çekti ayrıca o günlerde davanızı basından izlemiş, günlerce takip

etmiştim. Tanrı'ya inanmadığınız ve annenizin ölümünden sevinç duymanızı biz de epey tartışmıştık. Bu yüzden sizinle tanışmak, biraz sohbet etmek istedim. Çok merak ettiğim bir şey var. Tanrı'ya gerçekten inanmıyor musunuz?"

Musa: *"Hayır, Benim için düşünmeye değer bir şey değil bu."*

Savcı 2: *"Peki, idam edilecek olsaydınız son anda yine böyle mi düşünürdünüz?"*

Musa: *"Evet."*

Savcı 2: *"Neye inanırsınız peki?"*

Musa: *"Hiçbir şeye."*

Savcı 2: *"Bu kadar mı umutsuzsunuz?"*

Musa: *"Umutsuz değilim bazı konularda hep umutlu olmuşumdur. Beni doğrudan ilgilendiren şeyler konusunda."*

Savcı 2: *"Kusura bakmayın; ama daha açık olabilir miyim? Böyle söylüyorsunuz, tamam kabul ediyorum ama yaşadığınız bunca kötü şeye üç hatta dört insanın ölümüne bunların sebep olduğunun farkında değil misiniz?"*

Musa: *"Bunlar neden sebep olsun ki?"*

Savcı 2: *"Patronunuz bu yüzden gencecik bir kızı kandırıp günahına girmede mi? Karısını, çocuklarını bu uğurda katletmedi mi? Şikayetçi olmadığınız için size yapılanları saymıyorum."*

Musa: *"İnsanın istediği gibi davranmasında anlaşılmayacak bir şey yok benim için...Benim için fark eden pek bir şey yok, şikayetçi olmadığımı söylemiştim."*

Savcı 2: “Çocuk öldürmenin iyi bir şey mi olduğunu söylüyorsunuz?”

Musa: “Çocuklar için iyi değildir tabii ama öldüren için iyidir.”

Savcı 2: “O zaman siz de yapabilirsiniz.”

Musa: “Birkaç gün öncesine kadar bu suçtan dolayı idam edilmeyi beklediğimi unutuyorsunuz.”

Musa: “... Ayrıca size bir itirafta bulunayım, belki inanmanıza yardım eder. O gün eve gittiğimde o kadını ve çocukları öldürmek istedim.”

Savcı 2: “Neden, ne yaptılar size?”

Musa: “Hiçbir şey, şu diyebileceğim bir nedenim yok. Ama öyle hissettim.”

Savcı 2: “Peki, sağlıklı ve normal bir insanın böyle bir istek duymasına ne sebep olabilir?”

Musa: “Hapishaneler akıl almaz suçlar işlemiş sağlıklı insanlarla dolu.”

Musa: “Kadın ağlayıp zırlıyordu, çocukların da hiçbir şey umurunda değildi. Bir an öldürmekle onlara iyilik yapacakmışım gibi geldi.”

Savcı 2: “Neden öldürmediniz peki?”

Musa: “Nasıl olsa fark eden bir şey olmayacak diye düşündüm. Kendi açımdan demek istedim.”

Savcı 2: “... Kim olursak olalım insanız sonuçta ve hepimizin önünde eğilip büküldüğü bir şey mutlaka vardır. Ben sadece sizinkini merak ettim.”

Musa: “O zaman şöyle söyleyeyim siz ne dersiniz deyin bütün bu olanlar idamdan dönmüş olmam filan hepsi vız gelir, hiçbir şey umurunda değil.”

Savcı 2: “Doğrudur belki; ama az da olsa insanın kayıtsız kalamadığı bir şeyler olmalı.”

Musa: “Elbette var; ama bunların zengin olmak, iyi bilgisayar kullanmak ya da hiçbir kadının hayır diyemeyeceği kadar yakışıklı olmayı istemek kadar önemi yok.”

Savcı 2: “Bu kadar zorlamayın, yok yere kendinizi ipe göndermeye kalkmanızın sebebi bu olamaz mı? Annenizin ölümüne sevinecek kadar sevgisiz, karınızın aldatmasına ilgisiz kalacak kadar inançsız olmanın altından kalkamadığınız için yapmış olamaz mısınız?”

Musa: “Sahiden bu kadar karışık mı olduğunu mu düşünüyorsunuz?... Söylediğimden daha da basit ama siz karıştırmayı seviyorsunuz. Boynunu koparacağınız insana borcunu ödeyeceksin demek işinize geliyor. Bana da yaptığınız gibi. Üç insanı öldürmekle suçladınız; ama annemin ölümüne üzülemediğim ve karımın aldatmasına kayıtsız kaldığım için cezalandırdınız. Bu da yetmezmiş gibi şimdi de Tanrı'nın mahkemesine havale etmeye çalışıyorsunuz.”

Savcı 2: “Bu kötülerin bile bir şeye inanmak istediğini bir anlama ihtiyaç duyduğunu göstermiyor mu?”

Musa: “Benim için ikiyüzlülüktür bu. Böyle olmasaydı başkalarından önce kendinizi cezalandırırdınız.”

Savcı 2: “Peki bütün insanlık iki yüzlülük mü yapıyor?”

Musa: “Daha da beterini, insan olmanın bütün yükünü benim gibilerin omuzlarına yıkıp kaçıyorlar.”

Savcı 2: *“Ağır konuşuyorsunuz. Eğer gerçek bu bile olsa karımızın bizi aldatmasına seyirci kalıp annemizin ölümünden sevinç duymayı kabul edersek geriye pek bir şey kalmaz. İnsan ruhu bu kadar da boş olamaz.”*

Musa: *“Ya bu kadar boş ise?”*

Savcı 2: *“O zaman o ruh için dua etmekten başka çare kalmamış demektir.”*

Musa'nın hapisshaneden çıktığı gün savcı ile olan konuşmaları, Musa'nın iç dünyası ve düşünceleri ile ilgili açıklamalar ve ipuçları içermektedir. Musa hapisshaneden çıkmasına girmesi kadar /tepkisiz/ ve /hissizdir/.

- Musa hapisten çıktıktan sonra evine gelir, evde kapıyı Sinem açar bir çocuğu olmuştur. Sinem: *“Aç mısın?”*

Musa: *“Yok.”*

Sinem: *“Sıcak bir şey yapayım o zaman, ne içersin?”*

Musa: *“Sütlü kahve.”*

Musa'nın evine döndüğünde Sinem'e karşı tepkisizliği bir çocuğu olduğunu gördükten sonra da değişmemektedir. Ona hiçbir soru sormayan Musa sütlü kahve içme isteğini yineleyerek değişen birçok duruma rağmen değişmeyen bir yönünü ortaya koymaktadır.

- Sinem Musa'nın yanına oturur, Musa Sinem'in açık bacağına bakar.

Musa: *“Sonra yatıp, seviştik. Sabaha karşı uyanıp kalktım pencereyi açıp sokağı seyrettim. Bir an her şey artık sona eriyormuş gibi geldi ve uzun zamandan beri ilk defa annemi anımsadım. O uzun ve saçma yılların sonunda o gece ölüme o kadar yakinken neler hissetmişti acaba?”*

Aklından neler geçmişti diye düşündüm. O an içimde bir şey kıvılgan gibi oldu heyecanlanıp dinledim ama ruhum hala bomboştu.”

Sinem ile Musa televizyonun karşısında otururken Musa'nın Sinem'in bacağına bakması arzularının değişmediğini hala aynı arzularla hareket ettiğini göstermektedir. Anlatının sonunda Musa'nın annesine ilişkin sözceleleri Musa'nın bu durum ile ilgili duygusal yaklaşımı olarak görünse de ruhunun boşluğunun sürdüğünü yineleyerek kayıtsızlığının geçici olmadığını vurgulamaktadır. Anlatı belirsiz ve açık uçlu olarak sonlanmaktadır.

Tablo 5: İzlek 5

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Musa Sinem	Hapishane Musa'nın evi	Musa'nın hapiste geçirdiği beş yıllık süreç ve sonrası	Bireyin mahkumiyetten kurtuluşu, suçsuzluğunun kanıtlanması, yaşamın sürekliliği

3.4.1.2 Anlatı Kahramanları

Tablo 6: Anlatı kahramanları

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Musa	Başlangıç: kayıtsızlık, tepkisizlik, hissizlik Sonuç: tepkisizlik Dönüşüm: Ø
İkincil derecede önemli kahraman	Sinem	Başlangıç: aldatma Sonuç: evlilik, aldatma
Üçüncü derecede önemli kahraman 1	Naim	Başlangıç: aşık, aldatma, cinayet, intihar, ölüm Sonuç: Ø
Üçüncül derecede önemli kahraman 2	Necati	Başlangıç ve sonuç: suç, şiddet, aşk

Anlatının “baş kahramanı” Musa’nın anlatı içerisinde eylemsel ve söylemsel boyuttaki genel izlencesi /kayıtsızlık/ olarak ortaya çıkmaktadır. Bu betisel değere ulaşmayı sağlayan Musa’nın anlatı içerisindeki sözceleri (“benim için fark etmez”) ve davranışları olarak ortaya çıkmaktadır. Musa /duyarsızlığına/ ve /kayıtsızlığına/ karşın çevresindekilerle kurduğu iletişim göz önünde bulundurulduğunda bilişsel açıdan gelişmiş biri, muhakeme gücü olan, düşünen bir karakter. Fakat duygusal açıdan eksikliği ve bunu dışavurumu, diğer insanlar tarafından alıılmamış bir karakter olarak algılanmasına ve buna bağlı olarak yargılanmasına neden olmaktadır.

Musa'nın karısına bakış açısı

Musa'nın karısına karşı bakış açısı büyük ölçüde ilgisizlik ve kayıtsızlık değeriyle örtüşmektedir. Musa çevresine karşı ilgisizliğini karısına karşı da sürdürmekte bunu sözceleriyle de tanıtlamaktadır. Karısına karşı duygusal olarak bir bağlılık taşımamakta karısı ile ilişkisi yalnız cinsel boyutla sınırlı kalmaktadır. Karısının bir başka erkekle ilişkisine duygusal ve fiziksel olarak bir tepki vermemesi bunu belirginleştirmekte; bu da onun /kayıtsızlığını/ ve /farklılığını/ vurgulamaktadır.

Musa'nın annesine bakış açısı

Musa'nın annesinin ölümüne karşı /kayıtsızlığı/ eylemsel olarak tepki vermemesi ile ortaya çıkmaktadır. Söylemsel boyutta ise /duyarsızlığını/, /kayıtsızlığını/ vurgulamaktadır. Annesinin ölümüne üzülmediğini hatta onda bir rahatlama hissini oluşturduğunu vurgulaması ve bunun normal bir şey olduğunu düşünmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

Musa'nın Naim'e ve ailesine bakış açısı

Musa Sinem'e karşı /kayıtsızlığını/ patronunun onunla ilişkisini fark etmesinden sonra da sürdürmesi ile belirginleşmiştir. Ailesine karşı olan öldürme isteği /kıskançlık/ değeri ile ilişkili olarak görülmemektedir. Musa'nın Naim'e karşı hissettikleri, /kıskançlık/ ve /ihanetle/ ilişkili olarak değil, /hissizlik/ değeri ile ortaya çıkmaktadır.

Musa'nın inanca bakış açısı

Musa annesine, karısına ve çevresindekilere karşı sürdürdüğü /tepkisizliği/ ve /hissizliği/, inanç konusunda da sürdürmektedir. İnançsızlığını söylemsel olarak savcı ile konuşmalarında, savcının sorusuna verdiği yanıt ile ifade etmektedir. Musa'nın /inançsızlık/ değerini, /hissizlik/ ve /kayıtsızlık/ değerleri belirgin hale getirmektedir.

- **Musa'nın tekrarlanan eylemleri:**

Necati: "*Kahven nasıl olsun?*"

Musa: "*Sütlü...*"

Necati: "*İstersen viski filan da var.*"

Musa: "*Yok sütlü kahve iyi...*"

Sinem: "*Ne ikram edelim size, ne alırsınız? Kahvem güzeldir. O zaman bir kahve yapayım.*"

Musa: "*Sütlü.*"

Musa: "*Bir şey düşünmedim televizyon seyrettim iki defa da sütlü kahve yapıp içtim.*"

Sinem: "*Sıcak bir şey yapayım o zaman, ne içersin?*"

Musa: "*Sütlü kahve.*"

Sözel olarak "benim için fark etmez" sözcüsünü anlatı boyunca yedi kere tekrarlamaktadır. Sütlü kahve içme eylemi anlatı boyunca dört defa eylemsel olarak tekrarlanan öğelerden biridir. Bu Musa'nın anlatıda tutarlılık ve süreklilik gösteren eylemleri olduğunu ortaya koymaktadır. Musa'nın annesinin ölümünü fark etmesine karşın günlük yaşamına devam etmesi, eylemsel olarak bir tepki göstermemesi, Sinem ile evliliği konusundaki isteksizliği, aldatıldığını öğrenmesine karşı tepkisizliği, arkadaşları ile ilişkilerindeki umursamazlığı Musa'nın /kayıtsızlığına/ eylemsel boyutta belirginlik kazandırmaktadır.

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Musa

Amaç: Ø

Eylem: yaşamını sürdürme, gündelik hayat

Anlatının baş kahramanı anlatı içerisinde bir istekle eylem gerçekleştirmemektedir. Musa'nın anlatı boyunca yaptıkları yaşamını sürdürme eylemi olarak görünmektedir. /Evlilik/, /arkadaşlık/, /mahkumiyet/ Musa'nın anlatıda yer alan eylemleridir fakat bu eylemler bir istek doğrultusunda gerçekleşmemektedir. Sinem'e olan yakınlığı da yalnız cinsel istekle ilişkilidir. Musa bu amaçsızlığını sözel olarak da ortaya koymaktadır.

İkincil derecede önem taşıyan kahramanlardan birincisi olan Sinem karakterinin izleksel rolleri /evlilik/, /ihanet/ olarak ortaya çıkmaktadır buna ulaşmayı sağlayan betimlemeler ve nitelemelere bakıldığında:

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Sinem

Amaç: Evlilik

Eylem: Musa ile evlilik, Naim ile ilişki

Sinem'in Naim'e bakış açısı

Sinem'in anlatı içerisinde Musa ile evliliğinin amacı açıkça sunulmamaktadır. Naim'i kıskandırmak, onu evlenmeye zorlamak ya da ondan kurtulmaya çalışmak mı belirgin bir şekilde ortaya konmamaktadır. Sinem'in Naim ile ilişkisi, Naim'in evliliğini sürdürdüğü ve Sinem'i oyaladığı için sürmemekte Sinem Naim'e olan öfkesini ve nefretini sözceleri ile ortaya koymaktadır. Naim ile ilişkisi evliliği süresince ve Musa hapishaneye girdikten sonra da devam etmektedir. Anlatının sonunda Naim'in intiharı ile Sinem çocuğu ile birlikte yalnız kalır.

Sinem'in Musa'ya bakış açısı

Sinem Musa'ya karşı hislerini sözel olarak dile getirmemekte, daha çok Musa'yı sorgulamaktadır. Musa ile evliliği süresince Naim ile ilişkisini sürdürerek Musa'yı aldatmaktadır. Musa ile ilişkisinin ve evliliğinin nedeni açık olarak anlatıda sunulmamaktadır.

Alt bölüm öznesi 2: Naim

Amaç: Sinem

Eylem: Cinayet, itiraf, intihar

Naim karakterinin eylemleri anlatı kahramanlarının hayatlarını etkilemektedir. Amaç nesneye ulaşmak için kendi ailesini öldüren Naim'in suçunu hapisanede bulunarak Musa çekmektedir. Yaşadıklarına dayanamayarak suçunu /itiraf/ ettikten sonra /intihar/ eden Naim anlatıda /ölüm/ değerini ortaya koymaktadır.

3.4.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 7: Uzamsal betiler

Uzam:	Musa'nın evi	İş yeri	Hapishane
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM	KAPSANAN UZAM	KAPSANAN UZAM
İzlekler:	bireysel dünya, araç, korunak, anne küçük çevre	toplum-kalabalık ilişki, arkadaşlık	Mahkumiyet Yalnızlık dış dünyadan uzaklaşma

Anlatıda yer alan uzamlar anlatının sürekliliği ve anlamsal değer açısından belirgin bir önem taşımamaktadır. Uzamlar yalnızca bireylerin eylemlerinin gerçekleştiği araç uzamlar olarak görülebilir. Anlatının son kesitlerinde hapishane uzamı karakter için /mahkumiyet/ anlamsal değerini ortaya koymaktadır. Kapsanan uzamlar anlatının sürekliliğini korumak açısından önemli bir yer tutmakta ve anlamsal olarak belirleyici bir görev taşımaktadır. Kapsanan uzamlarda yer alan Musa'nın uzam değiştirimi karakterde bir dönüşüme neden olmamakta, Musa'nın düşünceleri ve davranışları aynı şekilde kalmaktadır.

3.4.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı

Tablo 8: Kahramanlar ve uzam

Kahramanlar	Musa	Sinem	Naim	Necati
Uzamlar	Ev, İşyeri Hapishane	İş yeri, Musa'nın evi	İş yeri, Ailesinin ve kendisini yaşadığı ev	Ev

3.4.1.4 Zamansal Betiler

Anlatının zamanı belirsiz fakat zamansal bir düzen içerisinde ilerlemektedir. Olayların belli bir sırası vardır. Zamansal olarak kahramanların geçmişleri ile ilgili bir sezdirim bulunmamaktadır. Bu şekilde şimdiki zaman geçmişten soyutlanmaktadır, zaman eylemlere ve durumlara odaklanmıştır. Anlatı çizgiselliği Musa'nın hapisaneyeye girmesinden sonra beş yıllık süre sonrasında geçilmesi ile bozulmaktadır. Bu eksiltme, anlamsal olarak metnin bütünlüğünü ve tutarlılığını bozmamaktadır.

3.4.1.5 Tekrarlanan Motifler

a. Tv motifi: Birliktelik ile ilişkilendirilen televizyon motifi anlatıda yalnızlığı belirginleştirilen Musa karakterinin yer aldığı bölümlerde ortaya çıkmaktadır. Bu Musa karakterinin yalnızlığı ile çelişmektedir.

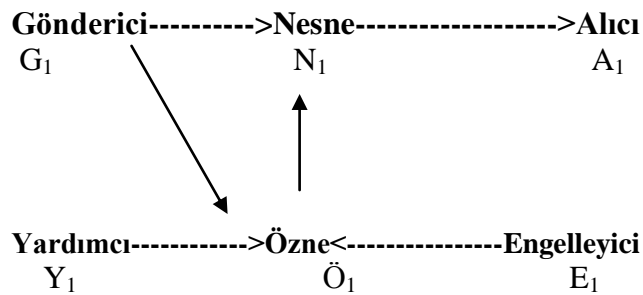
b. Sütü kahve: anlatıda tekrarlanan motiflerden biri de Musa'nın sütü kahve içtiğini birçok kez yinelemesidir. Kayıtsız karakterin, tutarlı tavrı Musa'nın kişiliği ile ilgili tutarsızlıkları ve takıntıları ortaya koymaktadır.

3.4.2 Derin Yapı

3.4.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Anlatıda eyleyenlerin örnekçesine bakıldığında;

Musa'nın bakış açısına göre;

G₁: Ø

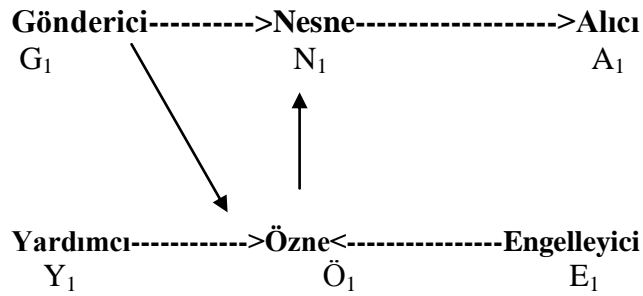
Ö₁: Musa

Y₁: Ø

N₁: Yaşamı sürdürmek

Anlatı kahramanının varoluşsal amacı, yaşamını sürdürmektir. Gönderici değerini taşıyan somut ya da soyut eyleyenler bulunmamaktadır; bunun nedeni Musa'nın yalnızlığı istemesi ve diğer insanların varlığına ihtiyaç duymamasıdır. Dolayısıyla engelleyici ve yardımcı eyleyenlerin varlığı da eyleyenler şeması içerisinde yer almamaktadır.

Sinem'in bakış açısına göre;

G₁: Toplumsal kurallar

Ö₁: Sinem

N₁: birliktelik/nikah

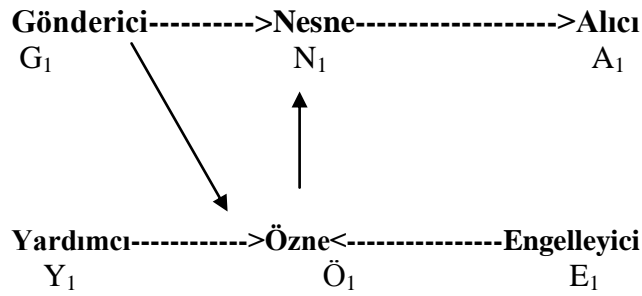
Y₁: Musa

E₁: Naim

İletişim ekseninde Ö₁'in göndericisi toplumsal kurallardır, bir erkekle birliktelik, evlilik bu toplumsal kurallardan bazılarıdır. Özne bu amaç doğrultusunda değer nesnesine ulaşmak için onunla birlikte olma isteğini açıkça ortaya

koymaktadır. Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesi ile ne ayrı ne de bağlaşımsal durumdadır. $(\ddot{O}_1, N_1)$ özne nesnesi ile hem birlikte hem de ayrıdır. Değer nesnesi aynı zamanda Y(ardımcı) eyleyen görevini üstlenerek değer nesnesine ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Anlatının başlangıcında özne nesnesi ile birleşik duruma geçmektedir $\ddot{O}_1 \wedge N_1$. Daha sonra engelleyici öznenin eylemleri sonucunda özne değer nesnesinden uzaklaşır fakat bu öznenin değer nesnesi birliktelik olduğu için engelleyici özne ile birliktelik gerçekleşmesi sonucu durumu başka bir birimle yer değiştirir; fakat birliktelik durumu bozulmaz.

Naim'in bakış açısına göre;

G_1 : Sinem'e olan aşk

$\ddot{O}_1$: Naim

N_1 : Sinem

Y_1 : Musa

E_1 : Naim'in ailesi

$\ddot{O}_1$ in değer nesnesi Sinem aynı zamanda /aşk/ tır. Eylemden yarar sağlayacak olan "alıcı" yine öznenin kendisidir. $\ddot{O}_1 \vee N_1$ den ayrışık durumundadır, yardımcı eyleyensel rolü taşıyan Musa, $\ddot{O}_1$ in nesnesine ulaşmasına, Sinem ile evlenerek ve cinayeti reddetmeyerek yardımcı olmaktadır. Özneye engelleyici olan eyleyenler

Naim'in kendi ailesi ve çocuklarıdır. Evliliği sürdürmesi, Sinem ile ilişkisini engellemekte Ö(zne)yi N(esne)sinden ayrı tutmaktadır. Engelleyicinin öznenin yaşamında anlatının ikinci bölümünde yer almaması dolayısıyla engelleyici özelliği ortadan kalkmakta ve özne $\bar{O}_1 \wedge N_1$ durumuna geçmektedir. Bu durum sürekliliğini korumaz ve öznenin anlatının sonunda ölümü ile bağlaşımsal durum ortadan kalkmaktadır.

3.4.2.2 Anlatı İzlenesi

Anlatı kahramanının anlatı izlenesi içinde herhangi bir değer nesnesi yok gibi görünmektedir. Fakat yaşamın sürekliliği sağlamak Musa'nın değer nesnesi olarak yer almaktadır. Dikkat çekici olan bunu isteyerek yapmamasıdır, bu da kahramanı "boş özne" olarak değerlendirmeyi sağlamaktadır. Özne olarak Musa, anlatıda hiçbir dönüşüm geçirmediği gözlenmektedir.

Tablo 9: Sinem'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Sinem	G1: toplumsal kurallar Ö1: Sinem N1: birliktelik, nikah	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ , N ₁	Ö ₁ $\wedge$ N ₁	Musa ile evlilik
II. bölüm: Sinem	G1: toplumsal kurallar Ö1: Sinem N2: birliktelik, nikah	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ $\wedge$ N ₂	Ö ₁ $\wedge$ N ₂	Naim ile birliktelik, Musa ile birliktelik

Sinem öznesi anlatının başlangıcında değer nesnesi ile ayrışık durumdadır Ö₁, N₁. Anlatının ilerleyen kesitlerinde özne "bilgi", "güç" ve "isteğe" sahip olduğu için

nesnesi ile birleşik duruma geçer ($\ddot{O}_1 \wedge N_1$). Sinem öznesinin değer nesnesi birliktelik olduğu için özne, değer nesnesinin öğeleri değişse de nesnesi ile birliktelik durumu değişmemektedir.

Tablo 10: Naim'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Naim	G1: Sinem'e olan aşk Ö1: Naim N1: Sinem	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ V N ₁	Sinem'den ayrılık
II. bölüm: Naim	G2: Sinem'e olan aşk Ö1: Naim N2: Sinem	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₂	Ö ₁ V N ₂	Cinayet ve intihar

Naim'in "değer nesnesi" sinem karakteridir ve dolayısıyla gönderici Sinem'e olan /aşktır/. Edim aşamasında nesneye ulaşmayı sağlayacak olan "bilgi", "istek" yönlendirici deneyimi gerçekleştirmesini fakat "güç" eksikliği nedeniyle fiziksel olarak birlikteliğin olmasına karşın, öznenin evliliği nedeniyle resmi birliktelik $\ddot{O}_1 \wedge N_2$ durumu gerçekleşmez. Edim sonucunda nesnenin başka bir özne ile birlikteliği dolayısıyla ayrılması yaptırım, açısından olumsuz olarak sonuçlanmaktadır. İkinci bölümde aynı değer nesnesi için edim gerçekleştiren özne yine aynı sebeplerden dolayı nesnesine ulaşamaz aynı zamanda ailesini öldürmesine neden olur. Özne, intihar ederek, edimini ölümle sonuçlandırmaktadır. Naim açısından edinç başarısız sonuçlanmaktadır $\ddot{O}_1 V N_2$.

3.4.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin gösterebilimsel dörtgende ilişkilerine bakıldığında;

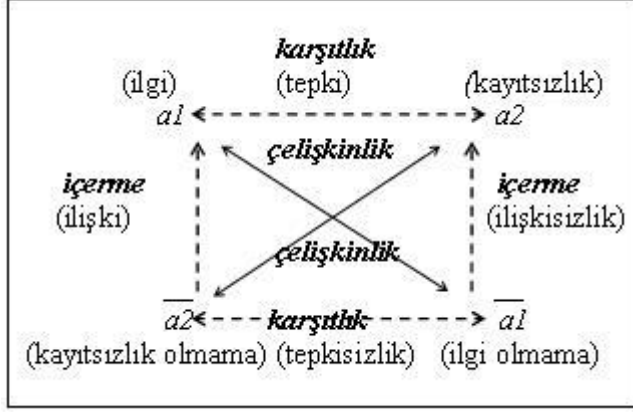
Anlatının baş kahraman Musa açısından, anlatı boyunca baskın olarak /kayıtsızlık/ değerine ulaşılmaktadır. Kahramanın yinelenen “fark etmez” sözceleri, “annesinin ölümüne tepkisizliği”, “arkadaşı için cinayet girişimi”, “karısının ihanetine tepkisizlik”, “suçsuz durumda iken bir suça tepkisizlik” eylemleri ve çevresinde olanlara karşı duyarsız davranışları Musa karakterine ilişkin /kayıtsızlık/ anlamsal değerine ulaşmayı sağlamaktadır. Aynı zamanda kayıtsızlık değerine ulaşmayı sağlayan /ilişkisizlik/ ve /tepkisizlik/ değerleri Musa’nın eylemleriyle ortaya çıkmaktadır. Kahramanın geçmişine ve düşüncelerinin temeline yönelik anlatı içerisinde yer alan bir ipucu bulunmamaktadır.

Anlatının bir diğer kahramanı Sinem açısından, /birliktelik/ ve /ihanet/ anlamsal değerlerine ulaşmak mümkündür. Sinem’in iki erkekle kurduğu ilişki, evlenme isteği /birliktelik/ değerini belirginleştirmektedir. Kocasını bir başkası ile aldatma eylemi ise /ihanet/ betisel değerini ortaya koymaktadır.

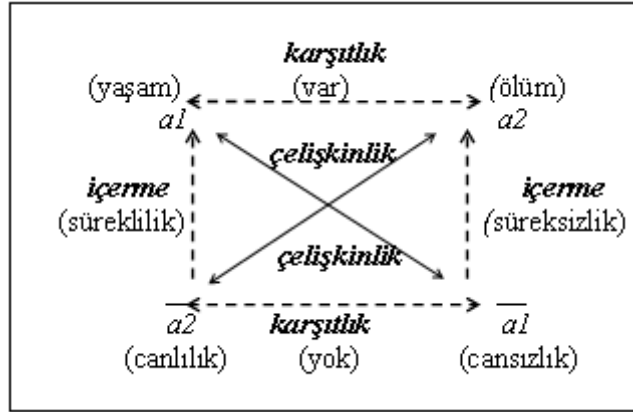
Naim açısından anlatının temel izlencesini /aşk/ anlamsal değerinin oluşturduğu görülmektedir. Naim açısından ortaya konan izlekçeye bakıldığında, Naim’in değer nesnesine ulaşmak için ailesini öldürmesi ve anlatının sonunda intiharı /ölüm/ kavramını ortaya çıkartmaktadır. Naim’in ölümü ile anlatının sonunda yer almaması, anlatı açısından /yaşam/ölüm/ karşıtlığını ortaya koymaktadır.

3.4.3.1 Göstergibilimsel Dörtgenler

Anlatı ve Eyleyenler Açısından: /kayıtsızlık/

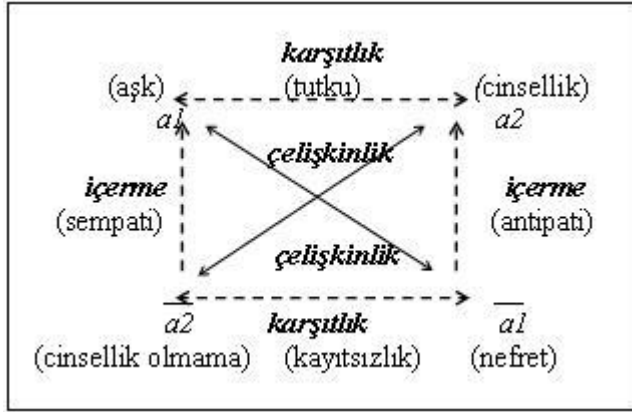

Anlatıda /kayıtsızlık/ değerini Musa taşımaktadır, Sinem ve Naim arasındaki /ilişki/ onların birbirlerine ve dış dünyaya karşı /ilgilerinin/ bulunduğunu göstermektedir. Musa ise çevresi ve en yakınları ile bile gündelik ilişkiler dışında ilişki kurmaz.

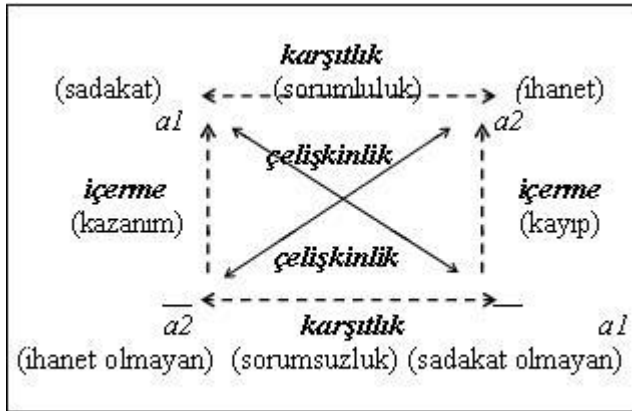

Anlatının sonucu açısından kahramanların /sürekliliği/ göz önünde bulundurulduğunda Musa ve Sinem /canlılıklarını/ ve /varlıklarını/ sürdürürken Naim ve ailesinin /ölümü/ onları /süreksizlik/ ve /cansızlık/ anlamsal değerleri ile örtüşürmektedir.

Sinem ile Naim arasındaki ilişki /aşk/ ve /cinselliği/n olduğu /tutku/ içeren bir ilişki olarak ortaya çıkmaktadır. Musa ile Sinem ilişkisi yalnız /cinsellik/ içeren, aynı zamanda /kayıtsızlık/ değerini de taşıyan bir ilişkidir.

Anlatı kahramanlarının hiçbirine karşı /sorumluluk/ taşımamaktadır. Bu /sadaikat olmaması/ ve /kayıtsızlık/ değerlerinden kaynaklanmaktadır. Musa karısına karşı /sadıktır/ fakat bunu karısına ve çevresine karşı /kayıtsız/ olduğu için sürdürmektedir. Sinem ve Naim hem Musa'ya hem de Naim'in ailesine karşı /ihamet/ etmektedir. Bunların sonucu Naim'in ailesini öldürmesi bir /kayıp/ olarak ortaya çıkmaktadır. Musa'nın idam edilmekten kurtulması ise onun için bir /kazanım/ değeri taşımaktadır.

3.5 İtiraf

Başarılı bir mühendis olan Harun, eşi Nilgün'ün kendisini aldattığından şüphelenir. Ancak inanmak istemediğinden, ya da hala aşık olduğu güzel karısını kaybetmemek için önce bu durumla yüzleşmeyip, bildiklerini karısına söylemez. Sonunda yüzleşmeye, karısına her şeyi itiraf ettirmeye karar verdiğinde uzun bir gece “sorgusu” başlar. Film, iki kahramanın ilişkilerini, itiraf sürecini kapsamaktadır.

3.5.1 Yüzey Yapı

3.5.1.1 Anlatının Kesitleri

Kesitleme ölçütlerine dayanarak ortaya konulan anlatının kesitlerine bakıldığında:

- Harun şehir dışındaki iş yerinin camından dışarısını izler. Kırmızı bir balon alt kattan havalanır gökyüzüne doğru uçar, Harun balona bakar. Telefon çalar. Harun'un karısı Nilgün ile soğuk, gündelik bir konuşma yaparlar.

Nilgün: *“Biz de akşam Nermin ile bir davete gideceğiz ararsan merak etme.”*

Harun: *“Ne daveti?”*

Nilgün: *“Müşterilerden birinin bir açılışı var Nermin’le bir uğrayıp kaçacağız.”*

Harun: *“İyi.”*

Harun ile Nilgün karakterlerinin arasındaki gerilim ve uzaklık ilk konuşmaları ışığında ortaya çıkmaktadır.

- Harun gece otele döner, otel odasında Nilgün'ün çerçeveli fotoğrafı Harun'un yatağının başucunda durur. Harun uyuyakalır bu arada telefon çalar. Nilgün Harun'u merak eder, soğuk bir konuşmanın sonunda Harun giyinir bavulunu

toplar yola çıkar ve eve gelir. Nilgün eve henüz gelmemiştir. Nilgün'ü beklerken televizyonda belgesel izler, uyuyakalır telefon çalar, Harun telefonu açtığı anda telefon kapanır.

Harun'un bu sessiz telefon ile birlikte duyduğu /şüphe/ anlamsal değeri ortaya çıkmaya başlar.

- Daha sonra yatağına yatar. Gece yarısı Nilgün eve gelir, Harun uyumamıştır. Nilgün eve gelir gelmez telefon eder.

Nilgün: *"216'yı bağlar mısınız? Canım ben geldim sen merak etme. Tamam, görüşürüz iyi geceler."*

- Nilgün yatak odasına geldiğinde Harun uyuyor gibi yapar, Nilgün de giyinir yatar.

Nilgün'ün telefon konuşması eylemi Harun'un içinde bulunduğu şüpheyi belirgin hale getirmektedir.

- Sabah Nilgün uyandığında Harun da uyanıktır fakat yine uyuyor gibi yapar, Nilgün işe gider. Harun kalkar gece Nilgün'ün aradığı numarayı arar.

Görevli: *"Grand Ankara buyurun?"*

Harun: *"216'yı bağlar mısınız? Kiminle görüşüyorum?"*

Adam: *"Kimi aradınız beyefendi?"*

Harun /şüphe/ duyduğu hedefe yönelir ve duyduğu erkek sesi onun şüphelerinin yersiz olmadığını göstermektedir. Harun'un sessiz eylemleri, karısına karşı tepkisizliği anlatının kahramanına yönelik /edilgenlik/ ve /cesaretsizlik/ izleklerini ortaya koymaktadır.

- Harun iş yerine gelir, arkadaşının yanına gider. Süha Harun'un erken dönüşünü patronlara açıklar, özür diler.

Süha: “*Asıl mesele ne?*”

Harun: “*Yok bir şey.*”

Süha: “*Bu senin yapacağın şey değil.*”

Harun’un olağan dışı davranışları, arkadaşının da dikkatini çeker, /kıskançlık/ ve /şüphe/ betisel değerleri karakterin olağan dışı bir eylem yapmasına neden olmaktadır.

- Harun Nilgün’ü arar Nilgün açtığına kapatır, tekrar arar. Nilgün bir süre sonra tekrar telefon eder akşam yemeği dışarıda yemeği önerir.

Karakterlerin telefon görüşmeleri, telefon iletişimsel bir araç olmasına rağmen karakterler arasındaki iletişimsizliği belirginleştirmektedir.

- Harun ve Nilgün akşam restoranda buluşurlar.

Nilgün: “*Keşke evde yeseydik.*”

Harun: “*Gidelim istersen. Çok gerginsin öylesine söyledim.*”

Harun: “*Ben de kasıtlı söylemedim. Bir şey mi var?*”

Nilgün: “*Ne gibi?*”

Harun: “*Ne gibi deme şimdi bir şey olduğu ortada birbirimizi kırmadan adam gibi konuşalım.*”

Nilgün: “*Tamam konuşalım, başa o zaman. Sinirle, kötü niyetle söylemedim, ben ayrılmak istiyorum.*”

Karakterlerin sözcülerinden anlaşılmaktadır ki karakterler arası iletişim sorunu aralarında /ayrılık/la ilişkili bir sorundan kaynaklanmaktadır.

Harun: “*Bunu biliyoruz.*”

Nilgün: “*Başka ne?*”

Harun: “*Bunu biliyoruz zaten.*”

Nilgün: “*Beni tehdit etme Harun uzatmayalım diyen sensin.*”

Harun: “*Nilgün insanı delirtme sana uzatmayalım diyen olmadı ortada ne varsa adam gibi konuşalım dedim.*”

Nilgün: “*Ortada ne varsa adam gibi uzatmadan konuşalım dedin. Ben de tamam diyip ayrılmak istediğimi söyledim sen de beni tehdit ettin... Ne zaman işine gelmeyen bir şey söylesem hemen tehdit etmeye başlıyorsun bu durumda insan ne konuşabilir ki?*”

Harun: “*Tamam, tehdit etmedim eğer öyle anladıysan kusura bakma. Ben gerçekten konuşmak istiyorum ne yaşıyorsam, başımda ne varsa razıyım. Yeter ki her şeyi bileyim.*”

Harun, ne yaşadığını öğrenmek isteyerek içindeki /şüphe/ kıskançlık/ /endişe/ betisel değerlerini ortaya koymaktadır.

Nilgün: “*Ne varmış başında, ne yaşıyormuşsun?*”

Harun: “*Ben de bunu öğrenmek istiyorum.*”

Nilgün: “*Benden öğreneceğini ben söyledim Harun bu böyle gitmiyor, ayrılmak istiyorum dedim daha ne diyeyim. Daha ne diyeyim o zaman, Harun ne yaşadığını ben mi söyleyeceğim sana insanı sıkıştırıp durma sen de.*”

Harun: “*Peki bu olanlar ne? Bana bak karşında **gerizekalı** yok senin susuyorsam kendime saygım yüzünden, azıcık insaflı ol.*”

Nilgün: “*Ne diyorsun sen **be**?*”

Harun: “*Çirkefleşme! Daha bir şey dediğim yok sadece ortada olanları soruyorum.*”

Nilgün: “*Daha sonrası da var ha? Sen kararını vermişsin Harun, konuşma filan bahane yalnızca kafandakileri doğrulatmaya çalışıyorsun. İsteddiğini yap ben gidiyorum.*”

Harun: “*Gidersen seni öldürürüm Nilgün. Yerinden kalkarsan şerefsizim seni öldürürüm.*”

Harun’un içinde bulunduğu /çaresiz/ durum karşısında, karşısındakine /tehdit/ değerini ortaya koyarak yaklaşması onun /edilgenlikten/ /etken/ sürece geçtiğini göstermektedir. Nilgün ağlar.

Harun: “*Her şey ortada görmüyor muyum sanyorsun. Eve geç gelmeler hafta sonu arkadaşlarla gezmeler filan, fısır fısır telefonda konuşmalar. Bunca yılın hukukuna inanıp senin o **boktan** palavralarını bile yuttum... Sesimi çıkartmadım, evimden uzakta korku içinde, şüphe içinde neler çektiğimi hiç düşündün mü? En kötüsü karşıdaki senin kocan **be!** İnsan biraz insaflı olur biraz saygı duyar....”*

Harun’un sözceleri, /şüphenin dışavurumu/ ve /isyan/ değerlerini taşımaktadır. Nilgün’ün eylemleri Harun karakterinde, /kıskançlık/, /şüphe/, /endişe/ betisel değerlerini ortaya çıkartmaktadır. Karakterin sözel edimleri anlatının başındakinden sapmalar göstermektedir. Anlatının başlangıcında karısına karşı saygılı ve mesafeli modern bir karakter portresi çizerken, /çaresizlik/ karakteri kıskırtmış ve kullandığı dilin kibarlık ve saygı değerlerinin dışına çıkmasına, tehditkar bir eylem içerisinde bulunmasına neden olmuştur.

Nilgün: “*Onurumu karıştırma.*”

Harun: “*Ağzını burnunu kırarım senin onur sana mı kalmış **orospu**. Dün gece kimi aradın?”*

Nilgün: “Nereden çıktı şimdi bu? Nermin’i aradım.”

Harun: “Niye aradın Nermin’i o saatte?”

Nilgün: “Ne olmuş gece beraberdik, biraz sarhoştum eve geldim merak etmesin diye aradım ne var bunda? Bu yüzden mi haber vermeden döndün? Baskına gelmiş gibi bir halin var. Ne demek oluyor bunlar? Sana bir şeyler olmuş Harun ben gidiyorum, dayanamıyorum artık.”

Harun /şüphe/ değerini, sözceleri ile /hesap sorma, sorgulama/ boyutuna taşımaktadır. Nilgün karakteri ise suçlamaları reddederek /etkenliğini/ ve /suskunluğunu/ korumaktadır.

Birinci kesitin sonunda Harun karakterinin şüphesi ile başlayan ilk kesit şüphe değerinin dışı vurumu ile sonlanmaktadır. Karakter şüphesini doğrulatamamaktadır. Harun açısından /şüphe/, /endişe/, /kıskançlık/, /edilgenlik/, /isyan/ ve karakterler açısından /ayrılık/ izleksel değerlerine ulaşılmaktadır.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Harun Nilgün	Ankara-ev- restoran	Gece akşam	Bireyin kıskançlığı ve şüphesi. denetleme tartışma

KESİT 2

- Harun gece eve döndüğünde, Nilgün yatağında yatar, uyuyor gibi yapar. Harun televizyonda belgesel izler, cam açılır, koltukta uyuyakalır. Sabah işyerinde Süha ile konuşur.

Süha: “Harun bir sorun mu var dün gelip bugün neden gitmek istiyorsun onu söyle? Kadın meselesi filan mı? Unutma arkadaşız.”

- Harun işyerinden Nilgün'e telefon eder.

Harun: *"Dün akşam için özür dileyecektim. Tamam, akşama görüşürüz."*

Nilgün: *"Akşama işim var geç geleceğim."*

Harun'un bu eylemi /pişmanlık/ betisel değerini ortaya koymaktadır. Nilgün'ün tepkisizliği, Harun'un şüphesinin yeniden ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

- Harun iş yerinden ayrılır biraz dolaşır, bir parkta oturur. Akşam eve geldiğinde Nilgün evde yoktur, yemek yer televizyonda spor programı izler. Nilgün'ü merak eder ve arkadaşı Nermin'i arar.

Harun: *"Nilgün'ü soracaktım ama orada mı acaba?"*

Nermin: *"Beraberdik ama çıktı gelmedi mi daha?"*

Harun: *"Yoldadır herhalde teşekkürler."*

Harun'un /şüphe/ duyması ve Nilgün'ün arkadaşını araması içindeki /kıskançlık/ ve /şüphe/ değerlerinin bir göstergesidir.

- Gece Nilgün eve gelir. Harun içeride televizyon seyrediyor, Nilgün yatarken Harun yanına gelir.

Harun: *"Nilgün dayanamıyorum artık, dinliyor musun beni? Gerçekten dayanamıyorum artık. Sen de öyle sen de çok acı çekiyorsun. Acı çekmek bir şey değil ama neyin acısını çektiğini bilmemek kahrediyor insanı. İçin için çürüyorum, ölüyorum Nilgün. Korku içinde, **şüphe içinde ölüyorum.** Ruhumu kemiriyor bu. Artık dayanılır gibi değil bu kadar horlamamak lazım bir insanı, bu kadar hakir görmemek lazım, biraz güvenmek lazım. Belki istemeden oluyor her şey kötülükten kaçmak için. Ama senin sandığın kadar zayıf biri değilim ben, senin sandığın kadar küçük değilim. Ne olur anlat bana söz veriyorum sana namusum üzerine şerefim*

üzerine söz veriyorum. Bir şey yok dersen inanacağım var dersen kabul edeceğim tek kelime etmeden tek soru sormadan. Susacağım. İstersen şimdi çekip giderim rahat bırakırım seni, bir daha da ölsem çıkmam yoluna.”

Harun ağlar: *“Yeter ki ne olduğunu bileyim ne yaşadığımı söyle bana! Bunu esirgeme benden yalvarırım esirgeme. Bir şey söylemeyecek misin?”*

Harun’un bu sözceleri, duyduğu /şüphenin/ ve /aldatıldığı/ korkusunun dışı vurumu ve karısına bu durumu /itiraf etmeme inadından/ kaynaklanmaktadır. Harun /acı çeken/, /incinmiş/, /kıskanç/ karakter değerlerini taşımaktadır. Nilgün susar.

Nilgün’ün suskunluğu ve tepkisizliği Harun’u daha kışkırtmaktadır.

- Harun içeri gider camı açar ve oturur. Sonra yatak odasına gider, Nilgün’ün üzerine yürür ve boğazını sıkar.

Harun: *“Konuş ulan **orospu** konuş! Oyuncağın değilim, **pezevenğin** değilim. Konuş diyorum sana. **Öldüreceğim** seni ne **bok** yediysen söyleyeceksin, anladın mı öldüreceğim seni.”*

Harun anlatının başındaki sözel edimlerinden başka bir yöne sapmakta ilerleyen bölümlerdeki sözel değer taşıyan pasif saldırganlığını, aktif saldırganlık olarak ifade etmektedir.

- Nilgün’ün nefesi kesilir, yataktan kalkar ve öksürerek banyoya gider. Harun arkasından ağlar.

Harun: *“Ne hale geldik ulan, ne hale geldim. Öldüm ulan ben öldüm.”*

Telefon çalar, kimse açmaz. Nilgün bavulunu toplamaya başlar.

Harun: *“Ne yapıyorsun sen nereye?”*

Nilgün: *“Harun çekil yolumdan.”*

Harun: “Söylemeden gidemeyeceksin, bırakmam. Söyle sonra cehennemin dibine kadar yolun var. Önce nereye gittiğini söyle dedim.”

Harun’un durumu Nilgün’e itiraf ettirme çabası bir inat halini almaktadır. Duymak istediklerini duyamaması nedeniyle karısına karşı şiddet uygular. Nilgün’ün /sessizliği/ ve /inkar eylemi/, Harun’u kıskırtmakta ve pasif şiddet değeri taşımaktadır.

Harun Nilgün’ü yere doğru ittirir. Nilgün ağlar, yatağın yanına oturur, ağlar bu arada telefon hep çalmaktadır.

Harun: “İstiyorsan git haydi bundan sonra istediğin gibi davran. Beni de yok bil, daha fazla utanmak istemiyorum artık. “

Nilgün: “Utanacak ne kaldı daha ne hale düştük görmüyor musun?”

Harun: “Görüyorum ama böyle olmasını ben istemedim kimseyi de otel köşelerinde **orospuluk** yapsın diye zorlamadım.”

Nilgün: “Ne demek bu?”

Harun bu sözceleri ile Nilgün’ü suçlayarak itiraf ettirmeye çalışmaktadır.

Harun: “Ulan ne **aşağılık** bir inanmışsın sen be, birazcık utanır da kendiliğinden söylersin diye günlerdir yalvarıyorum, ayaklarına kapıyorum. Şimdi de ne demek bu ha, artık kendini aşağılamana gerek yok her şeyi biliyorum.”

Nilgün: “Neyi biliyorsun ya?”

Harun Nilgün’ün üzerine yürür, çenesinden tutar

Harun: “Bilerek yapıyorsun bunları, her şeyi geri dönülmez hale getirmek için yapıyorsun. Vicdanını rahatlatmak **orospuluğunu** meşrulaştırmak için beni alet ediyorsun...Birazcık acıman için yalvardım, ağladım,

merhamet dilendim. Kendiliğinden itiraf etmen için kendimi aşağıladım; onurumu gururumu ayaklar altına aldım. Günlerdir kan kustum kendime lanetler ettim. Bunlara hiç gerek yoktu böyle böyle ben gidiyorum diyecektin gidecektin. Karşıdaki insanın da senden sonra yaşayacağını düşünecektin, bir parça olsun acıyacaktın.”

Nilgün: *“Şimdi böyle demek kolay, mazlumu oynamak kolay ama sen neden oldun bunlara. Aslında senin baştan beri yaşamak istediğin buydu, hiçbir zaman inanmadın bu ilişkiye, hazmedemedin, korktun, ezildin. Hep suçladın hep **orospu** gözüyle baktın bana. Ne zaman bitecek, seni ne zaman aldatacağım diye bekledin hep.”*

Harun ve Nilgün’ün diyalogları karakterlerin geçmiş yaşamlarına ışık tutmaktadır. İlişkilerin geçmişine bu sözel birimlerle ulaşılmaktadır.

Harun: *“Haklısın söylediklerini belki fazlasıyla yaptım. Korktum, ezildim, bencillik ettim, ama bunları senden gizlemedim. Seni aşağılamak seni suçlamak için yapmadım bunları. Yardımını istedim, sevgini ölçmek istedim yaramı sarmaya iyileştirmeye çalışırken seni yanımda görmek istedim. Ama sen göstermedin bunları bana, yardım etmedin.”*

Nilgün: *“Ya her şeyi yaptım senin için bir kadının katlanabileceği her şeye katlandım.”*

Harun: *“Ne yaptın, hiçbir şey yapmadın. Her şeyi yapar gibi yaptın. Hiçbir zaman inandırmadın, güven vermedin.”*

Nilgün: *“İnanmak istemeyen için ne yapılabilir ki?”*

Nilgün: “İnanmak istemeyen insan olur mu? Zalimler bile inanmak için yanıp tutuşurlar. Hep sana inanmak için çabaladım, her şeyi senin uğruna feda ettim be.”

Nilgün: “Sonra bedelini bana ödettin. Yıllarca **işkence ettin**. Yok saydın, hep **gururumu kırdın**.”

Harun: “İçini görmek istedim, ruhuna girmek istedim, kurtulmak nefes almak istedim.”

Nilgün: “Sen hiçbir şey yapmadın Harun seni sevmeme izin vermedin. Yaklaşmaya çalıştıkça ettin, peşinden geldikçe kaçtın. Ne kendine acıdın ne bana ikimizi de harcadın.”

Harun: “Her şeyi yaptım senin için en yakın arkadaşımı aldattım, ölümüne sebep oldum. Geçmişime değerlerime her şeye ihanet ettim, günah işledim.”

Harun geçmişlerine ışık tutacak /itiraf/ değeri taşıyan sözcüğü ile kendi /ihanetini/ /itiraf/ etmektedir.

Nilgün: “Hiçbir şey yapmadın Harun, sen şu söylediklerini bile yapamadın. Sen sadece kendini aldattın, hem kendini aldattın hem beni aldattın. Hala Taylan’ın ölümüne sebep oldum diye övünüyorsun. Boşuna övünme, Taylan senin yüzünden intihar etmedi. Her şeyi başından beri biliyordu. Senin bir gün bu şerefsizliği yapacağını, benim arzularıma teslim olacağını biliyordu. Sen beni düzüyorsun diye değil, gururu yüzünden intihar etti.”

Harun: “Yalan, orospu, fahişe. Sen bir şeytansın, öldüreceğim seni.”

Harun arkadaşına ihanetini itiraf edememesini bir “günah” olarak değerlendirmektedir ve kendisinin bir gün arkadaşının durumuna düşeceği düşüncesi ile yaşar ve aynı duruma geldiğini hissettiğinde bu kez Nilgün’e itiraf ettirme eyleminde bulunur.

- Harun Nilgün’ün üzerine gider, Nilgün kaçır kapıyı tutar, Harun yatak odasında kalır bağırarak kapıyı açmaya çalışır bu arada telefon çalmaya devam eder.

Nilgün: *“Yıllardır bu palavralarına boyun eğdim. Sırf ezilmeyesin gururun kırılmasın diye sesimi çıkartmadım. Yap ne yapacaksan haydi, terbiyesizlik etme.”* Nilgün kapıyı bırakır ve koşarak salonun camını açar, Harun eşinden gider. Nilgün atlamakla tehdit eder: *“Atlar üzerine kalırım, çık git.”* Harun yatak odasında giderek ağlar. Daha sonra Nilgün’ün ayaklarına kapanır, ayaklarını öper Nilgün kalkar gider.

Harun içersinde bulunduğu zor durum karşısında çaresiz kalmaktadır. Hem karısına öfke ile saldırır hem de ondan vazgeçmek istemez. /Pişmanlık/ betisel değeri ortaya bu eylemler sonucunda çıkmaktadır.

- Harun çalan telefona bakar.

Adam: *“Nilgün Hanımla görüşmek istiyorum, çok önemli.”*

Harun: *“Kimsiniz?”*

Adam: *“Bir arkadaşım.”*

Nilgün telefona bakar.

Adam: *“Nilgün ben kararımı verdim her şeye hazırım. Hemen şimdi çıkıp gelebilir misin?”*

Nilgün: *“Tamam.”*

Nilgün: “*Beni affet Harun*” der ve bavuluyla evden ayrılır.

Nilgün’ün Harun’u terk etmesi ve Harun’un itiraf çabalarının sonuçsuz kalması ile sona eren ikinci kesitte, kahramanların geçmiş yaşamlarına ışık tutan sözceler bulunmaktadır. Geçmiş yaşamlarında /ihamet/, /intihar/ ve /itirafın gerçekleşmemesi/ betisel değerlerine ulaşılmaktadır.

Harun’un sözel şiddeti etkin ve bedensel şiddet olarak ortaya çıkmıştır ve karısına zarar veren eylemlerde bulunmuştur. En yakın arkadaşına ihanet eden Harun itiraf edememe eyleminin arkadaşının intiharına neden olmasını hayatının geri kalanında unutamaz, içinden atamaz. Nilgün’ün aynı eylem içerisinde olacağı /şüphesi/ hayatına yön verir ve korktuğunun başına geldiğini düşünür. Nilgün’ün itiraftan yine kaçınması onu şiddet eylemine doğru kışkırtır.

Kesitin sonunda, Nilgün’ün Harun’u terk etmesi Harun’un yaşamında bir başka sürecin başlangıcı olarak görülmektedir. Şüphe ve itiraf çabaları ile geçen iki süreç bir bölüm olarak değerlendirildiğinde bu kesitten sonrası Harun’un yaşamında ikinci bir bölüm olarak yorumlanmaktadır.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Harun Nilgün	Harun ve Nilgün’ün evi	Kavga gecesini ve ertesi gün	Geçmişle yüzleşme Ayrılık

KESİT 3

- Harun ertesi geceye kadar uyumadan ve yerinden kalkmadan salonda oturur. Sabah arkadaşı Taylan'ın ailesinin evine gider. Kapıyı açan yaşlı kadın, Harun'u tanır ve ona sarılır, içeriye çağırır. Taylan'ın kardeşi de ona sarılır. Duvarda Taylan, Harun ve Nilgün'ün fotoğrafı aynı çerçevede durmaktadır. Aynı çerçevede yer alan kahramanlar birbirlerinin hayatlarında da aynı çerçevede yer almaktadırlar. Kahramanların eylemleri diğerlerinin hayatlarını derinden etkilemektedir. Yaşlı kadın Harun'a ve Nilgün'e sitem eder.

Kadın: “ ...O bizim gelinimizdi, yadigarımızdı, öz kızımız gibiydi, kızımızdan da öteydi. Taylanımızı gömdüğümüz gece onu bir kenara çektik; kızım dedik, yavrum dedik sen oralarda oturmaya alışkınsındır dizimizin dibinde otur demiyoruz sana ama istersen başımızın üzerinde yerin var... Bizimsin, bizim kızımızsın... Bir derdin olursa gel bize sor bize anlat dul bir kadınsın, yalnızsın iyiye kötüye kanarsın. Sen bizimsin, bizdensin, emanetimizsin borcumuzsun dedik. Ağladı anam dedi, babam dedi daha sonra öylece gitti, yıllar geçti ne arayan var ne soran var. Çok merak etik, çok üzüldük. Bir sıkıntın mı var yavrum?”

Yaşlı kadının sözcelerinden /sahiplenme/ ve /sitem/ betisel değerlerine ulaşılmaktadır.

- Harun ağlayarak evden çıkar bahçede bir köşeye oturur. Yaşlı kadın ve Taylan'ın kardeşi yanına koşarlar.

Harun: “İkimiz de utanç içinde yaşamaya alışmıştık. Nilgün bir akşam bana geldi önce uzun uzun ağladı sonra dayanamadığını Taylan'ın yüzüne bakamadığını söyledi. Her şeyi o anlamadan biz anlatalım dedi belki o da

bizden bunu bekliyordur dedi. Ben olmaz dedim o benim arkadaşım kan kardeşim yapamam dedim. Bunu üzerine kavga ettik sonra o sinirlenip bir daha beni görmek istemediğini söyleyip eve gitti. Bir saat geçti ya da geçmedi Taylan aradı. Halimi hatırlı sordu sonra beni eve çağırđı hayır diyemedim gittim. Şakalaştık, yüzü çok solgundu zayıflamıştı. İyiyim dedi ama yine de belli olmaz kader bu tanrının bileceğı iş dedi. O an içim sızladı, boynuna sarılıp her şeyi anlatmak geldi içimden her şeyi anlatıp af dilemek ama yapamadım suçumu günahımı itiraf edemedim... Şakaya vurdum, hep bir şey söyleyecek diye bekledim. Huzursuzdum, korkuyordum, suçumu günahımı yüzüme vuracak bağııp çağıracak diye bekledim, Nilgün de öyleydi. Ama o kötü tek bir söz bile söylemedi çok iyi davrandı. Sonra dayanamayıp ben sordum bir şey mi var dedim arkadaşız söyle dedim. Yok dedi, çoktandır görüşmedik ya göresim geldi dedi. Gece geç vakte kadar tek bir kötü söz söylemedi, imada bulunmadı. Eve geldim uyku tutmadı utancımından sıkıntıda kırıldım durdum. Sabah yanına gidip her şeyi anlatmaya karar verdim, ağladım. Ne kadar geçti bilmiyorum Nilgün aradı ağlamaya başlayınca anladım. Dili tutulmuş gibiydi sonunda kendini vurdu dedi.”

Harun bu eylemi ve sözceleri ile Nilgün’ün ve kendisinin Taylan’a yapamadığını Taylan’ın ailesine yaparak, /itiraf/ ediminde bulunmaktadır. Nilgün’e itiraf ettirme çabası Taylan’a edilemeyen /itirafın/ vicdan azabı değerini taşımaktadır. İçinde bulundurduğu /itiraf/ yükünden bu şekilde kurtulmaktadır.

Yaşlı kadın: “*Defol git buradan, günahını başka yerde temizle.*” Taylan’ın kardeşi “şerefsiz” diyerek içeri gider ve bir bıçak alıp Harun’a saldırır. Anne ona engel olur, içeri girmesini sağlar.

Yaşlı kadın ve Taylan’ın kardeşinin eylemi hem Nilgün ve Harun’un Taylan’a /ihanetinin/ hem de Harun’un aileye karşı /ikiyüzlülüğünü/n sonucu bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır.

- Harun eve gelir, oturur, banyoya girer ve bileklerini keser. Lavabo kan dolar.

Daha sonra arkadaşı Süha’yı arar

Harun: “*Ben iyi değilim, hemen gelebilir misin?*” Harun’un kollarından yere kan damlar.

İntihar eylemi anlatı kahramanının /edilgenliğini/ ve /çaresizliğini/ en belirgin şekilde ortaya koyduğu eylem olarak görülmektedir.

- Süha onu hastaneye götürür daha sonra eve getirir. Harun eve bakar, camdan dışarıyı izler. Ertesi akşam Süha’nın evine akşam yemeğine gider ailece oturur, sohbet ederler.

Süha’nın eşi: “*Nilgün’den haber aldın mı hiç?*”

Süha’nın eşi: “*Siz ayrıldıktan kısa bir süre sonra Nilgün işten ayrılmış daha doğrusu patronu olanları duymuş ayrılmak zorunda kalmış. Birlikte oldu adamla bir ev tutmuşlar bu arada adam evliymiş, iki çocuğu varmış. Tabii epey sıkıntı çekmişler. Adamın karınsın ailesi Nilgün’ü sıkıştırmış, tartaklamışlar bile. Neyse durum kabullenilmiş filan derken adamın on iki yaşındaki kızı adama çok ağır bir mektup yazıyor suçlayan ve kendini evlerinin balkonundan atıyor ve intihar ediyor. Tabii ana baba perişan. Nilgün de bitmiş tabii. Bu arada adam da işsizmiş hiçbir şeyi yokmuş,*

mahvolmuşlar. Çengelköy’de adamın karısının akrabaları tekrar adamın yolunu kesmişler, bir güzel de dövmüşler, hastanelik etmişler. Adam bunu suçlamaya başlamış, çocuğumun ölümünden de sen sorumlusun, yuvamın dağılmasından da diyince Nilgün terk etmiş gitmiş adamı. Adam da karısına dönmüş. Sonra Nilgün ailesinin yanına İzmir’e gitmiş orada ne oldu hiç bilinmiyor. Buraya gelmiş Ankara’ya Mamak’ın orada Ege Mahallesi mi ne bir gecekondu tutmuş, ağır bir iş bulmuş; bir yerde çalışıyormuş... Boş boş bakıyormuş... Nilgün altı aylık hamileymiş.”

Harun: “Yeter.”

Harun ve Süha’nın eşi arasındaki konuşma Nilgün’ün yaşamına ilişkin bilgiler sunmaktadır. Nilgün’ün başına gelenler Harun’da /merak/ değerini oluşturmaktadır.

Üçüncü kesit Harun’un yaşamı açısından bir dönüm noktası değeri taşımaktadır. Harun’un itirafı daha önce yapamadığı bir eylemin tamamlanması olarak yorumlanabilir. Harun’un intiharı, Harun’un Taylan ile benzeştiğini aynı acıları aynı kadın için yaşadığını göstermektedir. /itiraf/, /intihar/, /iharet/ betisel değerleri kesitte baskın olarak görülmektedir.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Harun Taylan’ın ailesi	Taylan’ın ailesinin evi Harun’un evi	Harun’un ayrılıktan sonraki günü	Harun’un itirafı, intihar girişimi

KESİT 4

- Harun gece yatakta uyuyamaz, düşünür. Ertesi gün Süha ve patronla görüşür baraj inşası için Diyarbakır'a gitmeyi kabul eder.
- Akşam Nilgün'ü bulmak için Süha'nın eşinin söylediği mahalleye gider, evi bulur etrafında hava kararana kadar bekler. Nilgün'ü elinde torbalarla eve gelirken görür onu evinde de gözetler.
- Harun evde televizyonda belgesel izler, düşünür. Dışarı çıkar ve Nilgün'ün evine gider. Nilgün şaşırır, içeri girerler, Harun'a çay ikram eder, kendisi yemek yer.

Nilgün: *"Geçmiş olsun, ziyaretine gelmek istedim ama beceremedim."*

Harun: *"Önemli değil pek bir şeyim de yoktu zaten sen nasılsın?"*

Nilgün: *"Uğraşıyorum işte."*

Harun: *"Gelmeme kızdın mı?"*

Nilgün: *"Yok niye kızayım, biraz şaşırdım sadece aslında iyi oldu. İnsan yine de merak ediyor."*

Harun: *"Evet merak ediyor. Hastaneden çıktıktan sonra işe döndüm ama birkaç gün sonra gidiyorum; doğuya, Diyarbakır'a şirket bir baraj inşasını üstlendi, orada çalışacağım."*

Nilgün: *"Çok kalacak mısın?"*

Harun: *"En az üç yıl sonrasına bakarım."*

Nilgün: *"Üç yıl uzun zaman veda etmeye mi geldin?"*

Harun: *"Evet bir daha buralara dönmem gibi geliyor böyle kalsın istemedim, aslında yalnız bunun için gelmedim. Sana söylemek için dün gece bir sürü şey düşündüm şimdi tuhaf kaçacak. Benimle gelir misin?"*

Nilgün: “*Ya olup bitenler?*”

Harun: “*Olan oldu her şey geçiyor.*”

Nilgün: “*Hiçbir şey geçmiyor, geçen sadece zaman.*”

Harun: “*Başka çaresi mi var?*”

Harun ile Nilgün karşılıklı oturur ve susarlar.

Harun öğrendiklerinden sonra Nilgün’ü merak eder ve evine geldiğinde Nilgün karakterinin değişimi göze çarpmaktadır. Modern, çalışan bir kadınken, bir gecekonduda oturan, ağır bir işte çalışan giyim tarzı değişmiş bir kadına dönüşmüştür. Nilgün’ün karnındaki bebek geçmiş yaşamından kalan bir iz niteliği taşımaktadır.

Harun’un teklifi ondan hala vazgeçemediğini pişmanlığını ve yeni yaşamında geçmiş yaşamından bir parça taşımak istediğini göstermektedir. Anlatının sonunda Harun itiraf ettirme ve itiraf etme değerlerini taşımaktadır. Kahraman, amaçlarından birini gerçekleştirmez ama itiraf etme eylemi ile geçmişi ile yüzleşerek büyük bir yükten kurtulur. Fakat Nilgün’ün itirafını sağlayamaz. Harun değişime uğramıştır fakat başlangıç noktasına geri dönmüştür. Tekrar yaşamını olumsuz etkileyen kahramanla birlikte olma isteğini dile getirir. Anlatı açık uçlu biter, kahramanların kararları ve gelecekleri belirsizdir.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Harun Nilgün	Harun'un evi Nilgün'ün yeni evi	Harun'un intiharı sonrası yeni yaşamı, Nilgün'ü takibi, ertesi akşam	Bireyin başlangıç konumuna dönüşü, Pişmanlık ve Nilgün ile yeniden birlikte olma istemi

3.5.1.2 Anlatı Kahramanları**Tablo 5: Anlatı kahramanları**

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Harun	1. bölüm: çaresiz, edilgen, korkak, şüpheli, kıskanç 2. Dönüşüm aşamasında: cesaretli, şiddetli 3. bölüm: yalnız, çaresiz, edilgen Sonuç: itiraf eylemi, yeni yaşam
İkincil önemli kahraman	Nilgün	1. bölüm: arzu nesnesi, ayrılık, aldatma 2. Dönüşüm: arzu nesnesi olmaktan çıkma 2. bölüm: arzu nesnesi
İşlev öznesi	Taylan	Nilgün'ün kocası, Harun'un arkadaşı

Anlatının “baş kahramanı” olan Harun anlatı içerisinde genel izlenim olarak /kıskançlık/, /çaresizlik/, /edilgenlik/, /şüphelilik/ izleksel rollerini üstlenmektedir.

Bu figüratif değere ulaşmayı sağlayan metin içerisinde bazı motifler bulunmaktadır bu birimler anlatı içerisinde kimi zaman sezdirimsel (örtük) ya da niteleyici ve betimlerlerle belirtik halde sunulmaktadır.

Baş kahraman olan Harun oyuncusunun özelliklerine ulaşmak için anlatı içerisinde Harun karakterini betimleyen, niteleyen birimler:

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Harun

Amaç: Aldatıldığı şüphesini karısına doğrulatma, itiraf ettirme

Eylem: Karısını itirafa zorlama, kendi itirafı

Karısının kendisini aldattığından şüphelenen anlatının baş kahramanı, anlatı boyunca /itiraf/ eylemini gerçekleştirmeyi amaç edinmiştir. Harun karakteri, amacına ulaşma sürecinde değer nesnesinin itirafı gerçekleştirmemesi, onu kendi itirafını yapmaya yönlendirmektedir.

Nilgün'ün Harun'a bakış açısı

Harun'un Nilgün'e karşı /saldırganlığı/, /tepkisi/ ve /şüphesi/ ona olan /aşkı/ dolayısıyla /kıskançlığı/ ve en önemlisi geçmiş yaşamlarında eski kocasını aldattığını bilmesinden kaynaklanmaktadır. Kendisinin de aldatılacağı önvarsayımı Harun'u /şüpheyeye/ düşürür ve /saldırganlaştırır/. Nilgün'ün Taylan'a Harun ile ilişkisini /itiraf/ etmemesi aynı zamanda Harun'un da Taylan'a itirafının gerçekleşmeden intiharı Harun'un şüphelerini güçlendirir, Nilgün'e karşı itiraf arzusunu pekiştirir.

Harun'un kendisine bakış açısı

Harun, Nilgün'ün ilişkideki /şüpheli/ davranışları, /sessizliği/ ve /itirafı ısrarla reddetmesi/ sonucunda kendisini /çaresiz/ hisseder. Nilgün'ün /itirafını/

gerçekleştirmek için kimi zaman kendisini ona karşı acındıran ifadelerde bulunur, yalvarır, isyan eder. Nilgün'ün değişmez tavrı sonucunda kendisini aşağılar, /edilgenliğinin/ altını çizerek ve durumunu kabullenerek intihar girişiminde bulunur.

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Nilgün

Amaç: Harun'dan ayrılma ve sevgilisi ile yeni bir hayat kurma

Eylem: Harun'dan ayrılma, sevgilisi ile yeni bir hayat kuramama

İkinci derecede önemli kahraman özelliği taşıyan karakter Harun'un eşi Nilgün karakteridir. Anlatı içerisindeki betisel değeri /aldatma/ ve/ayrılıktır/. İtiraf etmemesi anlatının sürekliliği ve anlamsal değeri açısından büyük önem taşımaktadır. Nilgün karakteri, diğer filmlerdeki (C Blok, Yazgı, Üçüncü Sayfa) kadınların aksine statü ve refah bir yaşam için bir erkekle birlikte olma eylemini gerçekleştirmez. Bir başka erkekle birlikte olmak istediği için, /düzenli/ yaşamından vazgeçer.

Harun'un Nilgün'e bakış açısı

Harun'un Nilgün'e karşı eylemlerinin ve sözcülerinin değişimi (kabalaşması), Nilgün'ün sessizliği ve itiraf etmeyi reddetmesi ile ilişkilidir. Nilgün, sustukça Harun sözlü ve eylemsel olarak şiddette bulunur, kabalaşır argo içeren sözcükler kullanır, hakaret eder. Bedensel şiddetin yanında, tehdit ederek sözlü şiddet kullanarak edilgenliğini bastırmaya çalışır. Fakat bu konumda bile etken olan Nilgün'dür.

Nilgün'ün ve Harun'un Taylan'a bakış açısı

Anlatı oyuncularından Taylan karakteri anlatıda belirtik olarak sunulmakta, bir kahraman olarak eylemsel bir niteliği bulunmamaktadır. Fakat derin yapıda

kahramanların eylemlerini yönlendirmesi açısından önemli bir yere sahiptir. İşlevsel özne olma özelliği taşıyan Taylan karakteri, ikincil dereceden önemli bir karakter olarak anlatıda yer almaktadır. Taylan ve Harun iki yakın arkadaş, Nilgün ile Taylan ise evlidir. Harun ve Nilgün'ün ilişkisini Taylan yaşadığı sürece iki kahraman da öğrenemez, ama ilişkinin farkında oluşu intiharı ile vurgulanmaktadır. Harun, sözcelelerinde Taylan'a karşı /suçluluğunun/, itiraf edememesinin üzerinde yarattığı gerilimi ifade eder. Nilgün ise Taylan'ın gururu yüzünden intihar ettiğini savunur, bu şekilde Harun'u kışkırtır.

Kahramanların eylemleri diğer kahramanların eylemlerini etkilemektedir ve yardımcı kahramanlar anlatının sürekliliğini sağlamak açısından yardımcı eyleyen rollerini üstlenmektedir.

- **Harun'un Taylan ile benzeşmesi**

Bu değişim anlatının kahramanlarının aynı değer nesnesi için gerçekleşmektedir. Değişim, sadece eylemsel düzeyde, görülmektedir. Bu benzeşim kahramanların aynı kişi ile evlenmesi ve ihanete uğrayarak aynı eylemlerin aynı sonuçlarını yaşamalarından dolayı ortaya çıkmaktadır. Nilgün karakteri iki arkadaşı da aldatır ve suçunu itiraf etmez. Bu, iki kahraman açısından da aynı biçimde bir eylemle sonuçlanmaktadır: intihar. Farklılık gösteren durum ise eylemlerin sonucunda Taylan'ın ölümü, Harun'un ise yaşama isteği ve yaşamı sürdürmesidir.

Tablo 6: Harun-Taylan dönüşümü

	Taylan	Harun
1. aşama	edilgen	Etken /kuşkucu
2. aşama	Ölüm/intihar Ø	edilgen intihar

3.5.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 7: Harun ve Nilgün açısından

Uzam:	Ankara	Ev	Taylan'ın ailesinin evi	Diyarbakır
Uzam türleri:	KAPSAYAN UZAM	KAPSANAN UZAM	KAPSANAN UZAM	KAPSAYAN UZAM
İzlekler:	Sakin, düzenli, rahat bir yaşam	Bireysel dünya, şiddet, iletişimsizlik, huzursuzluk	İtirafın gerçekleşmesi	Umut, gelecek yaşam, birliktelik

Harun ve Nilgün'ün yaşadığı uzam olan Ankara sessiz, sakin, huzurlu, rahat, düzenli bir yaşamsal uzamı temsil etmektedir. Anlatı kahramanların bu uzam içerisindeki ilişkilerinin gerginliği, huzursuzluğu, düzensizliği ve duygusal patlamaları uzam ve kahramanlar açısından bir zıtlık oluşturmaktadır.

Kapsanan bir uzam niteliği taşıyan kahramanların yaşadıkları ev tipik bir orta sınıf aile evi olarak görülmektedir. Fakat bu uzam içerisinde sanılanın aksine huzur hakim değildir; kahramanların iletişim kurmadıkları, birbirlerine uyuyormuş gibi yaparak birbirlerinden kaçtıkları, içerisinde şiddetin hakim olduğu bir uzamdır. Taylan'ın ailesinin evi kahramanın dönüşümü sürecinde kendisini ifade edebildiği, itiraf ederek yaşamında başka bir sürece girmesini sağlayan itirafın gerçekleştiği bir ara uzam görevi taşımaktadır.

Diyarbakır kapsayan uzamı kahramanlar açısından yalnızca sezdirimsel olarak yer almaktadır. Uzamsal değeri geleceğe gönderimi olması açısından umut, birliktelik ve gelecek yaşam betisel değerlerini taşımaktadır.

Burası
Ankara
ihamet
şiddet
ayrılık
intihar

Orası
Diyarbakır
birliktelik umudu
yeni bir yaşam

3.5.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı

Tablo 8: Kahramanlar ve uzam

Kahramanlar	Harun	Nilgün	Taylan
Uzamlar	Şehir dışı, Ankara, ev, Diyarbakır (belirsiz)	Ankara, ev, gecekondu mahallesi, Diyarbakır (belirsiz)	Ankara, ev

3.5.1.4 Zamansal Betiler

Anlatının zamanı durağan ama zaman dizimi içerisinde ilerlemektedir. Zaman kavramının anlatı içerisinde altı çizilmemiştir. Olaylar durağan ilerlerken üçüncü kesitten sonra belirsiz bir zaman sürecinin araya girişi ile eksiltme yapılarak Nilgün'ün hamileliği dönemine geçiş söz konusudur. Harun'un, arkadaşı Süha'nın karısı ile konuşması bu süreçte olan olayları belirginleştirmektedir.

3.5.1.5 Tekrarlanan Motifler

a. Tv motifi: Televizyon motifi kahramanlara anlatı süresince eşlik etmektedir. Kahramanlar konuşurken televizyon sürekli olarak açıktır fakat kimse televizyon izlemez. Televizyonda yayınlanan programların belgesel, spor, haber kanalı içerikleri taşınması, kahramanların genel kültür ve sınıfsal düzeyi ile açıklanabilir.

b. Telefon Motifi: Kahramanların anlatı süresince telefon ile iletişim kurması fakat iletişimsizliği dikkat çekmektedir. Nilgün ve Harun'un kavgası süresince çalan ve açılmayan telefon ikilinin başka biri ile iletişimsizden korkmaları olarak yorumlanabilir.

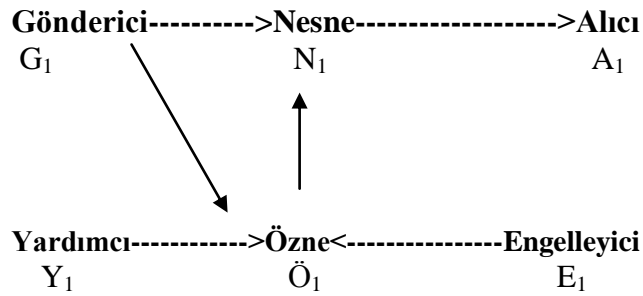
c. Kapı ve cam motifi: Dış dünya ile iletişimin bir göstergesi olan kapı ve cam motifi, anlatıda tekrarlanan öğelerden biridir. Kahramanların yalnız kaldıklarında açık olan camlar ve kapanmayan kapılar, iletişimsizliğin bir sezdirimi olarak değerlendirilebilir.

3.5.2 Derin Yapı

3.5.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Anlatıda eyleyenlerin örnekçesine bakıldığında:

Harun'un bakış açısına göre;

G₁: Harun'un itiraf ettirme isteği

Ö₁: Harun

Y₁: Ø

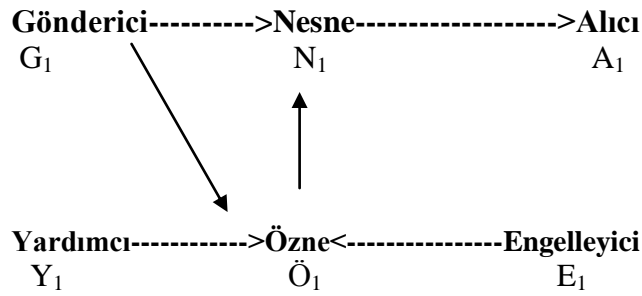
E₁: Nilgün

N₁: Nilgün'ün itirafı

Öznenin “değer nesnesi” hem göndericisi hem de engelleyicisidir. Soyut itiraf isteği özneyi nesnesine gönderici G_1 olarak yönlendirmektedir. $\ddot{O}_1$ in göndericisi bu soyut eyleyen değerleridir.

$\ddot{O}_1$ V N_1 özne nesnesi ile hiçbir zaman bağlaşımsal durumda değildir, nesnesinden uzaktadır. Yardımcı eyleyensel rolü olmamakla birlikte öznenin nesnesine ulaşım sürecinde engelleyici işlevi öznenin değer nesnesi taşımaktadır. $\ddot{O}_1$ V N_1 den uzaklaşmaktadır. Özne nesnesinden ayrık durumdadır.

Nilgün’ün bakış açısına göre;

G_1 : Sevgilisine olan aşkı ve ayrılma isteği

$\ddot{O}_1$: Nilgün

N_1 : Sevgilisi, kocasından ayrılık

Y_1 : Harun’dan ayrılma

E_1 : Sevgilisinin ailesi

$\ddot{O}_1$ in değer nesnesi olan yeni sevgilisi aynı zamanda /aşk/ tır. Eylemden yarar sağlayacak olan “alıcı” yine öznenin kendisidir. Bu kesitte $\ddot{O}_1$ e yardımcı eyleyensel rolünü taşıyan Nilgün’ün kocasından ayrılmasıdır. Harun, engelleyici eyleyen rolünü taşıyamaz çünkü öznenin nesnesine ulaşmasını engellemek ister ama engelleyemez.

Engelleyici rolünü taşıyan Nilgün'ün yeni sevgilisinin ailesidir, sevgilinin kızının intiharı ile engelleyici rolünü üstlenir ve özneyi nesnesinden ayırır $\ddot{O}_1 V N_1$.

Nilgün anlatının başlangıç kesitlerinde kocasından ayrılarak sevgilisi ile yeni bir hayat kurar fakat bu $\ddot{O}$ (zne)'nin nesnesi ile bağlaşıklık durumunda olduğu anlamına gelmez, E(ngelleyici) eyleyenler geçici durumu değiştirerek, $\ddot{O}$ (zne)yi nesnesinden uzaklaştırır.

Tablo 9: Öykünün eyleyen izlencesi açısından düzenlenmiş şekli:

(baş kahraman Harun açısından)	
$G_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 V N_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 V N_1 \text{====} \rightarrow \emptyset$	
Başlangıç durumu	bitiş durumu
(ikinci dereceden kahramanlar Nilgün açısından)	
$G_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 V N_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 \wedge N_1 \text{====} \rightarrow \emptyset$	
Başlangıç durumu	bitiş durumu

3.5.2.2 Anlatı İzlencesi

Önceki bölümde anlatının eyleyen izlencesi incelenmeye çalışılarak bu izlenceler ışığında dönüşümlere anlatı izlencesi çerçevesinde bakıldığında:

Tablo 10: Harun'un bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç bölümü: Harun	G1: itiraf ettirme isteği Ö1: Harun N1: Nilgün'ü itiraf ettirmek	Güç:+ Bilgi:- İstek:+ $\ddot{O}_1 V N_1$	$\ddot{O}_1 V N_1$	Taylan'ın ailesine itiraf ve intihar girişimi
Sonuç bölümü: Harun	G1: aşk Ö1: Harun N2: Nilgün ile birlikte bir yaşam	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\ddot{O}_1 V N_2$	$\ddot{O}_1 V N_2$	Nilgün ile yeniden karşılaşma

Başlangıç durumunda Harun'un nesnesinden ayrılık sürecinde duyduğu /şüph/e ve bunu /itiraf/ ettirme isteği eyleyensel rolünü üstlenerek $\ddot{O}_1$ i bir eyleme yönlendirmektedir. Edim aşamasında $\ddot{O}_1$ in gerekli olan "bilgi"si yoktur fakat nesnesine ulaşmak için elinde olan, gerekli olan ve şiddete dönüşebilen "güç" ve "istek" bulunmaktadır.

Öznenin karşısına çıkan engelleyici olan nesnenin kendisi, öznenin değer nesnesine ulaşmasını engeller. Çünkü nesnenin değer nesnesine ulaşmak için engelleyici olarak gördüğü öznenin kendisi Harun'dur. Harun öznesi nesnesinden ayrı durumdadır. Bölümün sonunda onurlandırıcı deneyim açısından özne bir dönüşüm geçirir ve başka bir öznenin yerini alır. Nesnesinden beklediği itirafı bir başkasına kendisi yapar. Sonuç olarak birleşme, ($\ddot{O}_1 \vee N_1$) gerçekleşmez.

İkinci bölümde Harun'un "değer nesnesi" yine aynı nesne olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kez özne açısından bir dönüşüm gerçekleştirmiştir ve değer nesnesi "Nilgün ile yeniden birlikte yaşam kurma" olmuştur. Edim aşamasında birinci bölümdeki deneyimlerinden edindiği "bilgi", "istek" yönlendirici deneyimi gerçekleştirmesini sağlamaktadır fakat "güç" eksikliği ve anlatının sona ermesi nedeniyle $\ddot{O}_1 \wedge N_2$ durumu açık uçlu ve belirsiz olarak kalmaktadır. Edim sonuçlanmamakla birlikte onurlandırıcı deneyim açısından Harun'un tekrar Nilgün ile karşılaşması bir ödül olarak yorumlanabilmektedir.

Tablo 11: Nilgün'ün bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç bölümü: Nilgün	G1: Sevgilisine olan aşkı ve ayrılma isteği Ö1: Nilgün N1: Sevgilisi	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₁	Ö ₁ Λ N ₁	Sevgilisi ile yeni bir yaşam
Sonuç bölümü: Nilgün	G2: Yaşamda kalma isteği Ö1: Nilgün N2: yeni hayatı	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö ₁ V N ₂	Ö ₁ Λ N ₂	Nilgün'ün hamileliği

Nilgün öznesi açısından, anlatıda örtük olarak sunulan bir özne değer nesnesi niteliği taşımaktadır. Nilgün'ün yeni sevgilisine ulaşma isteği ve /aşk/, Nilgün'ü değer nesnesine gönderici niteliği taşımaktadır. Nilgün'ün eylemini gerçekleştirmesi aşamasında gerekli olan “istek”, “bilgi” ve “gücü” vardır. Özne nesnesiyle ayrık (Ö₁V N₂) durumdadır, Harun ile ayrılma sürecinde geçici olarak nesnesi ile birlik konumda gibi görünse de engelleyicilerin varlığı nedeniyle nesnesi ile bağlaık duruma geçemez.

İkinci bölümde değer nesnesinden ayrı durumda olan Nilgün'ün değer nesnesi farklılaşarak, yaşamda kalma isteği olarak değişim gösterir. Öznenin yaşamda kalma için gereken “güç”, “bilgi” ve “isteği” olduğu için, hamileliği ve bebek birimleri de yardımcı eyleyen rollerini üstlendiği için Nilgün öznesi durumuna Ö₁ Λ N₂ geçer. Nilgün'ün hamileliği onurlandırıcı deneyim açısından bir ödül niteliği taşımaktadır.

3.5.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

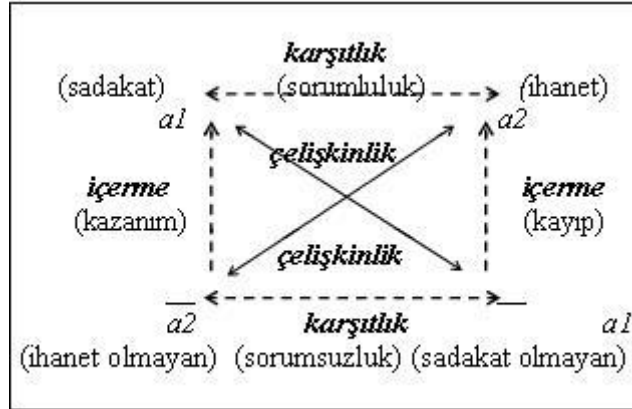
Yukarıda incelenen iki yüzeysel düzey anlatı ve söylem düzeyindeki anlatı birimlerini açıklar niteliktedir: eyleyenler, dönüşümler, anlatı izlenceleri, figürler, oyuncular, izleksel roller bu düzeylerde saptanmaya çalışılmıştır. Bu aşamada öykünün derin düzeyi okunmaya çalışılacak, önceki iki düzeyin eklemlenmesini ortaya koyan mantığın kavranması sağlanacaktır.

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin göstergebilimsel dörtgende ilişkilerine bakıldığında;

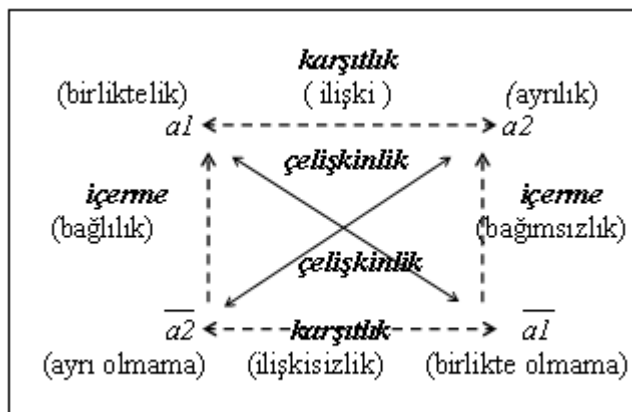
Harun açısından başlangıç durumunda /şüphe/ değerine ilk kesitteki Nilgün ile konuşmalarından ve Nilgün'ün telefon konuşmalarından ulaşılmaktadır. /Şüphe/ izleği beraberinde /kıskançlık/ anlamsal değerini ortaya koymaktadır. /Şüphe/ anlamsal değerini belirginleştiren /kıskançlık/ betisel değerine /kıskançlık/ şeması altında yer alan /güven/ ve /korku/ değeri ile ulaşılmaktadır.

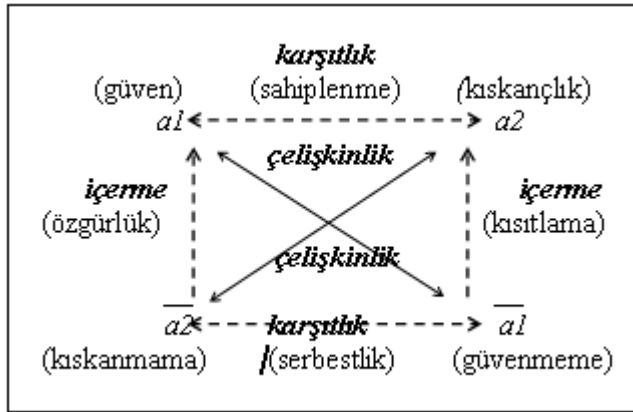
Korku ve güvensizlik değerlerinin kahramanda bulunması ve itiraf değerine ulaşamama edimi kahraman açısından /şiddet/ değerinin ortaya konmasına neden olmaktadır. Anlatının temel izlencesini oluşturan /itiraf/ anlamsal değeri kahramanlar arasındaki /eşitsizliği/ bu da Harun karakterinin /edilgenlik/ değerine işaret etmektedir. Anlatıda kahramanın değer nesnesi ile ayrık durumda olması itiraf eyleminin kahramanın /iradesi/ dışında olmasından kaynaklanmaktadır.

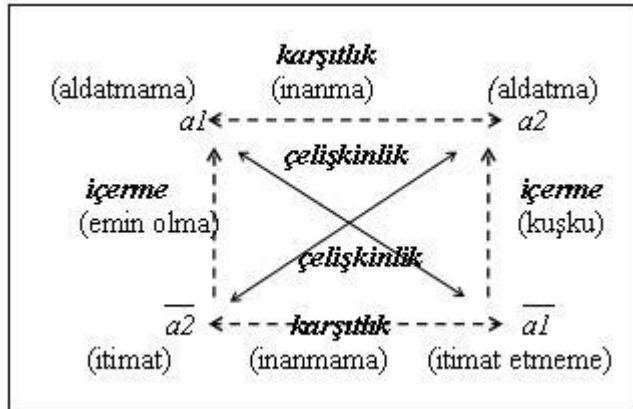

Nilgün tarafından ortaya konulan izlekçeye bakıldığında /ihamet/ ve /ayrılık/ anlamsal değerlerine ulaşılmaktadır. İhanet /sorumluluk/ değerini üstlenen kahraman /birlikteliği/ sonlandırarak /bağımsızlığa/ kavuşmaktadır. /Ayrılık/ anlamsal değerini ortaya koyan iki kahramanın /ilişkilerini/ sonlandırması ve /birliktelikten/ uzaklaşmış olmalarıdır. Bu iki kahraman için de anlatının sonunda bir /kayıp/ değeri taşımaktadır. Nilgün karakterinin /iradesinde/ olan /itiraf/ eyleminin gerçekleşmeme durumu kahramanlar arası eşitliği bozmaktadır ve bu değer Nilgün karakterini üstün kılmaktadır.

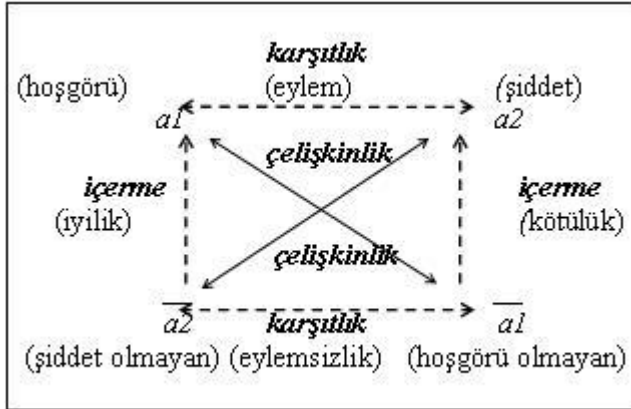

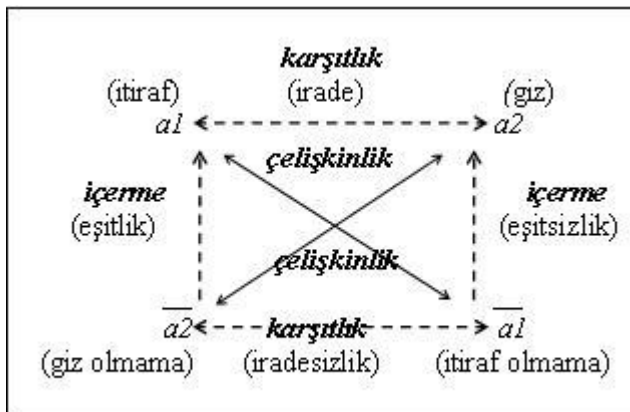
/Kıskançlık/ ve /güvenmeme/ değerlerini taşıyan Harun'a karşılık Nilgün kıskanılan /arzu nesnesi/ değerini taşımaktadır. /Kıskançlık/ dolayısıyla Nilgün'e sözlü ve bedensel /şiddet/ uygulayan Harun, aynı zamanda Nilgün'ü /kısıtlamaktadır/. Nilgün Harun'dan uzaklaşarak /özgürlük/ değerine ulaşmaktadır.

Anlatıda aldatmayan iki kahraman, Taylan ve Harun, aldatan kahraman Nilgün ile ilişki kurmaktadır. Harun'un önceki deneyimleri /kuşku/ değerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Taylan'ın ailesi Nilgün'e karşı bağılıklarını dile getiren sözcelerle /itimat/ değerlerini taşımaktadır. Harun, Nilgün'e kendisini aldattığını itiraf ettirmeye çalışarak /inanmama/ değerini ortaya koymaktadır.

Harun, Nilgün'ün itiraf etmemesi ile birlikte /şiddet/ eğilimleri göstermeye başlar ve önce sözlü olarak daha sonra şiddeti artırarak bedensel şiddet kullanmaya başlar. Bu, Nilgün'ün ihanetine karşı /hoşgörü olmama/ değeri ile örtüşmektedir; Nilgün, sessizliğini koruyarak ve /eylemsizliği/ ile Harun'un içerisindeki /kötülüğün/ ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Taylan'ın ailesi, Taylan'ın intiharından sonra da Nilgün'e ve Harun'a karşı /iyilik/ dolu düşünceler beslediklerini dile getirerek /hoşgörü/ anlamsal değerini taşımaktadır.

Anlatının tamamında etkisini gösteren, kahramanları eyleme zorlayan /itiraf/ anlamsal değeridir. Nilgün, Harun'un ısrarına, tehdit ve şiddetine rağmen, /giz/ değerini korur ve /itirafı/ gerçekleştirmez. Harun ise arkadaşı Taylan'a Nilgün ile ilişkisini /itiraf/ edemese de Taylan'ın ailesine /itirafta/ bulunarak /giz olma/

durumundan uzaklaşır. Nilgün'ün /itiraf/ etmemesi ile Harun ve Nilgün /eşit/ değere ulaşamaz, Nilgün /gizini/ koruyarak Harun'a karşı /üstünlük/ sağlamaya devam eder. Bu da Harun'un /edilgenliğini/ yineler.

3.6 Bekleme Odası

Dostoyevski'nin “Suç ve Ceza” romanını filme çekmek isteyen yönetmen Ahmet, filmi için oyuncu aramakta fakat filmine yönelik bir heyecan taşımamaktadır. Bu tutumu yalnız filme yönelik değil, hayatın her alanında takındığı genel tavır olarak görülmektedir. Evine giren hırsız filmine oyuncu olarak seçer ve peşine düşer; bu sırada asistanı Elif ile bir ilişki içerisine girer. Film, bir yönetmenin filmi çekme sürecinde yaşadıkları ve iç dünyasının sunumundan oluşmaktadır.

3.6.1 Yüzey Yapı

3.6.1.1 Anlatının Kesitleri

Anlatı çözümlemesinin yüzey yapı işlemlerinden biri olan anlatının kesitleme ölçütleri çerçevesinde filmin kesitlerine bakıldığında;

KESİT 1

- Bilgisayar ekranının karşısında yazı yazan Ahmet'in satırlarından: “Raskolnikov bir banka oturmuş köpeğe bakmaktadır.” Telefon çalar. Ahmet'in sevgilisi Serap ile telefon konuşmasında, /isteksiz/ bir tutum sergilediği dikkat çekmektedir.
- Ahmet gece televizyonda belgesel izler. Bahçeden bir tıkırtı duyar balkona bakmaya çıkar. Kaçmaya çalışan bir hırsız görür.

Ahmet: “Şöyle çık bakim ortaya. Çıksana lan! Ne yapıyordun orada? Ne yapıyordun oğlum orada? Bak bu sefer bir şey yapmayacağım ama bir daha yakalarsam total kalırsın, tamam mı? Haydi, git şimdi... Bir şey mi oldu?”

Hırsız: “Buradan çıkamayacağım galiba. Düştüüm. Ayağım burkuldu.”

Ahmet, hırsızın bahçe kapısından çıkmasına izin verir.

Ahmet hırsıza karşı /tepkisiz/ görünmektedir, hatta ona yardım ederek /kayıtsızlığını/ ortaya koymaktadır. Ahmet karakterine ilişkin /kayıtsızlık/ izleksel değerini belirginleştiren eylemler ve sözceler anlatının başlangıcından itibaren dikkat çekmektedir.

- Sabah Ahmet'in evinde Serap Kediye seslenir: *“Tarçın, tarçın...Tarçın bak? Gel kızım.”*
- Ahmet bir kafede yalnız başına otururken karşı masadaki üzgün bir kadın dikkatini çeker, onu izler. Daha sonra Ahmet ile Serap çay bahçesinde otururlar. Ahmet'in gerginliği ilişkisi üzerine de yansımaktadır. Serap eylemleri ile “endişe” ve “merak” betisel değerlerini taşımaktadır.
- Akşam evde Serap, Ahmet'in yanına gelir.

Serap: “Biraz konuşalım mı?”

Ahmet: “Ne konuşacağız?”

Serap: “Ahmet bana böyle davranma dayanamıyorum artık. Sana bir şey soracağım bana açıkça cevap vermeni istiyorum. Hayatında biri mi var senin? Bir şey sordum cevap ver bana. Bak söz veriyorum sorun çıkarmayacağım ama ne olduğunu anlat bana.”

Ahmet: “Ne anlatayım sana ya!”

Serap: “Söylesene biri mi var?”

Ahmet: “Evet var.”

Serap: “Ne zamandan beri?”

Ahmet: “İki aydır.”

Serap: “Kim?”

Ahmet: “*Sen tanımazsın.*”

Serap: “*Olsun sen söyle yine de.*”

Ahmet: “*Sen tanımazsın dedim. Bir üniversitede doktor.*”

Serap: “*Hangi üniversitede? Nasıl tanıştınız? Bir şey sordum cevap ver!*”

Ahmet: “*Nişantaşı'nda bir kahvede. Ben bir arkadaşımı bekliyordum. O da karşı masada ağlıyordu. Sonra yanına gidip neden ağladığını sordum.*”

Serap: “*Neden ağladığını mı sordun? Orospu çocuğu! Başka kadınların ağlamalarına dayanamazsın ben ölsem umurunda olmaz. Neden ağlıyormuş peki?*”

Ahmet: “*Serap yeter?*”

Serap: “*Ne yeteri be ne yeter? Bilmek benim hakkım değil mi? Ne yeter!*”

Serap: “*Seviyor musun onu? Seviyor musun dedim?*”

Ahmet: “*Evet.*”

Serap: “*Ben gidiyorum... Ne yaptım ben sana?*” Serap Ahmet’i terk eder, evden ayrılır.

Ahmet Serap’a hayatında biri olmamasına rağmen /yalan/ söylemektedir. Ahmet kafede gördüğü kadın ile ilişkisi olduğu kurgusunu Serap’a gerçeklik değeri taşıyormuş gibi söyler. Serap’ın buna inanıp, onu terk etmesine karşı bir tepki göstermez. Bu Ahmet’in Serap’tan uzaklaşmak istediği anlamına da gelebilir. Ahmet’in sözcelerinden /yalan/, /tepkisizlik/ ve /hissizlik/ değerlerine ulaşılmaktadır.

- Sabah Ahmet’in asistanı Elif eve gelir.

Elif: “*Günaydın Ahmet ağabey? Uyandırdım galiba. Çayı koyayım mı?*”

Ahmet: “*Koy canım koy.*”

Elif: “*Tamam, sıcak poğaçaya da almıştım. Gece yine uyumadınız galiba?*”

Ahmet: “*Pek sayılmaz... Nasıl gidiyor?*”

Elif: “*İyi gidiyor. Mekanlar, kamera falan her şey hazır.*”

Ahmet: “*Oyunculara karar verdik mi hemen başlayabiliriz çekimlere.*”

Elif: “*İstediğiniz deneme çekimlerini yaptık, izleyelim mi? Tipler fena değil ama bir de siz izleyin bakalım.*”

Elif ve Ahmet deneme çekimi için oyuncuların görüntülerini izlerler.

Elif: “*Nasıl buldunuz?*”

Ahmet: “*Sence bunlardan Roskolnikov olur mu? Elif ya, bu filmi çekmesek mi acaba?*”

Elif: “*Neden?*”

Ahmet: “*Bilmiyorum, her şey kötü gidecekmiş gibi geliyor.*”

Elif: “*Niye kötü gitsin ki? Geçen sefer de aynısı oldu ama hiçbir sorun çıkmadı. Sorun senaryo filansa içinize sinene kadar bekleriz. İsterseniz biz de yardım ederiz...*”

Ahmet: “*Yok, aslında sorun senaryoda filan değil. İçimde bir sıkıntı var. Çekim filan aklıma gelince tüylerim diken diken oluyor.*”

Elif: “*Hepsi birkaç hafta... Bir başladık mı çabucak bitiyor.*”

Ahmet: “*Onu sen bana sor... Haydi, filmi bitirdik diyelim, ya sonrası? Her seferinde nasıl pişman olduğumu anlatamam sana.*”

Elif: “*Ahmet ağabey para sorunu falan mı?*”

Ahmet: “*Yok canım, keşke öyle olsa. **Gücüm yok** Elif ya. Sokağa çıkmaya bile gücüm yok.*”

Ahmet film çekimi konusunda /isteksiz/, /kararsız/ ve /hoşnutsuz/ bir tablo çizmektedir; sıkıntılı ruh halini yansıtan sözceler bunu desteklemektedir.

Elif: “*Peki vazgeçelim, sonra ne yapacaksınız?*”

Ahmet: “*Bilmiyorum. Aşağılanmanın daha basit bir yolunu buluruz herhalde...*”

Elif: “*Ama niye öyle söylüyorsunuz ki? Bütün filmlerinizi saygı görüyor...*”

Ahmet: “*Ne saygısı ya, hepsi palavra. Neyse boş ver. Sen nasılsın?*”

Elif: “*Dediğim gibi işte her şeyi hazırladık bir tek oyunculara karar vermemiz lazım.*”

Ahmet: “*Bırak şimdi oyuncularını, nasıl olduğunu sordum?*”

Elif: “*İyiyim... İşte okul filan koşturuyorum.*”

Ahmet: “*Kerem nasıl?*”

Elif: “*O da iyi. Şu aralar tezini hazırlıyor.*”

Ahmet: “*Öyle mi? Ne tezi?*”

Elif: “*Yüksek lisans için... Nietzsche ve Heidegger üstüne.*”

Ahmet: “*Aferin Kerem'e ya, iyi konu seçmiş.*”

Elif: “*Ahmet ağabey bir şey sorabilir miyim? Bu durumunuzun başka bir sebebi olabilir mi? ...Bir şeylere kırılmışsınız gibi geliyor. Ama bu durumunuz Nietzsche hayranlığından öte bir şey...*”

Ahmet: “*Evet... Aslında haklı sayılırsın... Serap'la ayrıldık.*”

Elif: “*Ayrıldınız mı? Ama neden, birbirinizi çok seviyordunuz!*”

Ahmet: “*Ben de öyle sanıyordum ama... Serap'ın hayatında biri olduğunu öğrendim. Tabii ağzını burnunu kırdım kızın. O da evi terk edip gitti.*”

Ahmet, Serap'a olduğu gibi gerçeklik değeri olmayan sözceleri Elif'e karşı da dile getirmektedir. Bu /yalan/ anlamsal değerinin yineleyerek kuvvetlendirmektedir. Serap'a karşı gerçekleştirilmemiş olsa da /şiddet/ uyguladığını söyleyerek bu değeri ortaya koyar.

Elif: “*Sizi görür görmez anlamıştım zaten.*”

Ahmet: “*Elif, ben iki gündür uyumuyorum. Senin de işin gücün vardır.*

Şimdi sen git, bu film işini sonra konuşuruz olur mu?

Elif ile Ahmet arasında bir patron çalışandan çok ağabey kardeş gibi samimi bir ilişki olduğu gözlenmektedir.

- Ertesi gün Ahmet'in komşusu, kapısını çalar, hırsız hakkında Ahmet' soru sorar.

Komşu: “*Ahmet Bey, selamın aleyküm, dün gece yabancı birilerini gördünüz mü?*

Ahmet: “*Yok görmedim, ne oldu?*”

Komşu: “*Benim evin kapısını kırıp hırsızlar ne var ne yok götürmüşler. Ben de polise haber verdim dışarıda soruşturma yapıyor.*”

Ahmet: “*Yok Feyyaz Amca, ben bir şey görmedim ya.*”

Ahmet üçüncü kez /yalan/ betisel değerini belirginleştiren bir eylemde bulunmaktadır. Hırsız ile karşılaşmasına rağmen komşusuna bu eylemin gerçekleştiğini söylemez, yalan söyler ve olaya karşı /kayıtsız/ kalır.

- Ahmet polise telefon eder ardından karakola gider.

Ahmet: “*Evime bir hırsız girdi... Şikayette bulunmak istiyorum. Yok yok.*

Beni görünce kaçtı. Tamam, iyi akşamlar.”

Polis: “*Hırsızlık mıydı? Siz şöyle oturun, ben size haber veririm. Bu sabıkalarının albümü siz buradan fotoğraflara bakın teşhis ettiğiniz zaman bana haber verin.*”

Ahmet: “*Tamam teşekkürler.*” Ahmet sabıkalarının arasından hırsızın fotoğrafını görür ve onu tanır.

Ahmet’in komşusuna hırsızı görmediğini söyledikten sonra polise gitmesi çelişki ve tutarsızlık değerlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Ahmet Serap Elif	Ahmet’in evi	Ahmet’in yeni filme başlaması süreci	Bireyin film üretim aşaması Ayrılık Hırsızlık girişimi Hırsız tanıma

Birinci kesitte Ahmet karakterinin yaşamına ilişkin ipuçları ortaya konmaktadır. Bir film yaratım aşamasında olan Ahmet, sanatçı-aydın /bunalımı/ yaşamakta ve bu /kayıtsızlık/ değeri ile ortaya çıkmaktadır. Kahramanın ayrılık edimine karşı /kayıtsızlığı/, hırsızlık eylemine karşı /tepkisizliği/ ile anlatının temel anlamsal izlencesi de oluşmaya başlanmaktadır.

KESİT 2

- Elif’in erkek arkadaşı Kerem, Elif’i sormak üzere Ahmet’in evine gelir. Birlikte oturur, konuşurlar.

Kerem: “*Kusura bakmayın Ahmet Bey, uyandırdım mı? ...Elif üç gündür yok. Nereye gittiğini söylemeden çıkıp gitti hala da aramadı, İzmir’e*

annesinin yanına gitmiştir dedim ama oraya da gitmemiş... Ben de acaba size de bir sorsam mı diye düşündüm. Sabah sabah sizi de rahatsız ettim..."

Ahmet: *"Yok yok gel haydi. Sen geç otur, ben şimdi geliyorum. Ben bir bakkala kadar gidip geliyorum bir şey istiyor musun? Çay mı kahve mi?"*

Kerem: *"**Fark etmez.**"*

Ahmet'in önemli bir konu hakkında konuşmaya gelen misafirini evde bırakıp dışarı çıkması Ahmet'in /kayıtsızlığı/ konusunda ipucu taşıyan bir eylem olarak dikkat çekmektedir.

Ahmet: *"Nereye gitmiş olabilir ki bu kız."*

Kerem: *"Bilmiyorum, başına bir şey gelmesinden korkuyorum..."*

Ahmet: *"Tez ne oldu, bitirdin mi?"*

Kerem: *"Vazgeçtim, hoca beğenmedi şimdi yeni konu arıyorum... Daha düşünüyorum ama herhalde Adorno'yu seçeceğim. Elif anlattı biraz duyunca çok üzüldüm. Serap Hanımla ayrılmışsınız."*

Ahmet: *"Oldu işte ne yapalım."*

Kerem: *"Film ne oldu, vazgeçmeyi düşünüyor musunuz? Neden?"*

Ahmet: *"Bilmiyorum. Belki bu işler zor gelmeye başladı artık. Ama asıl sorun senaryoda. Gerçekten zor bir senaryo. Okudun mu?"*

Kerem: *"Elif ısrar etti. Gerçi ben pek anlamam ama!"*

Ahmet: *"Nasıl buldun? Çekinme söyle zaten vazgeçtim."*

Kerem: *"Dediğim gibi ben pek anlamam bu işlerden ama doğrusunu söylemek gerekirse senaryo bana pek inandırıcı gelmedi yani zor bir konu."*

Ahmet: *“Evet haklısın konu bana da inandırıcı gelmiyor.”*

Kerem: *“Öyleyse neden seçtiniz, gerçi Dostoyevski'yi çok sevdiğinizi biliyorum ama...”*

Ahmet: *“Dostoyevskiyle pek bir ilgisi yok nedenini ben de tam bilmiyorum ama bu tip konular ilgimi çekiyor nedense...”*

Kerem: *“Suç ve kötülük gibi konular mı?”*

Ahmet: *“Onun gibi şeyler.”*

Kerem: *“Suç ve ceza inanç ve diriliş üstüne bir roman ama insanına göre değişir bu. Hazır laf açılmışken benim sizinle ilgili merak ettiğim bir şey var sorabilir miyim? Bu konular neden bu kadar ilginizi çekiyor? Yani yıkım, kötülük diğer filmlerinizde de öyle, hep inançsızlık, suçluluk filan üstüne oysa dışarıdan pek öyle birine benzemiyorsunuz? ...Yani ne bileyim işte. Gerçekten merak ettim. Bir kere her şeyi çok ciddiye alan birine benziyorsunuz ve bildiğim kadarıyla çok çalışkan, mütevazı ilkeleri uğruna yaşayan bir insansınız. Hatta sinema dinsel bir meseledir diyecek kadar da idealistsiniz.”*

Ahmet: *“Böyle mi görünüyorum gerçekten? ...İnsan dışarıdan nasıl görüldüğünü bilemez ama madem öyle görünüyorum, kibir ya da kendini beğenmişliktendir o zaman.”*

Kerem: *“Kibirli biri için fazlaca iyi özellikler değil mi bunlar?”*

Ahmet: *“Neden olmasın bırak kibiri ufak bir gösteriş uğruna bütün hayatını mahveden insanlar tanıdım ben.”*

Kerem: “*Bence siz beni kıskırtmaya çalışıyorsunuz ama şuna inanın ki ben sizi seven ve filmlerinize saygı duyan biri olarak söylüyorum bunları.*”

Ahmet: “*Sağol, söylediklerin hoşuma gitmedi desem yalan olur ama gene de benim gibi kim olduğunu, kaç para ettiğini iyi bilen biri için fazla abartılı şeyler söylüyorsun.*”

Kerem: “*Hayır hayır, ben sadece bir şekilde takdir edildiğinizi ve bunu hak ettiğinizi söylemeye çalışıyorum hepsi bu. Tanıdığım birçok insan da benim gibi düşünüyor.*”

Ahmet: “*O zaman öyledir...*”

Kerem’in Ahmet ile ilgili sözceleri Ahmet’in iç dünyasına yönelik ipuçları taşımaktadır. Kerem’in Ahmet ile ilgili bakış açısını da ortaya koymaktadır.

Kerem: “*Elif mesela... Bunca zamandır birlikte çalışıyorsunuz ama hala sizden Tanrı gibi bahseder.*”

Ahmet: “*Bak bunu abartıyorsun işte.*”

Kerem: “*Abartmıyorum, yaşadığım şeyi söylüyorum.*”

Ahmet: “*Madem konu buraya geldi, kusura bakmazsan sana açıkça bir şey söylemek istiyorum. Elif’le aranızda olanları bilmiyorum ama olanların kesinlikle benimle bir ilgisi yok. Ayrıca Elif’in beni öyle gördüğünün farkında bile değilim.*”

Kerem: “*Yok yok, yanlış anlamayın öyle bir şey olmadığını ben de biliyorum... Sadece konuşmak için, dediğim gibi sizinle bir ilgisi yok. Ama bu işlerle ilgili olarak biraz konuşmak istedim... Bu sinema işleriyle filan yani... Açık söylemek gerekirse Elif bu işlere bulaştıktan sonra çok*

*değiştirdi kızı neredeyse tanıyamaz hale geldim... O zaman size şöyle anlatayım, ben bu kızı dört yıldır tanıyorum. Yani İstanbul'a geldiğinden beri beraberiz. Belki biliyorsunuz bu kız taşrada büyümüş liseyi yatılı okumuş. Geçen seneye kadar daha ilk bakışta kim olduğunu nerden geldiğini hemen ele veren bir insandı. Açıktı, dürüstü, ilkeleri, değerleri olan bir insandı. Ama geçen sene, özellikle sizinle tanıştıktan sonra buna acayip bir şeyler olmaya başladı. Yani sizinle derken bu sinema işini kastediyorum. Böyle, hep insanı tehdit eden, her şeyi küçümseyen hiçbir şeyi beğenmeyen, saygısız, bencil bir insan olup çıktı. Sanki hiçbir şey ona yetmiyormuş başka bir dünyanın insanıymış da bizi lütfen idare ediyormuş gibi triplere girdi. Mesela hiç öyle biri olmadığı halde kendine ağır melankolik bir hava vermeye başladı. İnsana en dayanılmaz geleni de bu zaten. Haydi, bunları da bir kenara bırakalım. Ama bu işlerle insanı nasıl aşağılıyor anlatamam size. İnsanın içinden **ağzını burnunu kırmak geliyor**. Tabii ben de dayanamadım sonunda.”*

Ahmet: “Nasıl dayanamadın? Dövdün mü? Peki, Elif’le konuştun mu bunları?”

Kerem: “Konuştum tabii hem de kaç defa. Ama insanın adalet duygusunu paramparça eden asıl bu zaten. Size yemin ediyorum o her konuda cin gibi olan kız bu konu açıldığında tam bir gerizekalı olup çıkıyor. Hiçbir şey anlatamıyorsun. Üstüne bir de kıskanç olmak, bağınaz olmak o kadar ağrına gidiyor ki insanın...”

Ahmet: “İlgilenme o zaman, ne hali varsa görsün?”

Kerem: *“Ama ona göre ortada bir şey yok ki, korkuyla tehditle yaşayan benim.”*

Ahmet: *“Kerem... Bunlar ağır duygular işin de görüldüğünden daha zor yanlış anlama ama bir insandan istenebilecek en son şeyi istiyorsun...”*

Kerem: *“Elif’i unut mu diyorsunuz bana?”*

Ahmet: *“O kadarına karışamam ben hem şimdi Elif’i değil senin düşüncelerini konuşuyoruz.”*

Kerem: *“Peki o zaman size daha açık bir şey söyleyeyim mi? Bütün bunlara siz sebep oldunuz. Elif sizinle tanıştıktan sonra bu hale geldi.”*

Ahmet: *“Olabilir belki. Ama senin sevgilisi olarak başaramadığını bir yabancı olarak ben nasıl başarabilirim ki?”*

Kerem: *“Yapmayın dürüst davranmıyorsunuz. Bunu her şeyi ortada olan bir sevgilinin değil gizemli bir yabancının yapabileceğini en iyi sizin bilmeniz lazım.”*

Ahmet: *“Peki ne yapmamı istiyorsun?”*

Kerem: *“Bu sinema yalanına bir son verin. Yani Elif için demek istiyorum...”*

Ahmet: *“Ne demek bu?”*

Kerem: *“Onunla çalışmayın artık. Etrafınızda ondan daha fazla işinize yarayacak bir sürü insan var.”*

Kerem Ahmet ile Elif’in ilişkisinin Elif’e ve ilişkilerine zarar verdiğini düşünmektedir. Bunu dile getirişi Kerem açısından /cesaret/ değerinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda Kerem sözlerinde Elif’e karşı /şiddet/ uyguladığını ortaya koymuştur.

Ahmet: “*Madem açık açık konuşuyoruz ben de sana bir şey sorabilir miyim? Ama kızdığım için değil, etkilendiğim için soruyorum. Böyle bir şey sormaya nasıl cesaret ediyorsun, gururunu kırmıyor mu hiç?*”

Kerem: “*Benim için gurur meselesi değil bu. Dört yıldır ben bakıyorum bu kıza. Sizin çekmeye bile değer görmediğiniz filminiz yüzünden çalışmadığı sınavlarına yalvar yakar ben hazırlıyorum. Bir de ailesine duyduğum sorumluluk var. Siz böyle şeylere inanmıyor olabilirsiniz ama çocuklarının okuması için gömleklerini satacak kadar fedakar ana babalar var bu ülkede.*”

Ahmet: “*Anladım. Filmden vazgeçtim zaten. Mesele buysa büyütülecek bir şey yok demektir.*”

Ahmet filmde henüz vazgeçmiş olmamasına rağmen Kerem’e bu konuda gerçeği söylemez bu Ahmet’in /yalan/ anlamsal değerini vurgulayan bir sözce özelliği taşımaktadır.

Kerem: “*Başka ne olabilir ki?*”

Ahmet: “*Bak Kerem, kırılmayı ben de isterdim ama beni bu şekilde kıramazsın. Yok eğer tehdit ediyorsan ya da başka bir şey varsa söyle...*”

Kerem: “*Yok lütfen, yanlış anlamayın, tehdit filan etmiyorum bir an kendimi kötü hissettim o kadar... Ben artık gideyim rahatsız ettiğim için özür dilerim. Sizden bir ricam olacak. Buraya geldiğimi Elif’e söylemeyin...*”

Ahmet: “*Yok söylemem.*”

Kerem ile Ahmet’in konuşmaları ikilinin birbirleri ve Elif hakkındaki düşüncelerinin ortaya konmasını sağlamaktadır.

- Kerem gittikten sonra polis telefon eder ve Ahmet karakola gider. Ahmet şüphelilerin arasında teşhis ettiği hırsızı tanır ama polise söylemez oradan ayıldıktan sonra yanına gider ve filminde başrol oynamasını teklif eder.

Ahmet'in bir suçluyu filminde oyuncu olarak yer vermek istemesinin nedeni olarak filmini çekmek istediği "Suç ve Ceza" romanının baş kahramanı olan Raskolnikov karakterini hırsızlık suçu işleyen bir karakter ile özdeşleştirmek istediği düşünülebilir.

Ahmet: *"Ne diyorsun?"*

Ferit: *"Ağabey sen ne diyorsun ya film mlim ne alaka şimdi. Kafa mı buluyorsun sen bizimle?"*

Ahmet: *"Seninle niye kafa bulayım oğlum? İstemiyorsan hayır dersin olur biter. Adın ne senin?"*

Ferit: *"Ferit."*

Ahmet: *"Benim ki Ahmet. Nerelisin?"*

Ferit: *"Buralyım?"*

Ahmet: *"Hangi semtten?"*

Ferit: *"Sana ne? Ağabey sen Mitçi filan mısın?"*

Ahmet: *"Ne Mitçisi oğlum, yönetmeniz dedik ya..."*

Ferit: *"Ne biçim yönetmensin ağabey sen ya..."*

Ahmet: *"Var mı bildiğin bir yönetmen?"*

Ferit: *"Var, Sinan Çetin var... Aslan gibi adam, yönetmen diye ben ona derim işte."*

Ahmet: *"O başka tabii, ama herkes Sinan Çetin gibi olacak diye de bir kaide yok. Öbürlerine de saygı duymak lazım. Ama inanmıyorsan seni"*

zorlayamam tabii yok dersin olur biter. Ya benim de anlamadığım şu gece yarısı milletin evine girip kendini her türlü tehlikeye atıyorsun kameranın karşısına geçip iki dakika oynamaya cesaret edemiyorsun ya...”

Ferit: *“Ne ilgisi var ağabeycim. Bırak kamerayı, tiyatro sahnesine çıkar Allahına kadar oynarım ben.”*

Ahmet: *“Çık oyna o zaman...”*

Ferit: *“Madem yönetmensin neydi o geceki elindeki?”*

Ahmet: *“Ne var tabanca.”*

Ferit: *“Sen makineli gibi silahla dolaş, sonra da yönetmenim ha, biz de yedik...”*

Ahmet: *“... Memlekette herkeste silah var. Neyse, ne yapıyoruz şimdi? Aslında sen haklısın, bu işi fazla uzatmaya gerek yok... Bak bu benim telefonum dediklerimi bir düşün sonra canın isterse ara istemezsen arama. Seni ikna edemedik ama bu kadar peşin hükümlü olmasaydın iyi ederdin. Neyse, tanıştığımıza memnun oldum...”*

Ferit’in sözcelerinden Ahmet’e güven duymadığı anlaşılmaktadır. Ahmet Ferit’i ikna etmek için çaba sarfetmektedir.

İkinci kesitin sonucunda yönetmen olan baş kahramanın üretim sürecinde içerisinde bulunduğu ruhsal durum ve değişimler söz konusudur. Çevresindeki insanlara karşı tepkisizliği eylemsel ve sözel bağlamda dikkat çekmektedir. Kesitin sonunda ortaya çıkan betisel değerler baş kahraman açısından /hissizlik/, /tepkisizlik/, /yalan/ olarak belirlenmektedir.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Ahmet Elif Kerem Ferit	Ahmet'in evi	Ahmet'in yeni filme başlaması süreci	Ayrılık Elif'in kaybolması Kerem ile konuşma Oyuncunun bulunması

KESİT 3

- Ahmet eve geldiğinde kapının önünde Elif'i görür. Elif ile birlikte içeri girerler Ahmet Elif'e telefonu uzatır.

Ahmet: *"Gelsene. Haydi Kerem'i bir ara, çocuk merak etmiştir. Aramayacak mısın?"*

Elif: *"Hayır. Ne yaptığımı siz gelince fark ettim, özür dilerim."*

Ahmet: *"Elif yemek hazır!"* Gece Elif uyuyakalır Ahmet onun üzerine örter.

Ahmet Elif'in evine gelişini sorgulamaz bu konuda da /kayıtsızlığını/ sürdürmektedir.

- Telefon çalar, Serap'ın arkadaşı Serap'ın intihar girişiminde bulunduğunu haber vermek için arar.
- Ahmet dışarı çıkmak için giyinir fakat daha sonra geri döner gitmez.

Ahmet'in Serap'ın zor durumunda yanında olmaması /kayıtsızlık/ ve /umursamazlık/ betisel değerinin altını çizen bir eylem olarak görünmektedir.

Elif: *"Gitmediniz mi? Bilmeden bir şeye sebep olduysam gidebilirim. Gerçekten, arkadaşlara söz de vermiştim."*

Ahmet: “*Seninle bir ilgisi yok, otur.*” Birlikte otururlarken Ahmet Elif’in açık olan bacağına bakar. Daha sonra yatakta konuşurlar.

Elif ile Ahmet’in birlikte olması anlatının başındaki ağabey kardeş ilişkisinin yıkılmasına neden olmaktadır ve Ahmet’in Kerem’e verdiği sözü tutmadığını göstermektedir.

- Elif sabah elinde mama ile Tarçın’a seslenir ama bulamaz, yavrularını besler.

Ahmet: “*Ne oldu?*”

Elif: “*Gelmedi hala, bebekler aç.*”

Ahmet: “*Tarçına yapacak bir şey yok, orospuluk iflah olmaz.*”

Elif: “*Bazen çok şaşırtıyorsunuz beni, hatta korkutuyorsunuz, insan kedisi için öyle söyler mi?*”

Ahmet: “*Öyleyse niye söylemeyeyim*”

Elif: “*Niye aldınız o zaman?*”

Ahmet: “*Ben almadım ki, zorla yazıldı kaltak. Hamile kalınca kovdum zaten, o da gitmiş aşağıda doğurmuş. Serap acımış aldı bunu.*” Telefon çalar, arayan Ferit’tir.

Ferit: “*Alo Ahmet ağabey ben Ferit bu çekim olayı için aramıştım da seninle bir görüşecektim bu olayı.*”

- Ferit deneme çekimi için eve gelir Elif çekim sırasında metni okurken kamera Ferit’i çekmektedir. Ferit Ahmet’in teklifini kabul ederek, prova çekimine başlar.

Ferit: “*Ağabey bir şey sorabilir miyim? Bu Roskolnikov kim?*”

Ahmet: *“Ya bu çekeceğimiz, bu filmi çekeceğimiz roman var ya onun kahramanı. Şimdilik öyle diyoruz ona ama sonra filmi çekmeye başlayınca ismi değiştireceğiz. Eğer sen olursan Ferit filan koyarız.”*

Ferit: *“Olur ağabey.”*

Ahmet: *“Elif! Ya bir çay versene...”*

Elif: *“Ama istemediniz?”*

Ahmet’in Elif’e emir sözcüsü ile seslenmesi, Elif’i rahatsız etmektedir; Elif rahatsız ifadesini eylemleri ile yansıtmaktadır.

Ahmet: *“Ya şimdi istiyorum ne var?”*

Ferit: *“Ağabey aklıma bir şey takıldı ya? Bu demin çektiğimiz sahne vardı ya, Onu bir daha çekelim mi? Ya bilseydim öyle oynamazdım, orada ne demek istediğini şimdi anladım galiba. Böyle anneler hep böyle şey durumlarda belli etmezler ya çocukları üzülmesin filan diye yani burada abla o adama satılıyor. Yani ailesi için bir nevi kendini feda ediyor. Ama annesi mektupta çocuğa diyor ki işte ablan iyi zengin birisiyle evlilik yapacak, biz mutluyuz, bizi merak etme falan. Yani çocuğum ezilmesin, ablasına üzülmesin diye... Burada çocuğun ağlaması bence hiç doğru değil. Hatta üzülmemesi lazım.”*

Ahmet: *“Ne yapması lazım?”*

Ferit: *“Ağlamaması lazım pardon tam tersine öfkelenmesi lazım, sinirlenmesi lazım. Ben olsam öyle yapardım. Ya zaten insan tek başınayken kudursa bile kime ne? Kime belli edecek ki!”*

Ahmet: *“Evet doğru. Ya haftaya o şey gelecek ya, kız Sanem midir nedir o geldiği zaman beraber yaparız olur mu?”*

Ferit: *“Tamam ağabey, patron sensin.”*

Ahmet: *“Elif biz kalkalım, boş ver çayları.”*

Elif: *“Ama koydum?”*

Ahmet: *“Boşver ya. Haydi, kalkalım mı?”*

Ahmet ikinci kez Elif’e olumsuz davranışta bulunarak aralarındaki ilişkiyi etkilemektedir.

- Ahmet ile Ferit evden çıkarlar. Yolda Ahmet, Kerem’in eve doğru gittiğini görür. Ahmet akşam eve geldiğinde Elif’i balkonda gözleri yaşlı bir şekilde otururken bulur.

Ahmet: *“Ne yapıyorsun burada sen? Yemek yedin mi?”*

Elif: *“Canım istemiyor.”*

Ahmet: *“Sen de hiç yemek yemiyorsun ya. Neyse menemen yapacağım yemek istersen gel, olur mu?”*

Ahmet, Elif’in gözleri şiş olan görüntüsüne /aldırmamaktadır/ ve /tepkisizliğini/ sürdürdüğü görünmektedir. Elif’e bir şey sormadan yemeğini yemesi /umursamazlığını/ vurgulayan bir eylemdir.

Ahmet yemeğini yer, televizyon seyredirken Elif yanına gelir.

Elif: *“Serap abladan haber alıyor musunuz hiç? Bugün öylesine aklıma geldi de.”*

Ahmet: *“Geçenlerde aradı. Hani o adam vardı ya, onunla evlenip İzmir’e yerleşiyorlarmış.”*

Elif: *“Kötü hissettiniz mi?”*

Ahmet: *“Hissettim tabii... Ne de olsa eski sevgilim. Ayrıca başkalarıyla mutlu olan kadınlar bana kendimi hep kötü hissettirmiştir. Bilmiyorum,*

çocukluğumdan beri böyle işte. Bir de İzmir'e birlikte yerleşecektik, o da var tabii..."

Elif: *"Bugün Kerem geldi?"*

Ahmet: *"Biliyorum. Ferit'le giderken yolda gördüm..."*

Elif: *"Ne olduğunu sormayacak mısınız, niye böyle yapıyorsunuz? Gururunuz incinecekmiş gibi bir haliniz var. Korkmayın, ben düşmanınız filan değilim. Ona dönmemi istiyor ben de dönmeyi düşünüyorum."*

Ahmet: *"Biliyorum."*

Elif: *"Nereden biliyorsunuz?"*

Ahmet: *"Ne bileyim, bu ayrılık işleri filan öyle kolay değildir. Daha açıkçası bir kadın böyle bir durumda..."*

Elif: *"...başka ne yapar değil mi? Siz her şeyi bildiğinizi sanıyorsunuz ama hiçbir bok bilmiyorsunuz. Sadece benim de o budala kadınlarınızdan biri olduğumu düşünmek işinize geliyor."*

Ahmet: *"Durup dururken niye söylüyorsun bunları?"*

Elif: *"Ya günlerdir siz ne yaşıyorsunuz, kime dokunuyorsunuz, kiminle sevişiyorsunuz? Eski sevgilimle görüştü diyorum, pişkin pişkin yüzüme bakarak biliyorum diyorsunuz yüzünüzde en ufak bir merak bile yok. İnsan bu kadar da aşağılanmaz ki ya..."*

Elif bu sözceleri ile içerisinde buldukları durumu Ahmet'e hatırlatmakta ve Ahmet'in /kayıtsızlığına/ karşı /isyanını/ dile getirmektedir.

Ahmet: *"Ne aşağılanması ya nereden çıkarıyorsun şimdi bunu?"*

Elif: *“Ne o zaman tamam kıskanmanızı ya da üstüme titremenizi de beklemiyorum ama insan hiç olmazsa bir ne olduğunu sormaz mı? Gözleri ağlamaktan şişmiş insana menemen yer misin diye sorulmaz ki?”*

Ahmet: *“Bekleneni yapmadın diye ödül mü istiyorsun şimdi?”*

Elif: *“Ya siz ne kadar zalim bir insansınız ya... Kedisine orospu diyen insandan başka ne beklenir ki zaten...”*

Ahmet: *“Tamam özür dilerim, gel, haydi...”*

Elif: *“Peygamber olmadığınızı biliyordum ama sevmiştim sizi sonuna kadar da sevebilirdim... Ama siz sevgi değil kötülük istiyorsunuz. Bunu da hak ediyorsunuz.”*

Elif Ahmet'ten vazgeçerek ona karşı tepkisini ortaya koymaktadır. Ahmet kayıtsızlığı ile çelişen bir eylemde bulunarak onu eyleminden vazgeçirmek üzere ikna eder.

Ahmet: *“Elif”*

Elif: *“Bırakın beni... Tamam...”*

Elif giyinip evden çıkar.

Ahmet: *“Ne olursun kıskandığım için öyle söyledim.”*

Elif: *“Hayır sizin hiçbir şeyinize inanmıyorum.”*

Ahmet: *“Seni seviyorum.”*

Elif: *“Yalan söylemeyin... Kes artık şunu!”*

Ahmet: *“Tamam canım, tamam. Seni seviyorum.”*

- Ahmet Elif'i kapıdan geri çevirir Elif ağlayarak eve döner. Sabah Elif uyandığında bir not yazar, Ahmet uyanır bu sırada Elif'i görür ama sesini

çıkartmaz. Elif Ahmet'i öper ve evden gider. Ahmet yine yalnız başına kalır sabah Elif'e telefon eder.

Ahmet: *“Merhaba benim... Ferit beni aramadı, telefonu da yok seni aradı mı diye soracaktım.”*

Elif: *“Aramadı...”*

Ahmet: *“Nasılsın? Keremle misin?”*

Elif: *“Evet.”*

Ahmet: *“İyi olmuş.”* Elif telefonu kapatır.

Ahmet Elif'in onu terk etmesine sözel ya da eylemsel olarak bir tepki göstermemektedir. Ahmet'in kayıtsızlık betisel değeri desteklenmektedir.

İkinci kesitin sonucunda birinci kesitteki değerlerin değişimi söz konusudur. Elif ile Ahmet'in ilişkisi bu değişimin başlangıcı olarak görülmektedir. Bu ilişki sonucunda “ihamet” betisel değeri ortaya çıkmaktadır. Ahmet'in filmi açısından bakıldığında süreçte bir ilerleme görülmektedir film açısından başka bir süreç meydana gelmektedir. Kesit içerisinde Ahmet'in “tepkisizliği” ve “yalan söyleme edimi” tekrarlanarak vurgulanmaktadır.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Ahmet Elif Ferit	Ahmet'in evi	Elif'in Ahmet'in evine gelişi, birkaç gün sonrası	Elif'in Kerem'e ihaneti Ayrılık

KESİT 4

- Ahmet Serap'ın çerçevedeki fotoğrafına bakarken telefon çalar.

Serap: *“Nasılsın? Müsait misin? Doğruyu söylemek gerekirse sesini*

duymak hoşuma gitti. Tabii bunu söylemek için aramadım neyse uzatmayayım seninle görüşmek istiyorum, zamanın var mı? İşin varsa ya da görüşmek istemezsen çekinme, söyle.”

Ahmet: *“Yok yok görüşürüz tabii... Ama az sonra ufak bir işim var...”*

Serap: *“Akşamüstü o zaman. Zaten fazla oturamam işe geri dönüyorum bu gece. Sekiz iyi mi, Hisar'daki kahvede? Görüşürüz o zaman, hoşçakal.”*

Ahmet: *“Tamam, görüşürüz.”*

- Ahmet Ferit’i aramak için evine gider evde yoktur annesine nerede olduğunu sorduğunda net bir yanıt alamaz. Daha sonra Ferit’in kardeşi durumu Ahmet’e açıklar.

Ferit’in kardeşi: *“Ağabey, baksana kusura bakma, bizim valide delirdi biraz. Niye aramıştınız Ferit’i?”*

Ahmet: *“Bir iş vardı, onu haber verecektim. Nerede Ferit?”*

Ferit’in kardeşi: *“İçerde ya anlatması zor hikaye şimdi, gasp yapmış psikopat. Ne olacak şimdi? Film işi?”*

Ahmet: *“Film iptal edildi, onu haber vermeye gelmiştim.”*

Ferit’in kardeşi: *“Yapma ya... Sen yönetmen misin?”*

Ahmet: *“Yok değilim, yönetmen hastalandı beni haber vermeye gönderdi. Neyse ben gideyim artık ziyaretine gidersen selam söyle.”*

Ahmet, Ferit’i aramak için gelmesine karşın onu bulamayınca filmin iptal edildiğini ve kendisinin yönetmen olmadığına ilişkin yalan söyler. Bu, Ahmet’in /yalan/ edimlerinin tekrarlarından biridir.

- Ahmet eve gider telefon çalar Serap telesekretere mesaj bırakır.

Serap: *“Merhaba. Gelemediğim için özür dilerim. Senden intikam almak için böyle yaptığımı düşüneceksin ama son anda seni bir daha görmek istemediğimi fark ettim. Bunun için bana kızmazsın herhalde sana ve o ağlayan kadına mutluluklar diliyorum. Sonsuza kadar, sonsuza kadar hoşçakal, tamam?”*

Ahmet, Serap’ın mesajına bir karşılık vermeyerek ve buluşmaya gitmeyerek Serap konusundaki /umursamazlığını/ tekrarlamaktadır.

- Sabah kapı çalar deneme çekimi için beklenen oyuncu kız Sanem gelir.

Ahmet: *“... Proje tamamen iptal oldu, Elif hanım da işi bıraktı.”*

Sanem: *“Öyle mi, çok üzüldüm, aslında beni aramanızdan çok yeni bir film yapıyor olmanız beni çok heyecanlandırmıştı ve mutlu etmişti ama sağlık olsun vardır bir bildiğiniz herhalde. Neyse, ben daha fazla rahatsız etmeyeyim...”*

Ahmet: *“... Sanem hanım vaktiniz varsa, beraber bir çay içebilir miyiz?”*

Sanem: *“Çok sevinirim ama rahatsız etmeyeyim.”*

Ahmet: *“Yok yok, lütfen...”*

Ahmet’in Sanem’i içeri çağırması duygusal olarak içersinde bulunduğu boşluktan kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanabileceği gibi Ahmet’in sadece o an onu içeri çağırarak istemesi gibi bir /hissizlik/ durumunun sonucu olarak da yorumlanabilir.

- Sanem içeri girer. Ahmet bilgisayarda yeni senaryoyu yazar:

“Bekleme odası.

Ahmet uyanıp, gözlerini açar. Ve karanlıkta bir süre çevreyi dinler.

Ahmet yatağından kalkmış, balkon kapısından dışarıya bakar...”

Sanem yanına gelir ona çay getirir, öper ve içeri gider. Ahmet uzaktan televizyon izleyen Sanem'e bakar sonra bilgisayarda senaryoyu yazmaya devam eder.

Ahmet ile Sanem'in eylemsel ve söylemsel boyutta yakınlığı bir ilişki içerisinde oldukları izlenimini yaratmaktadır. Ahmet anlatının sonunda, anlatının başlangıcında belli bir aşamaya geldiği filminin yerine bir başka senaryoya başlamaktadır. Anlatının sonucu ile başlangıcı arasında Ahmet açısından bir ilerleme söz konusu olmadığı gözlemlenmektedir.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Ahmet Elif Sanem	Ahmet'in Evi Ferit'in evi	Sabah akşam	Yeni filme başlama Serap ile konuşma Yeni bir ilişkiye başlama

3.6.1.2 Anlatı Kahramanları

Tablo 5: Anlatı kahramanları

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Ahmet	Başlangıç: kayıtsızlık, tepkisizlik, hissizlik, yalan, Serap ve Elif'i terk etme Sonuç: kayıtsızlık, tepkisizlik, yenilik
İkincil derecede önemli kahraman	Elif	Değişim, ayrılık, hayranlık, isyan, eski sevgiliye dönüş
Üçüncül derecede	Kerem	Kıskançlık,

önemli kahraman 1		kuşku, ayrılık, kazanım
Üçüncül derecede önemli kahraman 2	Ferit	Hırsızlık, oyunculuğa başlama, gasp ve hapishaneye giriş

Anlatının baş kahramanı Ahmet, anlatı içerisinde genel izlenim olarak /kayıtsızlık/, /yalan/, /tepkisizlik/ izleksel rollerini üstlenmektedir. Ahmet'in taşıdığı anlamsal değerler onun anlatıda "boş özne" olarak yer aldığı sonucuna götürmektedir. Bu figüratif değere ulaşmayı sağlayan metin içerisindeki birimler sözel ve eylemsel boyutta ortaya çıkmaktadır.

Baş kahraman Ahmet oyuncusunun özelliklerine ulaşmak için anlatı içerisindeki betimleyici, niteleyici birimlere bakıldığında;

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Ahmet

Amaç: Yeni filminin çekimi

Eylem: Film için oyuncu bulma

Anlatının başkahramanı Ahmet'in amacı yeni filmi için oyuncu bulmaktır. Fakat Ahmet'te eylemi gerçekleştirmek için gereken "bilgi" ve "güç" olmasına rağmen eylemi başlatmaya yönelik "istek" yoktur ve /kararsızlık/ değeri baskın olarak yer almaktadır.

Elif'in Ahmet' bakış açısı:

Ahmet çevresine, çevresindeki kadınlara karşı /ilgisiz/ ve /kayıtsız/ davranışlarda bulunmaktadır. Ahmet'in kadınlarla ilişkisi yalnız /cinsel ilişki/ boyutundadır. Elif'in Ahmet'le ilişkisi, anlatının başında /ağabey-kardeş/ ve /arkadaşlık/ ilişkisi sınırlarındadır. Fakat Kerem'i terk edişinin ardından Ahmet ile /cinsel/ olarak

yakınlaşır, /duygusal/ yakınlaşmayı istese de Ahmet'in /isteksizliği/ ile ondan uzaklaşmak durumunda kalır. Elif Ahmet ile ilişkisi süresince Ahmet'in /kayıtsızlığına/ sessizliğini korur fakat /isyan/ noktasına geldiğinde onunla ilgili gerçek düşüncelerini ortaya koymaktadır

Serap'ın Ahmet'e bakış açısı

Serap Ahmet tarafından terk edildiği için Ahmet'e karşı bakış açısı olumlu bir şekilde değildir. Sözceleri hakaret ve isyan içermektedir. Anlatının sonunda Ahmet'ten tamamen vazgeçtiğini sözel olarak dile getirir.

İkincil derecede önem taşıyan kahramanlardan olan Elif karakterinin izleksel rolleri /hayranlık/, /isyan/ ve /değişim/ olarak ortaya çıkmaktadır buna ulaşmayı sağlayan betimlemeler ve nitelemelere bakıldığında:

Alt bölüm öznesi(yan kahraman) 1: Elif

Amaç: Ahmet ile birliktelik

Eylem: Kerem ile ayrılık, Ahmet'in yanına gelme

Ahmet'in Elif'e bakış açısı

Ahmet hayatındaki kadınların yaşamında bulunmasını ister fakat bu ilişki istemi daha çok cinsel içeriklidir. Duygusal bağlılık ve sorumluluk istemez, kadınların kedisini sevmesini ister fakat kendisi vermek değil almak ister.

Anlatının başlangıcında Ahmet ile Elif'in ilişkisi asistan- yönetmen ilişkisi çerçevesinde /ağabey-kardeş/ samimiyeti içerisinde görülmektedir. Elif'in Kerem ile

ayrılığı sonucunda Ahmet'in yanına gelmesi ile iki kahraman arasında cinsel içerikli ilişki başlamıştır. Ahmet'in Elif'e karşı seçtiği sözceler onu kendisine yakın hissettiğini göstermektedir. Aynı zamanda ona emir sözceleri kullanması onu birlikte olmalarına karşın hala aynı şekilde gördüğünün sezdirimi olarak görülmektedir.

Ahmet'in Elif'in onu terk etmesi durumunda ona karşı değişen tavrı /kayıtsız/ karakteri ile çelişen bir değer taşımaktadır. Ahmet açısından, /tutarsızlık/ betisel değeri ortaya çıkmaktadır.

Kerem'in Elif'e bakış açısı

Kerem Elif'e karşı Ahmet ile konuşmasındaki sözcelerinde belirttiği gibi /sorumluluk/ değerini taşımaktadır. Aynı zamanda Elif'in Ahmet'e olan hayranlığını Kerem'e karşı sık sık yinelemesi ile Kerem, /kıskançlık/ değeri içerisinde görülmektedir. Kerem, Ahmet ile ilişkisinin Elif'i değiştirdiğini düşünmektedir. Bu da Ahmet'e yönelik sezdirimsel de olsa /suçlama/ içerisinde bulunduğunu ortaya koymaktadır.

3.6.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 6: Ahmet açısından

Uzam:	Ahmet'in evi
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM
İzlekler:	Bireysel dünya, küçük çevre Kişisel yaşam

Anlatı uzamsal olarak daha çok kapalı ve kapsanan bir uzamda geçmektedir. Uzam, anlatının sürekliliği ve anlamı açısından önemli bir değer taşımaktadır. Uzamın kapalı ve dar bir özellik taşıması başkahramanın iç dünyasını yansıtmak, yaratım

sürecini ortaya koymak için kullanıldığı düşünülmektedir. Başkahraman Ahmet, huzursuz kişiliğini kapalı uzamda sık sık oda değiştirerek sabitliğini kurmayarak ortaya koymaktadır.

3.6.1.4 Zamansal Betiler

Anlatıda olaylar zaman dizimsel olarak yer almaktadır. Başkahramanın filminin senaryo yazım, oyuncu seçimi süreci ile yeni bir senaryo yazmaya başlaması arasında geçen süre anlatının zamanını oluşturmaktadır. Zaman çizgisel olarak “sabah”, “akşam”, “gece”, “gündüz” gibi zaman belirteçleri ile ortaya konmaktadır.

3.6.1.5 Tekrarlanan Motifler

a. Tv motifi: Televizyon motifi, anlatıda çoğunlukla Ahmet karakterinin bir başka kahramanla iletişim kurduğu sahnelerde yer almaktadır. /İletişim/ kurulan bir bağlamda /iletişimsizlik/ sezdirimine neden olan televizyon motifi, anlatı içerisinde tekrarlanan öğelerden biri olarak yer almaktadır.

b. Rus Edebiyatı motifi: Kahraman, yazmakta olduğu senaryoda, Dostoyevski'nin “Suç ve Ceza” romanı esas almaktadır. Ahmet, filminin kahramanını da “Suç ve Ceza” romanının baş kahramanı “Raskolnikov”a benzer bir karakter olmasına önem göstermektedir. Bu yüzden evine giren bir hırsızı bu rolde oynatmayı uygun görür. Dostoyevski'ye ve romana ilişkin tekrarlar anlatıda yer almakta ve bu motifi vurgulamaktadır.

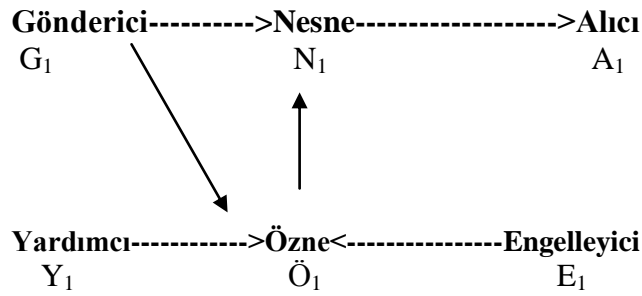
c. Sinema motifi: Bir film çekme sürecinde olan Ahmet sinemaya ve yönetmenlere yönelik düşüncelerini sözcelerinde ortaya koymaktadır. Yönetmen “Sinan Çetin”, anlatıda tekrarlanan sinemaya özgü öğelerden biridir.

3.6.2 Derin Yapı

3.6.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Anlatının eyleyenlerin örnekçesine bakıldığında:

Ahmet’in bakış açısına göre;

G₁: Yeni bir film çekme isteği

Ö₁: Ahmet

Y₁: Elif

E₁: Ahmet

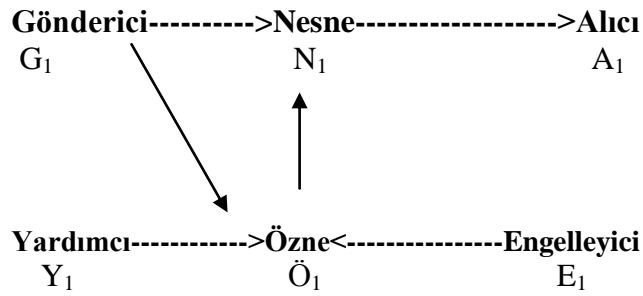
N₁: Yeni film projesi

A₁: Ahmet

Ö₁in değer nesnesi yönetmen olan öznenin mesleği gereği üretimde bulunma gerekliliği, soyut film çekme isteğidir. Eylemden yarar sağlayacak olan “alıcı” yine öznenin kendisidir. Bu kesitte Ö₁e yardımcı olan, özneye asistanı E₁ dir . Özne isteksizliği ve kararsızlığı ile kendi engelleyicisi değerini taşımaktadır. Anlatının

başlangıç kesitlerinde $\ddot{O}_1 \vee N_1$ den ayrışık durumundadır, yardımcı eyleyensel rolü taşıyan Elif, $\ddot{O}_1$ in nesnesine ulaşması durumunda yardımcı olmaktadır fakat engelleyici eyleyen rolünü öznenin kendisinin taşıması nedeniyle $\ddot{O}_1 \wedge N_1$ durumu gerçekleşmemektedir. Fakat anlatının sonunda özne başlangıçtaki değer nesnesine ulaşamamış olsa da yeni bir film için senaryo yazma eylemi gerçekleşir; bu dönüşüme uğramış olsa da. $\ddot{O}_1 \wedge N_2$ durumunun gerçekleştiğini göstermektedir.

Elif'in bakış açısına göre;

G₁ : Ahmet'e olan hayranlık

Ö₁ : Elif

N₁ : Ahmet

Y₁ : ∅

E₁ : Ahmet, Kerem

İletişim eksenini üzerinde $\ddot{O}_1$ in göndericisi değer nesnesi olan Ahmet'e karşı olan "hayranlığı"dır. Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesi ile ne ayrı ne de bağlaşımsal durumdadır. ($\ddot{O}_1, N_1$) özne nesnesi ile hem birlikte hem de ayrıdır. $\ddot{O}_1$ değer nesnesine ilişkin arzusunu anlatı içerisinde birçok kesitte ve birçok farklı şekilde dile getirmektedir. Yardımcı eyleyenin olmaması ve engelleyici

eyleyenlerden birinin değer nesnesinin kendisi olması nedeniyle $\ddot{O}_1 \wedge N_1$ durumu gerçekleşmemektedir.

Sonuç olarak başlangıç durumu ile sonuç durumu arasında bir değişim gerçekleşmemektedir. Özne başlangıç konumuna geri dönmektedir fakat Elif, başlangıç durumundan farklılaşarak, Ahmet ile benzeştiği bazı davranışlar sergilemektedir (Kerem'i terk etme)

Tablo 7: Öykünün eyleyen izlencesi açısından düzenlenmiş şekli:

(baş kahraman Ahmet açısından)	
$G_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 \vee N_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 \vee N_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 \wedge N_2$	
Başlangıç durumu	bitiş durumu
(ikinci dereceden kahraman Elif açısından)	
$\ddot{O}_1, N_1 \text{====} \rightarrow G_1 \text{====} \rightarrow \ddot{O}_1 \vee N_1$	
Başlangıç durumu	bitiş durumu

3.6.2.2 Anlatı İzlencesi

Tablo 8: Ahmet'in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim (Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Cezalandırıcı deneyim
Başlangıç: Ahmet	G1: yeni bir film çekme isteği Ö1: Ahmet N1: yeni bir film	Güç:+ Bilgi:+ İstek:- Ö1 V N1	Ö1 V N1	Filmin iptali
Sonuç: Ahmet	G1: yeni bir film çekme isteği Ö1: Ahmet N2: yeni bir film	Güç:+ Bilgi:+ İstek:+ Ö1 V N2	Ö1 Λ N2	Yeni bir senaryo yazmaya başlangıç

Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ 'in yeni bir film sürecine girmesi ve yeni bir oyuncu bulma isteği eyleyensel rolünü üstlenerek $\ddot{O}_1$ 'i bir eyleme yönlendirmektedir. Edim aşamasında $\ddot{O}_1$ değer nesnesine ulaşmak istemektedir bunun için eylemler

gerçekleştirmektedir fakat gerekli olan “güç”, “bilgi”nin de bulunmasına rağmen eylemini gerçekleştirmek için gereken “isteğini” kaybetmiş görünmektedir. Öznenin karşısına engelleyici olarak kendi isteksizliği çıkmaktadır bu öznenin değer nesnesine ulaşmasını engeller.

Ahmet dönüşüm sürecinde, sevgilisinden ayrılır, yalanlar söyler, Elif ile birliktelik yaşar, yeni bir oyuncu bulur, onu kaybeder.

Bölümün sonunda yaptırım açısından özne bir dönüşüm geçirir ve nesnesine ulaşamaz, eylemi yarım kalarak sonuçlanmaktadır. Sonuç olarak $\ddot{O}_1 V N_1$ gerçekleşmemektedir. Sonuç bölümünde Ahmet’in “değer nesnesi” yine aynı amaç etrafında şekillenmektedir. Edim aşamasında gerekli olan “bilgi”, “istek” ve “güç” e sahip olması dolayısıyla yeni bir senaryo yazma eylemi başlar ve $\ddot{O}_1 \Lambda N_2$ durumu gerçekleşir.

Tablo 9: Elif’in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Cezalandırıcı deneyim
Başlangıç: Elif	G1: Ahmet’e olan hayranlık Ö1: Elif N1: Ahmet	Güç:- Bilgi:- İstek:+ $\ddot{O}_1 V N_1$	$\ddot{O}_1 V N_1$	Ahmet’ten ayrılık

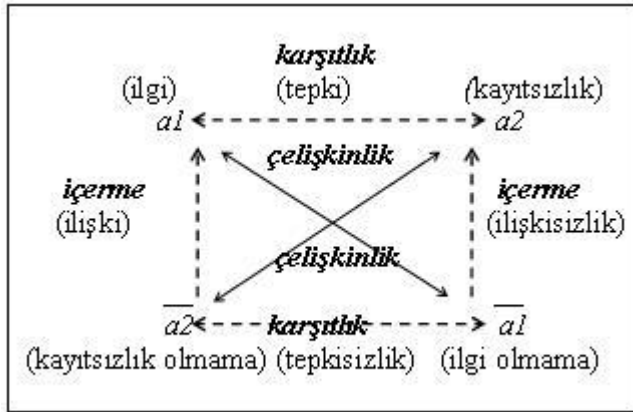
Elif öznesi açısından eyleyenler şemasına bakıldığında Elif’in “değer nesnesi”nin Ahmet olduğu görülmektedir. Özneyi nesnesine yönlendiren Ahmet’e olan hayranlığıdır. Elif’in eylemini gerçekleştirmesi aşamasında gerekli olan “isteği” vardır fakat “bilgi” ve “güce” sahip olamadığı için ve özellikle nesnenin aynı zamanda öznenin engelleyicisi değerini taşıması nedeniyle özne nesnesiyle ayrışık, $\ddot{O}_1 V N_1$ durumdadır. Ahmet ile ayrılık ve onunla birlikte çalışmama yaptırım açısından cezalandırıcı bir sonuç olarak değerlendirilmektedir.

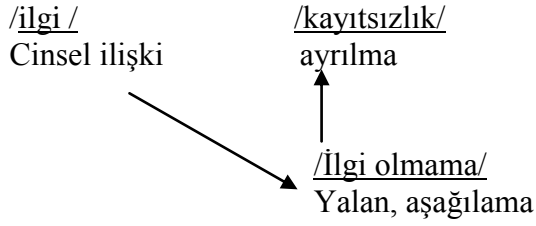
3.6.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

Eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlere anlatı izlencesi çerçevesinde ve göstergebilimsel dürtüde ilişkilerine bakıldığında;

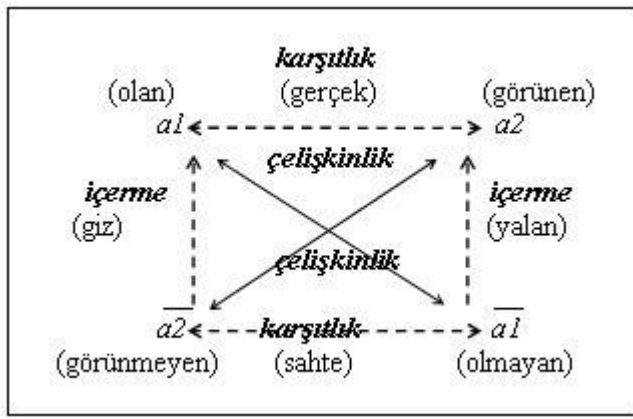
Ahmet karakterinin anlatı boyunca genel izlencesi /tepkisizlik/ ve /kayıtsızlıktır/. Bununla birlikte kahraman tarafından ortaya konan /yalan/ edimi, özneler açısından /değersizliği/, kendisi açısından /umursamazlığını/ belirginleştirmektedir. Kahramanın kayıtsızlık izleğine anlatı içersindeki eylemleri ve sözel bildirimlerinden ulaşılmaktadır. Anlatıda Ahmet açısından bir dönüşüm gerçekleşmemektedir kahraman taşıdığı amaç ve eylemleri açısından başlangıç konumuna geri dönmektedir. Eylemleri değişse de /kayıtsızlığı/ ve /isteksizliği/ çizgiselliğini korumaktadır.

Serap ve Elif için ortaya konan durum ve dönüşüm şemalarına bakıldığında,

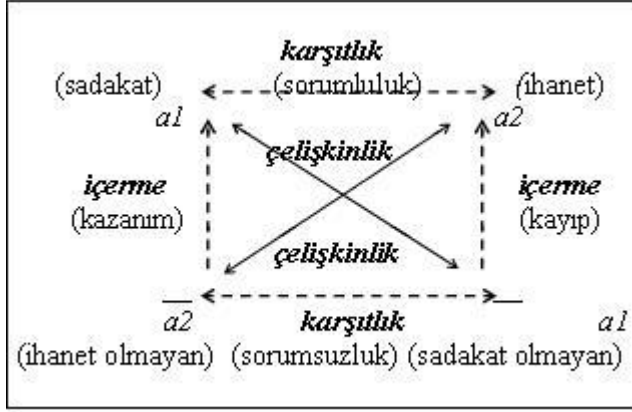

Anlatı kahramanları Sinem ve Elif de Ahmet ile ilişkileri sürecinde aynı dönüşümü geçirmiştir. Bu dönüşüm şemasında açıkça görülmektedir.

Anlatıda, Ahmet dışındaki diğer kahramanlar gerçeklik değerini taşımaktadır. Onlar ilişkilerinde oldukları gibi görünmekte, Ahmet ise çevresindekilere karşı yalan değerini ortaya koymaktadır. Ahmet dış dünyaya kayıtsız olduğu için gerçeklerden kaçmakta, kendisine kurgusal bir yaşam kurmaktadır.

Ahmet, çevresine karşı kayıtsız olduğu için çevresindekilere karşı sorumluluk da taşımaz bu yüzden ihanet ve sadakat gibi kavramlar onun için önemsiz görünmektedir. İhanetle ilgili yalan söyler, Elif ile ilişki kurarak Kerem'e ihanet eder.

3.7 Kader

Babasının sahip olduğu bir mobilya dükkanı işleten Bekir, dükkanına gelen Uğur'a ilk görüşte aşık olur, onunla birlikte olmak için işini, ailesini bırakıp peşinden yollara düşer. Bekir gibi imkansız bir aşkla bir başkasını seven Uğur da sevgilisinin peşinden şehir şehir dolaşır. Kader, birbirini hiç bırakmayan üçlü bir aşk hikayesini konu edinmektedir.

Kader filmi, yönetmen tarafından daha önceki bir tarihte çekilmiş olan **Masumiyet** filmi ile anlatının içeriği açısından ortaklıklar ve benzerlikler taşımaktadır. Filmler arası ilişkilere, bu benzerliklerin anlamı ve yorumuna filmin çözümlemesi ve değerlendirmesi aşamasında yer verilmiştir.

3.7.1 Yüzey Yapı

3.7.1.1 Anlatının Kesitleri

Filmin anlatısal kesitlenmesi şu şekilde gerçekleşmektedir:

KESİT 1

- Anlatının başlangıcında anlatının baş kahramanı yaşamını etkileyecek olan diğer anlatı kahramanları ile tanışır. Bekir halı sattığı dükkanında uyurken içeri Uğur girer ve halılara bakmaya başlar, daha sonra Bekir ile konuşur tanışırlar.

Uğur: *“Günaydın. Uyandırmadan şuradan birkaç halı alıp gideyim dedim ama uyandın. Halılara bakıyordum, salon için şöyle bir şey almayı düşünüyoruz.”*

Bekir: *“Salonunuz büyük mü?”*

Uğur: *“Bilmem. Şuradan şuraya kadar filandır herhalde.”*

Bekir: “Size şunlardan bir tanesini açıp göstereyim. Siz aşağı yukarı tahmin edersiniz.”

Uğur: “Ahh! Ne yaptın sen öyle? Çok komik ya. Kaç para bu?”

Bekir: “Beğendiyseniz bir şeyler yaparız. Biraz indirim yani.”

Uğur: “... Burasının sahibi sen misin?”

Bekir: “Sayılır. Peder açtı ama ben işletiyorum.”

Uğur: “İyi, kıymetini bil. Hadi ben gidiyorum. Çok geç kaldım. Ha adın ne senin?”

Bekir: “Bekir.”

Uğur: “Benim adım da Uğur. Memnun oldum. Anneme halıyı söylerim. Tamam derse, gelip beraber bakarız, olur mu? Haydi Allahısmarladık.”

Bekir ve Uğur’un tanışmasına Uğur’un Bekir’e karşı samimiyeti ve alaycı tavrı dikkat çekmektedir.

- Bekir uğur gittikten sonra Uğur’un unuttuğu fotoğrafları bulur, akşam evde o fotoğraflara bakar.

Bekir: “Anne ne var?”

Anne: “Sağır mısın oğlum? Seninkiler aşağıda iki saattir ıslık çalıyorlar.”

Bekir: “Tamam, geliyorum. Geliyorum. Tamam, bir dakika geliyorum.”

Baba: “Öyle gece yarılara kadar kalma.”

Bekir: “Tamam baba.”

Bekir’in dükkana gelen bir müşteriden etkilenmesi, onun fotoğraflarına bakması hayatında biri olmaması ve bekar bir erkeğin karşı cinse olan ilgisi olarak yorumlanabilir.

- Kahvehanede Uğur'un annesinin sevgilisi Cevat, Uğur'un kardeşi ile dalga geçtikleri için kahvehanedeki adamlara tartışır.

Kamil: “...*Ya Kuran çarpsın bir şey demedik, Cevat o kadar şahit var. Sana ne kardeşim? Babası mısın?*”

Cevat: “*Babasıyım lan, var mı diyeceğin? Sıkıysa bir daha duyayım lan. Haydi bakalım!*”

Cevat'ın, sevgilisinin çocuğuna karşı davranışları onu koruması /sahiplenme/ izleğini ortaya koymaktadır

- Bekir arkadaşları ile dışarıda dolaşırken arkadaşlarına Uğur hakkında sorular sorar.

Bekir: “*Uğur diye bir kız var tanıyor musunuz? Bugün dükkana geldi de halı alacakmış, taksit yapar mısın diye sordu.*”

Arkadaş: “*Mahallede bir yemeyen sen kaldın zaten. Bulaşma bu tiplere, başına bela alırsın sonra. Bu Uğur'u da anasını da Cevat yiyor, ama asıl Zagor'a veriyor orospu, o ibne de bu Cevat'tan daha psikopattır ha.*”

Bekir: “*Çıkmadı mı lan daha o?*”

Arkadaş: “*Yok, daha var galiba. Allah'ı var tatlı kız. Seninkinin evi işte ışıkları yanık olan.*”

- Cevat eve geldiğinde Uğur'un felçli babası ile ilgilenir ona sigara verir, Uğur'a kardeşine ve annesine aldığı hediyeleri dağıtır.

Cevat: “*Nasılsın Şevket ağabey? İyisin, iyi... Bak, sigara getirdim sana. Var mı bir isteğin? Olursa Kudret söylesin bana tamam mı? Hadi, istirahat et sen.*”

Cevat'ın eylemleri ve sözceleri sevgilisinin kocasına ve çocuklarına sahip çıktığı yargısını ortaya çıkartmaktadır.

- Sabah Bekir dükkanda Uğur'un fotoğraflarına bakarken dükkana Uğur gelir ve fotoğraflarını sorar.

Uğur: *“Sen hep uyur musun ya?”*

Bekir: *“Yok yok, uyumuyordum. Buyursana.”*

Uğur: *“Yok, sağ ol. Dün burada bir zarf unutmuşum da onu almak için uğradım. Sağ ol, hadi Allahaismarladık.”*

Bekir ile Uğur ilişkisinde Uğur davranışları ile Bekir ile /alay/ ettiği görülmektedir. Bekir'in davranışları ise Uğur'a karşı /duygusal/ olarak bazı hisler beslediğini göstermektedir.

- Sabah Bekir'in annesi bir kızın fotoğrafını bakması için Bekir'e verir.

Anne: *“Al şunu. Bugün sende kalsın. Babanın yakın bir arkadaşının kızı.*

Bir düşünsün dedi. Sonra konuşacak seninle.”

Bekir'in ailesi çocuklarının evlenmesini istemektedir.

- Bekir dükkanda bu kez evlenmesi istenen kızın fotoğrafına bakıp düşünürken dükkana Uğur gelir, Bekir Uğur'a olan aşkını dile getirir.

Uğur: *“Bu sefer de ayakta uyuyorsun.”*

Bekir: *“Yok, dalmışım, hoş geldin.”*

Uğur: *“Kim o? Sevgilin mi? Alışverişe gelmedim. Şuradan geçiyordum, içimden halini hatırını sormak geldi nedense. Pek hoşlanmadın galiba. Ya sen ne mahcup çocuksun böyle. Gören de esnaf değil, Hakan Taşyan zanneder. Burası çok komik ya. Sen sahiden hoşlanmadın gelmemden. Neyse kusura bakma ben gidiyorum, haydi hoşçakal.”*

Bekir: “*Uğur ben seni çok seviyorum...*”

Bekir’in sözceleri Uğur’a karşı duygusal yaklaşımını dile getirdiğini göstermektedir.

- Kahvehanede Cevat ile Kamil tartışırken Zagor araya girer ve tartışmada sırasında Cevat’ı vurur, Cevat ölür.

Uğur’un sevgilisi, Uğur’un ailesine bakan adamı öldürerek kahramanların yaşamlarının değişmesine neden olmaktadır.

Anlatının birinci kesitinde birbirlerinin yaşamlarını değiştiren kahramanların tanışmaları ve bireysel dünyalarına ilişkin kesitler yer almaktadır.

Tablo 1: İzlek 1

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Bekir ve ailesi Uğur ve ailesi Cevat Zagor	Bekir’in dükkanı, evi Uğur’un evi	Bekir ile Uğur’un tanışması Ertesi gün	Kahramanların tanışması, cinayet

KESİT 2

- Bekir, Uğur’un annesinin yaşadığı eve erzak götürür, Uğur’u sorar.

Bekir’in Uğur’un ailesine yardımı Bekir açısından /yardım/ betisel değerini oluşturmaktadır.

- Bekir eve gelir karısı onu karşılar, birlikte yemek yerler. Televizyonda haberlerde Uğur ve Zagor’un iki polis memurunu öldürdüklerini öğrenir.

Bekir’in evi, ikinci kesitte Bekir’in yaşamının evlilik eylemi ile değiştiğini göstermektedir. Televizyon motifi Bekir’in geçmişi ile arasında bir bağ kuran araç görevini üstlenmektedir.

- Bekir dükkanda gece yalnız başına otururken Uğur içeri girer.

Bekir: *“Hoş geldin geçmiş olsun. İçeri gel istersen, üşümüştündür. Gelsene. Bir çay söyleyeyim sana, için ısınır. Ne zaman geldin?”*

Uğur: *“Dün gece.”*

Bekir: *“Çok kaldın mı peki poliste?”*

Uğur: *“On gün.”*

Bekir: *“Bir şey yaptılar mı?”*

Uğur: *“Bana pek bir şey yaptılar sayılmaz. Ama Orhan'ı mahvettiler.”*

Bekir: *“Peki şimdi ne olacak?”*

Uğur: *“Suçüstü olduğu için mahkemesi hemen başlar. Fazla uzatmadan müebbet hapis alır diyorlar. Ne oldu? Ne bileyim beni alaya alıyormuşsun gibi geldi. Neyse. Seni işinden gücünden alıkoymayayım. Buraya annelere yaptıklarına teşekkür etmeye gelmiştim.”*

Bekir: *“Ben bir şey yapmadım sadece yapılanları ilettim.”*

Uğur: *“Niye böyle yapıyorsun bilmiyorum ama Cevat'ın o kolpacı arkadaşlarının kimseye bir lokma ekmek vermeyeceğini iyi bilirim. Hoşça kal.”*

Uğur kapıdan çıkar ama sonra geri döner.

Uğur: *“Bana para lazım. Orhan'a avukat tutacağım.”*

Bekir: *“Avukatın ne faydası olacak ki? Herkesin gözü önünde üç kişiyi öldürdü bunların ikisi polis. Avukat ne yapacak bu durumda ona?”*

Uğur: *“Olsun, onu öyle bırakamam... Sen ne kadarını verebiliyorsan o kadarını ver.”*

Bekir: *“Tamam da ailen bunca yokluk içindeyken haksızlık değil mi? Biraz da onları düşünsen.”*

Uğur: “...Ben bunların hepsini biliyorum. Veremeyeceksen, veremiyorum de mecbur değilsin. Ama ben ne yaptığımı çok iyi biliyorum.”

Bekir: “Parayı bulunca İzmir'e mi gideceksin? Peki, geri nasıl ödeyeceksin?”

Uğur: “Nasıl olursa. Çalışırım, her şeyi yaparım olmadı orospuluk yaparım istersen metresin olurum.”

Bekir: “Onu bu kadar çok mu seviyorsun?”

Bekir ile Uğur'un araya giren belirsiz bir zamandan sonra karşılaşması yine anlatının başlangıcında olduğu gibi Bekir'in dükkanında gerçekleşmektedir. Uğur'un sözceleri /teşekkür/ ve /yardım/ betisel değerlerini ortaya koymaktadır. Uğur Zagor için Bekir'den yardım istemekte bu şekilde Zagor'a olan bağlılığını ortaya koymaktadır.

- Bekir Uğur ile birlikte yaşamaya başlar, onunla birlikte gazinoda çalışmaya başlar. Uğur ile Bekir birlikte bir otelde kalmaya başlarlar, Bekir otelci ile birlikte lobide televizyon seyreder. Daha sonra Uğur'un yanına odaya gider.

Uğur: “Bak sana ne aldım. Güzel mi?”

Bekir: “Onlar ne?”

Uğur: “İç çamaşırı. Atlet kilot falan. Senin için?”

Bekir: “İyi, sağ ol. Çamaşırlarım bayağı eskimişti. Zagor'a ne aldın?”

Uğur: “Aynısından bir takım da içlik bu aralar sırtı ağrıyormuş.”

Bekir: “Ziyaret yarın mı? Bir hafta ne çabuk geçiyor.”

Uğur: “Zaman çabuk geçiyor. Ben uyuyayım biraz yarın erken kalkacağım haydi sen de odana git.”

Sabah Bekir Uğur'a saldırır, Uğur Bekir'i odasından kovar.

Bekir ve Uğur ilişkisinin sürekliliği ve değişimi belirsiz bir zaman aralığından sonra anlatının başlangıcından bağımsız bir uzamda ortaya çıkmaktadır. Bekir ile Uğur'un sözceleri Uğur'un Zagor ile ilişkisini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Bekir'in ve Uğur'un fiziksel değişimi buldukları uzamla ilişkilendiğinde buldukları uzaman uyum sağladıkları şeklinde yorumlanabilir.

- Uğur ile Bekir deniz kıyısında arabanın içerisinde konuşurlar.

Uğur: *“Bir süre İstanbul'a gitmeni istiyorum.”*

Bekir: *“Ne oldu ki?”*

Uğur: *“Yok bir şey. Hemen itiraz etme ya.”*

Bekir: *“Yok canım niye itiraz edeyim de şimdi durup dururken nereden çıktı bu anlamadım yani.”*

Uğur: *“Hem karını, çocuğunu da görmüş olursun... Bir kere de dediğimi yap ya, ne var bunda?”*

Bekir: *“Ya yapmıyorum mu dedim? Tamam. Bu muydu söyleyeceğin? Mesele kapanmıştır o zaman.”*

Uğur: *“Ne zaman gidiyorsun?”*

Bekir: *“Şimdi gideyim istersen? Bana numara yapma lan! Ne varsa açık açık söyle!”*

Uğur: *“Sabah Kudret'le konuştum babam çok kötüymüş moralim çok bozuk.”*

Bekir: *“Tamam yarın sabah giderim.”*

Uğur bu sözceleri ile Bekir'i kendisinden uzaklaştırmak istemektedir. Bekir'in Uğur'a karşı sözlerinin farklılaştığı dikkat çekicidir.

- Akşam Bekir gazinodayken iki adam gelir ve Bekir'i vurur.

Tablo 2: İzlek 2

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Bekir Uğur	Gazino İzmir	Bekir ile Uğur'un İzmir'de geçirdiği gece ve gündüz	Birliktelik Ayrılık

İkinci kesitte kahramanların yaşamlarının kesişmesi ortaya çıkmaktadır. Anlatının başlangıcında buldukları uzamdan ayrılma ile uzam değişikliği kahramanlar açısından değişime neden olmaktadır. Uğur'un davranışlarından Bekir ile ilişkisinin arkadaşlık düzleminde ilerlediği anlaşılmaktadır. Anlatının sonunda Uğur Bekir'i kendisinden uzaklaştırmak istemektedir.

KESİT 3

- Bekir Uğur'dan uzaklaşmıştır, evine ve karısına döner çocuğu ile oynar, ikinci bir çocuğu daha olmuştur.

Bekir'in babası: *“Bekir, ne oluyor? Ukalalık etme lan! Yeter artık. Sen ne istiyorsun elin garibinden ya? Ne yaptı bu kız sana? Dört aylık evliyken çektin gittin, kocalık yapmadın. Çocuğunu doğururken başında durup, babalık yapmadın. Ya ben biliyorum, bugüne kadar hiçbir şeye itiraz ettiğini duymadım. Bir terbiyesizliğini görmedim Namusunda, iffetinde, düzgün bir insan ya. Böyle olmaz, Bekir. Bak, bugüne kadar hiçbir şeyine ses etmedim. Koca dükkan battı gitti gık demedim ama bu kadarı yeter.*

Kimseyi üzmeye, huzursuz etmeye hakkın yok. Git, özür dile kızcağızdan. Bir daha da böyle bir şey yaptığını duymayayım. Tamam mı?”

Bekir: *“Tamam.”*

Bekir’in karısına karşı soğuk davranışlarını fark eden baba oğlunu uyarmaktadır. Bu uyarı babanın /fedakarlık/ betisel değerini ortaya koyduğunu göstermektedir.

- Bekir akşam eve geldiği sırada kapıdan girmekten vazgeçer ve İzmir’e Uğur’un çalıştığı gaziinoya gider. Dışarıda Uğur ve Bekir ile konuşurlar.

Uğur: *“Bekir, ne istiyorsun? Gerçekten ne istiyorsun, Bekir? Bu iş nereye gidecek böyle?”*

Bekir: *“Nereye giderse.”*

Uğur: *“Ne demek nereye giderse?”*

Bekir: *“Öyle işte. Olmuyor sensiz. Gel İstanbul'a dönelim. Peder'le arayı düzeltirim işi gücü tekrar yoluna koyarım beraber yaşarız, istersen evleniriz. Ya da bir daire tutarım size annenle kardeşini alırız, size bakarım. Zagor'a da bakarım yine gidersin ziyaretine. Hiç değilse bu sefalet biter, biraz mutlu oluruz.”*

Uğur: *“Boş konuşuyorsun kendini Cevat sandın galiba. Olmaz bu dediklerin dünyada olmaz.” Ya ben bunları kabul etmem. Bir daha dönmem İstanbul'a.”*

Bekir: *“Ya ailen, onlar ne olacak? Bütün hayatın boyunca orospuluk mu yapacaksın?”*

Uğur: *“Evet, yapacağım.”*

Bekir: *“Peki neden?”*

Uğur: *“Nedeni yok... Ben böyle istiyorum.”*

Bekir: *“Kötülük ama bu istediğin senin.”*

Uğur: *“O zaman kötülük istiyorum.”*

Bekir: *“Tamam. O zaman ben burada kalırım.”*

Uğur: *“İstemiyorum.”*

Bekir: *“Ne zararım var sana ya?”*

Uğur: *“İstemiyorum, Bekir hoşlanmıyorum senden işte.”*

Bekir: *“Ne yapıyorum ki ben sana?”*

Uğur: *“Ne yaptığın önemli değil istemiyorum, zorla mı? Bu böyle olmaz. Bu gidişle kötü olacak gururunu kırdıracaksın. Daha fazla kötü olmadan hemen geri dön.”*

Bekir: *“Bana akıl verme lan.”*

Uğur: *“Sana akıl vermiyorum olacağı söylüyorum. Hadi her şeyi bir kenara bıraktık. Ya Zagor? Duyarsa, bu sefer kafana sıktırır.”*

Bekir: *“O kadar kolay değil işte o.”*

Uğur: *“Nasıl kolay değil? Ne çabuk unuttun başına gelenleri? Günahsız insanlara acı çektirmeye, çocuğunu öksüz bırakmaya değer mi?”*

Bekir: *“Seninki değişiyor mu? Ailen ne durumda biliyor musun? Ne yiyorlar, ne içiyorlar haberin var mı? Takılmışsın bir psikopatın peşine, gidiyorsun.”*

Uğur: *“Bu seni ilgilendirmez.”*

Bekir: *“Lan insan bile değil o be. Sizi koruyan, evinize ekmek getiren adamı kalleşçe öldürdü. Hem de ciğeri beş para etmez adi bir kulampara uğruna... Sen burada bütün bunlara sebep olan o ibne için orospuluk yapıyorsun.”*

Uğur: *“Bu seni son görüşüm olsun lan. Bir daha yoluma çıkarsan Allah'ıma kitabıma vurdururum seni. Hem de kafana sık...”*

Bekir: *“Git, ağzını burnunu kırarım şimdi senin!”*

Bekir ile Uğur'un sözceleri karakterlerin yaşamları ve geçmişleri ile ilgili ipuçları ortaya koymaktadır. Uğur Bekir'i reddederek kendisinden uzaklaştırma isteğini yinelemektedir. Uğur bu davranışlarıyla Bekir'i korumak istemektedir. Bekir'in Uğur'a karşı /şiddet/ içeren sözceleri ve /şiddet/ içeren eylemleri Bekir'in değişimini belirginleştirmektedir.

- Bekir ile Uğur tartışır ve Uğur, Bekir'i bırakarak gider. Bekir sabaha kadar bankta oturur. Bekir gazinoya gelerek Uğur'u çağırır.

Bekir: *“Orospu nerdesin lan? Nerdesin lan orospu? Mahvettin lan beni! Ömrümü yedin lan bitirdin lan beni!”* Gazinodaki adamlar Bekir'i döverek dışarı çıkartırlar.

Bekir'in bu eylemi ve sözceleri /dönüşümünü/ ve /aşk/ izleğini belirginleştirmektedir.

- Bekir evine gitmez, yolda bir arkadaşına rastlar daha sonra eskiden kaldıkları otelin sahibine giderek Uğur'un yerini öğrenir.

Badi: *“Ağabey, senin hiçbir şeyden haberin yok. Uğur Hanım Sinop'a gitti.”*

Bekir: *“Badi, kafalama beni, ciddi misin lan sen?”*

Badi: *“Ağabey, şerefsizim diyorum bana inanmıyorsan, git İsmail'e sor ağabey.”*

İsmail: *“Zagor'un isteklerini hapisane müdürü kabul etmeyince Zagor da arkadaşlarıyla isyan çıkartıyor hapishanede o kargaşalıkta iki tane*

hasmını öldürüyor kendi de yaralanıyor tabii, hastaneden taburcu olunca direk Sinop cezaevine paket ağabey iki gün sonra da Uğur peşine gitti zaten. Giderken sana bir miktar para bıraktı. Artık kimseyi üzmesin evine, ailesinin yanına dönsün dedi.”

İsmail’in Uğur’un sözcelerine ilişkin söyledikleri Uğur’un Bekir’i kendisinden uzaklaştırma isteğini yinelemekte ve vurgulamaktadır.

- Bekir, Uğur’un peşinden Sinop’a gider, kaldığı oteli bulur ve yanına gider.

Bekir: “...Uğur! Uğur, cevap ver. Allah'ını seversen cevap ver iki kelime edip gideceğim bak, söz veriyorum. Gitmezsem, dünyanın en şerefsiz insanıyım. Uğur, azıcık insaf et. Uğur, hadi çık ortaya! Bittim ben Uğur, tükendim. Ne olursun çık! Ölmek üzereyim neredeyse çık! İki kelime edip gidi...”

Uğur: “Tamam, Mahmut Ağabey. Ben hallederim siz gidin, haydi. Söyle lan ne söyleyeceksen!”

Bekir: “Uğur, böyle yapma.”

Uğur: “Nasıl yapma lan? Nasıl yapma? Kendini de, beni de ne hale soktuğunu görmüyor musun lan? Hiç gurur yok mu lan sende, hiç utanmaz mısın? Erkek değil misin lan sen?... Kaç zaman oldu lan? Bu kaçınıcı, kaç defa konuşmadık mı? Söylenecek ne kaldı ulan şerefsiz?”

Bekir: “Uğur, sensiz olmuyor.”

Bekir bileklerini keserek intihara teşebbüs eder.

Tablo 3: İzlek 3

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Uğur Bekir	İzmir Sinop	Bekir'in Uğur'un peşinden gittiği süre	Karakterlerin geçmişlerine ilişkin ipuçları, takip, İntihar girişimi

Üçüncü kesit Uğur ve Bekir ilişkisini belirginleştiren karakterlerin birbirleri hakkındaki düşünceleri ve hisleri ortaya koyan bir kesit olarak ortaya çıkmaktadır. Bekir'in Uğur'un peşinden gitmesi ona birliktelik isteğini sunması ve reddedilmesi karakterin intihar girişimine neden olmaktadır. Uğur'u kendisinden uzaklaştırma isteği, ailesine dönmesi için ısrarı ve ona karşı duygusuzluğu bu kesitte vurgulanmaktadır.

KESİT 4

- Bekir bir arkadaşının arabasında çocuğuna ilaç almak için açık bir eczane arar, ilacı alıp eve dönerken arabadan iner önce bir meyhaneye girer daha sonra sokak çocuklarıyla birlikte uyuşturucu içer.

Arkadaş: “Ağabey, Uğur Abla ne yapıyor ya? Görüyor musun hiç?”

Bekir: “İyi, ne yapsın. Takılıyor işte.”

Arkadaş: “Şimdi nerde ağabey? En son Isparta'da diye duymuştuk.”

Bekir: “Yok oğlum, ne Ispartası ulan, o ta ne zamandı. Şimdi Kars'ta.”

Arkadaş: “Bekir ağabeyin esas manitası ama süper kızdır Uğur abla. Siz bakmayın evli barklı olduğuna ağabeyimin, esas hikayesi Uğur abladır.

Kerem ile Aslı'nınkinden bile daha büyüktür Allahıma eşsizdir, benzeri yoktur. Bekir ağabeyim kurşunlar yemiştir bu yolda, kaç defa ölümlerden dönmüştür. Bilekler kesilmiş aylarca hastanelerde, yıllarca akıl

hastanelerinde kalmıştır. Uğur ablanın peşinden gezmediği şehir yürümediği yol, görmediği diyar kalmamıştır memlekette. Öyle değil mi, Bekir ağabey? Yalan mı?”

Bekir. “Yalan tabi lan... Kim uyduruyor bunları? Kim kimin peşinden koşuyormuş lan? Yer miyiz biz? O zamanlar dükkana takılıyorum, bu Şükran Market'in yeri bizim halı, koltuk filan satıyoruz bir gün uyuyakalmışım dükkanda. Gözümü bir açtım bu orospu karşımda, lokum gibi öyle duruyor. Ayağında çorap yok, şöyle basma bir etek dize kadar üzerinde ince bir bluz, saçlar filan on numara anlayacağınız. Onun, bunun fiyatını sordu, makara yapıp dalga geçmeye kalktı benimle. Bir şey demedim. Evli misin, çıktığın var mı dümeni filan çekti, gene ses etmedim. Efendi çocuğuz tabi biz o zamanlar ama efendilik de bir yere kadar, değil mi? Güzellikle buna, hadi kızım dedim, al voltanı. Yok. Öyle mi, öyle. Çektim bunu yazıhaneye...”

Bekir'in geçmişine ilişkin sözceleri doğruluk değeri taşımamaktadır. Bu Uğur'a olan öfkesi ya da bu ilişkideki /edilgenliği/ ile ilgili olarak yorumlanabilmektedir.

- Bekir, otobüsten iner Kars'a Uğur'u görmeye gitmiştir.

Uğur: “Çok acıktın mı?”

Bekir. “Yok”.

Uğur: “Pek bir şey yok, ama kahvaltılıkla idare edersin. Sofrayı hazırlayana kadar şunu iç. Isınırsın. Hasta mısın?”

Bekir: “Yok.”

Uğur: “Biraz ateşin var gibi. Nedir poşetteki?”

Bekir: “İlaç.”

Uğur: “*Bekir, hasta mısın?*”

Bekir: “*Yok dedim ya, o başka bir şey için.*”

Bekir: “*Adı ne?*”

Uğur: “*Çilem. Oğlan olsun dedim, ama nasip..*”

Bekir: “*Babasıyla durumu düzelttin mi bıçaklamışsın diye duydum herifi.*”

Uğur: “*İsterse düzelmesin bu sefer kurşunu yer puşt.*”

Bekir: “*Madem öyle niye evlendin?*”

Uğur: “*Ne bileyim, gaza geldik işte belki iyi olur filan diye düşündük, ama... Eve kapamaya kalktı beni. Her şeyi başta açık açık konuşmuştuk. Sonra caz yapmaya başladı bu, bu arada, Zagor da kaçmaya kalkmış. Buraya sürgüne göndermişler ben de ziyaretine gelmek istedim, izin vermedi. Sonra da dövdü beni, ben de bıçağı taktım tabii. Sonra, bebeği de alıp buraya kaçtım. İstanbul nasıl?*”

Bekir: “*Nasıl olsun, aynı işte.*”

Bekir: “*Zagor nasıl?*”

Uğur: “*İyi, iyi. Bir de uslu dursa puşt! Gelir gelmez cezaevi müdürünü şişlemeye kalkmış salak. Bütün kemiklerini kırmışlar tabi iki ay hücrede kaldı. Evvelsi gün ziyaretine gittim, daha yeni yeni toparlıyordu.*”

Bekir: “*Sen nasılsın?*”

Uğur: “*Görüyorsun işte bebekle zor oluyor, ama şikayetim yok. Evdekiler nasıl?*”

Bekir: “*İyiler.*”

Bekir çocuklarının fotoğrafını Uğur’a gösterir.

Uğur: *“Oğlan maymuna benziyor, ama kız ne güzel olmuş maşallah. Karın nasıl?”*

Bekir: *“İyi. Peder sağ olsun hepsine bakıyor.”*

Uğur: *“Neden geldin?”*

Bekir: *“Biliyorsun.”*

Uğur: *“Ne diyeyim ben şimdi sana?”*

Bekir: *“Hiçbir şey deme bir tek kalmama izin ver yeter. Bak söz veriyorum, bu sefer hiçbir şeye karışmayacağım.”*

Uğur: *“Kaç defa denedik biliyorsun. Nasıl inanyım sana?”*

Bekir: *“Söz veriyorum, eğer durmazsam kovarsın.”*

Uğur: *“Ya bela çıkarırsan?”*

Bekir: *“Çıkarmam. Baktım olmuyor, bir kenarda kafama sıkırım.”*

Uğur: *“Manyak manyak konuşma. Gördük. Son defasında bütün Konya'yı ayağa kaldırıp gittin.”*

Bekir: *“Sen de aşığılama ama bizi. O ta ne zamandı.”*

Uğur: *“Ben dönmenden yanayım. Artık iki çocuk babasısun.”*

Bekir: *“Bunu yapma bana.”*

Uğur: *“Sen de yapma. Benim için hava hoş iyi bile olur. Ama insanıyetli olmaz sana da yazık, ailene de.”*

Bekir: *“Sen de anla artık. Başka yolu yok bunun. Yazıkmiş, kılmış, tüymüş hepsi hesap edildi bunların ya. Her şeye hazırım diyorum sana. De ki iyilik ediyorsun, de ki sevap işliyorsun. Herkesin inandığı bir şey vardır ...Benimkisi de sensin, ne yapayım? Geçen gece çocuk hastaydı ilacı bitmiş, almak için dışarı çıktım. Sağa sola saldırıp, nöbetçi eczane*

arıyoruz birden durup dururken içim cız etti. Bir baktım gene aynı karın ağrısı, öyle özlemişim ki seni. Dönerken bir meyhane gördüm bir tek içeri girdiğimi hatırlıyorum, bir de rakıya yumulduğumu. Arkasından en az dört cigaralık. Sonradan gözümü bir açtım, karşıdan karlı dağlar geçiyor, bir daha açtım, başımda bir çocuk, kalk ağabey diyor Kars'a geldik. Otobüsten indim, yürümeye başladım. Dedim, Allah'ım nerdeyim ben? Burası neresi? Sonra güç bela burayı buldum. Kapının önünde durup, düşündüm dedim Bekir, bu kapı ahiret kapısı burası Sırat Köprüsü bu sefer de geçersen bir daha geri dönemezsin. İyi düşün, dedim. Düşündüm, düşündüm ama olmadı, dönemedim. Sonra, bak oğlum dedim kendi kendime yolu yok çekeceksin isyan etmenin faydası yok! Kaderin böyle. Yol belli, eğ başını usul usul yürü şimdi.”

Bekir'in Uğur'un peşinden yine başka bir uzama gitmesi, ona olan /aşk/ ve /bağlılığını/ vurgulamaktadır. Uğur'un onu kabul etmesi kabullendiğini göstermektedir. Bekir sözceleri ile Uğur'a karşı olan hislerini ortaya koymakta ve anlatının devamı için sezdirim niteliği taşımaktadır.

- Uğur Bekir'e yatak hazırlar, odanın kapısı açılır Bekir içeride çocuğuyla ilgilenen Uğur'a bakar.

Uğur: *“Biraz soğuktur, ama bu gecelik idare et. Yarın bakarız bir çaresine. Hayırlı geceler.”*

Bekir: *“Sana da.”*

Anlatı, Uğur'un ve Bekir'in değişimi ile sona ermektedir. Uğur'un belirsiz zaman aralığında geçmişi ile ilgili sözceleri değişimini ortaya koymaktadır. Bekir ile ilişkisini ve ilişkinin sürekliliğini kabullendiği sözceleri ve eylemleri ile ortaya

koymaktadır. Bekir sözceleri ile Uğur'a karşı aşkını, yinelemekte eylemi ile bunun bir saplantı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4: İzlek 4

Kişiler	Uzam	Zaman	Eylem
Bekir Uğur Çilem	İstanbul Kars	Bekir'in İstanbul'da yaşama ve Kars'a gitme süreci	Kahramanların dönüşümü

3.7.1.2 Anlatı Kahramanları

Tablo 5: Anlatı kahramanları

Anlatı kahramanları	Oyuncular	Betisel değerler
Baş kahraman	Bekir	I. bölüm: saf, korkak, yalnız, edilgen Dönüşüm aşamasında: cesaretli, aşık, vurulma II. bölüm: saplantı birliktelik, değişim Sonuç: durumunu kabullenme
Baş kahraman	Uğur	1. bölüm: saplantı aşk, fedakarlık Dönüşüm aşamasında: cesaretli, aşık, sadık 2. bölüm: saplantı aşk, fedakarlık, değişim Sonuç: başkasıyla evlilik, çocuk, Bekir'i kabullenme
Üçüncül derecede önemli kahraman	Zagor,	1. bölüm: şiddet, saplantı, suç. Dönüşüm: şiddet, suç, sadık 2. bölüm: örtük ama saplantılı, suç, şiddet,

Bekir karakterinin izleksel rolleri /saplantı/, /aşk/ ve /fedakarlık/ olarak ortaya çıkmaktadır buna ulaşmayı sağlayan betimlemeler ve nitelermelere bakıldığında:

Ana bölüm öznesi(baş kahraman): Bekir

Amaç: Uğur

Eylem: Uğur'un peşinden gitme

Anlatının baş kahramanı Bekir, anlatının başlangıcı ile sonucu arasındaki süreçte fiziksel, eylemsel ve sözel bağlamda büyük bir değişim göstermektedir. Bu değişimlerin izlerine bakıldığında;

Bekir'deki fiziksel düzeyde değişim: fiziksel görünüm(saç, sakal), giyim tarzı

Bekir'deki eylemsel düzeyde değişim: yürüyüşü, hareketleri, işi, şiddet eğilimi

Yusuf'taki söylemsel düzeyde değişim: ses tonu, kullandığı dil(argolaşma)

Bekir: "... *Bana numara yapma lan! Ne varsa açık açık söyle!*"

Bekir. "*Git, ağzını burnunu kırarım şimdi senin!*"

Bekir: "*Orospu nerdesin lan? Nerdesin lan orospu? Mahvettin lan beni! Ömrümü yedin lan bitirdin lan beni!*"

Bekir. "*Yalan tabi lan... Kim uyduruyor bunları? Kim kimin peşinden koşuyormuş lan? ... Gözümü bir açtım bu orospu karşımda, lokum gibi öyle duruyor. ...Efendi çocuğuz tabi biz o zamanlar ama efendilik de bir yere kadar, değil mi? Güzellikle buna, hadi kızım dedim, al voltanı. Yok. Öyle mi, öyle. Çektim bunu yazıhaneye..."*

Babasının Bekir'e bakış açısı

Bekir'in ailesi ile ilişkileri anlatıda örtük olarak sunulmaktadır fakat babasının düşünceleri sözel olarak ifade edilmektedir. Bekir'in babası, oğluna karşı sabırlı davranmakta, onu geleceğe yönelik ikaz etmekte ve ona karısı ile ilişkilerinin düzelmesi evine dönmesi için ricada bulunmaktadır.

Uğur'un Bekir'e bakış açısı

Uğur Bekir ile ilişkisinin başlangıcında ona duygusal bir yakınlık beklentisi olmadan yaklaşmaktadır. Anlatının başlangıcında onu baştan çıkarmak ister fakat Bekir'in ona duygularını açıklamasından sonra Bekir'i etkilemek için her hangi bir eylem gerçekleştirmez ve daha çok onu kendisinden uzaklaştırmaya çalışır. Bunu eylemleri ve sözceleriyle ortaya koymaktadır. Başlangıçta kullandığı dil anlatının son bölümlerinde Bekir'in ısrarları üzerine değişmekte, kabalaşmaktadır.

Anlatının bir diğer baş kahramanı da Uğur karakteridir. Anlatı içerisindeki betisel değeri /saplantı/, /aşk/ ve /fedakarlık/tır.

Alt bölüm öznesi 2: Uğur

Amaç: Zagor

Eylem: Zagor'u takip

Bekir'in Uğur'a ve Zagor'a bakış açısı

Bekir Uğur'a karşı sebepsiz bir tutku beslemektedir, anlatının başlangıcından sonuna kadar Uğur tarafından reddedilse de birliktelik isteği sürmektedir. Bekir'in Uğur'a tavrı ve sözceleri Bekir'in dönüşümü ile birlikte değişmektedir. Önceleri Uğur'a karşı hep nazik olan Bekir, aşkına karşılık alamadığı sürece ve içinde buldukları uzamların da etkisiyle argo konuşmaya, hakaret ederek sözel şiddet uygulamaya

başlar. Uğur'un değer nesnesi Zagor'a karşı önce öfke duysa da Uğur'la birlikte olmanın tek yolunun onun varlığını kabullenmek olduğunu bildiği için Zagor'u kabullenir ve bunu sözleriyle dile getirir.

Kahramanların eylemleri diğer anlatı kahramanların yaşamlarını değiştirmekte ve yönlendirmektedir. Uğur ve Zagor'un ilişkisi Bekir ve Uğur'un ilişkine yön vermektedir, bunun nedeni Uğur'un Zagor'un peşinden uzam değiştirmesinin etkisi olarak Bekir'in Uğur için uzam değiştirmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle Uğur'un Zagor'a ulaşma arzusu, ondan vazgeçememesi ona ulaşmayı bir amaç haline getirmesi Bekir için Uğur'a ulaşma arzusunu olumlamaktadır. Her iki kahraman da birbirini güdülemekte, etkilemektedir.

Uğur'un eylemlerinden anlatı içerisinde hayatındaki iki kahramana karşı farklı duygular beslediği açıkça görülmektedir fakat bazı eylemleri ve sözceleri kahramanın gözünde iki erkeğin de farklı olmadığını göstermektedir. Sözel olarak;

Bekir: *“İyi, sağ ol. Çamaşırlarım bayağı eskimişti. Zagor'a ne aldın?”*

Uğur: *“Aynısından bir takım da içlik bu aralar sırtı ağrıyormuş.”*

Eylemsel olarak, bulunduğu otel odasında ve evinde Bekir ve Zagor'un fotoğrafını aynı çerçeve içerisinde bulundurmaktadır.

Uğur birlikte yaşadığı süreçte Bekir'le duygusal olarak da cinsel açıdan da bir ilişki yaşamaz. Uğur anlatı süresince Zagor'a olan bağlılığını Bekir ile ilişki kurmayarak göstermiştir, onun peşinden uzam değiştirmesi hem saplantı hem de fedakarlık izleklerini ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Uğur karakterine yönelik anlatı içerisinde tek çelişki başka biriyle evlenmiş olası ve ondan çocuk sahibi olmasıdır bu Zagor'a olan bağlılığına ilişkin bir tutarsızlık olarak ortaya çıkmaktadır. Uğur'un

evlenerek ve çocuk sahibi olarak, içinde bulunduğu çıkmazdan, Zagor'dan ve Bekir'den, kurtulmak, uzaklaşmak istediği bu şekilde yeni bir başlangıç yapmak istediği anlamı çıkartılabilir.

Bekir: “*Madem öyle niye evlendin?*”

Uğur: “*Ne bileyim, gaza geldik işte belki iyi olur filan diye düşündük, ama... Eve kapamaya kalktı beni. Her şeyi başta açık açık konuşmuştuk. Sonra caz yapmaya başladı bu, bu arada, Zagor da kaçmaya kalkmış. Buraya sürgüne göndermişler ben de ziyaretine gelmek istedim, izin vermedi. Sonra da dövdü beni, ben de bıçağı taktım tabii. Sonra, bebeği de alıp buraya kaçtım.*”

3.7.1.3 Uzamsal Betiler

Tablo 6: Bekir ve Uğur açısından

Uzam:	İstanbul İş yeri ve ev	İzmir(otel)- Sinop(otel)	Kars(ev)
Uzam türleri:	KAPSANAN UZAM	KAPSAYAN UZAM	KAPSANAN UZAM
İzlekler:	Bireysel dünya, küçük çevre, toplum	Bireysel dünya, korunak, dönüşüm	Umut, bilinmezlik

İstanbul'daki mahalle, kahramanların yaşamlarının kesiştiği bireysel dünyalarının yer aldığı bir uzam olarak anlatıda yer almaktadır. Bu uzamdan ayrılma ile kahramanların yaşamlarında dönüşüm süreci başlamaktadır. Anlatıda uzam kahramanların yer değiştirmesi ile dönüşüme uğradığını ortaya koymaktadır. Yollar ve şehirler, kahramanlar için amaçlarına ulaşma sürecinde araç niteliği taşımaktadır.

Aynı zamanda yol kurulu düzen dışında kalan dış dünyayı çağrıştırmaktadır. Otel uzamı kahramanların amaçlarına ulaşma sürecinde araç işlevi taşıyan ve kahramanların yaşamlarının kesişim noktası olan bir uzamdır. Otel uzamı, aynı

zaman da yerleşik olmayan düzeni çağrıştırmaktadır. Anlatının sonunda yer alan uzam (Kars), anlatının sona erdiği uzam olma niteliğini taşımasının yanı sıra kahramanların geleceklerine ilişkin belirsizlik taşımakta ve birlikteliği çağrıştırmaktadır.

3.7.3.1 Kahramanların Uzam İçinde Dağılımı

Tablo 7: Kahramanlar ve uzam

Kahramanlar	Bekir	Uğur	Zagor
Uzamlar	Ev, otel, Sinop, Kars	Ev, otel, Sinop, Kars	Hapishane, (İzmir, Sinop, Kars)

Kahramanlar anlatı içerisinde uzam değiştirirken birlikte hareket etmektedirler bu anlatı kahramanlarının amaçlarının birbirleri ile kesişmesinden kaynaklanmaktadır.

3.7.1.4 Zamansal Betiler

Zamansal olarak ana kahramanların tanışması ile başlayan anlatı, zaman dizimsel olarak sürmekte fakat zaman normal akışından daha hızlı ilerlemektedir. Kahramanların anlatıda yer verilmeyen fakat sözü edilen zaman aralıkları, eksiltmeler, anlatıda boşluklar yaratmaktadır.

Zaman ve uzam değiştikçe anlatı kahramanları dönüşüm geçirmekte ve farklılaşmaktadır. Anlatı sonunda kahramanlar değişime uğramış olsalar da birbirlerinden uzaklaşmazlar.

Beş altı yıllık bir süreci anlatan öykünün zamanla ilgili göstergeleri “sabah”, “akşam”, “gece”, “gündüz”, “kış”, “yaz”, gibi zaman belirteçleri ile görülmektedir.

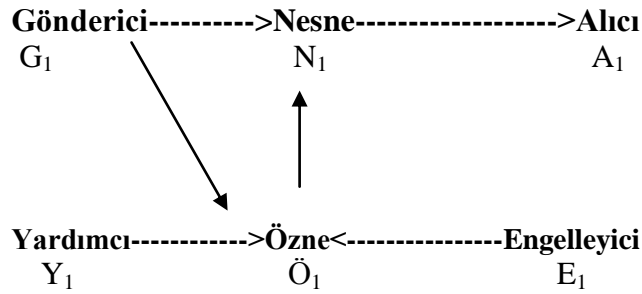

Anlatının başladığı nokta ile bittiği nokta arasındaki zaman ayrımını belirleyici ayrıntılar bulunmamaktadır. Anlatının sonu ucu açık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu, kader olgusunun bilinmezlik yönüne belirli göndermelerde bulunulduğunu göstermektedir.

3.7.2 Derin Yapı

3.7.2.1 Eyleyen Örnekçesi

Bekir'in bakış açısına göre;

G_1 : Uğur'a olan aşk

$\ddot{O}_1$: Bekir

N_1 : Uğur

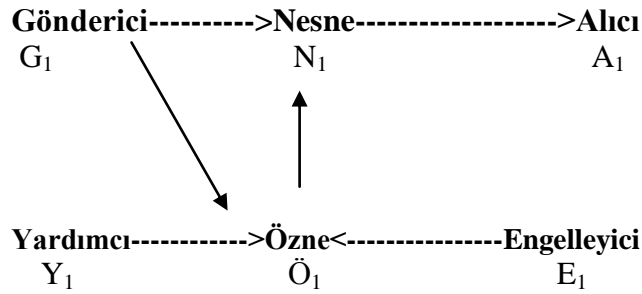
Y_1 : $\emptyset$

E_1 : Uğur

İletişim eksenini üzerinde anlatının eyleyen örnekçesine bakıldığında; $\ddot{O}_1$ 'in göndericisi değer nesnesi olan Uğur'a karşı olan /aşkı/dır. Başlangıç durumunda $\ddot{O}_1$ değer nesnesi ile ne ayrı ne de bağlaşımsal durumdadır. ($\ddot{O}_1, N_1$) $\ddot{O}_1$ değer nesnesine ilişkin arzusunu anlatı içerisinde birçok kesitte ve birçok farklı şekilde dile getirmektedir.

Engelleyici eyleyenlerden biri Uğur, $\ddot{O}_1$ in nesnesinin değer nesnesi özelliğini taşıdığı için $\ddot{O}_1 \wedge N_1$ durumu gerçekleşmemektedir. Aynı zamanda öznenin engelleyicisi değer nesnesinin kendisi olması nedeniyle birliktelik durumunun gerçekleşmemesi olağan görünmektedir. Anlatının sonunda engelleyicilerin varlığına rağmen zamansal aşım nedeniyle özne nesnesi ile bağlaşımsal durumuna gelmektedir.

Uğur'un bakış açısına göre;

G_1 : Zagor'a olan aşk

$\ddot{O}_1$: Uğur

N_1 : Zagor

Y_1 : Bekir

E_1 : Hapishane

$\ddot{O}_1$ in değer nesnesi Zagor aynı zamanda /aşk/ tır. Eylemden yarar sağlayacak olan "alıcı" yine öznenin kendisidir. Bu kesitte $\ddot{O}_1$ e yardımcı olan, yine aynı ortak amacı öznenin kendisine karşı taşıyan ve bu özelliğiyle "karşı özne" olma niteliği taşıyan Bekir'dir. $\ddot{O}_1 \vee N_1$ den ayrışık durumundadır, Bekir $\ddot{O}_1$ in nesnesine ulaşması durumunda onun yaşamını paylaşarak ve ona yardımcı olarak istemeyerek yardımcı olmaktadır. Bekir, Uğur ile birlikte olmak isteyerek engelleyici eyleyen gibi görünse

de Uğur'un Zagor'dan vazgeçmesini sağlayamaz ve engelleyici eyleyen rolünü bu yüzden üstlenemez. Öznenin değer nesnesinin hapisanede bulunması engelleyici rolünü taşımaktadır bu nedenle özne, nesnesi ile anlatı süresince bağlaşımsal durumda bulunamamaktadır $\ddot{O}_1 V N_1$.

Tablo 8: Öykünün eyleyen izlencesi açısından düzenlenmiş şekli

(baş kahraman Bekir açısından)	
G_1	$\rightarrow \ddot{O}_1 V N_1 \rightarrow N_1 \wedge \ddot{O}_1 V N_2$
Başlangıç durumu	bitiş durumu
(başkahraman Uğur açısından)	
G_1	$\rightarrow \ddot{O}_1 V N_1 \rightarrow \ddot{O}_1 V N_1$
Başlangıç durumu	bitiş durumu

N_1 : Uğur

N_2 : Uğur'la birliktelik

3.7.2.2 Anlatı İzlencesi

Anlatının eyleyen izlencesi ışığında dönüşümlere anlatı izlencesi çerçevesinde bakıldığında:

Tablo 9: Uğur'un bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
I. bölüm: Uğur	G1: Zagor'a olan aşk Ö1: Uğur N1: Zagor	Güç:- Bilgi:- İstek:+ $\ddot{O}_1 V N_1$	$\ddot{O}_1 V N_1$	Bekir'le ayrılık
II. bölüm: Uğur	G2: Zagor'a olan aşk Ö1: Uğur N2: Zagor	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\ddot{O}_1 V N_2$	$\ddot{O}_1 V N_2$	Çocuk, Bekir ile birliktelik

Uğur öznesi açısından, anlatıda örtük olarak sunulan bir özne değer nesnesi niteliği taşımaktadır. Uğur’un eylemini gerçekleştirme aşamasında gerekli olan “istek”, “bilgi”si vardır fakat Zagor nesnesinin hapisanede tutuklu olması Uğur öznesinin gereken “güce” sahip olmadığını göstermektedir.

Özne nesnesiyle ayrışık ($\text{Ö}_1\text{V N}_2$)durumdur. Uğur Bekir’den uzaklaşması onurlandırıcı deneyim açısından ele alınmaktadır. Anlatının sonunda, anlatının başlangıcında olduğu gibi Zagor’un durumu öznenin nesnesi ile birlikteliğini imkansız kılmaktadır, $\text{Ö}_1\Lambda\text{N}_2$ durumu gerçekleşmemektedir. Uğur’un çocuğunun olması ve anlatının sonunda Bekir ile birlikteliği yaptırım açısından, Bekir için bir ödül değeri taşımaktadır.

Tablo 10: Bekir’in bakış açısıyla

Öykünün Kesitleri	Gönderen Eyletim/Sözleşme	Edim Yönlendirici deneyim(Kiplikler)	Edinç Sonuçlandırıcı deneyim	Yaptırım Onurlandırıcı deneyim
Başlangıç bölümü: Bekir	G1: Uğur’a olan aşk Ö1: Bekir N1: Uğur	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1\text{V N}_1$	$\text{Ö}_1\text{V N}_1$	Uğur’dan ayrılık
Sonuç bölümü: Bekir	G2: Uğur’a olan aşk Ö1: Bekir N2: Uğur	Güç:- Bilgi:+ İstek:+ $\text{Ö}_1\text{V N}_2$	$\text{Ö}_1\Lambda\text{N}_2$	Uğur’un yanında olma

Bekir’in ve Uğur’un amaçları aynı betisel değerde birleşmektedir /aşk/ ve /tutku/. Bekir öznesinin değer nesnesi Uğur öznesiyken, Uğur öznesinin değer nesnesi Zagor’dur. Zagor değer nesnesi anlatıda örtük olarak sunulmaktadır. Bekir öznesi nesnesine ulaşmayı gerçekleştirme aşamasında gerekli “istek”, “bilgi”ye sahiptir fakat Uğur’un onu istememesi nedeniyle gereken “güce” sahip değildir, Zagor öznesi engelleyici olarak Bekir’in Uğur ile ($\text{Ö}_1\Lambda\text{N}_1$) birleşimine geçmesine izin vermez.

Anlatının ikinci bölümünde durum değişiklik göstermemektedir fakat zamansal aşım, Uğur'un içerisinde bulunduğu durumun çaresizliği ve Bekir'i kabullenmesi edinç açısından olumlu olarak sonuçlanmaktadır özne nesnesi ile bağlaşımsal duruma geçmektedir ($\bar{O}_1 \wedge N_1$).

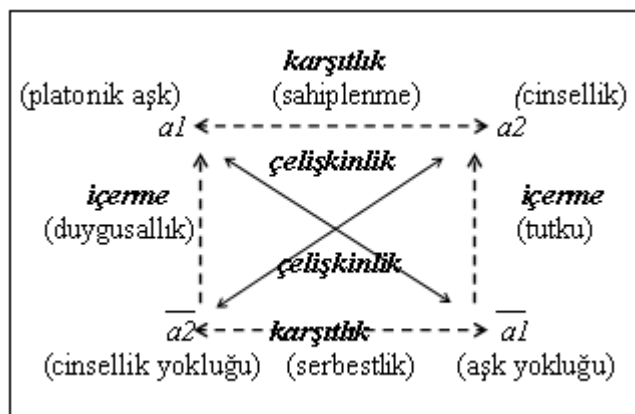
3.7.3 Derin Yapı: Mantıksal-Anlamsal Düzey

Anlatı izlencesi çerçevesinde eyleyenlerin eylemleri açısından ortaya çıkan değerlerin göstergebilimsel dörtgende ilişkilerine bakıldığında;

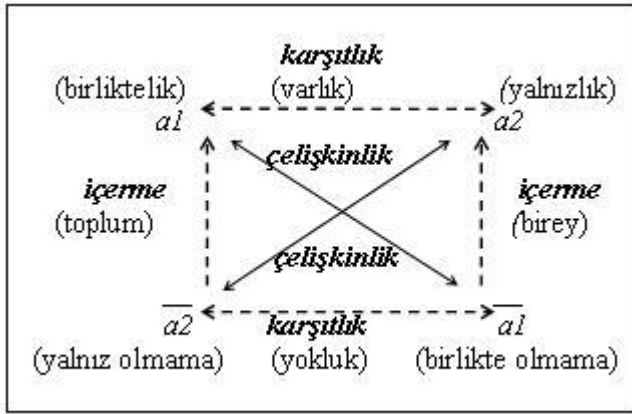
Bekir ve Uğur açısından anlatının temel izlencesini oluşturan “aşk” anlamsal değeri nefret karşıtlığından çok /platonik aşk/ değerine işaret etmektedir. İki kahraman da eylemlerini ve dönüşümlerini /aşk/ anlamsal değeri çevresinde şekillendirmektedir. Kahramanların /birliktelikleri/ derin anlamda /yalnızlık/ olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kahramanların birlikte olmalarına karşı bu birlikteliğin duygusal olarak gerçekleşmemesinden kaynaklanmaktadır.

Aşağıdaki şemalar yukarıda ortaya konan, öykünün derin yapıdaki mantıksal anlamsal değerlerine nasıl ulaşıldığını gösteren göstergebilimsel dörtgen şemalarıdır.

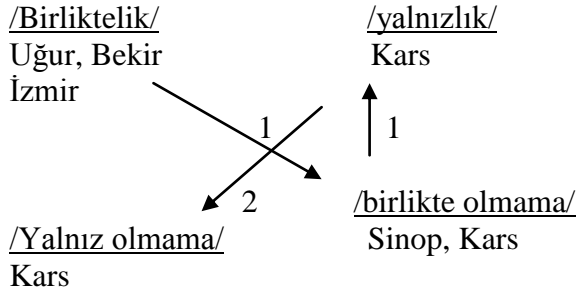
Anlatı ve eyleyenler açısından durum ve dönüşüm karelerine bakıldığında;

Bekir ve Uğur platonik ilişki alanında aynı değere sahip ve /platonik aşk/ alanında aynı yerde bulunmaktadır. Zagor hapisanede bulunduğu için Uğur ve Zagor arasında /tutku/ yaşanmaz, Uğur Zagor'a aşık olduğu için Bekir'le de /tutku/ içeren bir ilişki yaşamaya aynı zamanda /duygusal/ ilişkiye de izin vermez. İki kahraman da sevdikleri insanla /tutku yaşayamama/, /platonik ilişki/ içerisinde olmalarına rağmen Bekir'in istediği değil, Uğur'un istediği ilişkiyi yaşarlar. Bu da Uğur'u Bekir karşısında /üstün/ konuma getirir. Bekir ve Uğur aynı uzamlarda olmalarına rağmen aslında /birliktelik/ değerini taşımamaktadır

Bekir ve Uğur aynı uzamlarda olmalarına rağmen aslında /birliktelik/ değerini taşımamaktadırlar. Uğur'da Zagor ile aynı şehirlere gitse de uzamsal olarak aynı yerde bulunmamaktadır. Bu kahramanların /birliktelik/ düzleminde fakat /yalnız/ olduklarını ortaya koymaktadır. Kahramanlar anlatı içerisinde birbirlerinden farklı uzamlarda da olsa /aşk/ değeri onların /birlikte/ olmalarını sağlamakta, birleştirmektedir.

3.8 Toplu Değerlendirme

Anlatıda kahramanların eylemleri, ilişkileri çerçevesinde ortaya çıkan anlamsal değerler, tekrarlanan motifler ve anlamsal değerleri karşılaştırmalı bir biçimde bu bölümde ortaya konmaktadır. Ortaklık taşıyan ve süreklilik gösteren birimler, filmler arası bütünlük algılamasını sağlaması açısından önem taşımaktadır.

3.8.1 Anlatıların Ortak Motifleri

Anlatının ortak motiflerini filmler arasında süreklilik gösteren nesnelere, zamansal, uzamsal ilişkiler, anlatının kahramanları ve eylem ve ilişki boyutları oluşturmaktadır.

- **Nesneler**

Tablo 1: Televizyon

Masumiyet	Türk filmleri, C Blok
C blok	Yabancı filmler, diziler
Yazgı	Belgesel, haber
Üçüncü Sayfa	Türk filmi, Masumiyet
İtiraf	Belgesel, yabancı haberler
Bekleme Odası	Haberler, belgesel

Televizyon dış dünya ile kurulan /mesafeyi/ temsil etmektedir, /iletişimsizliğe/ işaret etmektedir. Televizyon, kahramanların /yalnızlıklarını/ paylaşmakla birlikte /birliktelik/ duygusu yaratmaktadır. Anlatılar içerisinde diğer

anlatılardan izler bulunmaktadır bu şekilde film içerisinde film gerçek dünya ile anlatı dünyası arasında paralellik kurulmakta ve anlatının /gerçekçiliğini/ vurgulanmaktadır.

Tablo 2: Kapılar

Masumiyet	Hapishane müdürünün odasında Yusuf müdür ile konuşurken ve Uğur karakolda polis ile konuşurken kapı açılır
Yazgı	Musa savcının odasında onunla konuşurken kapı açılır ve tamir edilerek kapatılır
İtiraf	Pencereler ve kapılar açıktır
Kader	Bekir'in bulunduğu odanın kapısı, Uğur'un bulunduğu odaya açılır

Anlatıda açılıp kapanan kapılar kahramanların buldukları uzam ve kahramanların iletişim içerisinde buldukları diğer anlatı kahramanları ile ilişkilendirilebilir. Kahramanların resmi görevdeki anlatı kahramanları ile birlikte bulunduğu resmiyet içeren uzamlarda kapıların açılıp kapandığı ortaya çıkmaktadır.

- **Zamansal ilişkiler**

Anlatılarda zaman; daha çok neden-sonuç ilişkileri ile ortaya konmakta, anlatı kahramanlarının yaşadıkları ilişkiler, buldukları uzamlar, olayların eşzamanlı okunması ve dizisel ilişkileri ile değerlendirilmesi sonucu biçimlenmektedir.

Anlatının zamansal birimlerini, kişilerin konumu, yaşadıkları olaylar, amaçları ve her bir kişinin zaman ve uzam içerisinde bir başka kişiyle kurduğu karşıt ya da özdeş ilişki demetleri oluşturmaktadır. Zaman, anlatı kahramanları açısından amaçlarına ulaşmak için eylemlerini gerçekleştirdikleri ya da gerçekleştiremedikleri bir süreç olarak görülmektedir.

Bir başka açıdan, anlatı zamanı; anlatı sürecinde anlatı kahramanlarını, ölümlerle sonuçlananlar dışında, belirli bir sona ulaştırmamaktadır. Zaman anlatı kahramanları açısından belirleyici olmayan bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır ve anlatı öncesi ve sonrası arasında önemli bir ayrım görevi taşımamaktadır.

- **Uzamsal ilişkiler**

Tablo 3: Yol Uzamı

Masumiyet	Yusuf, Bekir ve Uğur ile yolda tanışır
C blok	Tülay arabası ile yollarda farklı deneyimler yaşar
Üçüncü Sayfa	İsa Meryem ve Serdar'ı yolda görür ve gerçeği anlar
İtiraf	Harun ile Nilgün yolculuklar ile birbirlerinden uzaklaşırlar
Kader	Anlatı kahramanların birbirlerini yollarda takibi ile geçer

Tablo 4: Otel uzamı

Masumiyet	Anlatı kahramanları otelde yaşar
İtiraf	Harun şehir dışında otelde kalır
Kader	Bekir ve Uğur gittikleri şehirlerde otelde kalırlar.

Tablo 5: Hapishane uzamı

Masumiyet	Yusuf hapishanede kalır
Yazgı	Musa hapishanede kalır
C Blok	C Blok Anlatı kahramanı için hapishane değeri taşır
Bekleme Odası	Ahmet'in senaryosundaki Suç ve Ceza romanının hapishane ile ilişkisi
Kader	Zagor, hapishanededir

Uzam, kahramanların eylemlerini ve yaşamlarını değiştirmekten çok eylemlerini gerçekleştirmeleri aşamasında birer dekor görevi taşımaktadır. Kahramanların

buldukları kapalı, açık, kapsayan ve kapsanan uzamlar kahramanların iç dünyalarına etki etmektedir. Örneğin **C Blok** kahramanı Tülay için kapalı alan, bloklar /sıkıntı/ anlamsal değerini belirginleştirmektedir. Aynı zamanda mahkumiyet anlamsal değerini ortaya koymaktadır. Hapishane uzamı kahramanlar için kapalılık sıkılmışlık hissini ortaya çıkartmaktadır. **Masumiyet**'te farklı olarak baş kahraman Yusuf mahkumiyetten uzaklaşmak istemediğini vurgulamaktadır. Kahramanların buldukları otel uzamı, kahramanların hedeflerine ulaşmaları sürecinde bir ara uzam işlevi taşımakta, aynı zamanda yerleşik olmayan düzeni vurgulamaktadır. Yollar da aynı işlevi taşımaktadır. **Masumiyet** ve **Kader** açısından uzam değişimi kahramanların dönüşümlerini etkilemektedir. Uzam boyutu değiştikçe kahramanların eylemsel özellikleri ve kişiliklerinin değiştiği görülmektedir.

- **Anlatı Kahramanları**

Tablo 6: Anlatı kahramanları

Anlatılar	Kadın Kahramanlar	Erkek Kahramanlar
Masumiyet	Uğur	Yusuf, Bekir
C Blok	Tülay	Halet, Selim
Üçüncü Sayfa	Meryem	İsa, Serdar
Bekleme Odası	Serap, Elif	Ahmet
Yazgı	Sinem	Musa, Naim
İtiraf	Nilgün	Harun, Taylan
Kader	Uğur	Bekir, Zagor(Orhan)

Anlatının başkahramanları **C Blok** dışında erkek kahramanlardan oluşmaktadır. Kadın kahramanlar anlatının bazı baş kahramanları açısından /değer nesnesi/ olarak görev taşımaktadır ve kahramanları bir eylem yapmaya yönlendirmektedir. Bu eylemler bazı kahramanlar açısından(Yusuf, Bekir, Harun) dönüşüm ile sonuçlanmakta, bazı kahramanlar açısından(Bekir, Zagor, İsa, Naim,

Taylan) ise ölüm ile sonuçlanmaktadır. Erkek kahramanlar anlatı içerisinde genel olarak /edilgenlik/ izleksel değeri taşımaktadır. /aşk/, /kıskançlık/ ve /intihar/ kavramları da kahramanların diğer taşıdıkları özellikler olarak görülmektedir. Bu kahramanların isimlerinden bazıları anlamsal olarak dini motifler taşımaktadır. **Yazgı**'da "Musa", **Üçüncü Sayfa**'da "İsa" ve "Meryem", **İtiraf**'ta "Harun", **Masumiyet**'te "Yusuf". Bunun dışında kahramanların anlatı içerisindeki eylemleri açısından değerlendirildiğinde ve dini motiflerin değerleri ile karşılaştırıldığında benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Fakat bu dini motifler ve anlamsal değerleri çalışmanın değerlendirmesi kapsamında bulundurulmamaktadır

Anlatıda diğer kahramanlardan farklı değerler taşıyan kahramanlar "Musa" ve "Ahmet" olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kahramanları diğer kahramanlardan farklı kılan anlatı içerisinde taşıdıkları "kayıtsızlık" anlamsal değeri olarak görülmektedir. Kahramanlar için bir "iste" bulunmamakla birlikte eylemlerin, ilişkilerin ve durumların önem taşımadığı kahramanların anlatı içerisindeki eylemleri ve sözceleri ile vurgulanmaktadır.

Kadın kahramanlar da anlatı içerisinde bazı dönüşümler geçirmektedir. Anlatının başlangıcında güçlü olan kahramanlar ortaya koydukları eylemler ile değişim geçirirler de anlatının sonunda güçlendikleri görülmektedir.

Tablo 7: Kadın Kahramanlar

Masumiyet ve Kader Uğur	Bekir'den yardım ister fakat ayaklarının üzerinde durur
C blok, Tülay	Kocasının parası ile yaşar fakat ayrıldıktan sonra kendi yaşamını kurar
Yazgı, Sinem	Kocasını aldatır, sevgilisini terk eder, kocası hapisten çıktıktan sonra yaşamına devam eder
Üçüncü Sayfa, Meryem	Çevresindeki bütün erkekleri kullanır, istediği refah yaşama ulaşır
İtiraf, Nilgün	Kocasından ve sevgilisinden ayrıldıktan sonra yaşamına devam eder
Bekleme Odası, Elif	Hayran olduğu yönetmene yaklaşır, sonra onu terk eder ve eski sevgilisine döner

.Bunların dışında anlatıda biçimsel olarak yer almayan fakat varlıksal olarak sezdirilen anlatı kahramanları bulunmaktadır. Bu kahramanlar diğer anlatı kahramanları gibi eylemde bulunmasalar da anlatı kahramanlarının geçmişlerinde yer alarak eylemlerini ve ilişkilerini etkilemektedir.

Tablo 8: Anlatıda Biçimsel Olarak Yer Almayan Kahramanlar

Masumiyet	Zagor
İtiraf	Taylan
Bekleme odası	Ahmet'in Serap'ı aldattığını söylediği kadın

- **İlişki ve Eylem Boyutu:**

Anlatı kahramanları arasındaki ilişkiler anlatının temel anlamsal değerlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 9: Kıskançlık ve ihanet

C Blok	Tülay kocasını Halet ile, Selim karısını Aslı ile aldatır
Masumiyet	Uğur Bekir'i ve Zagor'u diğer erkeklerle aldatır
Üçüncü sayfa	Meryem kocasını, ev sahibini ve İsa'yı Serdar'la aldatır
Yazgı	Sinem Musa'yı Naim ile Naim'i Musa ile aldatır
İtiraf	Nilgün Taylan'ı Harun ile, Harun'u bir başka erkek ile aldatır
Bekleme Odası	Ahmet Serap'ı aldattığını söyler, Elif Kerem'i aldatır.
Kader	Uğur Bekir'i, Bekir karısını aldatır

/Kıskançlık/ ve /ihanet/ anlatıda erkek ve kadın kahramanlar tarafından ortaya konan eylemler ve sözel birimler ile belirginleşmektedir. Kahramanların ihanetleri diğer kahramanlar açısından kıskançlık ile sonuçlanmakta bu da kahramanları başka eylem gerçekleştirmeye yöneltmektedir. Anlatıda bu eylemler, /şiddet/, /intihar/ ve /ölüm/ olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın kahramanlar ihanet betisel değerini erkek kahramanlara göre daha fazla belirginleştiren eylemlerde bulunmaktadır. Bu kahramanlar ihanet eylemlerini itiraf etmemekte ve erkek kahraman tarafından kıskançlık değeri ortaya konmaktadır.

Tablo 10: İntihar ve ölüm

C Blok	Cinayet, Halet'in yaralanması
Masumiyet	Bekir'in intiharı, Uğur ve Zagor'un ölümü
Üçüncü sayfa	İsa'nın intihar girişimi ve intiharı, Ev sahibi ve Meryem'in kocasının ölümü
Yazgı	Naim'in karısı ve çocuklarını öldürmesi, Naim'in intiharı
İtiraf	Taylan'ın intiharı, Harun'un intihar girişimi, Nilgün'ün sevgilisinin çocuğunun intiharı
Bekleme Odası	Serap'ın intihar girişimi
Kader	Bekir'in intihar girişimi, Zagor'un Cevat'ı öldürmesi

Anlatılar da intihar ve ölüm eylemlerinin daha çok erkek kahramanlar tarafından gerçekleştiği görülmektedir. Bu anlatıların edilgenlik taşıyan erkek kahramanları ile ilişkilendirilmektedir. İntihar eylemi, ölüm durumu ile sonlanmasa da **C Blok** hariç diğer bütün anlatılarda yer almaktadır. İntihar eylemi, /edilgenlik/, /aşk/, /kıskançlık/ ve /ihanet/ betisel değerleri bulunan anlatılarda **Bekleme Odası** dışında erkek kahramanlar tarafından gerçekleştirilmektedir.

Tablo 11: Şiddet

C blok	Halet Tülay'a, Selim Tülay'a ve Aslı'ya tecavüz ederek şiddet gösterir
Masumiyet	Yusuf'un eniştesi ablasına, Bekir Uğur'a fiziki ve sözlü şiddet uygular
Üçüncü Sayfa	Meryem'in kocası Meryem'e fiziki ve sözlü şiddet uygular
İtiraf	Harun Nilgün'e sözlü ve fiziksel şiddet uygular
Kader	Bekir Uğur'a sözel şiddet uygular

Anlatının erkek kahramanları edilgenliklerini şiddetle ya da belli eder ve çoğunlukla bu durumdan pişmanlık duyar. Kahramanların bunu sözlü ve eylemsel boyutta gerçekleştirdiği görülmektedir. Şiddet erkek kahramanlar için kendilerini ifade etmenin bir yolu olarak ortaya çıkmaktadır. Kahramanların şiddette buldukları kahramanlar aynı zamanda anlatı içerisinde değer nesnelere olma özelliği taşıyan kadın kahramanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Değer nesnesine ulaşamayan erkek kahramanların değer nesnesi ile arasında engelleyici değerini de bu eylemleri ile kendilerinin taşıdığı görülmektedir.

Tablo 12: Tesadüf ve rastlantılar

Masumiyet	Yusuf ile Zagor'un ilişkisi, Çilem'in annesinin ölüm haberini televizyonda görmesi, Yusuf'un fark etmemesi
Üçüncü sayfa	Meryem ile Serdar'ın ilişkisi
Yazgı	Musa hapisteyken Naim'in itirafı ve intiharı
İtiraf	Nilgün, Taylan ve Harun ilişkisi

Anlatıda yer alan tesadüf ve rastlantılar anlatı içerisinde sözceme düzeyinde görülmektedir. Bu durumlar anlatının sürekliliği sağlamaktadır ve alıcının farkındalığını gerektirmektedir.

Anlatı kahramanları arasında eylemsel boyutta benzerlikler görünmektedir. Anlatıda yer alan kadın kahramanların değer nesnesi bir erkek ve erkeğin ona sağladığı yaşam olarak ortaya çıkmaktadır. Meryem, Nilgün ve Sinem bir erkeğe sığınarak refah bir yaşamı hedeflemektedir. Uğur ve Elif diğer kadın kahramanlardan farklı olarak sevdikleri ve hayran oldukları erkeğin peşinden giderek onu /aşk/ betisel değeri ile değer nesnesi haline getirmektedirler.

Tülay da diğer kadın kahramanlardan farklı olarak görünmektedir, kahraman olarak Tülay, diğer kadınların yaşamının aksine onların ulaşmaya çalıştıkları hedefe ulaşmış bir kadının sıkıntıları göstermektedir. **C Blok** diğer anlatılardan farklı olarak çok öykülü anlatımdan uzak görünmektedir. Anlatı kahramanı diğer kahramanlardan farklı değerler taşımakta ve eylemlerde bulunmaktadır. Anlatı, birbirleriyle çelişen anlatı kahramanların bağları ile bütünlük kazanmaktadır; çok öykülü diğer anlatılar ile karşılaştırıldığında, öyküsüz bir anlatı niteliği taşıdığı görülmektedir.

Anlatının kadın kahramanları birlikte oldukları erkeklerle ilişki kurmamakta; kendi değer nesnelere olan bir başka erkek için mücadele etmektedir. Bu kadın kahramanların çocukları anlatının kahramanlarının çocukları değildir. Sinem, Nilgün, Uğur ve Meryem'in çocukları işlevsel özne değeri taşıyan, anlatıda varlıksal olarak yer almayan diğer kahramanların çocukları olma niteliğini taşımaktadır. Aynı zamanda anlatının kadın kahramanları terk ettikleri ve somut olarak uzaklaştığı erkek kahramanlar ile anlatının sonunda tekrar birliktelik düzleminde bulunmaktadır. Bu durum, **Masumiyet, Yazgı, İtiraf, Kader**'de yer alan kadın kahramanlar tarafından gerçekleştirilmektedir.

Erkek kahramanlar anlatı içerisinde genel olarak benzerlikler taşımakla birlikte **Yazgı** ve **Bekleme Odası**'nda büyük farklılıklar göstermektedir. Anlatı kahramanlarından Bekir, Yusuf, İsa ve Harun /aşk/ özelliğini taşıyarak anlatıda yer almaktadır fakat **Bekleme Odası**'nın kahramanı Ahmet ve **Yazgı**'nın kahramanı Musa eylemleri ve sözceleri ile diğer kahramanlardan ayrılmaktadır. Musa ve Ahmet kahramanların özellikleri, taşıdığı betisel değerler(kayıtsızlık) ve eylemleri dolayısıyla birbirleri ile benzeşmektedir. Her iki kahraman da olaylara karşı tepkisiz, kurallara karşı duyarsız, bağlanma, güven gibi duyguları dışlayan inançsız kahraman özellikleri taşımaktadır. Musa'nın Ahmet'ten de farklı olarak toplumun üstlendiği statü ve kimliklerden meydana gelen bir varoluşu reddettiği görülmektedir. Musa diğer kahramanlar gibi bir değer nesnesine sahip değildir ama yaşamını sürdürmektedir. Anlatının sonunda, düşünce ve duygularını ifade ederek bir dönüşüm geçirmektedir. Anlatının başlangıcında ve sonunda aynı özellikleri taşımaktadır. Diğer kahramanlar, /aşk/, /saplantı/, /ihanel/ gibi /farkındalık/ gerektiren değerler için

mücadele ederken; Musa ise kayıtsızlık ile hareket etmekte ve /farkındalık/ değerini /farkındasızlık/ eylemleri ile ortaya koymaktadır.

Masumiyet ve **Kader** bütünlük taşıyan bir anlatının iki parçası olarak ele alındığında; anlatı eyleyenlerinin anlatının içeriği açısından benzeştiği, iki anlatının bir bütünün parçaları olduğu görülmektedir. **Masumiyet**'te yer alan kahramanların geçmiş öyküleri **Kader**'de yansıtılmaktadır; anlatı kahramanlarının dönüşümleri **Masumiyet**'te açıkça görülmektedir. İki ayrı anlatı kendi aralarında çoğul bir evren oluştururken, her öykü kendi arasında sonsuz İzleklerden oluşmaktadır. Her iki filmde de kahramanlar ve ilişkileri, anlatının temel yapısı, anlamlayıcı öğeler birbirleriyle örtüşmektedir. Anlatının yüzeysel dönüşüm geçirerek ikiye ayrıldığı düşünülebilir. Anlatıda yer alan bazı sapmalar anlatıların birbirlerinden farklı ve bağımsız iki anlatı olarak da gözlemlenebileceğini göstermektedir.

IV. Bölüm: Sonuç

Çalışmanın girişinde de belirtildiği gibi, çalışmanın amacı, Zeki Demirkubuz'un filmlerinin, sözel ve görüntüsel yapıdaki örüntülenişini çözümlmek ve söz konusu filmler arasındaki ilişki unsurlarını ortaya koymaktır. Ele alınan filmlerin gerçekle ilişkisi, gerçeğin sunuluş biçimi açısından ortaya koyduğu değerler, filmlerin çalışmada yer alması açısından önem taşımaktadır.

Çalışmada, göstergebilimin verileri ışığında Zeki Demirkubuz filmlerindeki anlatılar çözümlenmiş ve birbirleriyle ilişkilendirilerek ortak yanlarının ortaya konmaya çalışılmıştır. Göstergebilimsel kavramların ve kuramın tüm tartışmaları bu çözümlmelerde kullanılmamış, sadece "Greimas'ın ortaya koyduğu yazınsal göstergebilim yöntemi kullanılmış, yine Greimas'ın önerdiği eyleyenler modeli" çözümlmelere temel oluşturmuştur. Bu nedenler, çalışmada ele alınan yöntem anlatı metinlerinde yüzey ve derin yapıya ulaşma, anlatının eklemlenişini tanıma, anlatı metninin üretiminde ortaya konan ve derin yapıda yer alan anlamlara ulaşma ve bütün anlamı oluşturmaya imkan vermektedir. Bu çalışmada, III. Bölümde sunulan bulgular çerçevesinde şu vargılara ulaşılmaktadır:

Çalışmanın veri tabanı üzerinde yapılan çözümler sonucunda, Zeki Demirkubuz filmlerindeki görüntüsel metinlerin, yazılı metinlerdekine benzer bir anlatı yapısı olduğu ortaya konmuştur ve her düzenlenmiş anlatı metninde varlıkların kesitler ile sunulduğu görülmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada öncelikle, göstergebilimsel anlatı kuramı çerçevesinde incelenen filmlerin kesitleri saptanmıştır. Kesitleme çalışması, filmlerde zaman dizimsel olarak sunulan olay örgüsünün, kahramanların sözel sunumlarının, anlatı düzeyinin ve izleksel düzeyin filmlerin yüzey yapısını oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Metnin derin yapısını ise kahramanların ilişkileri, dönüşümleri sonucu ortaya konan anlamsal-mantıksal düzeyin oluşturduğu belirlenmiştir.

Sinemasal anlatının da kendine özgü bir anlatı şeması olması dolayısıyla, bu çalışmada Greimas tarafından daha da özelleştirilen eyleyensel örnekçeyle, Zeki Demirkubuz filmlerindeki sinemasal anlatının anlatı düzeyleri de çalışmada ortaya konmuştur. Filmlerin anlatı düzeyleri Greimas'ın eyleyensel örnekçesine göre çözümlenmiş ve diğer anlatı türlerinde olduğu gibi bu çalışmada çözümlenen örneklerde de bir gönderenin, gönderilenin, öznenin, nesnenin, engelleyenin, yardım edenin olduğu ve bunun yanında anlatılarda yer alan öznelerin (Musa hariç) bağımlı bir özellik taşıdığı ortaya konmuştur. Çözümlenen filmlerde saptanan anlatı düzeyleri, ele alınan filmlerin derin anlamları ile ne ifade edilmek istendiğinin de belirlenmesini sağlamıştır.

Anlatı kahramanları, kahramanlar arası ilişkiler, kahramanların sözel sunumları ve eylemleri sonucunda ortaya konan zıtlıklar ve bağlaşımlar, kahramanların dönüşümleri, eyleysel rolleri ve ortaya çıkan kavramların mantıksal sunumuna olanak tanımıştır.

Metin eyleyenleri, dramatik yapı içerisinde betisel anlamlar taşımaktadır ve metnin derin yapısında izleyicinin bilinç odağına sunulmaktadır. Görüntüsel metinlerde kahramanlar, kahramanlar arası ilişkiler, nesnelere, olaylar ve taşıdıkları betisel içerikler bir araya gelerek metinler arasında sürekliliği oluşturmaktadır.

Bu süreklilik filmlerin bir bütün olarak algılanmasını sağlamaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında yedi filmde de sözel birimlerin, görsel birimler gibi betisel anlam taşıyan içeriğe sahip olduğu ve birbirini desteklediği gözlenmektedir. Görsel içeriğe ve betisel değere sahip bir ögenin sunumunda, sözel birimler ona eşlik etmekte ve anlamın alımlanmasını kuvvetlendirmektedir.

Yukarıda sıralanan veriler ışığında tüm filmlerin bütünlük taşımasını birbirleri ile ilişki içerisinde algılanmasını sağlayan genel tabloya bakıldığında, filmlerin kendi içlerinde bağımsız birer dizgeye sahip olduğu ancak içeriklerindeki betisel değer taşıyan nesnelere (televizyon, telefon, kapı gibi) süreklilik göstererek ve derin yapıda birbirlerine gönderimde bulunarak bir “bütün”ün parçalarını oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bir başka deyişle çalışmada yer alan filmler, kendi aralarında bütünlük taşıyan çoğul evrenler oluşturmakta ve her anlatı kendi içinde sonsuz anlambirimlerden oluşmaktadır.

Bu bütünün anlamlı bir bütün halinde algılanmasını sağlayan ve onu ana metne dönüştüren ise filmlerin derin yapısında mantıksal-anlamsal düzeyde yer alan ortak kavramlardır. Bu ortak kavramlar (aşk, kıskançlık, ihanet, ölüm, edilgenlik gibi) anlamlarını filmlerin bütününden, yani ana metinden almaktadır.

Filmler kahramanların eylemleri ve zaman içerisindeki dönüşümleri açısından birçok ortaklık dolayısıyla bütünlük taşımaktadır. Kahramanlar arası ilişkiler kahramanlara ilişkin anlamsal değerleri ortaya çıkartmaktadır. Kahramanları izleksel rolleri açısından tek bir anlamsal değere indirgemek mümkündür. Örneğin anlatıdaki erkek kahramanlar anlatı içerisinde /intihar/ eylemini gerçekleştirerek /ölüm/ anlamsal değerini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda /edilgen/ özelliğini de taşıyan erkek kahramanlardır. Erkek kahramanların değer nesnesi “kadın kahramanlar” olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın kahramanların ise birçoğu, bir erkek ile birlikteliği refah içinde bir yaşam amacı ile kurmaktadır. Bu, kadın kahramanlarda /ihanet/ anlamsal değeri olarak görülmektedir. Aynı zamanda anlatı kahramanları, anlatının başlangıç bölümü ve sonuç bölümleri arasında değişimler göstermektedir. **Masumiyet** filminde Yusuf, fiziksel, sözel ve eylemsel düzeyde anlatının bir başka kahramanı Bekir’e benzemekte, **İtiraf**’ta Harun, Taylan’a, **C Blok**’ta Tülay, Aslı’ya benzemekte; dönüşmektedir. Genel olarak filmler arası ortak anlam değerleri olduğu gibi bazı farklılıklar ve ayrılıklar da gözlenmektedir.

Bekleme odası ve **Yazgı** filmleri anlatı kahramanları açısından diğer filmlerden eylemsel ve sözeylemsel boyutta ayrılmaktadır. Diğer erkek kahramanlardan farklı olarak bu iki filmin kahramanları, “gönderen” eksikliği ve

/bireysel isteksizlikleri/ nedeniyle boş özne olarak yer almakta ve /kayıtsızlık/ anlamsal değerini ortaya koymaktadır. Kahramanların eylemleri ve sözceleri bunu belirginleştirmektedir. Bunun yanı sıra **C Blok**, kadın kahramanı ile diğer filmlerden ayrılmaktadır. Diğer örnek anlatılarda eylemleri gerçekleştiren, dönüşüm geçiren ya da tepkisizlik değerini ortaya koyan erkek kahramanlara karşın bu filmde bir kadın kahramanı /sıkıntı/ anlamsal değerini eylemleri ile ortaya koymaktadır.

Masumiyet ve **Kader** bütünlük taşıyan bir anlatının iki parçası olarak ele alındığında; anlatı varlıklarının anlatının içeriği açısından benzeştiği, iki anlatının bir bütünün parçaları olduğu görülmektedir. **Masumiyet**'te yer alan kahramanların geçmiş öyküleri **Kader**'de yansıtılmaktadır; anlatı kahramanlarının dönüşümleri **Masumiyet**'te açıkça görülmektedir. İki ayrı anlatı kendi aralarında çoğul bir evren oluştururken, her öykü kendi arasında sonsuz anlambirimlerden oluşmaktadır. Her iki filmde de kahramanlar ve ilişkileri, anlatının temel yapısı, anlamlayıcı öğeler birbirleriyle örtüşmektedir. Bu nedenle bu iki filmde anlatının yüzeysel dönüşüm geçirerek ikiye ayrıldığı düşünülebilir. Ancak anlatıda yer alan bazı sapmalar ve **Masumiyet**'te yeni bir kahramanın olması nedeniyle, bu filmlerdeki anlatıların birbirlerinden farklı ve bağımsız iki anlatı olarak algılanması da sağlanmaktadır.

Bu çalışmada çözümlenen Zeki Demirkubuz filmlerindeki anlatıların son bölümleri göz önüne alındığında birbirleri ile benzerlik ilişkisi kurduğu gözlenmektedir; anlatılar somut bir eylem ile sonlanmamakta daha çok açık uçlu bırakılarak, ileriye dönük bir sürecin başlangıcına işaret etmektedir. Anlatı kahramanları, uzam ve zaman boyutları içerisinde, kesin bir sona ulaştıracak olay ve

eylemler gerçekleştirilmemektedir. Anlatı sürecinde kahramanların, somut bir gerçekliği olduğu varsayılan olay ve eylemlerle yer değiştirdiği, dönüşüm geçirdiği gözlenmektedir. Zaman, kahramanlar açısından onların dönüşümlerini ortaya koymayı sağlayan en önemli birimlerden biridir. Zaman içerisinde kahramanlar uzam değiştirerek dönüşüme uğramaktadır. Uzam ve zaman, bütün filmlerde kahramanların “dönüşümünü” en belirgin olarak ortaya çıkartan ortak birimler olarak görülmektedir.

Filmin, açık uçlu yapısını belirleyen görsel ve sözel yapıların birleşimi ve değişimi sınırsızdır. Fakat bu çalışmada sunulan örnek çözümlemenin de tanıtladığı gibi göstergebilimsel bir çözümleme, anlamı ortaya çıkartan göstergelerin ve gösterge sistemlerinin yapılarına hangi yollarla bakılabileceğini, ne şekilde çözümlenebileceğini, hangi yollarla göstergelerin ve alt kodların o yapıtın anlamı açısından alıcıyı uyardığını araştırmak için en uygun yöntemlerden biridir. Bu nedenle böyle bir yöntembilimsel yaklaşım kullanılarak anlatsal çözümleme yapıldığında yukarıda sözü edilen sınırsızlığa karşın öznel değerlendirmelerden uzaklaşarak daha nesnel sonuçlara ulaşmak olasıdır.

KAYNAKÇA

- Aksan, M. ve Aksan, Y. (1991). "Metin Kavramı ve Tanımları" *Dilbilim Araştırmaları*, Ankara: Hitit Yayınevi, s. 91-103.
- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası İlişkiler*, Ankara: Öteki Yayınevi.
- Barthes, R. (1988). *Anlatuların Yapısal Çözümlemesine Giriş*. (çev. Rifat M. ve Rifat S.) İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- _____. (2005). *Göstergebilimsel Serüven*. (çev. Rifat M. ve Rifat S.) İstanbul: YKY. (Orijinal çalışma basım tarihi, 1985.), s. 194-205.
- Benveniste, E. (1995). *Genel Dilbilim Sorunları* (çev. Öztokat E.), İstanbul: YKY.
- Eagleton, T. (1990). "Yapısalcılık ve Göstergebilim". *Edebiyat Kuramı*. (çev. Tarım E. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi, 114-48.
- Erkman, F. (2005). *Göstergebilime Giriş*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Guiraud, P. (1994), *Göstergebilim* (çev. Yalçın, M.), Ankara: İmge Yayınları.
- Gülen T. (2007). "Metin Çözümlemesine Farklı Bir Yaklaşım", U. Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (8):13.
- Günay, D. (2001). *Metin Bilgisi*, İstanbul: Multilingual, s.190-201.
- Gündeş, S. (2003). *Film Olgusu: Kuram ve Uygulama Yaklaşımları*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- İnce, Ö. (2002), *Yazınsal Söylem Üzerine*, İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Kıran, A. (1981). “Dilbilim-Yazın İlişkilerinde Yazınsal Göstergibilimin Yeri”,
Fransız Dili ve Edebiyatı Dergisi (FDE), 2(8), s. 99-115

_____, (1990). “Dilbilim-Göstergibilim İlişkileri”, *Dilbilim Araştırmaları*, Ankara:
Hitit Yayınevi, s.51-62.

Kıran, Z. ,(1996). *Dilbilim Akımları*, Ankara: Onur Yayınları.

_____, (2001), *Dilbilime Giriş* (yay.haz. Kıran A.), Ankara: Seçkin Yayınları.

Kıran, Z. ve Eziler Kıran A. , (2000), *Yazınsal Okuma Süreçleri*, Ankara: Seçkin
Yayınları.

Onega S. ve Landa J. A. G. (2002). *Anlatıbilime Giriş*. (çev. Salman Y. ve
Hakyemez D.), İstanbul: Adam Yayınları, s.12- 13.

Oraliş, M.; Ozil, Ş. (1992). “Metindilbilimsel Yaklaşımla Yazınsal Bir Metnin
Çözümleme Denemesi”, *Dilbilim Araştırmaları*, Ankara: Hitit Yayınevi,
s. 37- 51.

Ortak Kitap, (2002). *Göstergibilim Tartışmaları*, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Öztokat Tanyolaç, N. (2005). *Yazınsal Metin Çözümlemesinde Kuramsal
Yaklaşımlar*, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Öztürk, R. (2006). “Zeki Demirkubuz Sineması”: *E Aylık Kültür Edebiyat Dergisi-*
33: 105-108.

Öztürk, R. (Der.) (2006). *Kader: Zeki Demirkubuz*, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları,
Ankara Sinema Derneği.

Propp, V. (2001), *Masalın Biçimbilimi: Olağanüstü Masalların Yapısı* (çev. Rifat,
M), İstanbul: Om Yayınları.

Rifat, M. (1980), “Genel Göstergebilim İlkeleri: Gösterge Dizgelerinin Üretim Süreci”, Dilbilim V, İstanbul: İ.Ü.Yabancı Diller Yüksekokulu Fransızca Bölümü yayını, s.101-115.

_____. (1993). *Homo Semioticus*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

_____. (1999). *Gösterge Eleştirisi*, İstanbul: Kaf Yayıncılık.

Soydan M. (2007). *Yavuz Turgul'un Gönül Yarası Filminin Greimas'ın Eyleyensel Örnekçesine Göre Çözümlemesi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi:18.

Stern, J. (2000). *Metaphor in Context*, Cambridge, MA: MIT Press.

Tulumlu R. (2002). *Anlatıbilimi Açısından Roman-Sinema Etkileşimi ve Bir Uygulama: Anayurt Oteli*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vardar, B. (1988), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Abece Yayınları.

Warren, B. (2003). *Filmin Bilişsel Göstergebilimi*, (çev: Gündeş S.), İstanbul: Om Yayınları.

Yazıcı, N. (2004). *Anlatı Metinlerinde Ön Planı Belirginleştiren Dilsel Görünümler: Türkçe Üzerine Gözlemler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, A, Şimşek H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Yücel, T. (1998) *Söylemlerin İçinden*, İstanbul: YKY.

_____, (1999). *Yapısalcılık*, İstanbul: YKY.

Yüksel, A. (1995). *Yapısalcılık ve Bir Uygulama: Melih Cevdet Anday Tiyatrosu*,

Ankara: Gündoğan Yayınları.

Veri Tabanını Oluşturan Filmler

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (1994). *C Blok* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (1997). *Masumiyet* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (1999). *Üçüncü Sayfa* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (2001). *Yazgı* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (2001). *İtiraf* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (2003). *Bekleme Odası* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Demirkubuz, Z. (Yönetmen). , (2006). *Kader* [Film]. Türkiye: Mavi Filmcilik.

Özet

Bu çalışmada, yönetmen Zeki Demirkubuz'un **C Blok, Masumiyet, Üçüncü Sayfa, Yazgı, İtiraf, Bekleme Odası, Kader** adlarını taşıyan filmlerinin bir yandan sözel ve görüntüsel yapıdaki örüntülenişi, diğer yandan da söz konusu filmler arasındaki ilişkiler ortaya çıkan anlamsal değerleri açısından incelenmiştir.

Bu konu çerçevesinde çalışmada, söz konusu filmlerdeki sözel metinlerin yapısı, bu metinlerin görsel metinlerle nasıl ve hangi yollarla örüntülediği ortaya konmaya çalışılarak, her filmin biçimsel özellikleri ile tüm anlam arasındaki bağıntıların belirlenmesi ve her filmin kendine özgü işleyiş kuralları ortaya konmuştur. Aynı zamanda filmlerin nasıl bir bütüncül yapıda birleştirildiği çalışmanın amacı doğrultusunda çözümlenmiş; betimlenerek ve gerekçelendirilerek sunulmuştur.

Çalışmanın kuramsal çerçeve kapsamında, çalışmada yer alan filmler birer anlatı olarak ele alındığı için öncelikle metin ve anlatı kavramlarına ilişkin kavramlar açıklanmış, daha sonra görüntüsel metinleri bir göstergeler dizgesi olarak ele alan, “bütün”ün temel birimlerini ve işleyişini ortaya koymayı sağlayan göstergebilim ve çözümleme yöntemlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın veri tabanının oluşturulması aşamasında filmler araştırmacı tarafından izlenerek çevri yazıyla kayda geçirilmiştir. Veri tabanındaki ilgili sözel ve görsel metinler çözümlenirken kuramsal çerçevede açıklanan göstergebilimsel çözümlemenin temel yöntemlerinden yararlanılmıştır

Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda, çalışma şöyle bir akış içerisinde gerçekleştirilmiştir:

Çalışmanın “Kavramsal Çerçeve” bölümünde çözümlemeye yön veren temel kavramların alan yazınındaki tanım ve kapsamaları doğrultusunda tanımları yapılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü, kavramsal çerçeve kapsamında veri tabanındaki filmlerin/metinlerin çözümlenişine yönelik bilgileri içermektedir.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise yapılan çözümlemelerin değerlendirmesine ve bu değerlendirmelere bağlı olarak çalışmanın veri tabanının olanaklı kıldığı vargıların sunumuna ayrılmaktadır. Çalışmanın sonucunda çalışmanın kapsamı içerisinde ele alınan filmlerin kendi anlamsal dizgelerini oluşturmasını yanı sıra birbirleri ile ilişkilendirildiğinde tüm anlamı yansıtan tutarlı bir genel dizge oluşturduğu görülmektedir.

Abstract

In this study, the movies **C Blok**, **Masumiyet**, **Üçüncü Sayfa**, **Yazgı**, **İtiraf**, **Bekleme Odası**, **Kader** directed by Zeki Demirkubuz are examined in the view of patterning in the verbal and visual structure, on the other hand, the relations of the movies in question are examined in terms of semantic values.

Within the frame of this theme, in the study, the verbal texts structures of the movies in question, the relations between morphological features of each movie and the whole meaning and the rules of distinctive process of each movie are presented with the attempt of exposing the way patterning of these verbal text structures and visual texts.

Within the theoretical frame of the study, as the movies in the study are discussed narratively, firstly, the terms related to text and narrative, then, the analyzing methods and semiotics which approach to visual texts as sign system and help to present constitutive units of the “whole” and their processes are discussed.

In the process of forming the database of the study, the movies were watched and transcribed by the researcher. As the related vocal and visual texts in the database were analyzed, the principle methods of semiologic analysis expressed in the theoretical frame were used.

In the line of the purpose mentioned above, the study process advanced like this:

Constitutive terms, which direct analyzing in the “Theoretical Frame” chapter of the study were described as in the field description and scope. The third chapter of the study includes information about the analysis of the movies / texts according to the theoretical frame in the database.

In the final chapter of the study, evaluation of the analysis and presentation of the conclusions are mentioned depending on that analysis. In the conclusion of the study, it is seen that the movies in question form their own semantic system, besides, when they are related to each other, they form a consistent general system which reflects the whole meaning.